

وَمُتَّقٍ كُلٌّ عَلَى اللَّهِ حَسْبُهُ

الحمد لله الذي جعل في الدنيا ما لا يحصى من النعمان
 من شجر بنام ناهي سرور والاشكوه عاليشان فيض سران معين الدوله
 امير الملوك نواب محمد علي خان بها صلواته على ادم سرور ورايها صلواته على ابو نوح

تاریخ

شرح منظوم منتهی‌الاین حجر عقلانی از تاج طبع و قفا و کائنات و در کارها و خواص طب و جغیه
العلیه بقا و علم و علوم تاج العلاء مولوی محمد نجف علی خان قاضی زاده
میر تقی‌الطیب حج و کالبد حیاپ در آمد بعون اللہ المستعان

در مطبع حُسنیہ سرطبع

۱۹۱۵۵۱
۲۴۴
۹۸۸۹
M.A. LIBRARY, A.M.U.

PE9889

بسم الله الرحمن الرحيم

شد کلبه گنج نیز و انی خطاب
داورد انای اسرار بخشان
نش حجان قطره بود از بحر جود
پاک ساز از نیستی نابوده را
در خور او جاودانه ایستی
راز هستی سر بر آمد پدید
کار هستی سر بر فرخنده گشت
نیست ماند آن کو همه نابای بود
اکال از تجرید و مکه حد است

نام نیز و انی فاتحه ام الکتاب
پاک نیز و انی خالق کون و مکان
آن توانا کردگار هست و بود
آن هویدا ساز پنهان بوده را
آنکه هستی در کشید از نیستی
از رخ هستی چو پرده بر کشید
گوهر هوش در و ان تابنده گشت
جلوه گر شد هر چه هستی شای بود
لحن آوازه آنکه انما خاست

<p> نشد بقتل یف خلقنا سرفراز شب فروز از ماه و از خوشید روز داد در دستش زور یا بش کلید و از ره ناراستی رسته بود خلق او را پایه بایستد کمترین یا همه آراش نقش و نگار جاودان گردیدنش داده بیاد آن خدای پاک دانا کردگار و از و گزشتند گالان فرزگاه هر یکی را کار کردن یاد داد هر رخ هر کس زر و زمی و کشود رحمت او هست این کردار کرد خاک را در زیر آب آرام داد چار مادر بجز این سه برگزید چون شود بیمار تیمارش خورد آن مرکب باشد و یا خود بسط آگهی بخشد ز کار کردگار </p>	<p> غیر ازین آمد همه هستی طراز نه فلک افزان هفت اختر فروز هوش را اول بر افرازی کشید تا کشاید هر چه سربسته بود آن توانائی که نه چرخ برین نزد سقف چرخ گردان استوار حرکت دوری اش در گوهر نهاد بر فرازی چون کشیدش کار و بار روشنی دادش ز تاب مهر و ماه بر رخ انجم ز تابش در کشاد روز را سرمایه روزی نمود شب ز بهر راحت جاندار کرد بر فراز باد آتش بر نهاد زان موالید دلته آفید تا چو مادر در کنارش پرورد قدرت او بر همه باشد محیط هر چه از هستی بپین بند و نگار </p>
--	--

<p>زانکه هر مصنوع را اصل آن بود چون خرد دریافت این آثار او قدرت او یافت قدر تماشا شکن جز خدا گفتن دیگر راهی ندید آسمانها دید و اخترها شمرد هر چه هست آن در حصار علم او نیست از دانستن اش چیزی برون بیزره در خاک پنجهان نیست کان رازدل کان جا نگیرد بر زبان خوب زشت و نیک بد داند همه تاب گفتار منست بجز حمد او لا بجرم آن در خورم افتد بکار</p>	<p>ورنه اصل نیستی سبب آن بود بیرکشاده دید این کردار او نور او را هر کجاست پرتو فسخ ذات او شایان عبودیت کنید پس بسوی صانع آن راه برد دانش یکپاره کار علم است خود بود اندک و یا باشد افزون مختفی باشد بدانای نهان داور هستی همه داند عیان ز شمه از رحمت بپوشاند همه تا کرانی باشد اینسان گفتگو کز نیایشها بدل بندم نگار</p>
--	--

مناجات در بارگاه ایزد تعالی شایسته

<p>ای تو که دیده اذعان خرد ای وجود تو همه را دل نشین بایقین ما توئی نزدیک تر عقل را یارانش را کار تو</p>	<p>هستی تو عین ایمان خرد متفق بر هستی ات ظن و یقین زانکه هستی بیگمان رخشا نگر سر بر سپید اهرم کردار تو</p>
---	---

از وجود آن بسویت ره برد	هر چه بودش بیاندیشد خرد
در همه جایا و گیتی تویی	کار ساز و آور گیتی تویی
کار و بار خود بتو بسپرده ام	من بنادانی خود سپرده ام
گفتن من خود نیار و شکر تو	کی زبانم برگزارد شکر تو
تا توان و ابله و ناکاره ام	عاجز و در مانده و بیچاره ام
از تو میدانم همه سود و زیان	تا توانم نیست در دستم توان
نفس من باشد گنه را خواستار	جز گنه ناید ز من اندر شمار
کاین همه جرم بعفوت اندکی است	لیک امیدم بلطف تو قوی است
عفو کن یارب پشیمانم کنون	هر چه آمد از دل و دستم برون

نعت حضرت عرش مرتبت سرور عالم صلی الله علیه و سلم
 و منقبت آل اطهار و اصحاب اخیار رضی الله تعالی عنهم اجمعین

بحر محمد مصطفی خواهم درود	بعد تحمید خدای هست و بود
باد پاکیزه درودش جاودان	از خداوند زمین و آسمان
مقبول پروردگار داد گر	آن مهین پیغمبر و الا کفر
در جهان پیکر خاک نهاد	آسمانی گوهر قدسی نثراد
بر ستوده گوهر انش سروری	بر همه پیغمبرانش برتری
دوشنی گردید از دین نهان	آنکه چون تاریکی آمد در جهان

الفطمت گستر آمد سر بر
 زشت آمد کار و گفتار همه
 اهرمن را خواسته آمد پدید
 آن ستوده سرو را نیز در رسید
 هر کسی را سوی نیردان ره نما
 گفته نیردان بمردم بر کشاد
 اهرمن را بس زبون و خوا کرد
 مقدمش را فرده گویان ابنیا
 آن مسیح پاک نیردان آفرید
 کاین زمان من میروم بر آسمان
 احمد مرسل همین آید ز پس
 او به تسکین شما سازد همین
 کیش نیردان را به پیاری دهد
 مقدمش را هر کسی نگران بود
 خواهد آمد بجز تسکین شما
 پیروانش را سوی طینو برد
 عهد موسی فرقه ز اسرالیان

دین نیردانی بیامد گستر
 ناستوده گشت کردار همه
 هر کسی را سوی دویج میکشید
 کیش یکتای با و از ه کشید
 کار و گفتارش همه خوبی گرا
 راه رسم راستی داده به باد
 بود از بهر خدایش کار کرد
 بر کشاده هر یک گفت خدا
 پیروانش را همین دادی نوید
 هست فرمانم زد او در جهان
 بهر تان خواهد شدن فریادش
 راستی و داد بنوازد همین
 اهرمن را منصب خواری دهد
 گفته او گفته نیردان بود
 هر کسی را بر کشد سوی خدا
 راست در یابی بگیتی گستر
 خواستند از داور کون و مکان

کودکر مرسل که چون موسی بود
بفرستد دودۀ مار اشرف
از یکی معدن دو گوهر آورد
گفت ایندو بفرستم بگیر
لیکن اسمعیل خواندش نشاد
بیزباننش بسپرم گفت خویشت
چون بیاید او شما فرمان برید
این گزین پیغمبری فرخ نشان
انچه گویم گفته من گوید او
از زباننش برنخیزد کاسته
در ره خود استواری بنمیش
گرد و غمی با فد او را بشکرم
بر همه باشد روان فرما او
همچنین یعقوب آن فرخده کیش
چون رسیدش گاه حلت زین جهان
گشت آن سرور با لهام خدا
در نخست از کارها آورده یاد

بر همه فرمان او پسید بود
گوهری دیگر بر آرد زین صف
واز سپهری این دو اختر آورد
در همه کارش بموسی همسر
او بود پیغمبری با دین و داد
رهنما لش آورم زنی ست کیش
انچه فرماید بدان ره بسپرد
گفتگوئے کج نیار و بزبان
بر ره گزینی نیار و گفتگو
کار او باشد سر اسر راسته
بر همه پیغمبران بگزینمش
در شمار نیست بود ان تاوم
تاب زار قدس باشد جان او
راز ملکشاد با پور ان خویش
بر کشاده بر همه راز نهان
آشکارا راز نیرد انی کشا
پس گره از راز سر بسته کشا

داستانها بر درازی آورید
چون زهر فرزند خود بکشاد راز
هر چه در آئینه آید کرد یاد
کز یهودا خاندان راسروری
زد برون آیند بس پیغمبران
ماندش در خاندان پیغمبری
تا بیاید آن کسی کو سرواست
در جهان باشند همه نگران او
چون بیاید آن گزیده ره نما
دود مانسش رامی گردد نمان
همچنین دیگر گزین پیغمبران
از قدم سرور دنیا و دین
گر بگویم آن همه گفته فراز
زین فرازین ترجیح باشد در جهان
دید موسی نار او خود نور دید
بر تنهم چرخش رسیده خاک پا
ذات پاکش کا فتخار آدم است

را زهر فرزند خود کرده پدید
کرد هر یک را در اندرز باز
آن گزین پیغمبر فرخ نهاد
پاندار آید بفرخ اختر
دین نیز دانی بگیتی گستران
بر درازی کشد این داور
پایه او در رسالت برتر است
چشم بکشاده سوی فرمان او
از یهود اسروری گردد دها
خود نماذ آب و اندر جهان
راست گفتار آن و بابان هر آن
آگهی دادند با صد آفرین
نامه را این پاره خود گردد راز
کش ستودش داور کون و مکان
در مناجات آسمان را طور دید
چرخ چارم مرسیحار است جا
علت ایجاد هر دو عالم است

<p> گرنمودی ذات او هستی نگردد گرتابیدی بگیتی نوراو خود فروزان نیامدی این هست بود خود فرشته ناشدی نیز دانست پاک نامه آسمانی بر سرود خود بچودی نامدی کشتی نوح کی برابر ابراهیم آن فرخنده شان کی شدی موسی به بیضا دست باز کی شدی نازل ز تابشگاه نور الغرض این جمله هستی کار بار زین سبب آمد مرا و را برتری ذات او چون در بود هستی صد علت پیدا است کون و مکان هستی علت بود خود پیشتر رحمت خود بر فرست ای کردگار آنکه آمد در شب تاریک تر آن شب و بجوگر ای کنعان </p>	<p> نور هستی خود گشتی جلوه گر در تابش نیستی این بهر او بر فرازی نیامدی چرخ کبود خود هویدا نیامدی راز خدا ناکشادی حکمت این هست بود خود برومی نامدی فرخنده روح آتش سوزنده گشتی گلستان کی میجا بر فلک رفتی فراز بر دل داو و پیغمبر زبور از وجود مصطفی شد آشکار بر همه پیغمبرانش سروری در بدریا بر صدف دار و شرف علت از معلول برتر شد عیان تا شود معلول زو هستی نگردد جاودان برره نما است کار سوی درگاه تو ما را راه بر بود نور راستی اندر نهان </p>
---	--

<p> بود بسته شاه راه جستجو سوی تو ای داور گیتی خدا هم بر آل پاک و هم یاران او گوهر شان پیچ نالوده بخاک دان فروزان اختران اصحاب او ناسپاسانر اسر اسر خست سوز یاوردین یار غار مصطفی سلم تصدیق او صد پای پیش ناهوید اساز کفر کاستی تا شود راضی از و پروردگار آن خدادانای اسرار نمان آن ابوبکر آن فروزیده شاه برگزین یاوردین خدا ابن خطاب آن فروزیده عمر داد و دین پروردن او را بود کار دین نیز دانی تباش در فرود تفر را هم زور در بازو شکست </p>	<p> کس نمی یارست ره بر وزن تبو آن گزیده رہنما شد رہنما صد درود و آفرین بر جان او آن گزیده آل کنز جس اند پاک آن درخشان گوهر ان اصحاب او هر یکی چون اختر گیتی فروز سیما صدیق اکبر با صفا اولین اهل ایمان راست کیش استواری بخش دین راستی کار او اسلام را کرد استوار باد از و خوشنود دار آسمان جانشین مصطفی بادین و داد دومین آن جانشین مصطفی مقتدای اهل ایمان دادگر آنکه شد ز اسلام او دین استوار ناسپاسی را هم سپیکر زدود خسروان کفر را نیز شکست </p>
---	---

استواری یافت زو دین خدا	بهر فراز آورد نام مصطفی
بتکده زو آفرین خانه شده	خانه اصنام ویرانه شده
خود در آتش رفت هر آتشکده	همیشه آن گشت شیطان ^{۵۱} ی رده
خویشتاب آمد بر سر پیروغ ^{۵۲}	ظلمتی بنمود شیطان ^{۵۳} ی دروغ
مهر کیمای بر خشانی رسید	نور ایمان خود بتابانی رسید
ابر من شد دشمن آن پاکدین	کو بدوری بود زان بخش ^{۵۴} القرن
دین پرستان را گزیده مقتدا	راه جویان را سزیده ره نما
نوریزدان از دلش تابا ^{۵۵} چو مهر	به ز مهر روز در نیمه سپهر
شیره چشمان چو نیارستند دید	آن فروزان تابان ^{۵۶} ان خشنود
چشم بستند و نکوهشگر شدند	در گوی ناراست کاری و دشمنند
لیک بخش بر سروده جا بجا	آسمانی نامه پاکش گرا
چون دلش صافی تر از آئینه بود	عکس هر پیکر دران خود می نمود
خویش را دیدند در آئینه اش	ظلمت خود اندرون سینه اش
زان تبار یکی سر اسر در شدند	پیکر خود را نکوهشگر شدند
هر که نیز دلش ستا ^{۵۷} لشکر بود	بهر او صد آفرین در خور بود
داور گیتی از و خوشنود باد	با فرازین گوهران مانا دشاد
بعد ازین دوان ^{۵۸} سنه دیگر نشین	جامع قران عثمان گزین

۵۱ زده بقبر و بجهاد
 ۵۲ از خاک بنور جماعت
 ۵۳ وصف
 ۵۴ هر یک
 ۵۵ خورشید تابان
 ۵۶ بهر سال فروزان

<p> بود در چشمش سراسر انگار مشتغل در یاد یزدان داتا از سعادت در هر ویش باز کرد کوازین کارش بخت در رسید بر ستوده گوهری دین پروری حیدر صف در علی مرتضی مطلع مقرر مدای کرد از او بر فروزان ترز مهر نیروز اعتضاد و قوت دین نبی ناسپاسی را بپستی در فلک آن ستوده شوهر خیر النسا مسند آرای خلافت جابرین مینوی جاویدیش با ولسکان آفرین از پاک یزدان داتا هست دیگر گفت گویم بربان لطق را خواہش بتقریر کرد جلوه گر بودن فراز گفت گو </p>	<p> آن تو نگرد دل که گنج شایگان بربزبان و در دلش گفت خدا جیش حسرت را چو سامان ساز کرد سرور سپهران و ادش نوید چارمین آن شهر دانش را دری ابن عم مصطفی شیر خدا مشرق نور خدا گفت از او گوهرش را معرفت تابش فروز افتخار و پیشواے هر ولی آن شه خیر کشادشمن شکن جانشین حضرت خیر المورے بو تراب و بو احسن آن پاک دین آفرین بادش زداد ارجبان بر همه اصحاب آن مصطفی حمد و نعت آمد چو لحنی در بیان خامه را جنبش بتحریر کرد کام را پسیداشدن بس آن بزرگو </p>
---	--

<p>باشود بر هر که خواند آشکار وزیر این نظم خوشتر سر کشید شور و رکاب و زبانم بخسته تا چنین نظم گزین ام بر کشود</p>	<p>باعت تالیف می بندم نگار کز چه این فرخ نگارم شد بدید بر چنین کارم که بر انگیخته رینمای من باین کارم که بود</p>
<p>بر گزارش سبب تالیف این کتاب باعث ترصیف این فصل الخطاب شرح منبهات هدایت سمات لفرمان نفاذ ترجمان سرور والا گوهر دین دانش گستر فرازین پایه والا شکوه بخت گفتماری بهایون کرد آریز و این و نه نازش فرود اقبال طرازش جاه و اجلال فیاض زمان حاتم آوان امیر المسلمین جامی دین متین امیر ابن الامیر بن الامیر بن الدوله وزیر الملک نواب محمد علی خان بجاو صوت جنگ الی ریاست دار الاسلام محمد آبا و سر لونا که ادم الله تعالی اقبال و ضاعف اجلال خلف الصدق و ستوده جانشین حضرت مغفرت مرتبت فردوس مکان وزیر الدوله امیر الملک نواب محمد وزیر خان بجاو نصرت جنگ ابن جنت الملک نواب مستطاب امیر الدوله امیر الملک نواب محمد امیر خان بجاو شمشیر جنگ اذ خلهما الله تعالی فرادین</p>	<p>بانی تاسیس الیوان سخن مات ترتیب شکل مدعا کافل تنظیم نظم خوش نظام باعث شرح کتاب منبهات</p>
<p>اله ترصیف ارکان سخن منتج مقصود از فکر رسا حامل خامه تجریر مرام موجب تبیان و انیز ادنکات</p>	<p>بانی تاسیس الیوان سخن مات ترتیب شکل مدعا کافل تنظیم نظم خوش نظام باعث شرح کتاب منبهات</p>

<p> عزت پیدایه گفت از ما از حدیث مقبل پروردگار فخر آدم انبیا را پیشوا بر وانش از خدا بادا درود وا از کلام پاوران دین او هست فرمانم زوالا سروری با گهر فرزانه والا شکوه داد گستر فیض پروردین پناه مهر نشان بر سپهر سروری حامی دین مبین مصطفی آن دهش پرور سخا گستر که داد ابر نیسان را گهر باری ازو عالم و عامل مهین پر بیزگار چون بدانش گستر چادرنها رضش والا گوهری تابان ازو از فضایل چارگانه در شمار حکمت و عفت شجاعت با کرم </p>	<p> کاشف اقوال خوبی بار ما احمد مرسل رسول کردگار گفت یزدان آشکارا بر کشا تاب پیدای کشد این هست و بود پیروان پاک تر آتین او دین و دانش جود و احسان گیتی باشکوه سروری یزدان پیروزه سرفراز و بر ستوده دستگاه تاب زار از کار او دین پروری در همه کارش رضا جوی خدا سروران را طرز بخشیدن بیاد مهر را هر صبح زرباری ازو جان و دل بسته بیا و کردگار رفر سر بسته و نکشاده کشاد مهر دانش پروری نشان ازو در نهادش بر خاده کردگار عزم او با جزم در کار اہم </p>
--	---

<p> با همه کارش عدالت پیش رو نیک کرداری بکارش جاودان بیکرش عقل مجسم آشکار بخود او داروی در دستمند آن امیر ابن امیر محترم آن یمن الدوله دست راستین آن وزیر الملک ناز سروران آن همین نواب رخشنده خطاب چون محمد با علیخان شدیم صولت جنگ ست چون از مهر خوا مهر اقبالش جهان افزو با آن گزین سرور و دارا لوناک آنکه جدش خود امیر الدوله بود آن دو پیشین سروران محترم روزی آن بر دو پاکیزه شست هست داند دو یوزخار سخا هست زان دو آسمان به روی </p>	<p> با همه کس نوش بارش گفتگو همت عالی نداشتش جز جان عقل را خود عقل او آموزگار چاره جو از فیض او هر درو مند داو را داد و دین فرخ شیم از برای دولت و هم بهر دین افتخار دین و دانش گستران در جهان رخشنده سر از آفتاب نامور شد نام این و الا هم چیره دست آرد خدایش جاودان هر شب او غیرت نور و زباز انتظامش سروری آرا لوناک نامور بایش وزیر الدوله بود آن گزین گوهران با کرم باد از ارزانش نیز داند بهشت این فروزان گوهر بحر عطا این درخشان مهر روشن اختر </p>
---	---

<p> یاد از فضل خداوند جهان خامه را بیکر کشش اعجاز کن تا بماند در جهان آواز ما تا به بیند تگبستی نیک روز تا رسد از نیک نامانت درود پیش از آن کردید خود آئی دنیا یاد گاری خوش همه دلکش بود زنده جاوید خود را داشت بر کنار از بیشی و کاهش نگار کز چنین کار آیدت پیدایان هزه گفتن شیوه ناخرد است دور شد مرد خدا از کاستی مایه فیض خدایش داده اند گفتن او خوش بار حکمت است کی لغبت دیده در خواب افکند مایه گیتی مکن زان جستجو زودتر گذرد فرودین استن </p>	<p> کامرانی جاودانش توانان داد فرما نم که نامی ز کن آشکارا کن نهفته راز ما تا بش اندیشه کن معنی فروز بزر زبان او سخن از دل فرود یاد گاری نیک در گیتی جان همچو کار از راست کار بخش بود بایدت نام نگو بگذشتن نامه از راستان روزگار سره گفتاری نیاور بزر زبان هر چه بی سود است انجاش نیست از خدا عاقل کند ناراستی هر که را گفت نگو بگشاده اند هر که را دل تاب زار حکمت است نوریزان چون بدل تاب افکند کاسته افسانه خواب آورگو هست چون آب روان این استن </p>
--	---

دل نه بستد و بر حیات این جهان	هر که شد آگاه از راز نهان
این جهان هست و بس ناپائدار	بوده و باشد سر اسر ز پدار
گیتی افشوده خود جاوید نیست	شکیم مانند دران امید نیست
اعتدکی باشد و با اعتبار	قطره ابلی و جایش نوک خار
استواری نیست کس را در جهان	مرگ می تازد ز هر سوی نهان
با خصوص هر که که پیری در رسد	با سپیدی موی سر بر کشد
شد نشان مرگ خود آید پدید	نیده و ر بید که هنگامش سپید
هست پیری در جهان پیکار	مرد را از رز و مایل گسل
نی بود مرده نه زنده مرد پیر	اندر و ن مجسم ثالث اسیر
نی جوان با کار و بکشایدش	فرهی در کار گیتی زایدش
نی جهان کنز پیریش مانده زبون	باشدش از آذ پالوده درون
در میان مانع بدست حرص باز	که باین سو که بان سوز و تاز
پس به نزدیکی به بیندش عیان	رخت بر بستن ازین خاک جهان
هر کسی داند که این بیچاره کس	دور افتد ز دوزخین دار الهوس
اندرین هنگام آن بیند سزا	مرد و نشمند و انش بر کشا
کنز گزیده نامه قدسی نگار	در جهان ماند ستوه یادگار
نامه را سود آن گردد عیان	هنو بخشیدن مانند در نهان

نیکنامانی که دانش داشتند	بر کشاده چشم پیش داشتند
کارها کردند از بحر خدا	کوششی از بهر دین خود را
برگزیده نام داشتند	مردوری از بهر ما بگذاشتند
جاودانی زندگان هستندشان	مردنشان هیچ نیاورد و زیان
نیک نام و نیک گوهر بوده اند	بندگان راست و او روده اند
سرورانی کاین بزرگان خرد	راست کاران و سترگان خرد
نامه نام بر نام شان آراستند	نیکنامی بر شان دخواستند
لب کشادند از برای سروران	نیک نام آن سرور آیدین پروران
در دعای مستجاب و هم شان	سوی خوبی در دو گوشتی رهنما
نام آن و الاسران زنده هنوز	هست گفتا خجسته بر مردوز
تو هم اینک همت خود راست	نیک نامی بهر خود در خواست کن
نامه ارا که ماند یادگار	زین مالی بگذرد بس روزگار
یا چنین اندیشه دانش گستا	بر کنار از کار بودن تا کجا
اینچنین پیشش است بپرو زکا	نی پسندد از تو مرد هوشیار
مان و مان بس زودتر کاری بسا	اگر دکن از بهر رفتن برگ سازد
و ادمش پاسخ که ای والا گهر	اگر تو نازش دین و هنر
بسته گفتارم نبودستم تو را	تا کشایم دانش پیشینیان

نام و در بی نفعی نیست
حکومت را به نفع خود
را از آن نقطه رست
چون نانی بختی
بهرات و سرکه را

مثل دانش گستران گفتار من
 مان مگر فرمان تو کاری کند
 یا ورم آید خداے کردگار
 گوهر گفتار من تابش کند
 نور دانش بر فروزه جان من
 بر توی تابنده زان هورم دهد
 پین ^{سپهر} کالیوه ام در کار خویش
 کند کداین ^{لیکن} در درایم در سخن
 از کداین باب گفتاری کنم
 پیش گیرم راه آن پیشینیان
 کان فروزان گوهران باخود
 گفته با گفت عرب آینه خند
 خورانی نغز تر کردند ساز
 یا بجهنم گشته گفتار دوری
 گفت آن واگویه آسان گزار
 تا هم آسان بود بر هر کسی
 باز گفتم نظم را بنده نگار

بر فروزان کار آرد کار من
 فکر من دان سوی دانش ره برد
 تا شود آراسته این کار و بار
 بهره و راز پاک دریا بش کند
 خود فروزان فکر آید آن من
 بر فروزم نامه تا نورم دهد
 حیرتی در فکر و در گفتار خویش
 تا کنم تازه روش راز کهن
 بر کداین راه رفقاری کنم
 رهنمایان سخن ویرینان
 گفته شان هر ستایش را سزد
 شور از شیرین سخن انگیزند
 کان غذا آمد سخن راجان نواز
 بر کشایم راه دانش گسری
 ان زبان پارسی در نهد بار
 بر گزیند داندش دانش رسی
 یا گزیده نشر آسانی بکار

گفت حفظ نظم آسان تر بود	هر چه آسان تر بود در خور بود
باز گفتم شعر را بنود گزیر	از گزین کامی که آید دل نیر
کان بود مایه سخن پیکر بود	بهر پیکر مایه پیکر گر بود
گفت نبود در جهان کار گزین	بهتر از کاری که باشد هر دین
کش ثواب نیک جاویدان بود	هر که زین غفل شود نادان بود
پس باین گفتار می باید ترا	بر سر و دین نعمه دانش گرا
در سرابستان شرح منبهات	آن ستوده نامه برکت سمات
عند لیب کلک را بکش از بان	تا سراید نعمه دانش فشان
منبهات آن نامه اندرز بار	سوی نیردان رهنمای راست کار
کش همین فرزانه والا گهر	عسقلانی کنیت اش ابن حجر
آن شهاب الدین مصری شاعر	راست کار و پیر و دین بنی
از حدیث حضرت خیر البشر	احمد مرسل درخشنده گهر
پادشاهانی درودش جاودان	از سروشان وز همه ایمانین
و از کلام پادشاهان دین او	رهنمایان بهین آئین او
پیکری بر بسته نامه ساز کرد	بر همه اندرز را در باز کرد
منبهات اش نام کرد آن نام	مشهر شد منبهات بن حجر
تا بره آرد زره افتاده را	هوشش بخشد دل بدینا داده را

این مایه سخن پیکر بود
در سرابستان شرح منبهات
عند لیب کلک را بکش از بان
منبهات آن نامه اندرز بار

خفته را از خواب بیداری دهن
نام نیروان آن ستوده نامه اش
رهروان را رهنمای راستی است
توشه راه است بهر رهروان
دل ز دنیا بر کند گفت را آن
هر که با هوش درون خواند و را
جز نگو کاری نباشد کار او
هرزه داند هستی دنیای دلو
نقش بر آبی شمار هستی اش
چاره نیکو بکار جان کند
هرزه داند طمطراق کن مکن
هر زمان کاین نامه تا نگذشت
سوی نیروان ره بر زمین نیندا
الغرض ارشاد این والا که
دیدم این نامه سر اسر سودبار
پیکری از نظم خوش آراستم
شد فروغ احمدی پر تو فکن

بیهوشان را نقد بسیاری دهد
وان ستوده نقش ناز خامه اش
دور از راه کجی و کاستی است
قوت هوش است و هم قوت روان
در هوای نفس دارد بهر کران
حرز جان و هوش خود داند و را
روشنی بار و همه گفتار او
دل در آن بستن به داند و را
بر سواد اند فراز و پستی اش
در دعویان را بهین در مانند
جز بر رفتن بر زبان نیار و سخن
بنگر دیزدان شناس است کار
جانش آید مطلع صد آفتاب
شد بجان خسته من کارگر
پاک اندر زش سر اسر آشکار
مردوان از پاک نیز دانهواستم
وَرَّةُ الثَّجَّاجِ ست نام نظم من

این شعر
در وصف
نیروان
است
و در
تائید
این
که
نیروان
را
نیروان
نامیده
اند
و
نیروان
را
نیروان
نامیده
اند
و
نیروان
را
نیروان
نامیده
اند

یاوری خواهند از استی خدا
 برترین سالار رختان گوهران
 احمد مرسل محمد مصطفی
 هست این نامه بگفتار عرب
 پارسی نقد سخن هر دم به پیش
 گفتش به پزیر این نقد مرا
 تا بریزی بر همه این نقد خویش
 شادری بوده است این زیبا نگار
 این نوی پیرایش دادم بهر
 دیدنش خرم کن جستان نهند
 مقدم او بر همه ایمانیان
 ویزه بر کان دهش پاکیزه کا
 آنکه فرمانش برین کارم کشید
 داور هر دو جهانش یار باد
 مهربانیش فروز و چارسو
 پاک آیتن خدا زواستوار
 این گنبدین نامه که بر طرز شگفتی

این نامه
 در سال
 ۱۰۰۰
 در ماه
 شعبان
 در روز
 پنجشنبه
 در شهر
 قزوین
 در خانه
 من

روان خواجسته هر دو سرا
 از خداوند جهان پیش بران
 بادیزدانی درودش دایما
 واعظی پاکیزه اندرزش بلب
 هدیه از گنجیان فکر خویش
 ای همه اندرز تو پاکش گرا
 قدر هر کس هر چه دانی کم و بیش
 راستان را دل فریب با عشوه
 زان بکس نوبیامد جلوه گر
 شاد آورنده روان بهوشمند
 باد با فرخنده کاری جاودان
 آن که بر بستم بنامش این نگار
 بخود او امید را آمد بکسید
 نام پاکش نازش گفتار باد
 بر درخشش راستی از کار او
 باد با توفیق هستی کردگار
 با همه فرخندگی پیکر گرفت

در جهان مانا و از من یادگار ای هستی اور تو و کهن بو که دانشمند فرزیده منش چشم بکشاید برین نظم کلی یادم آرد از دلا شادم کند خوادم آمرزش از آمرزگار از دمایم بر که یاد آور شود بخدش از کامها و لخواسته همچنین یاد ای خدا ای کردگار	هم ازین عالی جناب تا مدار بایزیرش خواسته انباز کن بر ستوده گفت و پاکیزه کنش دل بهر من گزارد اندکی و از درونی رنج آزادم کند تا شوم ز آفت دوزخ رستگار در همه کارش خدا یار شود کارش آرد جاودان آراسته بندگان را مهربان آمرزگار
--	---

ذکر مولف این نامه راستی ختامه

ای ستوده و انسان پاک هوش از لب من بشنوید این چند کز نیاکان باشکاهم جبر است ز آن که فرخنده نیاکان مرا چرخ با آن رفگان و ساز بود پایه شان با فردای کار داشت دین و دانش با فزون سزگی	گفتگوی می کنم دارید گوش گر نباشد بسین آخر اند خاک آن نزد من به از سیم و زر است این گزیده سرزمین بود و جا بهر شان بیشیده برگ و ساز بود قری در کار دین انبار داشت بجهره شان با فرازین پائی
---	--

سلام آفت بالمد
و کسر کافی
و کون فارو
نقانی در آخری
آفت و رنج
نیاکان بکسر
و تحالی با الف
کاف با الف و نون
بسی اجزای بی
پدر ۱۲

راستان و در نهان پان بوده اند	باخرد و دانش کشایان بوده اند
زافرن خانه نیایش جا شان	می نرفتنی جای دیگر پای شان
زان ستوده گوهر انم شد نزار	هستی من زان ستر گمان برکشاد
چون نجف پیوند گیرد با علی	نام من بوشنوندن را گرد و جلی
از خرد و از کیش و هم از آسمان	لبس در از نامنه و اسم بزرگان
در بلاغت بس گزیده نامه تا	کرده ام از فکر زیب خامه تا
لبس شروع نامور بنگاشتم	گفته را پای به چرخ افراشتم
در حساب و هیات و علم ادب	یاد دارم نامه های منتخب
پیکری تازه درین سه گانه فن	نامه های نو نیز یافته زمین
بر مقامات حریری با تمام	هست از گفتار من سحر الکلام
صنعت ایمان را پیکر گریست	نزد با گوهر ستوده گوهر است
بر سرودی هست از نقطه تھی	دور از دشواری و از کوه تھی
بر مقامات ست شرح دلپزیر	بر ستودندش کرمیان نیز
هم لفظ و هم تفهیم توان	گرد از دانش خداوند جهان
هست تفسیر غریب ام لبس غریب	کاشف اعجاز بر طرز عجیب
گر کشاده آورم راز نهفت	بر دراز یها کشد و اما گفت
نیز گذشته دانش و گیرم را	مرحمت کرده است آن هستی خدا

هر چه از فیض خدا بر جان من	شد بملطف اینزدی پر تو فکن
از دل من بر زبان من رسید	کاک چون پیکر گرش پیکر کشید
پیکرش چون بست در نامه نهاد	راز پنهان بوده را پیداکشید
چون در راز آمد سخن را سلسله	خامه شد در گفتگو مثل گله
آن بود شایسته ام ایدون بکا	کز سخن بنیدم درین نامه نگار
بر کران نابوده راه ناصواب	بر کشایم اصل مقصود کتاب
یاوری جویم ز هستی کار ساز	دو اوستی دران دانای راز
کو بملطف و مهر خود یارم شود	یاور من اندرین کارم شود
بر کشاید بهر دلم در راهی راز	باب معنی آیدم بهر دل فراز
هر زبان آرم درونی خواسته	پیکری دلکش بنظم آراسته
همچنین بادای خداوند جهان	بر همه هستی ترا باشد توان
گفتگوی دیگرم دانستی	تا ندریابی از انت چاره نیست
کاین گزین لودعی ابن حجر	آفرین بادش ز هستی دادگر
نامه خود کرد نه گانه روش	با گزین ترتیب با اسلوب خوش
و این گزیده نامه را نه باب کرد	بر همه از صدق فتح الباب کرد
اولین باب شنای بر کشاد	اندران دو پند آورده بیاد
وز ثلثی و رباعی بعد از آن	دو مبین و ستومین کرده عیان

این کتاب از تالیفات
میرزا محمد باقر
نویسنده بر قریح
نظم کرد

پس خماسی و سداسی بر نهاد	چارمین و پنجمین بالمش کشاد
پس سباعی و ثمانی بر سرود	وز تساعی و عشاری بر کشود
از برای هر یکی با سبج جدا	بر نهاد ه آن ستوده رهنما
بخشدش هر چه بود پروردگار	برگزیند جای او دارالقرآ

باب الثانی

فمنه ما روی عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال خصلتان لا شيء افضل منهما الايمان بالله والتفيع للمسلمين وخصلتان لا شيء اشد منهما الشرك بالله والضرر بالمسلمين

بهست مروی از رسول مجتبی	سرور عالم محمد مصطفی
گفت دو خصلت بود اندر جهان	خصلتی نبود ستوده تر از آن
اولین تصدیق دارای جهان	داوردانای پیدا و نهان
سود بخشیدن بود خصلت دیگر	اهل ایمان را نگهدار از ضرر
نیز دو خصلت سرانمرزشته تر	زان دو خصلت خصلتی نبود بهتر
اولین شرک است با پروردگار	دویمین مرا اهل ایمان را ضرر
یعنی از تصدیق و توصیف خدا	سبکی را ساسله گرد و رسا
و از دوم اسلام گردد استواء	کابل ایمان را رسد سود آشکار

وقال عليه السلام عليكم جميعا لسة العلماء واستمع كل ادم الحكماء

فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى كَمَا يَحْيِي الْقَلْبَ الْمَيِّتَ نَبُو الْحَكِيمِ كَمَا يَحْيِي الْمَرْضَى الْمَيِّتَ بِمَا الْمَطَرُ

گفت آن سرور رسول کردگار	آن درختان گوهر و زخنده کار
بر خود این دو گاه پزیرد تان	ناگزیری بھر خود گیرد تان
هم نشین بودن بار بایع لوم	دانشمندان اصحاب فهم
هست آن دیگر که دانش را نبرد	گوش کردن گفست اهل خرد
زان که نبردان کش سر از قدرت است	زنده سازد دل بنور حکمت است
دل بکبت می شود زنده دگر	چون زمین مرده از آب مطر
چون بود از جهل دل مردن پدید	بایدش از جهل بکیسوی کشید
زنده سازد دل فسون حکمت است	رازیزدانی درون حکمت است
علم تفسیر است از حکمت مراد	کان تو اند راه نیردانی کشاد
باز علم سنت پیغمبر است	کان طریق راستی را رهبر است
اولین از شرک بر ماند ترا	واقف توحید گرداند ترا
ثانی از بدعت نگمدارد ترا	بر طریق مصطفی آرد ترا
نیت از حکمت مراد آن فلسفه	کان بود نقش و نگار سفسطه
راه آن وارسته از پندار نیست	راستی را بر در آن بانیت
و هم بر بستند و بکشادند راز	بیخبر از قدرت آن کار ساز
اولی از حکمت بود و علم خدا	بعد از آن علم طریق مصطفی

او تی خیر اکثر ازین دو کار	بر دل اهل خرد شد آشکار
فلسفه از خیر باشد بر کران	زینهار این جمل را حکمت بخوان
کان خردنا راستان را پیشواست	بسته چشمان را بکوری رهنماست
بسته چشمی کور او را بندها	پاکشادن سو می مقصودش کجا
بهر که با کوری بنسبچه ره کند	ثوریش انجام در چه افکند
دخستین گام دور از ره روند	پس زود هم پیشوا در چه روند
اخذ رزین ره که در چه افکند	بر شیده دور از ره افکند

وعن ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه
دخل القبر لا نرا ذنبا کبیرا کبیرا کبیرا

از ابی بکر این همه صدق و صفا	بست منقول این کلام استدا
مرد بی توشه که می آید بگور	بی سفینه هست در دریا شور
را کب دریا چو بی کشتی بود	عاقبت کارش همه زشتی بود
یعنی آن کو در عمل قاصر بود	چون زد دنیا بگذرد خاسر بود
مایه سود است کردار نیکو	وارماند از زیان کار نیکو
راه بس دور است ای بهشیارد	توشه بگیر از ستوده کار کرد
بهر که بی توشه چنین ره بسپرد	گشتی خود را سلامت کی برد

عن عمر رضی الله تعالی عنه عز الدنیا بالمال وعن الاخرة بفناء الاعمال

از عمر آن سرفراز دادگر هست این گفتار بس خوبی نشان گفت آن یزدان شناس دادگر عزت اخروی با اعمال نیکو یعنی آن نادار کور نیست ز خواریش پیدایه نزد هر کسی دست بکشاید چو از بهر پیشین همچنین نادار آن دیگر سرا با همه رسوای آرد دست پیش کس نگیرد دست آن بیمایه	جان نشین حضرت خیر البشر راستان را جاودانه حرز جان عزت دنیا همه از مال دور بر ستوده کار افعال نیکو خواری گردیده همین سان دیده عزت اشش نبود بدنیای کسی کی شمارندش بگیتی و عزیز عاقبت کارش بود خواری گرا با همه حسرت از آن کرد خویش کو بیادش داد آن سرماییه
--	---

و عن عثمان رضي الله تعالى عنه هم الدنيا طلبة في القلب هم الآخرة فوفى القلب

هست از عثمان آن کان حیا باد از و راضی خدای هست و بود گفت آن والا جناب راست کار هست اندوه جهان پیکری هست فکر آن جهان پیر سرور یعنی از اندوه دنیا سیر بسیر	جامع قرآن و موصوف غنا تا بود گردن این چرخ کبود راست کاری را کلام سود با ظلمت دل گردید انش بنگری اهل ایمان را همه تابنده نور دل شود از تار شب تاریک تر
---	--

وسوسه خاطر پریشان می کند از غم دیگر سر اجسان نزار می کشاید بر دل از انوار غیب جان همه شادی نشین میشود رسته می گردد ز فکر این جهان	خسته دل چون سینه رایشان میکند میشود ز انوار قدسی تاب نزار بر کشاده تر بهمه اسرار غیب از بهمه آگفت ایمن میشود بر کران از مهر و کین این دین
---	---

و عن علي رضي الله عنه من كان فطلب العلم كان الجنة
فطلبه ومن كان فطلب المعصية كان النار فطلبه

از علی آن سرور خیر کشا هست منقول این کلام قدس بار علم را هر کوی پز و بهشگر بود و آن که باشد معصیت را خوشتر یعنی از علی کز آن یابنده راه و از معاصی می کشاید باب نزار	نازش دین افتخار اولیا گفت آن قدسی کلام راست کار بهر او فردوس خواستگر بود از طلب گاران او بوده آثار می شود بهره بخت جانشگاه می شود مجرم از آن ز صاحب نزار
---	---

و عن يحيى بن معاذ رحمه الله عليه كفى الله كرم و آثار الدنيا على الاخرة حكيم

هست از یحیی همان ابن معاذ گفت عصیان نیاید از مرد کیم یعنی از راه گنه گیر دکنار	آن ستوده زهد و تقوی احوال دین بدنیا کی دهر در حکیم از کرامت هر که منید از شعار
--	--

کی بگیرد این فن افسوده را	کی گزارد جاودانی بوده را
کی پسند مرد باهوش و روان	کند پی دنیا و بد دین را ایگان
هست دنیا فانی و باقی است دین	کی بفانی دل نبند مرد گزین
آنکه باقی هست خواهانش بود	چیزی بمانی را فسانه نشود

و عن الامام محمد بن حنفیة عن ابي عبد الله عليه السلام قال قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم من كان راسه ماله التقوى كملت له الحسنات
وصفي ليح دينه و من كان راسه ماله الدنيا كملت له الحسنات و وصف الحسنات

هست از اعمش مهین پیرنگا	گفت در اندرز خود آن ناهدا
هر که راس مال او تقوی بود	کی زبان در وصف او گویا بود
سود دینش خود کجا گفتن توان	کنشانش کند میگردد زبان
و ان که دنیا راس مال او بود	نطق در ماندن ز حال او بود
چون کند وصف زیان دین او	و ان گون انجامی آیتین او
یعنی از تقوی همه پیداست سود	از رضای حضرت رب و دود
حب دنیا سر بسر آرد زیان	سید بهره زرنج جاودان

و عن سفیان الثوری رحمه الله علیه قال قال رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم من كان راسه ماله التقوى كملت له الحسنات
و من كان راسه ماله الدنيا كملت له الحسنات و وصف الحسنات
من الكبائر فانه لا يرجى غفرانها الا ان يعصيه ابليس كان اصلها

هست از سفیان ثوری این کلام	گفت آن اصحاب تقوی را امام
----------------------------	---------------------------

این حدیث از امام محمد بن حنفیة است و در کتابش آمده است

هر گنه گز خواش نفسانی است	قابل آمرزشش میزدانی است
هست امید از خدای کردگار	مهر و لطف او شود آمرزگار
و ان گنه گز کبر میگردد ظهور	هست از آمرزشش میزدان بدور
نیست امیدش که بخشیده شود	منصرت را بگیرد و دیده شود
زان که کبر از قلوب رستی خدا	بود اصل معصیت المیس را
زان نه بخشیده شدش آن معصیت	دور مانده آن لعین از مغفرت
لغزش آدم بشهوت شد عیان	کردش آمرزیده دارای جهان

وَمِنْ لَّيْسَ الْإِنْسَانُ بِذَنبٍ نَبَا وَيُفْحَكُ فَإِنَّ اللَّهَ يُخْلِقُ مَا يَشَاءُ
وَيُصَوِّبُ وَمَنْ يَطْلَعْ وَيُصَوِّبُ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَهُ الْجَنَّةُ وَيُفْحَكُ

زاهدی گفت که هر مرد گناه	از سره مندی کند کارش تباه
باز خندد از چنین کردار خویش	شادمان بوده ازین سان کار خویش
آتش دوزخ بود او را مکان	تا در آن آتش بگیرد جاودان
و ان که میزدان را پرستاری کند	باز از تقصیر خود زاری می کند
ایزدش حبت دهد تا اندران	جاودان خندد و جان زیاد مان

وَمِنْ لَّيْسَ الْإِنْسَانُ بِذَنبٍ نَبَا وَيُفْحَكُ فَإِنَّ اللَّهَ يُخْلِقُ مَا يَشَاءُ
وَيُصَوِّبُ وَمَنْ يَطْلَعْ وَيُصَوِّبُ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لَهُ الْجَنَّةُ وَيُفْحَكُ

گفت فرزانه گنایان صفار	بیج گاهی می نباید داشت خوا
زان که این خردان کلان آرنده	و ان کلان را شعبه آید بی شمار

سوره بقره
نفسیه
موصوفه
زاهدان
و آخر
بسمی نامه ۱۲

<p>خوردن را باید شمردن بس بزرگ</p>	<p>سهل کاری را همان کار بزرگ</p>
<p>وَعَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا صَغِيرَةً مَعَ الْإِضَارِ وَلَا كَبِيرَةً مَعَ الْإِسْتِغْفَارِ</p>	
<p>از جناب مصطفی خیر الانام هر صغیره کان با صراست جفت هر کبیره کان با استغفار است</p>	<p>هست مروی این ستوده تر کلام می نشاید خود کهن اش باز گفت خود با استغفار ختمت و پست</p>
<p>قِيلَ لَهُمُ الْعَارِفُ الشَّائِئُهُمْ الزَّاهِدُ الدَّعَاءُ لَا تَهُمُّ الْعَارِفُ رَبِّهِ وَنَهَمُ الزَّاهِدُ لِنَفْسِهِ</p>	
<p>قصده عارف محبت گسترده است مقصده عارف بود پروردگار</p>	<p>قصده زاهد خود دها آوردن است مقصده زاهد ز بهر خویش کار</p>
<p>وَعَنِ ابْنِ الْحَكَمَاءِ مَنْ تَوَقَّعَ أَنْ لَهُ وَلِيًّا أَوَّلَىٰ مِنَ اللَّهِ قَلَّتْ مَعْرِفَتُهُ بِاللَّهِ وَمَنْ تَوَقَّعَ أَنْ لَهُ عَدُوًّا أَعَدَّ مِنَ نَفْسِهِ قَلَّتْ مَعْرِفَتُهُ بِنَفْسِهِ</p>	
<p>از حکیمی برگزارد این سخن هر که پندارد که او را است دوست ناشناس است او بهستی کار ساز و ان که پندارد که او را کینه ور هست کم عرفان ز کینه خویش و ان که از نفس خود کس دشمنت</p>	<p>گفت آن دانا اسرار کهن کز خداوند دو گیتی بهتر است زان بجان او نه بکشد دست راز هست از نفس خودش پر کینه تر زین سبب بدخواه را دیده پیش نیست کان شد دشمن جان تو نت</p>

نفس تو در دوزخ است ساز و مکان	باعث اندوه گردد جاودان
دشمن دیگر جز او گردد دشمن است	از عداوت موجب رنج تن است
رنج تن اندک بود خود نیست بیش	رنج جان از رنج تن صد پاه پیش
پس بود نفس تو دشمن تر از ان	خاطرت فرساز بر و هم و گمان

عن ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه قوله تعالی تعاطر النفس
فی البر والبحر قال البر هو اللسان والبحر هو القلب فاذا فسد
اللسان بکت علیه النفس و اذا فسد القلب بکت علیه الملائکة

هست از صدیق اکبر کان بهام	گفت و تفسیر قرآن این کلام
آنکه فرموده خداوند عباد	هم بد ریاهم بصحر اشد فساد
هست آن دریا و دل و صحرا زبان	کز زبان و دل فساد آید عیان
جان بگرید چون زبان فاسد شود	کاین چنین نقدی روان گاشدود
چون فساد آید بدل گرید سروش	از ملاتک زین الم آید فروش
کاین درون ناپاک از مادور شد	از سروشی انجمن مهجور شد
کان ستوده انجمن بوده آ پاک	کی بگنجد اندران ناپاک خاک
پس بر و گریه از اریها کنند	در چنین غم سوگواریها کنند
چون کسی دور او افتد از جا خویش	منقطع گردین زان ما و خویش
اهل انجادین تا پر غم کنند	پیر فراق یا رخودشان غم کنند

<p> بود و ما بودیم افرازی نشان دوری ما آمد از پاکان رده^{۵۲} و این لیشین خانه شد ماوای ما با فروغ دل چو رخشان گوهران ورنه دوزخ را همه با شیشیم خاک ناخسته گفت ویزدان ناشناس کی بگنجیم اندران پاکش سرا لب همه تخاله ز اندوه درون بر ستوده داندش پس ایچند ممکن دیرینه ماستد زیاد چشم ما پر خون شدی وقت بکا قلب با بجزین تشبیه داد از خیالات درونی فوج فوج گاه از خشم و گه از کبر و ریا بر رخ صحر شود طبا بهر نمون هر چه باشد مردار از نخلان داندش آنکس که خود پنیا بود </p>	<p> خانه ما بر فراز آسمان چون جدا گشتیم زان پاکش کده^{۵۳} خاکدان تیره آمد بجای ما اگر خسته کار باشیم اندران باز جای ما شود آن جای پاک گریه کار او فقیم و ما سپاس در سر و شوی خانه چون سازیم جا^{۵۴} گر برین دوری همه گریه خون باشد آن کردار ما دانش بسند لیک از غفلت همه هستیم شاد اگر بیاد ما بودی آن جای ما گویم صدیق اگر خوش نصیب کند دل هر کس برون آید چو موج گاه از شهوت گه از حرص و هوا از دل دریا چو موج آید برون همچنین از دل بر آید بر زبان پس زبان صحر او دل دریا بود </p>
---	--

۵۲ پاکش پاک
 ۵۳ خاستی با الف کبر
 ۵۴ کاتب عربی و کاتب
 ۵۵ کاتب عربی و کاتب
 ۵۶ کاتب عربی و کاتب
 ۵۷ کاتب عربی و کاتب
 ۵۸ کاتب عربی و کاتب
 ۵۹ کاتب عربی و کاتب
 ۶۰ کاتب عربی و کاتب

	<p>قِيلَ إِنَّ الشَّهْوَةَ تَصِيرُ الْمُلُوكَ عِبِيدًا وَالصَّبْرَ يَصِيرُ الْعَبِيدَ مُلُوكًا لَا تَرَى إِلَى قِصَّةِ يَوْسُفَ وَنُوحٍ</p>	
<p>خواهش دل را پرستنده کند کو بهر کاری بیاید دست نگار کان یکی شد شاه و آن بنده کرد راه دانش پیش چشمش تیر شد گشت رسوا و به خواری نشد با همه تعظیم و اکرام رسا</p>		<p>شاه را شهوت همه بنده کند بنده را صبر آورد مانند شاه باز این قصه نه یوسف نگار مژ این را چو شهوت چهره شد خوشتن را در پرستاری کشید یوسف از صبر آمده فرمان روا</p>
	<p>قِيلَ طُولُ اللَّيْلِ كَانَ عَقْلَهُ أَمِيرًا وَهَوَاهُ أَسِيرًا وَوَيْلٌ لِمُرْكَانٍ هَوَاهُ أَمِيرًا وَعَقْلُهُ أَسِيرًا</p>	
<p>شهوت نفسانی اش باشد اسیر چهره گردد و بد دلش فرمان روا این اسیر افتد بدست آن امیر بچرخ او از آرزوهای دراز بالکسین بهر دهم و زن بخی زندان محبوس افتد رسدن اش زین بند دشوار او ز آنکه هر جا بدار شد او را اسیر با همه حرمان نصیبی جان دهد</p>		<p>خوش کسی کا و را خرد باشد امیر ویل از بهر کسی کو را هوا عقل او پیش هوا آید اسیر لبس نه بون آرد و خرد را در آن بند در بندش همه کار افتد چون رسد مرگش که باشد ناگزیر بسته حرص و هوا از تن رهد</p>

<p>از سروشان دور افت در بلا و آنکه کار آرد بفرمان خرد خویشتن را بنده یزدان کند چون ربه زمین خاکدان پر شر و در سروشی بنرم جاویدان زید ای ستوده هوش یزدان خوشکار تا همه آرامش آید آن تو ترس از شهوت که می سازد زبون</p>	<p>جاوودان زندانی رنج و غم شهوت خود را کند آن خرد هر چه یزدان نش پسند و آن کند سازد گزند مسکن اش و از سرو با سروشان فلک شادان زید با خرد بسپار خود را کار و بار شادماند ماندت این جان تو حاصلت آید از آن رنج درون</p>
---	---

<p>قيل من ترك الذنوب رفق قلبه ومن ترك الحرام و اكل الحلال صفتكم انه اوحى الله الى بعض الانبياء اطعني فيما امرتك ولا تعصوني فيما نصحتك</p>

<p>گفته شد هر کس که بگذارد گناه و از حرام هر کس که نمی گیرد گناه افکرت اش پا لوده گردد صفا تر گفت یزدان بایکی از انبیا هر چه فرمودم بهانش کار گیر بر چه فرمودم تر از اندر ز خویش</p>	<p>نرم دل گردد همه بی اشتباه هم بود اکل حلالش کار و بار راز مخفی را شود صورت نگر اگر تو هستی بنده طاعت گرا گفته من در همه کارت پذیر آن همه مودت من در پیش</p>
--	---

سرمتاب از پند من در هیچ کار بهر کناره باش از عصیان من	تا ترا افتد لطافت کار و بار سرینه جاوید بر فرمان من
اندره فرمان من سویی مگرد بنده کن حکم خواجه سرکش است	تا دلت نیاید ز عصیانم بدرد نزد و انشور سزای آتش است
فیل اکمال العقل اتباع ضروا لله كما وجبت له	

گفته شد اکمال عقل و بخردی بهر کرانه ماندن از خشم خدا	شد طلب کردن رضای اینر می کش بهر کارست نیروی رسا
قل لا تشرية الفاضل ولا وطن للجاهل	

گفته شد غربت نه بهر فاضل است یعنی از فضل و کرامت هر کجا النس به پزیرید از کردار او گوش دل سازند و قف گفتنش	فی فطن از هر مرد جاہل است سوی فاضل هر کس آید ره کشا شیفته گردند بهر گفتار او شادمان گردند از بشتنش
هر چه فرماید بجان فرمایند سج غربت از دلش بهر شود وحشت غربت نماید دل بریش هر کسی باشد مرا و را خواستار	مهربانی را به ساطی گسترند هر کسی را دل بهرش بگردد مرسبی از انس بنهندش بریش مهرورزنده به از خویش و تبار
مهرورزانش همه خویشان شوند از دل و جان مهر اندیشان شوند	

لا یحییایض
و یقتلین
نظم کردن و به
تلاط الزمنا
از باب سبع
بسم ۱۲ مرن

<p>آنچنان که از وطن بیگانه نیست مرد جاہل گر بود در زادگاه هر کسی بگریزد از کردار او در وطن غربت همین آید و را زین سبب غربت گهر اش افتد و کس نه بکشد بروی او نگاه وحشتی گیرند از گفتار او کس بسوی او نگرده کشت نگذراند عمر و دستخ و محن</p>	<p>آنچنان که از وطن بیگانه نیست مرد جاہل گر بود در زادگاه هر کسی بگریزد از کردار او در وطن غربت همین آید و را زین سبب غربت گهر اش افتد و کس نه بکشد بروی او نگاه وحشتی گیرند از گفتار او کس بسوی او نگرده کشت نگذراند عمر و دستخ و محن</p>
<p>قل من كان بالطاعة عند الله قريبا كان بين الناس غربيا گفته شد هر کوی نزدان شد قریب یعنی آن کوی دل به بندد با خدا خالق خود را پرستگار شود برگزینند از همه بیگانگی چشم بکشد بسوی پروردگار او گریزان از همه و از وی همه زان پش و بد جاودانی آشنا با خدا گردد بدل چون یار غار کس نیابد بار و خلوت گهش او نگرده خواستار مهر کس کس نه پنهان راز او نابوده را</p>	<p>در میان مردمان افتد غریب پاک یزدان را شود طاعت گدا بنده فرمان بر داور شود بمجد دیوانه بسد فرزانگی دیدن بر بسته زو می کار و بار دور تر از مردمان پیکر می تا بدان شادان بماند ایما از همه بیگانگان گیر و کنا کس شپرو بنده نگرده از هوش مهر و رز و با خدای خویش و پس می نگرده گوهرش را مهر خوا</p>

اینکه از زادگاه
بگریزد از کردار او
در وطن غربت همین آید و را
زین سبب غربت گهر اش افتد و
کس نه بکشد بروی او نگاه
وحشتی گیرند از گفتار او
کس بسوی او نگرده کشت
نگذراند عمر و دستخ و محن

از همه کس بسته بیگانه زید	با غریبی اندرین خانه زید
خویش را یابد درین مهجانش را	بهر شب یا کم ز شب و حشت گرا
چون غریبی کان به بیگانه دیا	از دیار دیگر آید بحد کار
بار خود در خانه بکشد ادا	تا کند از جسته خود جستجو
چون ساحل خیر در آن یک نفس	بار بر بندد باد از جرس
زان نیار و چشمکی کردن و نیک	مضطرب گردد در آن هنگام
بار بسته همه بشمار ادا	با کس اش یار نباشد گفتگو
رهروی کورا بود بر پل گذار	تا بیاید زود تر بر رگزار
می نگردد الفتی بایچ کس	انس او باشد کار خویش و بس

قِيلَ حَرَكَةُ الطَّاعَةِ دَلِيلُ الْمَعْرِفَةِ مَكَانَ حَرَكَةِ الْجَنَمِ دَلِيلُ الْحَيَاةِ

گفته شد جنبش که بطاعت است	یعنی آن کاریکه بهر قربت است
به هر باشد بسوی معرفت	رهنما آید بکوی معرفت
آنچنان کاین جنبش تن بر حیا	بس دلیل فارق آمد از ممت

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَصْلُ جَمِيعِ الْخَطَايَا
حَبْلُ الدُّنْيَا وَأَصْلُ جَمِيعِ الْفِتَنِ مَعَ الْعَشْرِ الزَّكَاةِ

گفت آن والا جناب محترم	احمد مرسل همه جود و کرم
باو نزدانی درودش بررون	تا بگردش بهت این چرخ روان

حسب دنیا مایه و اصل خطاست	عشر نادان اساس فتنه است
اصل آفات است خود منع زکوة	زان بسی استوین اید و بیت
قيل المقر بالتقصير ابد المحمود اول اقرار بالتقصير علامة القبول	
گفته شد هر کس که اقرارش بود	بر قصوری که در کارش بود
محبت را دایم افت سزا	بر زبانهایش بود صفا
از علامات قبول اقرار است	از قصوری کش بجاری داد است
قيل كفران النعمة لو لم صحبة لاصح شوم	
گفته شد کفران نعمت بد بود	شوم آمد صحبت هر بخیرد
یعنی از کفران نعمت و جهان	می شود ذم و نکویش خود عیان
کافر نعمت نکویش را سزا است	کاین چنین کردار او اصل خطاست
شکر نعمت باید آوردن بحبا	تا نگردد زان نکویش رسنها
نخل را بر روی خود کن بسته با	سوی شکر نعمت نیز دان شتاب
دیگران خواهد که از نادان گیرند	بادشوار روی و آب خود مریز
صحبت نادان بهر بار و گزند	درد و گیتی سازد دست خوار و زمند
فتنه بار و صحبت نادان منش	ناسرعی گفت و نازیب کنش
هم نشین احمقان احمق بود	کلا و زین کار به رونق بود
سوی بد کرداریت رهبر شود	د زکوبیده روش یاور شود

صحبتش بار و همه ریخ و زین
 هر چه آید بر زبان گوید پسین
 پیش بین نبود که پس اندیش نیست
 بر تر آو و از لبش نماند استی
 صحبت اش نماند است گفتار کند
 گه ز کفر و گه ز احادش کلام
 از زبان و دست او کس نیست
 می ندارد آگهی از خیر و شر
 نی دلش دانا که ره بر آیدش
 نی بگفتار و مندا نش کار
 نی بنامه جان او دانش فروز
 کی بود نمیش زد انای نهان
 کی فرو باد اش که اندیشد او
 و نشین اش نیست چون دیگر
 کی بر راه راست کاری آید او
 خوردن و پاهرزه گفتن کار او
 آگاه با همزادگان هرزه در

گفتش بفرمان و لکش نبود زبان
 گفت خود را سود ناپدید بین
 هیچ آگهی از کم و از بیش نیست
 بر چکد از گفتار او کاستی
 صد زبان در کیش و کردار کند
 گه ز فسق و گه ز بیدارش کلام
 ز آنکه دست و گفتگویش نیست
 بیخبر از خوف هم از رسته تر
 سوی خوبی مانگه بکشایدش
 تا شود جانش بدان ره راه پاد
 تا از ان نگرند روزش هر روز
 داور دانی دارای جهان
 تا بیار و از عبادت جستجو
 زین سبب افتد به هرزه در
 کی ز کیش و معرفت بکشاید او
 خند و بازی و خفتن کار او
 از زبان بیرون دهد لغو و هرا

الغرض من این مسان بسی گفت است
 صحبت نادان تر از نادان کند
 جاودان بنمایدت ناراست را
 تا توانی صحبت و انانشین
 مرد و انشدن بقیاس
 دیگر از این نیز آید راه بر
 هر چه گوید راسته گوید به
 روز و شب نیز دان پرستاری کند
 دیگران را بهر آید سوی خیر
 پیش گیرد شاه راه راستی
 با چنین کس منبشین باید شدن
 تا شود سود و گیتی خود بدید
 شاعری نیز دان شناس است کار
 من همه اشعار او پیش آورم
 یا من بلد نیاه اشتغل
 ای همه در کار دنیا مشغول
 شیفته گردت درازی امید

کان بنادانی سر اسر رهنماست
 و در تر از منزل ایسان کند
 کار تو گردد ازین راهست تها
 نی بر نادان که شد پیشترین
 خود بود باد النبی غیر از ان مثل
 سوی دین و راه شکاری و هنر
 راه زهد و راستی جوید همه
 دستوده کارها یاری کند
 باز دارد و منبشینان را خیر
 دورتر مانده ز راه کاستی
 بهر نیز دانش قرن باید شدن
 باب دانش راه به آید کلید
 بر سر و این شعر تا اندر ز بار
 زان سپس معنی هر یک گسترم
 قد غره طول الا مل
 و ایما در کاران پرستیدل
 زین تر اغفلت همه آمد بدید

نسخه
 خطی
 کتابخانه
 مجلس شورای
 اسلامی
 تهران

اولی نزل فی غفلته	حتی دنامنه الاجل
جاودان برده بغفلت روزگار	تا شدش نزدیک تلخ کار
الموت یایه بغتة	والقبر صندوق العمل
مرگ می آید بهر یک ناگهان	گو رصندوق عمل باشد عبان
اصبر علی ما یوالها	لا موت الا بالاجل
صبر کن بر هر چه مرگ فتنه و ش	مرگ نیاید جز به هنگام خودش
ای دولت بر بسته بند جهان	وای بهشت سیم خر سنجان
وای نگه ناد وخته در کار خویش	نیست بود آن را شمرده باریش
وای بخوردن مشغول چون گاو خور	و از غذای نفس ملذذ و خیر
وای گرفتار غم جان و منت	پیکری خانه شمرده مسکنت
ای بیک سو بوده از راه خرد	دور تر مانده ز فرگاه خرد
وای زیزدانت همه نا آگهی	وی دولت از داد و نداشتی
از روانستان سراسر بخیر	و از سروشی خانه مانده دور
وای پریشانست همه گفت مشنود	نهین پریشان ساز کرده تار و پود
بافته و سیمی نسج کار خویش	بس گر انمایه نموده باریش
تا کجا در فکر این دنیا ای و	نفس خود را به اشتن خوار و زبون
بهر نانی پیش و نمان خم شدن	بهر تسلیم ز بونان خم شدن

عالم ملکوت ۱۸
گویند سروشی خانه
مدینه الارواح نیز
ارواح که آنرا
روانستان نام
باشد ۱۲
یعنی نانی شدگان
خوب یقیناً
کردن از نیاب
عالم ملکوت ۱۸

آبرویت بختن بر خاک آرد
 دیده بر بستن ز راه مرگ خویش
 با همه حرمان و باناکامی ات
 ای دولت سامان پشوه پیکری
 دیده بکشاود می از خواب خیز
 خود چه می خواهی ازین بیش و کمک
 این همه سامان دنیا خود غم است
 بیشی سامان فزون ریخ آورد
 نقد عرفانیت بدل بنه سوده اند
 کی دهد فرمان خرد کاین نقد خویش
 عقل را سازی اسیر حرص و آرز
 عقل دادندت که دستورش کنی
 هر چه فرماید خرد خود آن بکن
 کاین فروزان خانه نیز در آرت
 در سپهران نیست این گنجیدش
 جز دل پاکیزه یزدان پرست
 پیکری نسامان جز افسانه مدان

بهر و بی آرزو مانده در آرد
 ناگهان رفتن ز گیتی سینه ریش
 پیش قدسی گوهران بدنامی ات
 این چه غفلت خود چرا می تنگی
 یاد کن یکدم ز ملک خود رستخیز
 کاین ستاندت با نرکی یک
 دل بشادی بسپری گز خود کم است
 کی پسندد ریخ افزوده خرد
 ره بسوی دانشت بکشاوده اند
 حرص را بدیه کنی استاد پیش
 بند بر پالیش گزاری از نیاز
 ملی برای آنکه مستورش کنی
 دل فروزش خانه نیز در آکن
 در چنین خانه همین گنج خدا
 در زمین هم نیست این تابیدش
 می نگذرد آن خدای بود و هست
 این گلی کاشانه را خانه مخوان

جز رباطی نیست این کهنه سرا
 آمدستیم از ره دور و دراز
 هست عرفان خدا سامان با
 تا بدین عرفان پرستیم اش بل
 آندلی کلان خرد و دور و مانیت
 آندلی کان مطلع نور خداست
 مخزن نقد کمالش بشمرند
 خانه ما آن سروشی مسکن است
 برگزیدستیم یک چندی قرار
 تا پرستیم آن خدای پاک را
 خود بجان و تن پرستایش شویم
 چون ازین گیتی بسیج ره کنیم
 رخت برنبدیم زین کهنه جهان
 با سروشان با هم شاد و دل
 آن تنی یابیم کس آشوب نیست
 خانه بهر روان بس استوار
 نی ز جایش بر کند فرسودنش

صفت یارست از برای ره گشا
 تا گزاییم اندران سامان ساز
 کان با بخشید آن دانا خدا
 آندلی کان است و ارسته ز گل
 آندلی کس جز عبادت کائنیت
 مشرق النوار فیض کبریاست
 سید آجابه و جلالتش بشمرند
 انجمن کاین نفس را خانه تن است
 اندرین خاکی نشیم تنگ و تار
 کان روان خانه گزین خاک را
 بنده و شش دل بسته کارش شویم
 بر چنین رفتن همه ره و کهنه
 خاک تن از دامن جان برفشا
 رسته گردیم از گزند آب و گل
 مرگ دیگر باره اش جان کونیت
 جان بپاکی اندران گیر و قرار
 نی زبان سپید از کهنه بودش

از همه آشوب ماند بکشتار	کوتاه از دامانش دست روگاز
ریختن و از جاف شدن نیست اش	بستن و یا بکشتادن نیست اش
درد و درمان از دیش بس و گرد	نبودش پیدا نشان از پنج و دزد
از همه اندوه از اوده زید	جان بسیر الغیب بکشته زید
جاودالی عیشش گردد آن او	مطلع النوار گریه جان او
لذت دیدار هستی کردگار	از خودی آرد به روش بکشتار
جان او را مطلع نور و ضیا	جاودانه آورد نور خدا
با سروشان فرازین بزمین	با گروه انبیا صحبت گزین
شادمانه اندران خانه زید	جاودان در خلد کاشانه زید

باب الثلاثی

مروى عن النبى صلى الله عليه وآله وسلم انه قال من أصبح وهو يشكو ضيق
المعاش فكأنما يشكر به ومن أصبح لأمور الدنيا حزينا فقد أصبح ساهطاً
على الله ومن أوضح لغنى ثلثاً

هست مروی از رسول کردگار	احمد مرسل سزیده کاروبار
آن فرازین پایه عالیمجاب	آن شفیج امزدنبدین روز حساب
بر روانش از خدا باد اودود	تا بود سقف زمین چرخ کبود
گفت آن گفتار نیز در آرد بان	از نهفته راز هستی ترحمان

بامداد آن هر که از ضیق معاش
 او گله مند است از پروردگار
 هر که در کار جهان اندوه است
 خشمگین است او گیتی کردگار
 و آنکه از بهر تو نگر گشت بخت
 رفت و بخش از سهم بخش ایما او
 یعنی از این دهر کار آمده است
 کارستی بسته تقدیر او است
 تنگنویز و هم پیشی آن
 پس ناداری ترا این و انمود
 هر که از عسرت شود شکوه طرا
 پیش ازین گویم که گیتی کار و با
 هر چه در گیتی همه سیم و زینت
 این شکوه و فتره کنج و ن
 در خباب عظمتش هیچ است هیچ
 گیتی و آن هر چه می بینی درو
 هر که را ایمان به نیرد آشد دست

از گله مندی کند گفتار فاش
 از خداوند خودش شکوه گزار
 خشم را بر پاکیزه آن گفتگوست
 زین سبب اندوهش آید آشکار
 بهر سرمایه که او دارد بدست
 بنده سیم و زر آمد جان او
 زان که قبض و بسط هر گاش بدست
 کرده و نا کرده اش بکسر نکوست
 هست تقدیر خیر او در جهان
 از مقدر خود توان این شکوه بود
 هست این شکوه ز هستی کار ساز
 در شماری نیست پیش کردگار
 کم رنگ و خاک پیش او است
 وین تو مندی فرموده گویان
 پیش دست قدرتش هیچ است هیچ
 کمترین از پیره کاسه برود
 طمطراق این جهان بشهرت

عظمت دنیا بچشمش هیچ شد
 و آنکه ایمانش کهین تر از بهشت
 چون به بند فرّه زرد وستان
 دیده جاننش از آن خیره شود
 عظمت یزدانی اش از دل رود
 هر تو نگر را بداند بر سر از
 چون به بیند هر کجا اهل غنا
 صرف از بهر زری کش مایه دید
 نی ز بهر خو بے کردار او
 هم برای دین حق سوگیریش
 چاره اش کردن زیر پستو
 ز آنکه تعظیم چنین سرمایه دین
 دین حق را میرسد زویاوی
 و آن تو نگر کش باینها گار نیست
 بیگمان تعظیم او از بهر زر
 پس با و متواضع از بهر غنا
 میرود و وثقت از ایمان او

بر کشاده تر سب این پیچ شد
 عظمت گیتی بچشمش کرده بخت
 بر شکفته تر ز گل در بوستان
 راه دانش پیش او تیره شود
 این جهان را بس فائزین بنگرد
 زان که افزون بندش آن گریه
 خیزد و تعظیم او آرد کجا
 پیش او خود را به پستی در کشید
 و ز خداوند جهان گفتار او
 راه سنت نیک تر به پزیریش
 تا شود راضی از و هستی خدا
 نیک داند مردنیکو کار و بار
 بهر قز و ده کرده گدش دین پروری
 بنده فرمان بهر داد اغیبت
 حرص دنیا هست سولش را بهر
 خود بد و رافتد ز فرگاه خدا
 دست یازد تیرگی بر جان او

زان که او از بهر زرقطیم کرد
 گر چنین کس نیست سیم و زر پست
 زر پرستی نیست کار اهل دین
 عظمت یزدانی اش از دل برت
 جان خود به بسته سرمایه کرد
 چون بتعظیم چنین سرمایه دار
 بر فرازد پایه او در غرور
 بر فرازد تختش افزوده تر
 اهل نخوت را فروون سرکشی
 ورنه این تعظیم ارباب غنا
 هر که را ایمان به یزدان کاملست
 سر بسبر گیتی کم از ذره بر شمی
 هفت گنج خسران پا لوده ز زر
 پس چنین کس را کجا افتد سزا
 ستم اهل غنا از رنندگان
 پیش او دنیا بود کست کنیز
 پس ز بهر این کنیز کس بندگان

نصرتاً
 همان کنیز

جان خود مرخص را تسلیم کرد
 از چه او را پستی خود در سرست
 هست ز روشنی کسان را ره چین
 پای جانفش سخت تر در گل برت
 خویش را پیشش نشین با کرد
 خویشتن را مردمان دارند خوا
 بس مراحل از خردافت بدو
 هر کسی آید ز بوش و نظر
 هست کاران که خواهد ز کشتی
 خود بگو که چیست ای مر خدا
 بر کران از از مندیش دل است
 درد سرد اند همه سیم و زرش
 بر شمار و بچو مار هفت سر
 کو بتعظیم کسی خیز در حبا
 بهر دنیای دنی خرنندگان
 گنجهایش سر بسبر چون یک بشیر
 روی بر خاکش بنیز افکندگان

نور پی خود کی پسند دکان بهام
 هست ایمان را د و بهره خود عیا
 از شهادت بر کشادن گفتگو
 یک تصدیق است چون دو ثلث را
 را آنکه ایمان در حقیقت خود همین
 چون ز دل تعظیم آن هستی خدا
 رفت خود دو ثلث از ایمان او
 من چنین دو ثلث ایمان را خوا
 هر کشاده تر گویم بشنوید
 ناین سخن پیدا است بر هر شنونده
 کا ندین گیتی تعظیم خدا
 پس حریصی مایه گیتی پیروزه
 فضل از هر غنا تعظیم او
 بیگان آنا کفر ان نعم
 را آنکه آن معطی النعم هر چه بداد
 هر کسی را هر چه بایسته بدید
 پس چنین مرد گرفتار هوا

تا بعزت بنگرد سوک لیام
 یک بدل تصدیق دو یک بر زبان
 تا از ان پیدا شود اسلام او
 هست چون ثلثی شهادت بر زبان
 و این شهادت تحریرش بر دین
 رفت از تعظیم ارباب غنا
 تیرگی بارنده آمد جان او
 گفته ام و الله اعلم بالصواب
 هر کشاده گفتگو مال بشنوید
 نقش جان زیر یک دانش پسند
 هست هر هر بنده را ایمان را
 چون تو نگر رانند فرو شکوه
 بر گزیند نار و اتکرمیم او
 آشکارش آید از رب النعم
 هر کسی را حکمت اش آن بر کشاد
 راست بر سخت و بدانش بر گزید
 آنکه شد متواضع اهل غنا

شکر ناکرده به پیش و گیران چشم او نکشاده سوی کردگار بر غنائش چشم دل نادرخته بنده او را که سر مایه و راست بچو او بشیر و از خیره سری بهر زرخود را نیایشگر نمود خافل اش آورد و اعطیم حق زان که او خود را فر ازیده بدید پست بودن پیش آن برتر خدا نی به پیش بندگانش سرگز آ	پست شد بچو نیایش گستران تا شدی زان خواسته را خواتان رخت در یابش سر اسر سوخته اندکی در دست او سیم و زر است زان که دیدش اندکی مایه و ری آن تو نگر را بسی نخوت فرو و انمودش بر کمران انبیم حق چون که هر کس بهر تسلیمش خمید بند بودن را همه آمد سزا در تواضع آمدن با انگ
---	---

وَعَنِ ابْنِ بَكْرِ الصِّدِّيقِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ لَيْدًا ثَلَاثَ الْغَنَى الْكَلْبَةِ وَالْثَنَاءَ بِالْخَيْرِ وَالصَّوَابِ

است از صدیق آن فخر کرام گفت آن سر کرده ایمان از تمنا کس نگرود مایه دار تندرستی از دوازه نهار نیست	باد از و راضی خند اندام سه لبه حاصل نگرود در جهان و از مضاب موجودالی زمینها کان بجز فرمان آن دادار نیست
--	--

وَعَنْ مُحَمَّدٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ حَسَنُ التَّوَدُّدِ إِلَى النَّاسِ نِصْفُ الْعَقْلِ وَحَسَنُ السُّؤَالِ نِصْفُ الْعِلْمِ وَحَسَنُ الدَّيْرِ نِصْفُ الْمَعِيشَةِ

<p>از خدای خود ستای آفرین نیروی دین خدا عادل عمر نصف عقل آمد تو و در جهان نرم گفتار آمدن در کار و بار لیک مقدار به نیکو بستن راز هر گفتار جویدن بود تا مخاطب بر کشاده گویدش در جهان نصف همیشه آشکار کار روزی آیدش بس از چند</p>	<p>هست مروی از امیر اهل دین حضرت فاروق فرخنده گهر گفت آن فرزانه روشن روان دوستی با مردمان روزگار بایسته با مهر و رزی زیستن لطف و انش نیک پرسیدن بود هر چه نادانسته باشد جویدش حسن تدبیرست در انجام کار هر که باشد در جهان دارش بسند</p>
---	---

وعن عثمان رضي الله عنه من ترك الدنيا احبته الله تعالى ومن ترك الذنوب احبته الملائكة ومن حسم الطمع عن المسلمين احبهم المسلمون

<p>نیاز از کردار او راضی خدا گفت آن روشن روان نیک گفت دوست می دارد و را پروردگار دوست دارندش ملائک و جهان از مسلمانان به برادر خویش نیک اندیشند بهرش بهمان</p>	<p>هست از عثمان صهر مصطفی چون روانش با خرمی بود بخت هر که گردد در جهان دنیا گزار از گنه هر کس که آید بر کران هر که گیرد راه بی آزی به پیش دوست دارندش مسلمانان بجان</p>
--	---

و عن علي رضي الله عنه ان من نعيم الدنيا يكفياك الاسلام فحمة وان من
الشغل يكفياك الطاعة شغلا وان من العبرة يكفياك المعبرة

از علی آن پیشوای اولیا	کاملان دین حق را تنها
از چنین مقبول درگاه و دو	با د راضی داو را این هست و بود
گفت آن سر کرده ارباب دین	پیشوای زمره اهل القسین
کز نعيم و نبوی اسلام تو	نعمتی کافی ست بھر کام تو
و از همه اشغال کافی طاعت است	موت کافی تر ز بهر عبرت است
یعنی از هر شغل طاعت بهتر است	کان بسوی پاک بزدان بهر است
و رد و گیتی منفعت گرد آورد	مرد عابد را سویی مینو برد
از پرستاری بزدان دل نبو	می شود خشنه تر از ماه و بو
زندگی بی یاد او خربندگی است	بندگی سرمایه خوش زندگی است
هر که از یاد خدا غافل بزید	کی خدا سوبش بر حجت بنگرد
مرگ خند و جبر چنین اش زیستن	بهر تن اندو گین اش زیستن
خرید و این جسم کان بارت بزد	هر کجا از بهر خود خوار است برد
تن بود مرکب روان را کب بود	مرکب از را کب همه ناکب بود
زانکه بهر جسم خود خود میدوی	هر کجا فرماید آن سو روی
دانه و کاهش فراهم آورد	و از تعب بهر چه بستر بهر

کار تو خفتن بود یا خورد و نوش
 خورد و آشامی فزون از ناگزیر
 بس قوی خرنده ای نادانمش
 شرم باد از کارتن آراستن
 سرنگون ناکردنت بر درگهش
 بنده را باید پرستاری گزید
 بهر تو روزی سر اسر ساز کرد
 خوردن روزی و نافرمان بری
 یا مخور روزیش یا فرمانش بر
 اگر تو خواهی عبرت از کار جهان
 کاین جهان از بهر ماجا و بدایت
 مادرین منزل که و همی نشان
 چون نوا بر می کشد طبل جیل
 یک بیک ناخواسته بیر و رویم
 چون اجل آید دران هنگام تنگ
 بی درنگ از خانه بیر و نش کنند
 هوش کن ای رهبر و راه دراز

جاودان اند و نهاک از ناووش
 می کنی آماده عبرت نا پذیر
 شرم بادت از چنین کار و کنش
 و از دور روزی رسان بخت
 پایی پس آوردن توانش
 ز آنکه نیز دانش پرستار آفرید
 بر رخ تو باب روزی باز کرد
 هست و ازونه بدانش گستری
 خود بدده انصاف ای مرد هنر
 مرگ خود را یاد میکن جاودان
 یک و یک هم زیستن بسیدیت
 بار یکشادیم مثل کاروان
 ناگزیزی می شود قلع سیل
 ره سپار منزل دیگر شویم
 کس نیار چشمی کردن و رنگ
 دل همه اندوه و پر خورش کنند
 بهر این ره ساز کن خوش بر کسان

<p>سخت راهی دور از سیر برید دارد از تکلیف رفتار نگاه بر چنین غفلت پشیمانی کشی</p>	<p>تا توانی انجمن راهی برید گر کنی آماده چون زاد راه ورنه در مانی و حیرانی کشی</p>
<p>و عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال سمعت رجلا بالنعمة عليه وكم من مفتون بالثناء عليه وكم من مغرور بالسيرة عليه</p>	
<p>هست مروی این کلام با قبول گفته او آفرینهارا اسند می برد افزونی نعمت ز راه چون شدندش مردمان مشت از چنین افسون بداندش شکیب کس نگوید نه بکشتادش خوب مانده از عیب خودش تار یک جان زشتی خود را هم بدینا شود تا ز عیب خود نیاری جستجو عیب پنهان تر ابلی کم و کاست چشم دل بکشتای و بره شوی آنکه مر عیب ترا شد برده پیش</p>	<p>ز ابن مسعود آن ز اصحاب سول گفت آن پاکیزه گفت از خرد ای لباسنم که او را بر گناه ای بساد رفتن افتاد از شنا زشته او را استودند از فریب ای لباس معزور از ستر عیوب یعنی از پوشیدن عیب نهان کس نگفت اس عیب تا و ناسود دشمن است آنکو پوش عیب تو دوست آن باشد که گوید راست تا تو بر زشتی خود آگه شوی در زیانکاری ترا شد سخت کوش</p>

سود را باشد ز بهر تخواستار	بر که او عیب ترا آرد شمار
تا شود کارش همه کار نکو	دوست را آگاه کن بر عیب او
چه ز ره شناخته افتد بجاه	ورنه گورانه رود بزرگراه
خود سر از سر او فتد در چاه خویش	چون بجوری در شود از راه خویش
پس چه سود او بود از مهر تو	چون بدی را دیده بهرش نکو
اگر بد بهایش بیاری بر کنار	آن زمان مهر تو گردد آشکار

وَعَنْهُ أَوْدُ النَّبِيِّ قَالَ وَحِي فِي الزُّلُمِ حَتَّى عَلَ الْعَاقِلُ أَنْ لَا يَشْتَغَلَ إِلَّا بِثَلَاثٍ تَنْفَعُ
لِمَعَادٍ وَمُؤْنَةً لِمَعَاشٍ وَطَلِبَ لَذَّةٍ بِحُلَايِلٍ

از زبور آورد بر لب گفتگو	هست او دود پیغمبر که او
ناگزیری هست بر مرد گزین	گفت وحی آمد زین دام چنین
اولین اش ساز کردن زاده خویش	کو برون از سه نگیر و شغل پیش
تا در آن بهنگام در کار آیدش	زاد عجبی ساز کردن بایدش
تا در روزی از آن یابد کشاد	و آن دیگر از بهر روزی اجتهاد
یافتن لذت که باشد از حلال	و آن سه دیگر زان فروماید خاصه

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثَلَاثٌ مَغْنَمَاتٌ
وَلَا تُكْفَرُ عَنْهُنَّ ثَلَاثٌ دَرَجَاتٌ وَثَلَاثٌ كَفَّارَاتٌ إِنَّمَا الْمَغْنَمَاتُ خَشْيَةُ اللَّهِ تَعَالَى السِّرُّ
وَالْعَلَانِيَةُ وَالْفَقْرُ وَالْغِنَى وَالْعِزُّ وَالرِّضَاءُ وَالْغَضَبُ وَأَمَّا الْمَغْلُوكَاتُ فَشَحْوُ

شدید و سحر متع و اعجاب المرء بنفسه و اما الدرجات فافشاء السلام
 و اطعام الطعام و الملوقة باللیل و الناسیت ثم و اما الکفارات فاسبغ
 الوضوء فی السیرات و نقل الاقدام الی الحجرات و انتظار الصلوة بعد الصلوة

<p>گشت راوی از نبی فی الجلال صدور و دوش از خداوند جهان هست سه دیگر ز بهر ش مملکت سه بود کفاره از بهر گناه جاودان ترسیدن از پروردگار را آنچه نپسندد خدا الرزاق بودن آنچه زود و دورت کند نگرینش آشکارا بین و دانای نهان و از نهفته چیز هستی بخبر در شب تاریک ترسیده است و بر جای در روی بپند ترا آشکارا و نهان نزدش یکسیت از کرم صد پوده می پوشد لعیب محنت بسته کار با آسان کند</p>	<p>بوهریره آن فروزیده خصال گفت گفت آن سرور کون مکان سه خصال از بهر مردم منجیات سه بود درجات بھر عز و جاه هست منجی در نهان و آشکار یعنی از خشم خدا ترسان بودن و نهفته آشکارا دیدش در دل چشم تو باشد جاودان نی چو خود پنداری اش پیدا نگردد هر کجایش نگرانی نگرنده است گریه پرده در شوی بیند ترا ذره از دیدش بنهفته نیست هست ویزه گوهر او علم غیب عیب با از دید ما پنهان کند</p>
--	--

لحسب
 با وادخلك
 فی الحديث
 الوضوء
 السیرات
 مسراج

گر نه پوده انگشت بر عیب ما	رستن ما از بدی خوانان کجا
و آن دگر رفتن براه اعتدال	هم بنا داری و هم بپشتی مال
یعنی از سیرانه رفتن بر کران	در همه حال خودت بکسان بمان
هم بنا داری و هم مایه ور	بایدت بتریک روشن لب سپر
نی بنا داری شدن پاکیزه خو	با همه کس نیک و آزر م جو
چون غنا آید بخسادن پایرون	دیدنت نادار را خوار و زبون
دل بدست کج خرامی دادنت	راه بد نامی برو بکشادنت
احقر از آور ازین سان کارها	بر کرانه زین چنین کردارها
از میان پاتگی بیرون مباش	کتر از بالیست و هم افزون مباح
داد و ندی راهم جا کار بند	تا شوی در کار و بابت ارجمند
و آن سوم عدل است در کردارها	بر عدالت بودنت در کارها
هم بگاه خشم و هم گاه رضا	بر عدالت بودن تو دایما
عدل آمد مایه نظم امور	از جهان می آورد آشوب دور
آسمان از عدل بر پا ایستاد	مزمین را عدل معموری کشاد
بهست دنیا و جهان از عدل داد	شاه عادل بس زمان نامیاد
مهلکات آمد همه بخل شدید	و آن دگر تبعیت نفس مرید
خود پسندی را دگر مهلک بد	کز بکبر پس پدید آید زیان

عدل داد و ندی
 یعنی عدالت
 یعنی مساوی و در میان
 مساوی افزون
 و نظیر این
 و عدالت محسوبست
 و در عدالت آن
 یعنی تقیید که عیب
 کسی است و در آن
 که با نیت افزونست
 و در هم تراست
 و دنیا و نفع و مال و دنیا
 با عدل عدالت یعنی
 انشطام

هست از درجیات افشای سلام وان سه دیگر هست در دلها شب	وان دگر بود است اطعام طعام بودن تو در نماز از بهر رب
مردمان در خواب تو بیدار چشم یعنی از نگرندگان دای نهان	ای خوشا بیدار روشن کار چشم نام میزدان در دل مهم بزرگان
با خدای خود شده گفتگو هم سخن گردیده با گیتی خدا	زو کنی کام دو گیتی جستجو بانیامش در جناب کبریا
دل پیر از انوار یزدانی فروغ نور پاکش جان و دل افروخته	جان فروز شگاه ربانی فروغ اهرمن راخت هستی سوخته
خبر خدا نایافته در دیده جا او تنوگران تو سوی نور پاک	دیده بر بسته ز دیدار سوا جان تو زان شیدشیدان تابناک
لیک کفارات اکمال وضو وان دگر بهر جماعت گام زبن	چون سحر ساز و خنک اندام تو تا نمازی راهی مسجد شدن
وان سه دیگر انتظار نه ساز وان سه دیگر انتظار نه ساز	بعد از دیگر نه ساز بانیاز بعد از دیگر نه ساز بانیاز

وقال جبریل یا محمد صلی الله علیه و سلم عشر ما شئت فانک میت و انا
من شئت فانک مفارقة و اعمل ما شئت فانک مجزی به

یا رسول الله محبوب خدا تا کجا خواهی درین گیتی بان	گفت جبریل ای محمد مصطفی بلیک مرگ آید در آخر بیگان
--	--

<p>لیک بگزاری ورا انجسام کار لیک هر کردار را یابی جزا</p>	<p>هر که انخواهی ز مردم دوستدا هر چه بخواهی بکن از کارها</p>
<p>قال النبي صلى الله عليه وسلم ثلاث نفر يطهيم الله تحت ظل عرشه يوم لا ظل الا ظله الانبياء في المكان والماشي الى المساجد في الطلوع والمطعم الجائع</p>	<p>گفت آن سرور رسول مجتبه سه نفر و ظل حق گیرند جا</p>
<p>احمد مرسل نبی مصطفی چون نباشد سایه بنز ظل خدا هر یکی از دیگرے آر و گریز در گریزش راه خود گیرد به پیش هر کسی هر سو کشاید گام تیز آتشین گوی شود تفسیده یک تا بد آن سایه کسی جوید آن در چنین سایه بباشند این سه کان و صنو آرد بامید نجات بجو آب سرد هنگام رشتا بیچ از رنج تنفش نیار و شمار دست و پا شویند تیر سیده زبرد هر سرش از لطف سایه گستر</p>	<p>یعنی آن روزی که خیزد ستیز زن ز شوهر شوهر از بهجت خویش پور گیرد از پدر راه گریز منفر سر جویشد ز گمراه چو دیگر بیچ جا سایه نباشد آن زمان عرش را سایه بود انجا و بس ایک از آن متوصنی در مکررات مکررات آفات از رنج و غمنا لیک متوصنی سیزدان خواستار با چنین آبی در آن هنگام مرد اینزدش در سایه عرش آورد</p>

دویمین آن کس که گردوره سپر	سوی مسجد در شب تاریک تر
سوی یکی آن کس که از بهر خدا	اگر سینه را سیر سازد از غذا
وقیل لایراهم لای شئی اتخذک الله خلیلاً قال ثلثه اشیا اختارت امر الله تعالی امر غیره و ما اهتمت بما کفّل الله له و ما تقشیرت و ما تغذیت له مع الضیف	
مردمان گفتند ابراهیم را	آن مهین بغیر خلت گرا
از چه گرفت ات خلیل باصفا	پاک داد او در جهان هستی خدا
داد پاسخ کنز برای این سه کار	مهر باغم شد خداے کردگار
اولین بجزیده ام حکم خدا	بر فرازین ترز حکم ماسوا
دویمین اندوه کے ناید مرا	بهر کاری کش کفیل آمد خدا
سوییمین ناورده ام نان هیچگاه	لیک بامهان که می آید ز راه
وعن بعض الحكماء ثلثه اشياء تفرج الغصص ذكر الله تعالى و لقاء اوليائه و كلام الحكماء	
یک مهین فرزانه با آب و خواجه	گفت سه چیز آمده اندوه گاه
زان سه آمد اولین ذکر خدا	دویمین دیدن گروه اولیا
سویمن گفتار با فرز انگان	می بر درنج دل و اندوه جان
وعن الحسن البصري رضي الله تعالى عنه من لا ادب له لا علم له و من لا صبر له لا دين له و من لا ورع له لا سلف له	

از حسن بصری که گفت آن با گهر	لی ادب از علم نبود بهره و ر
و آن کسی که صبر لب بهره بود	او بکیش و دین خود که بگردد
هر که را تقوی نباشد در گهر	نیست اس قریب خدای او گهر
یعنی آن کو نهنگ شد در مجور	هست از نزدیکی نزد آن بدو
زهد و تقوی مایه قریب خدا	فاسق آمد از خدا غی و جدا

و روى ان رجلا خرج من بنى اسرائيل الى طلب العلم فبلغ ذلك بنوهم فبعث اليه فاناه فقال له يا فتى انى اعطاك تلك خصال فيها علم الاولين والاخرين خفا لله في السر والعلانية وامسك لسانك عن الخلق لا تذكرهم الا بخير وانظر خبيثك الذي تاكله حتى يكون من الحلال فامتنع الفتى عن الخبث فرجع

هست مروی گفته دانشمندان	رفت ز اسراییلیان مرد و برون
تا بغربت چون قدران جز و بوم	پیش گیر و شغل تحصیل علوم
پس نبی شان چو بشنید این خبر	کنس فرستاد و بخواندش زود تر
چون پیام پیش او گفت ای جوان	می کنم پیش تو اندر زری بیان
سوی من خصلت کشایم راه تو	ز اولین و آخرین دانش از تو
ترس از خشم خدای کردگار	هر زمان اندر نهان آشکار
هم زبان خود ز بد گفتن ببند	بر مگو در باره کس ناپسند
خبر به نیکوی مکن یا د کسی	بد مگو در باره قنفسی

سوی نان خود کترا میخورے	دایما با چشم اسعان نگریے
تا بری بے سره تو از اکل حلال	برستوده رهروش روزی گال
چون نبوشده شنید اندر او	از سفر و از غربت اش بر تافت
یعنی از پند پیر کشش گفست	جان بر نایا خرد گردید خست
آمدش در دست هر چه از علم خواست	ره سپر آمد همه بر راه راست
کار و دشوار آمده آسان شدش	و این نجسته پند عزیز جان شدش
گفته پاگان کند پاکیزه خو	از سزیده ریشم یان راه جو
تا ترا گردد و بخوبی راه بر	از ستوده جسته آتیه بهره

و هو ان رجلا من بنی اسرائیل جمع ثمانین تاو تامن العلم ولم یستفیع لعلهم فاو
 الله تکما الی نبیهم ان قل لهذا جامع الوجوه کثیرا من السلام لم ینفذک الا ان
 تعمل ثلثه اشیا لا تحب الدنیا فلیست بدار المؤمنین ولا تصاحب الشیطان
 فلیس برفیق المؤمنین ولا تؤذ احدا فلیس بحرفه المؤمنین

از بنی اسرا ال مردے با فہم	جمع کرد ہشتاد صندوق علوم
لیک از علم خودش بهره ندید	زین ہمہ بخشی کہ بر خودی کشید
پس سوی پیغمبران روزگار	وحی آمد از سوسے پروردگار
کامی سپر از من این را باز گو	کان ہستی سود بودت جستجو
گرفتہ ام آوری بسیار سلم	بیچ نکشاید ترا این بار سلم

<p>لیک گری چیز می آری بکار از دل خود حجب دنیا و ور دار نیز با شیطان نباشی هم نشین بهر کس پسند اضرا و زیان</p>	<p>کار تو گردد سر اسیر سود بار کاین برای اهل ایمان نیست کان لعین نبود رفیق مؤمنین کان نباشد حرف ایمانیان</p>
<p>وعن ابي سليمان الداراني انه قال في المناجاة الهي لان طالبتي بذنبي لا طلبتك بعفوك ولا طالبتي ببخل لا طلبتك بسخائك ولا ان ادخلتني النار لا خبرت اهل النار بائي احبك</p>	
<p>بو سلیمان آنکه دارانی است گر بگیري از گناهیم اسے خدا ور پز و هشر شوی از بخل من ور در آتش آری ام ای کردگار گویم ای دوزخ نشینان بشنویید دوست می دارم خدای خویش را حبیز دانی نشسته در دلم</p>	<p>در مناجاتش بگوید این گفتگو از تو خواش شکر شوم عفو ترا طالب بود تو آیم حرف زن حب تو طلبا هر کهم با اهل نما هر چه می گویم با آن خود بخیر و بهر دوستدار او مستم است بر کجا مهر او جابافت در آب و گلکم</p>
<p>وقيل سعد الناس من له قلب لا يؤدبك صابرو فاعث بما في اليد</p>	
<p>آشته شد یا بخت ترا از مردمان علم باشد بادل او آشنا</p>	<p>هست آن کو باشد در دانا جواب اند سیکر الی کرا</p>

بر همان چیزی که در دستش بود | باشکيب و باقناعت بگرو

وعن ابراهيم النخعي رضي الله تعالى عنه انا هلك من هلك قبلكم مثلث خم
لفضول الكلام وفضل الطعام وفضل المنام

گفت آن بادانش و بار او کام جز بسته خصلت کزان آمد لاک بر فزوده خواب غفلت کز روش جز بجا جت گفت گویر لب میار عاقبت در قعر دوزخ میبرد هرزه گفتاری ست نه شتی را نشان ناگزیری کار بر اندازده دار مرد را سازد سبک خواب گران قلت خواب باش گویر اندر است	هست ز ابراهیم نخعی این کلام از شما کس بیشتر نیاید بجا ک هرزه گفتاری و افزون خوردنش تا تو انی گفت بر اندازده دار یا وه گفتن بس زیانها آورد از زبان آفات زاید و جهان خوردن و خفتن بر افزوده میا کز فزون خواری استخوابی میا هرگز را بیدار چشمی در سر است
---	---

وعن عیسی بن معاذ الراسي طي لى لمن ترك الدنيا قبل ان تتركه وبنى قبره
قبل ان يدخله وارضى به قبل ان يلهاه

آنکه شد مرا بلی تقوی را طلاق پیش از آن کز روی جهان گیر دنیا پیش از آن که گور شود آن گور جای	هست از عیسی ایمان ابن معاذ مرد وه آنرا که شود دنیا گذار ه آن که گور خود همین سازد دنیا
---	--

وان که زو خوشنود گرد که پیش از ان کش نگر در روز شمار

وعن علی رضی الله تعالی عنه من ائین عند الله وسنة رسول الله وسنة اولیاء
فليس فیها شیء قیل له ما سنة الله قال کتمان السر وقیل ما سنة الرسول
قال المدا رة بین الناس وقیل ما سنة اولیاء قال اجبال الاذی عن الناس وكان
من قبلنا يتواصون بثلث خصال ویسکاتون بهما من عمل الاخرتة کما قال الله
ودنیاء ومن احسن سریرته احسن الله علانیة ومن اصلح ما بینة وین
اصلح الله ما بینة وین الناس

از علی کزوی خدا خوشنود باد	بهمجو ارشاد حجت هست یاد
سنت الله هر که بنود یاد او	هم طریق مصطفایش پیش رو
مسک اش نبود طریق اولیا	رهبران راه و خاصان خدا
هست ناداری که چیزی نیست اش	چون تهیدستان پشیزی نیست اش
مردمان گفتند گای شیر را	سنت الله چیست بر ما برکشا
گفت پنهان داشتن راز پنهان	سنت دادار و دارای جهان
باز گفتندش که ای فرخنده	سنت پنهان مانیز گو
گفت با مردم مدارات است آن	آشتی و مهر با اهل جهان
باز گفتندش که ای پزودن ستا	اولیا را چیست سنت برکشا
گفت از مردم کشیدن رنجها	هست در دنیا طریق اولیا

مردمان کاندز زمان پاستان
 سوی سه خصلت شدندی بهنما
 یک سوی آن دیگر به نگاشتی
 هر که بهر آنجهان کارش کند
 کار دنیا سازدش هم کار دین
 باطنش را هر که تهذیب آورد
 راست آرد هر که بایزدانش کار
 کار او آرد باطل این جهان
 یعنی آن پروردگار کار ساز
 قدرت او چیره آمد بر همه
 خواجیه بر هر کس که گردد مهربان
 باشان هر کس که گردد آشنا
 ای که میخواهی ز مردم خواسته
 جسته تو در جهان آید پدید
 زیر فرمانش همه هستی پذیر
 هر که جز او بشمیری آتش بود
 روی خود کن سوی آن بستی خدا

پیش از ما بوده اند هستی نشان
 یک بدگیر توصیه کرد به با
 آن سخن کن سود بار انگاشتی
 بهر او گیتی خدا کافیه بود
 ناکند کارش سوی اهل زمین
 ظاهرش ایزد سوی خوبی کشد
 کارش آراید خدای کردگار
 سر بسر آراسته فرخ نشان
 وان تواند او رستی نواز
 او شان است و جهان بچرخ
 مهر و رزقش بر اسرندگان
 خود ربه گردد و در فرمان ربا
 تا شود کارت ازان آراسته
 سوی نیز دانت بساید بگوید
 هست در دستش همه این داروید
 سر بسر هستی بفرمانش بود
 تا نیایش گر شود هر کس ترا

<p>کو ترا کرد و گنبد کار و بار هر چه او فرمود و فرمانش بری سر فرمان تو با صد آرزو کار تو گردد همه خوار و بجز نا بود آن همه آراسته خوار تر دارند کردار ترا عزت بنده بود از کار کرد خواج را نبود بسویش آرزو بشمرند این بنده را بس خوار تر کو به پیش خواج گزیده است خوا در گزیده نامه خود مشغول چون از گوشتی همه چیز از گوشت گردد از تو هر چه باشد در جهان هر کسی با تو بهر آید به پیش</p>	<p>کار خود بکنار با پروردگار چون مرا و را خود نیایشگر شوی بنده گانش سوی تو آرد رو ورز فرمان خدا آتی بیرون واژگون آید همه دلخواسته زشته بیند هر کسی کار ترا بنده او باشی ای هشیار مرد بنده کن بندگی بر تافت رو و آن همه فرمان پذیرانش دگر کس نخواهد دیدن این زشته کار خوش بفرمود آن حکیم معنوی چون از گوشتی همه چیز از گوشت یعنی از نیروان چو افقی بر کران ورید و بشاده دار راه خویش</p>
--	--

وعز علی رضی الله تعانه علی کن عند الله خیر الناس وکن عند النفس شر
الناس وکن عند الناس حلا من الناس

<p>هست مزدی از علی مرتضی</p>	<p>آن گزیده افش رویا</p>
------------------------------	--------------------------

گفت آن فریده یزدان سنا
 نزد نفس خود بشوئس زشته تر
 نزد مردم باش چون ز ایشان
 یعنی از کبر و فزونی هر کسان
 بهر خود از مردم افزونی مجو
 سرفرو آری چو با اهل جهان
 هر که کبر و سرکشی گیرد پیش
 از تواضع سرفرازی آیدت
 و از تکبر میشود خواری عیان
 تا تو الی از تکبر می گریز
 مرد متکبر بگیتی است خوار
 هر که خود را سرفرازی بر کشد
 گوهرش را در نهان بنید سبک
 چون بگوهر است بس خوار و زبون
 گر بودی در گوهرش تابانی
 از تکبر می گشتی چاره ساز
 از تکبر بگردان می زیستی

کز همه بهتر بشوئس نزد خدا
 نفس خود را از همه بشمر بهتر
 بی فزون جوتی ز پیش و اندک
 خوشتن را یک کهین بنده بدان
 تا با فرازی رسد کردار تو
 سرفرازی آیدت پیدا نشان
 خود ز بونی بنگرد از کار خویش
 درد و گیتی کار با کبشایدت
 زشته کاری و فکونساری عیان
 تا نیالی سرنگون در رستخیز
 زشته و بی بهره و وازونه کار
 پست تر بنید و را مرد خرد
 خوشتن آرای اش بنید محک
 خوشتن را از ان بهین سخن فزون
 از کمال و از هنر خشانی
 زنی فزون نیهانی بودش نیاز
 در جهان چون دیگران می زیستی

دیگران را خوازگاری کنی بکار ایست کس آمدی آمیزگار

قَالَ وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ فَقَالَ يَا عَمْرُؤُا إِذَا ذُنُوبُكَ صَغِيرًا فَلَا تُنْظَرُ إِلَىٰ صَغِيرَةٍ وَانْظُرْ إِلَىٰ مِنَ اللَّذِّ إِذَا ذُنُوبُكَ وَآذًا أَصَابَكَ خَيْرٌ مِنْ سِرٍّ فَلَا تُنْظَرُ إِلَىٰ صَغِيرَةٍ وَانْظُرْ إِلَىٰ مِنَ الَّذِي نَزَّكَ وَآذًا أَصَابَكَ بَلِيَّةٌ فَلَا تُشْكُو إِلَىٰ خَلْقٍ كَمَا لَا تُشْكُو إِلَىٰ الْمَلَكَةِ إِذَا صَعِدَتْ إِلَىٰ سَاوِيكِ

وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ
وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ
وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ
وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ
وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ
وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ
وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ
وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ
وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ
وَحَىٰ إِلَهُكَ الْعَمَىٰ بِلِقَائِكَ

گفته شد سوی عزیز راست کار وحی آمد از خداوند جهان این گناه خرد را شکر بین یعنی از نیردان که هستی را خداست ترس کاین عصیان مرا ورا کرده در دل تو عفت اش تا کرده جا در ترا بهره شود روزی سیر سوی او بنگر که این روزیت دوا و رگبستی آیدت رنج و بلا آنچنان کنز تو گدازد شاید مرا بیر ملائک شکوه ات نیارم عیان	آن گزین بنجیب سر پروردگار کای عزیز این گفته را نیکو بدان سوی انگش این گنه کردی بین نیز فرمانش همه ارض و سماست پیشگاهش این گنه آورده زین به پیش او شدی عصیان گرا دیده بکشا و بخواریش گیر یعنی این پروردگار راست داد تو مشو پیش کسان شکوه کشا چون بدیهای تو آید بر سبها چون رسد این رشتی ات بر آسمان
---	--

وَعَنْ حَافِظِ الْأَصْحَمَةِ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ مَا مِنْ صَبَاحٍ إِلَّا وَقَوْلُ الشَّيْطَانِ مَا أَكَلُ

وَمَا لَكُمْ لِهَٰذَا الْقُبُورِ وَابْنِ قُتَيْبَةَ قَوْلَ لَهُ أَكُلَ الْمَوْتِ وَالْبَسْرُ الْكَفَرُ وَأَسْكَنُ الْقُبُورِ

این حکایت هست از حاتم اصف گفت بر من بے نیاید باداد گویدم خواهی چه خوردن از غذا خود چه باشد سکن تو بازگو پاسخ اش گویم که ای زشتی گرا و از کفن جامه بهر خواهم کشید یعنی ای خست درون ناهوشیار مرگ خود را یاد آور هر زمان تا کجا فکر تو بهر خورد و خواب تا گذشته روزگار بس دراز از کفن سازند تن پوش تو پس گور باشد جای تو انجم کار تا کجا این کاخ و ایوان ساختن و این همه نقش و نگار نش ساختن رخت خود زین خانه بیرون برده پس ز بهر چیست این نقش و نگار	آن فروزیده درون محشم کاندر آن شیطان مرانیار ویا خود چه تن پوش تو گردد واما هر سحر بامن کند این گفتگو موت خواهم خورد کاغذ شد غذا در گوی از گور خواهم آرمید یاد میکن هر زمان انجم کار باز رسته شوز و سواس بهمان تا کجا غافل شدن بخود و آب مرگ را در تبر رخت گردد و فراز تا توان تر آری از مورد و کس خولیش را از آئیند بیا برار آسمانه تابا بچرخ افراختن با همه لهو و لعب پر و خستن دیگر آن را جای خود بسپر و گبر و این همه کوشیدنت در بر زه کار
---	--

ماهیچه ماد و راز پیکر شود
 از برای مرگ ما خود زاده ایم
 هستی ما هستی بار و همین
 زنده گشتن چاره ساز مردن است
 هر که زاید مرده گردد ناگزیر
 ای بغفلت مانده در کار جهان
 هر زمان مرگ خودت را یاد دار
 روز رستخیز را نگرنده باش
 هر کسین کاری که می آرد بجا
 از سزای و از جزا کار را
 میدهد و انا خداست دادگر
 سر بسرداند چنان را کردگار
 روز پیرسیدن همه دشوار تر
 پس ز بهر خود تو ای مرد گزین
 بر کشادم مر ترا این بسته راز
 اگر تو در روز ازل نیک اختر
 گفت گوی من سر اسر سود تست

پیکر من خاک را به سر شود
 بهر مردن هر زمان آماده ایم
 این بقای ما فسا آرد همین
 آمدن خود رخت بیرون مردن است
 رخت خود بیرون کشد نا کرده دیر
 دیده بر بسته ز مرگ ناگهان
 و از کفن و از گور و از خود یاد آرد
 و از خداوند جهان تر سنده باش
 هر سدت هستی خستد از روز شما
 گرفته و کینه بر آید کار را
 آنکه میداند همه از خیر و شر
 هر چه پنهانش کنی یا آشکارا
 الحذر زین روز پریش الحذر
 هر چه دانی نیک در کارت گزین
 بر کشیدم بند را گفت و راز
 سود بار این گفته من بنگری
 ماهیچه به بادست و به بود تست

ماهیچه به بادست
 که ماهیچه به بادست
 پیکر صورت
 کاف که در بغض
 راز به بادست
 خفته فادسگون
 راز به بادست
 خواب که به بادست
 نیکو بود و سزاوار
 فتنه کاف به بادست
 و سکان تکان و
 خفته فادسگون
 به بادست
 خواب که به بادست
 کار به بادست

خسته از پیر کسان اندر نیز گز
 نفس خود را بپند و اندرز سے بسیار
 گفتن بسود کی سودت دهد
 کار کن تا سود خود بینی از ان
 هر چه دانی بهترش در کار گیر
 های از نفس خود مآماره
 کو مرا بروم بسوے می کشد
 بهر روزی می کشد هر سو مرا
 می نماید کار تن مقصود من
 هر زمانه ایست ^{یعنی بهر زمانه من می آرد} راسم میزند
 و ارم پابسته در پندار ما
 غافل کرد از غمت را است و
 در نظر آر آیدم این کارگاه
 خاکدان راسی نماید آسمان
 پرواز به پاکشیده آرم
 و ان چو ظاهر می کشیم باز پر
 گه بخاور میروم از باخت

کوب و از خود دوستی بخبر
 تا ترا کار تو گردد سود بار
 خود کجای بی بهبودت دهد
 و از ستوده گوهرین یابی نشان
 و از خدا بویان تو اندر زی پذیر
 و ای از دست چنین ناکاره
 و از سر کوے بکوی می کشد
 تا بخاری افکند بر رو مرا
 می برد بس دور از معبود من
 بیخ تصدیق از دل من میکند
 سرفرو برده برشته کار ما
 هر کجا می برو چون تند با
 رهبرم آید سوے کار تباه
 گویدم جز این دیگر نبود جهان
 چار سویر می کشد پرواز سن
 تا بیایم دانه رونیسے مگر
 اگه ز خاور با ختر راره سپر

کار من جز خوردن و جز خواب نیست عشق دنیا داردم پاشیده پیش مهر چیزے هر که را در دل بود با فروزن خواهی فدا ده کار من ای توانا داور رستی خدا عشق خود کن در دلم آتش فروز هر فروزا از مهر خود جان مرا گفت من روشن تر از خورشید کن سوی نیکی ای ستوده رهنما ساز مینوی گزیده جاے من تا ز دیدار تو گردم بهر سه ور	باز صبر اندر دل بقیاب نیست جز حدیث گستی ام نیاید گوش جز حدیث آن ز کس می نشنود شرم من باد ازین کردار من خود تو سوی راستی ام ره کشا رخت و هم و خانه پسندار سوز برد رخشان مهر ایسان مرا کار من فرخ تر از ناهید کن خود بروم کش ازین تاریک جا آن سر و شنی خانه کن باوای من ای جهان دار ای هستی دادگر
---	---

و عن النبي صلى الله عليه وسلم من ذل المعصية الى عن الطاعة اغنا
الله تعالى من غير مال وايدة من غير حبل واعتره من غير عشيقة
بجز ذل و عجز و تشدد و لام بحد خواری

گفت آن سرور رسول کردگار بر ستوده مصطفی آن پاک دین هر روان پاک او با و درود هر که بیرون شد ز ذل معصیت	حلت پیداے این کار و بار آن گزیده رهنما سوی یقین از خداوند جهان رب و دود سوی طاعت ره کشای منقبت
---	---

سوی عز طاعت آمد جان او	بر فرازی شد ازان ایمان او
این دوش ساز و غنی لے مال و زر	بی سپہ گرد و دورا پیروز گر
بی عشیرہ چہرہ دستش میکند	حاجتش سوے تبارش نغیند
یعنی ایند کار او آرد باز	می نماید سوی کس او رانیاز
بخشدش نصرت خداے داور گر	در جهان خود آردش با جاہ و فر
مایہ بخشد جان او را از غنا	باشکیب آرد بکم برگ و نوا
عزت اش آرد ہویدا بر سر	اوشان و دیگران او را رمہ
انچہ سلطان می کند بالشکرش	باسپہ داران پیکار آورش
او بہ تنہای کند آن کار را	برگزین و نحو بہتر کردار را
انچہ کس از نیروی خویش و تبار	بہر خود کاری بسیار و آشکار
او بذات خود کند آن کار خویش	حیرت مردم کند کردار خویش
مردمان مانند از کارش شگفت	کاین چہ کردارش رہ حیرت گرفت
فرہ او زور در بازو شکن	جنگ جویان را شود نیرو شکن
زان کہ نیردان کان تو انا و آرا	ہر کجایش برگزیدہ یا و رست
نیرویش بخشد قوی دستش کند	سرکشان دہر را پستش کند
زیر دست او تو انا نیروان	نا تو ان او تو انا بازوان
پیش او آرد ہمہ روے نیا	باز بوتیہا نیایش بہا طراز

بیست او بیست یزدان بود
 بر دل نگرندگان تابش کند
 پرتوی زان نور بیند بخت تاب
 هست مصداق چنین گفتار است
 احمد مرسل شه کون و مکان
 چو یزدان آمدش پیروزی
 آمدش یزدان همه پیروز گمر
 نور دین اش در همه گیتی رسید
 شد بنیان از نور او کفر و فجور
 گرد گیتی پاک دین پاک او
 خود نیامد سوی کس اورانماز
 پایه او در گذشته از زمین
 نور قدسی بود آن رخشان کنش
 دشمنانش خوار گشتند و برون
 آن فروزان هور شد گیتی فروز
 یاد از گیتی خداوندش درود

کاندین سپرده همه پنهان بود
 مرد یزدانی اش در یابش کند
 بس درخشان تابشی زان آفتاب
 سرو پیچید ان بی کم و کاست
 آفرین بادش ز یزدان جاودان
 بود در کارش همه پیروزی
 بر درخشانندش همه آن جاه و فر
 هفت کشور را تنها بانی کشید
 همچو سایه کان گریز آرد ز نور
 بوسه گاه سروران شد خاک او
 درد و گیتی شد مبین و سر فراز
 تابشی افزو و دتا چرخ برین
 قدسیان گشتند شیدای خوش
 همه آتش شدند و سرنگون
 دین او تابنده آمد همچو روز
 تابود جلوه نمایان هست و بود

و روحانه علیه السلام حج ذات یوم علم اصحابه فقال کیف اصبحتم فقالوا

اصبنا المنين با لله فقال و ما علامه ايمانكم قالوا انصبر على البلاء وشكرك على الانحاء
 ونرضى بالقضاء فقال عليه السلام انتم مؤمنون حقاً وراى الكعبة اوحى الله تعالى
 الى الغفر الانبياء من يقينى وهو الحجة اذ خلعت جنتى ومن يقينى وهو الحجة جنتى
 ناسى ومن يقينى وهو يستحي منى انسى الحقة ذلوه

<p>آن برافراز آوردین خدا گستریده هست تا این هست و بود جلوه فرما گشت بریان خویش آزمون را پریشی آورد ساز هر یکی زان راستان پاسخ کشا مومنین بودیم با آن کبریا تا با پانش بیاد این سحر تا کشاید برین این سر بسته راز تا بدانم مومنین تان با خدا با او بگشتند زان پاسخ گزرا زین علامت شد فرزندان جگاما شکر نزدان می کنیم اندر رخا بر قضای او رضایت خواستار</p>	<p>هست مروی از بنی مصطفی بر روانش یاد از یزدان درود کان ستوده سرور فرخنده کیش زان فرزندان گوهران پرسید باز گفت چون گردید تان این با در شد پگاه ما بایسان با خدا گروش ما بود با آن دادگر گفت آن سرور بیان گوئی و اند خود نشان رچه بود زایسان شما آن ستوده گوهران راست کار هست پیدا این نشان زایمانا خود شکیم می شویم اندر بلا بر چه آید زان خدا که کار</p>
---	---

جاودان بودہ است این پیمان
 گفت آن سرور کہ ایسان شما
 فی الحقیقت مومنان بستیدان
 رب کعبہ آن خداوند بزرگ
 از گروہ انبیاء پیغمبرے
 وحی آمد از خدا چون سوی او
 کاے پیغمبر ہر کہ باشد تر گار
 من ز آفات جہنم ہر کہ ان
 وان کہ در گیتی مرا گیرد بدو
 من بخت آرمش زین کار او
 یابدان کس کشتہ خود را شمر
 ہر کہ شمرندہ بیاید از گناہ
 حافظان کار او را آن زمان
 یعنی از یاد کرام کاتبین
 تا از ان کارش نیکش ایندرا
 بہرہ مندش آورم از عفو خویش
 بخشم او را از کرم بخت گناہ

بستہ این بند آمد جان ما
 راست آمدای گروہ با خدا
 میخورم سو گنزدانائے نہان
 و اورستی فروزیدہ سترگ
 آن نبوت را فروزان گوہرے
 کرد و نیردان با پیغمبر گفتگو
 بیم من باشد بجانش استوا
 دارمش تا پاسد اورا جسم و جان
 جنت الہادی گزیدہ جای است
 زان کہ خوش افت مرا کردار
 نخل مہر او شود د خود بارور
 با حیا پیشم ز کردار تباہ
 از گناہش آورم نسیان نشان
 در فراموشی کشم کارش چنین
 از گنہ بشردن اش مانند باز
 مرہی بگذارمش بر سینہ ریش
 کو پشیمان بگشت زان کا تباہ

<p>من ورا آمرزشی آرم بکار از خدای مهربان دادگر کز گناه بنده ناپرسیده باز شد گناهان ورا آمرزگار</p>	<p>پیش من آمد سراسر شرمسار و ست رحمت نگر ای دیده و در چه پای لطف او آمد فرار چون حیا از بنده دید آن کزگار</p>
<p>وعن عبد الله بن مسعود رضي الله تعالى عنه ما اقترض الله عليك تكن عبد الناس واجتنب محارم الله تكن. از هدا للناس و ارض بما قسم الله تكن اغني الناس</p>	
<p>ناش عبد الله و دانا سترگ انچه بر تو فرمن کردش کن او را در عبادت برتری یابی نشان جاودانه باش زان بد بکنا ز بهر خود را بسنگری پایه برین باشش راضی و میا و گفتگو در جهان آی تو نگر تر شمار</p>	<p>ابن مسعود آن صاحب بزرگ گفت ای بنده تو را بهر خدا تا شوی عابد ترین مردمان مار و افرمود هر چه کردگار تا شوی از مردمان زاهدترین انچه بهره کرد پزدان بهر تو تا شوی اغنی ز اهل روزگار</p>
<p>وعن صالح الرقدي انه سمر بعض الداء فقال يا ديار اين اهلك لا قولن اين عيالك الماضون و ان سكاكك الا قد مون ففتف به ما تف فقطت انهم و بليت تحت التراب جاسمهم و بقت اعماهم فلا نداعنا فم</p>	
<p>بر کبی کا بستانه شد او را کزار</p>	<p>مرقد صالح همان پیر منیر گار</p>

گفت ای خانه زبانت برکشا
 خود کجا هستند آن باشندگان
 مسکن شان بود این ایوان تو
 از نهان سوختنی و ادش جواب
 منقطع گردید آن آسارشان
 لیک کرداری که کردندش پدید
 جادو دانی بوده آن کرداران
 هر چه از زشت و نکو کردند کار
 یعنی از تجدید این کهنه بنا
 که جهان بیرون کنندت زودتر
 چون شود جانت ز تن دور گرین
 جسم تو آید نهان در خاک گور
 آن همه ایوان که افزایش سر
 سر بستی در کشد افزاشته
 لیک خوب و زشت از کردار تو
 جادو دانه با تو ماند همنشین
 اگر تر از راه خسر و بکشاده اند

آن خدایان نخستین است کجا
 کان ترا بودند و پیشین زمان
 و این عمارت فرازین شان تو
 کان همه آثارشان آمد خراب
 بی اثر مانده آه رزه کارشان
 چون قلاوه گردن شان و کشید
 می نگردد ناپدید آن کارشان
 ناهولیمی نگردد زمینهار
 خود چه می خواهی توانی مرد سا
 بر کشندت و پیر نا کرده بدر
 می رود آرزو هوا بیرون بهین
 طعمه گردد و زهر مار و مور
 در شیب آید سر اسر زودتر
 ساخته گردد همه ناساخته
 و آنچه گردد آتش کار از کار تو
 هر کجا باشی ترا باشد قرین
 وز گزارت سبوی دانش داده اند

تا تو الی سے گریز از کار بد	بر کرانه باش از کردار بد
جز نگو کاری مکن کارے دگر	جز خدا هرگز مدان یارے دگر
در همه کارت از ویاری بخواه	ز همه با گریه وزاری بخواه
او ترا در کار با و رست	در دو گینستی کار باد او رست
نیک کرداری همه در کار گیر	بانگو کاران همه الفت پذیر
تا تر اسودی و دینجام کار	زندگی آید ترا خوش و د بار

و صل علیٰ رضی اللہ عنہ بفضل علی من شئت فانت امیر لا واسئل عن شئت فانت
اسیر لا واستغن عن شئت فانت لظیر

از علی آن اولیا را پیشو	هست مروی این کلام خوش نوا
گفت آن یزدان شناس با گهر	ابن جسم حضرت خیر البشر
جو دکن بر هر که میخوای کنان	می شوی او را امیری با نشان
کن سوال از هر که میخوای که تو	می شوی در بند احسانش گرو
گر شوی از کس تو استغنا پذیر	بر شمرده خود شوی اورا بنظیر
یعنی انعام و عطی در کار گیر	تا تر امعطی له گرد و داسیر
بهست احسان مردم حسن را کنند	زان دل مردم همین آرد به بند
از چنین بندش نگر و د کس را	سخت تر آمد همه بند عطا
خواستن خود را امیر آوردن است	بند انعامان محسن کردن است

هر که را عادت با ستغنا شود	همسری اش با همه پیداشود
می نگردد بسته بند کس	سرفرو نیایدش با تنفس
هر که استغنا پذیرد کا خوش	آبرو و عزت اش آید به پیش
بست استغنا گزیده به روش	شیوه مردان بود این کا خوش
از مذلت رسته آرد جاودان	و از فروزان گوهری آرد نشان

وعیجی به معاذ رحمة الله علیه ترك الدنيا كلها اخذها كلها فتركها كلها
اخذها كلها و من اخذ كل شيء تركها كلها فتركها كلها و تركها كلها فتركها كلها

بست از یحیی همان پور معاف	گفته خوش کان خرد را شد ملاذ
ترک دنیا خود همه بگیرفتن است	هر که بگیرد نفس آرد به دست
و ان بود بگیرفتن اش بگیرفتن	ناستوده شد نگاهش داشتن
هر که دنیا را بگیرد استوار	میرود از دست او انجام کار
ترک آن مرا خد را شد محتوی	اخذش آمد ترک درو منطوی

وعن ابراهيم بن الادب هم رحمة الله انه قيل له بما وجدت الرجل قال بثلثة
اشياء سرائت القبر موشا وليس معه منس و سرائت طريقا طويلا وليس معه منس
و سرائت الجبار قاضيا وليس معه حجة

بست از ابراهیم آدم بن کلام	زان ستوده ز ابدی عالی مقام
زوبه پر سپند کاسه مرو خدا	انچه زاهد گشتی و تقوی گرا

گفت سپهرم برین ایگفتند نایدیم گردن دزد نیاسے دون ستی اس را نیستی دیدیم عیان گور دیدیم خانه وحشت فزا خانه دیدیم همه تاریک تنگ راه دیدیم سرسبز دور و دراز پانچم گیتی خدایا دورے و پیش جبار ذوالبطش العظیم نیست بامن حجتی در پیش او گر گیر و آن توانا و اورم نیست کس را پیش او تاج توانا	در دل من بیم ایزد بخشند زان اس و بدم سرسبز خوار و زبون و این هویدا بودش بکسیرها کاندرین نبود کسے مؤسرا نیست از تنگی و ران جا و تنگ نیست بامن توشه از برگ و سنا نش نباشد حاجت یار گیرے سرناده پیش او ناجیم تا بدان رسته شوم از پر سحر و اوری پیش که انگه آورم پس بر آگشتن ز دستش بچو
---	---

و عن الشیخ رحمۃ اللہ و هو من عظام العارفين قال الہی فی احب ان اہلک جمیع
حسنتی مع فقری وضعف فیکف لا تحب سیتک ان تعلی جمیع سیئمت مع غناک مولی
عنی و قال اذا اردت ان تستافس باللہ فاستوحش من نفسك و قال لو ذقتم حلا

الوصلۃ لا یقیم مرادۃ القطیعة

ہست از شبلی همان و الا کبر در ناپا آتش بگفت آن با صفا	آن شناساے خدا و او گر کای تو انا داور هستی خدا
--	---

این همه حسنات خود با فقر خویش	خواهست بخشیدنش اینک پیش
با عنای خود تو ای هستی خدا	چون نه بخشی این بدیهای مرا
از تو نگر هر چه بخشد و نیست	ز آنکه او در بخشوده مغذو نیست
نیست پروا تو زین بگیرم	تا زیان مندا بد این جان و نعم
گر بخشی خود عنایت راسد	در نه بخشی عدل را خود در خود
نیز گفت آن عارف فرخنده کار	این کلام بس نجسته سود بار
گر شوی پایا پاکیزدان انس گیر	بیگمان باشی ز خود و حشت پذیر
می چسبید از شما لذات وصل	بر شما تلخ آمدی سکران فصل
هر که بی بهره بود از وصل یار	او چه داند در دهر بجز آن نگار
از وصلش هر که شیرین گام نیست	تلخ کامی را بجانش گام نیست
هر کسی که لذت دیدار یافت	او ز نیش هجر یار آزار یافت
و آن که نادیدش گهی در غم خویش	او جدا کردن نداند نوش و نیش
خوش بفرموده است آن بزرگان	عارف رومی ستوده نامور
هر کسی که دور ماند از اصل خویش	باز جوید روزگار و وصل خویش
یعنی آن بهره وری که وصل یار	لذتی دریافت یک روزگار
چون جدا ماند از آن یار خودش	هر که آن از وصل دلدار خودش
هر زمانش وصل را جو یا بود	هر کجا و ریاد او پویان بود

<p>چون شد بنید آشکارش دیده و دیده اش بند و از آن خشنده ظلمت و نورش بدیده در کیت کش هم لوری بگو هر در سزد سر مه بنیش بدیده در کشید در سپرده دیده جانش خواب نیست جز پندار او را کش دگر بر کران از یابش هر نیک و بد</p>	<p>کور نیز دانی است هر سو جلوه گم شیره چششی نیار و تاب نور هست او مغد و کور او دیده نیست کور باد آن چشم کور انگر خوشتر آن بینا که دیدارش بدید ای بد آن کواژین بیان شینا جز سوی محسوس نکشاده نظر بسته بند خیالاتش بود</p>
---	---

و عن سفیان الثوری رحمه الله انه سئل عن الانس بالله تعالى ما هو فقال ان
لا تستانس كل فجيرة ولا تبصو طيبا فليكن في

<p>کش بد پرسیدند از انس خدا چپست استیناس با هستی نوا هم بختار سخن پر داز خوش کاین دو انس از یکدگر آمد جدا</p>	<p>هست از سفیان ثوری این نوا بر زبان دادند کای عرفان طراز گفت باروی خمیش و آواز خوش انس نگر فتن بود انس خدا</p>
--	--

و عن ابن عباس رضي الله عنهما انه قال ان الله خلق الخلق على طاعت و قال في موضع اخر
نزل الله على نبي الله صلى الله عليه و آله و آله و سلم ان الله خلق الخلق على طاعت و قال في موضع اخر
ثلاثة افقر ان ترك الزينة و الهاء ترك الهوى و اللال ترك الدنيا

ابن عباس آن را صاحب کبار زید را سه حرف خود باشد عیان از اشاره هست از زاده معاد بر دوام طاعت آمد و ال ال جای دیگر گفت آن مرد خدا ترک دنیا و ال را مفهوم و آن	گفت آن بادا نش و با اعتبار هر یک دار و ز مفهومی نشان ما هدایت را بدین آرد بیاد و ده چه خوش نکست گفت آن خوش ترک زینت زاده ما ترک هوا زین اشارات مهین بشکاف را
--	---

وعن حماد القاسمي رحمه الله انه قال اتاه رجل فقال له اوصني فقال اجعل الدينك غلافًا
كخلاف المصحف قيل فما خلاف الدين قال له ترك الكلام الاما بد منه وترك الدنيا
الاما بد منه وترك الدنيا على الناس الاما بد منه ثم اعلم ان اصل الدنيا لا يجتناب
عن المحرم كبرها ومغیرها واد اجمع الفرائض كبرها وعسیرها وترك الدنيا الهما قليلها وكثيرها

حامد لغاف آن مرد خدا گفت اندر زم بد ه اسه باشکوه گفت ای نیردان ستای نیک و چون غلافی کان بفسقان حمید باز پیرسیدند کای فرخنده خو گفت ترک گفت گوی ز ناگزیر ترک دنیا گیر و سولیش رو بسیار	پیش او آمد یک پرستش گرا تا بد آن اندر ز آیم ره پزوه بهر دین خود غلافی خوش بدوز بهر حفظش سروده دار آمد پدید این غلاف دین چه باشد و از گو از نیرای دین خود شیوه پذیر سوی آن منگر بجز یا یست کار
---	---

<p> آنچه باشد ناگزیر کز دلش کار دیگر خود مکن افزون ازین دیگر از هر خورد مردم دور باش ناگزیر آئینش در کار بند پس بدان اے مرد دانش کتس و از محارم بودن تو بر کران و آنچه یزدان فرض کرده کز دلش آن فریضه سخت یا آسان بود سومی و بنیاد وی دل نداشتن هر چه باشد از کم و افزون ازین یعنی از دنیا بجز آن ناگزیر تا نیاید در میان پر غاش و کین دست در کار جهان انداختن هست چون مرد این دنیا و کون ناخن و منف را نکند تیز آن یکی یک را بناخن برزند ساعتی نیا سوهه زین کین و تقار </p>	<p> و آنچه باشد لابدی آوردنش این خلاف خوش بود از بهر دین ز اختلاط این و آن مهرباش تا کنی دین خود را آئیند اصل زبده آمد ز رشته اجتناب آن محارم خورد باشد یا کلام با همه کوشش بدید آوردنش سومی تقدیمش بساید بگوید سر گروه اهل آن بگذاشتن پاک بگزارد و بر اهل این جهان بیزنگیر و دانشمند هنر پیر چو نهان ریخته مایه پسین هست لب آشوبجا پر و خستن مرده خواران گرد آن از لب زبون تیز چنگال اندر کین و ستیز و آن بمنقارش زد گیر کند بر هوا پزند در انجم کار </p>
--	--

ماند این مرد را بر جای خودش خواستارانش بمانند سگان بهر این مرد از خونهایستن ان سزا دادند خردمند گزین خویش را دادند درین مهان سرا با کسالی کا ندرین جا بوده اند مرد می و مهر بانی آورد آزار بخیره نکشاید دراز خشم و آزش چون بیفتد داد و با همه کس مهر و رزاید کار	دیگر ان افتند اندر کشمکش بهر مرد را اند بچو بد رگان خاک ناکامی است بر سر بختن کو بیاید ازین پر خاشاکین بهر شب یا کم ازان ماندن گرا بچو او بهر شب آسوده اند با همش آشتیها گستر خشم را بر رخ نسازد و فضا کار او کرد و سر اسر از بند خود نباشد رنج کس را خواستار
---	--

و عن لقمان الحكيم انه قال لا ينه يابتي ان الناس ثلثة اولاد ثلث لله وثلث لنفسه
وثلث للذود فاما لله فروحك واما لنفسك فعملك واما للذود فجمعتك

هست از لقمان آن فریده کیش گفت در انسان سه گانه بهره دن پاک نژدان راست یک بهره از وان هست دیگر بهره بهر کرم گور شد روانش بهره پیرو و کار	کو بچو رخود بگفت اندر ز خویش هست بهر هر یک بهره ازان بهره دیگر بر اے نفس او کان بران بهره کشاید دست نفس او را بهره کردارش شما
---	---

جسم او پیره ز پیر کرم است	کان جسم او شود خود چیره د
یعنی از پروردن تن بازمان	جسم را آخر غذای کرم د
بهره تو آمده کارکو	کن ازین بسته همه جا بستو
کاریکو پاسدار جان بود	مایه خوشنودی نیز د
باز رسته آردت جان از پلاک	جسم گرمیر و میر د زان چپاک
زندگی بخش تو کرد از کوکست	سوی جنت ره کشا کار کوکست

وعن علي كرم الله تعالى وجهه أنه قال ثلثة يزدن في الحفظ ويلعبن البلغم
السؤال والتهوم وقراءة القرآن

از علی آن بو تراب و بو احسن	باد از و راضی خدای ذوالمنن
هست مروی گفت حفظ افزا سپهر	در جهان بوده ست و بلغم کاهنیز
چون بکار آری اس حفظ افزا کند	خلط بلغم از و رون بیرون کنند
اولین مسواک و تهوم آس دوم	خواندن قرآن اذان آمدوم

وعن كعب الاحبار رضي الله عنه الحمون للمؤمنين من الشيطان ثلث المسجدا
حصن وذكر الله حصن وقراءة القرآن حصن

احب احوال آن را صاحب سول	گفت این گشتار با عز قبول
اهل ایمان راست سه حصن استوا	بهر شیطان حسین زشته کار
ایک اذان مسجد دوم فکر خیر	خواندن قرآن بنسبک رنجا

وَعَنِ بَعْضِ الْحُكَمَاءِ أَنَّهُ قَالَ لَيْتَ كُنَّا نَدْرُسُ لَيْسَ لَنَا مِنْ جِهَةِ الْفَقْرِ وَالْمَوْضِعِ وَالْقَصْرِ

از یکی فرزانه گفتاری خوش است گفت سپهرست از گنج خدا کان نه بخشد آن توانا کردگار آن یکی صبر و دگر بیماری است	بهترین اندرز و پند و دلکش است مختفی در گنج دان کسب و یاد جز بمجربش که باشد مهر کار وان سه و دیگر حالت ناداری است
---	---

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا حَيْثُ سُئِلَ مَا خَيْرُ أَيَّامٍ وَمَا خَيْرُ شَهْرٍ وَمَا خَيْرُ لَيْلٍ
فَقَالَ خَيْرُ أَيَّامٍ يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَخَيْرُ الشُّهُورِ شَهْرُ رَمَضَانَ وَخَيْرُ الْأَعْيَادِ الْوَصَلَةُ الْخَمْسُ
لَوْ قُتِلَ فِيهَا فَمَضَى عَلَى ذَلِكَ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ فَلَمَّا قُبِلَ عَلَيْهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَنَّ ابْنَ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا
سُئِلَ عَنْ ذَلِكَ فَأَجَابَ بِكَذَا فَقَالَ عَلِيُّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لَوْ سُئِلَ الْعُلَمَاءُ وَالْحُكَمَاءُ وَالْفُقَهَاءُ
مَنِ الْمَشْرِقُ إِلَى الْمَغْرِبِ لَهَا أَجَابُوا بِمِثْلِ مَا أَجَابَ بِهِ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ أَنِ خَيْرُ الْأَعْيَادِ
مَا يَقْبَلُ اللَّهُ تَعَالَى مِنْكَ وَخَيْرُ الشُّهُورِ مَا تَتَوَجَّبُ فِيهِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى
لَصُحُوحًا وَخَيْرُ الْأَيَّامِ مَا تَخْرُجُ فِيهِ مِنَ الدُّنْيَا إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مُؤْمِنًا وَقَالَ الشَّاعِرُ اشْعَارُ

اما تو کیف یسلینا الجدا بان لا تترکنا لى الدنيا فعمت واعمل لنفسك من قبل الممات فله ز ابن عباس آن فرو زیده گهر چون به پیرسیند زان وانشو	و نحن نلعب في ستر و اعلان فان اوطاها ليست باو ان فمن رثا كثرة اصحاب و اخوان ابن عثم حضرت خیر البشر چیت بهتر در جهان از ماه و روز
--	--

<p> از علما بهترین کردار چیست گفت آدینه گزین از هفت روز پنجگان بروقت خود خواندن نماز چون سه روز آمد برین سان بجا کابن عباس این شپروش را جواب مرتضی فرمود گزین را بل زمین و از فقیهان فروزیده گس گوشه شپوش کرده آید از جوا آنچنان کاین ابن عباس گفت لیک من بستم چنین پاسخ گز آن عمل باشد ستوده عمل از شهور هر چه در آن فرخنده از شهوران شهر باشد خوبتر اگر وی سولش سترک زشته کار خود را پیام است فرخ ترکان با همه تصدیق و ایمان خودت پیش داد ای جهان شاد و روی </p>	<p> بر ستوده ترز گیتی کار چیست ما روزه از همه بسد فروز بهریزدان با خشوع و بانیا این سخن آمد گویش مرتضی اینچنین گفت است با فصل خطاب از خردمندان و علمای گزین همگنان از خاور و از باختر گس نیار و گفت زین گونه صواب گوهر معنی چه سان پاکیزه سفت از عمل هر چه پسند کرد و کار زان که راضی شد از آن غرض توبه خالص شود جانت فروز کاندر آن توبه پذیرد داد و گد ماشوی از رنج و دوزخ رستگار کاندر آن مومن خرامی زین جهان با ستوده کاری جان خودت با خبر مرغ صدق با ایمان </p>
--	---

خوش بود این روز و این فرخنده گاه	کاندر آن رحلت کنی با آب و باه
شاعری شیون نوای خوش سخن	گفت این ابیات در دور کهن
خودنی بینی که این دو تازہ کار	کش یگیتی نام شریل و نهار
کهنه می سازند مارا روز و شب	ما همه پیدا و پنهان در لعب
رو میاور سوی این دنیای دین	هم سوی آتش این ذوق و فن
نیست مارا خانه دنیا و وطن	بهر ماندن اندر آن لاف و مزین
کار نیکو کن تو پیر نفس خویش	پیش از آن کاید تر آمدن پیش
در فریب ات نیکنند اخوان تو	و این گروه خلص از حلان تو

وقیل اذا اراد الله هبدا خيرا فقه الله في الدين زهدا في الدنيا وبقرة بغيره فقهه

گفته شد هر که شود پروردگار	از برای بنده نیکی خواستار
و انشوند آردش در کار دین	می کند بیزارش از دنیا همین
دیده بکشایدش تا عیب خودش	در نظر آید که خود باید بدش
چون ز عیب نفس خود آگه شود	بر ستوده کار و مرد ره شود

وعن رسول الله صلى الله عليه وسلم انه قال حبيب الى من نياكم ثلث الطيب والنساء
وجعلت قرة عيني في العلو وكان معه اصحابه جلوسا فقال ابو بكر الصديق
رضي الله تعالى عنه صدقت يا رسول الله وحبيب الى من الدنيا ثلث النظر الى وجهه
رسول الله وافتاق الى رسول الله وان يكون ابنتي تحت رسول الله فقيل

عمر رضی اللہ عنہ صدقت یا ابا بکر و حبیب الی من الدنیا ثلث الامور بالمعروف والنہی
عن المنکر والثوب الخلق قال عثمان رضی اللہ عنہ صدقت یا عمر و حبیب الی من الدنیا
ثلث اشباع الجوعان وكسوة العريان وتلاوة القرآن فقال علی رضی اللہ عنہ صدقت
یا عثمان و حبیب الی من الدنیا ثلث انحد مئة للضعیف والقوم فی الضیف والفقیر
بالسيف فینا هم کذا ثلث اذ جاء جبریل و قال ارسلنی اللہ تبارک وتعالی
لہما سمیع مقاتلکم وامرک ان تسألنی عما احب ان کنت من اهل الدنیا قال فالحب
ان کنت من اهل الدنیا فقال ارشاد الضاکین وموانسة الغریب والقائنین ومعاول
اهل العیال المعسرین وقال جبریل یحب رب العزیز جل جلالہ من عبادہ ثلاث خصائل
بذل الاستطاعة والبکا عند الندامة والصبر عند الفاقة

از رسول اللہ آن فخر جہان	علت پیدا سے کون و مکان
بہت مروی گفت خیر الرسل	برگزیدہ ہادی خیر السبل
گفت خوش کردم من از و کیان	سہیلی زان بوی خوش و گیر زان
خنکی چشم من آمد در ساز	بہر مرصعات خدای بے نیاز
پیش آن سرور بسا اصحاب و	آن گزیدہ سیرتان احباب و
اندر ان مجلس ہم حاضر بودند	سوی آن مہر بدرے ناظر بودند
زان نخستین گفت بوی کبر چنین	کای رسول اللہ ہر اہل زمین
راست گفتی جان ما باد افرا	بر چنین گفت تو یا حبذا

<p> نیز از دنیا سه چیزم خوش بود دیدن روی تو هم اتفاق مال سویین آن دخترم پیش رسول پس گفت اش ابن خطاب آن عمر خوش زد دنیا پیش من باشد سه چیز امر با معروف شد زان سه نخست جامه کهنه گرامی تر مرا گفت عثمان راست گفتی ای عمر گر سنه راسیر کردن از طعام خواندن آن آسمانی بر سرود مر قرضی آن سرور را پس و لا گفت ای عثمان همه گفت تو راست خدمت ضیف است و دیگر صوم یعنی آن مهال که آید پیش من پیش او آرم همه بالیست او روزه دارم نیز در گرامان تا فروده اجر در دست آیدم </p>	<p> هر یکی زان خوشتر و دلکش بود بر تو ای قدسی گیسو فخر کمال هست هر خدمتش غنچه قبول یا ابا بکر همچو گفت راست تر هر یکی زان سه بحشم من عزیز نهی منکر را دوم پایه درست کان دریده تر بود در بر مرا انزد من سه چیز شد بگزیده تر اکسوت عریان و نیز دانی کلام کش فرستاد است آن سه دو برگزیده ابن عسیم مصطفی لیک سه چیزم زد دنیا خوش مراست و ان سه دیگر زین سه گانه ضرب سیف او گرامی تر بود چون خولش من تا بخیزی نیاید او را جستجو بهر نیز دان خشک لب تشنه و جان ره نسوی جنت از ان بکشایم </p>
--	--

خوشرم آید که میدانم گزین	کافران را بهر دین کشتن بکین
آن ستوده گوهران دین بهر	اندران گفتار بودند این بهر
گفت یزدانم فرستادای خلیل	کز سوی یزدان پیام جبرئیل
این مقالات و همه گفتاران	زان که بشنید آن خداوند جهان
تا من از خوش کرده ام رانم	کرد مامورم که تا پرسی ز من
گفتم می بودی از اهل زمین	گفت آن سرور بحسب علی ابن
خود چه میدیدی نکو زین کارها	خوش چه می کردی ازین کردارها
کای رسول افتد و آسمان تابار	گشت جبرئیلش چنین باین گزأ
می شدم من گمران را به نما	گر بدینا بود می به چو شمس
جان فزا گفتار ما بر گفتی	باغریبان انس می پز رفتی
یا ورمی با صرف مال	با تهیدستان با اسل عیال
نزد یزدان نیز شد سپهر خوش	پس گفت اسب جبرئیل خوش کنش
تا به پیدای کشند این بهر کار	او بود از بند گانش خواستار
وزندامت گریه دیده فشان	صرف کردن آنچه دارندش توان
خوش شدن با خواهش سرور گار	گافا قه صبر کردن بنده و آ

وَعَنْ بَعْضِ الْحُكَمَاءِ مَنْ اعْتَقَمَ بِعَقْلٍ ضَلَّ وَمَنْ اسْتَعْتَى بِجَالِهِ قَلَّ وَمَنْ عَتَى بِمَخْلُوقٍ ذَلَّ
 اینه حکیمی هست این گفتار

گفت آن فسر زانه وانش نه

می شود برگشته ره انجام کار	هرگز بر عقل خود آید استوار
قلت مالش بسین آید بر پیش	هر که مستغنی شود با مال غلش
عاقبت پیش آید او را دفتی	هر که از مخلوق یا بد عزتے
وعن بعض الحكماء ثمره المعرفة ثلاث خصال الحياء من الله تعالى والخوف في الله والانس بالله	
معرفت را ثمره سه خصال	از حکیمی هست این نیکو مقال
حب فی الله انس با هستی خدا	داشتن از اینزد و اناصیا
وعز النبي عليه السلام انه قال الحجة اساس المعرفة والعفة علامة اليقين وراس اليقين التقوى الرضى بتقدير الله تعالى	
احمد مرسل ستوده با صفا	گفت آن سرور رسول مجتبی
صدق دل آید ز عفت آشکار	معرفت از حب گردد استوار
و از یقین پر هیز گاری شعیان	زان که عفت مر یقین را شد نشان
هم رضا بر حکم رب العالمین	هست تقوی در جهان را یقین
وعن سفیان بن عیینة رضي الله عنه قال احب الله احب من احبه الله تعالى ومن احب من احبه الله تعالى احب ما احب في الله تعالى	
احب ان لا يعرفه الناس	
گفته است این بر ستوده عظمی	بن عیینة کش بود سفیان نام
هست با محبوب یزدان مهر بار	پاک یزدان راست هر کدوستدار

<p>هر که محبوب خدا را خواسته هر که را نخواهد بخوابد بر او دوست دارد آن که نشناسد</p>	<p>هر که خود از بهر او آراسته و از خداوندش بود آن بصیحو بر خدای غیب دان کس از و را</p>
<p>وعن النبي عليه الصلوة والسلام انه قال صدق المحبة في ثلث خصال ان يختار كلام حبيبه على كلام غيره ويختار مجالسة حبيبه على مجالسة غيره ويختار حبيبه على غيره</p>	
<p>آن بود اساز اسرار یقین سه خصال برگزیده شد عیان بر کلام دیگران آید خوشش گفت غیرش به بیند چون بها جاودانه بنشین بودن باو باو گزینشستن اش نیاید گزین بر رخصای دیگران ز اهل جهان</p>	<p>گفت آن سرور رسول پاکین راست کاری شد محبت رالتان اولین گفتار محبوب خودش برگزیند گفت آن دلربا دویمین باشد بچانش آرزو جز بر محبوبش نگرد و نه نشین نیز گزیند رضایش جاودان</p>
<p>وعن وهب بن منبه ان الیما فی رضی الله عنه مکتوب فی التوارثه ان یفقر وان کان ملک الدنیا والمطیع مطاع وان کان مملوکا والقانع عقیق ان کان جاهلا</p>	
<p>گفت در توریت آمد این مقال در یکتی در سر اسر باد شاست اگر چه خود مملوک یا خدمت گراست</p>	<p>بن منبه آن همه نیکو خصال مرد با صحر و هوا همچو گداست هر که فرمان بر بود فرمان رواست</p>

هر قناعت و رز باشد با غنای	اگر چه باشد گرسنه هم بینوا
و عن بعض الحكماء من عرف الله لم يكن له مع الخلق لذّة ومن عرف الدنيا لم يكن له فيها غربة ومن عرف عدل الله تكلم اتقدهم اليه انحصام	
از حکیمی هست این گفتار یاد هر که عارف شد بذات کبریا هر که دنیا را شناساگر شده هر که دانا شد بعدل است داد	گفت آن فرزانه دانش نژاد او نیاید لذت از خلق خدا سوی دنیا رغبت اش کمتر شده سوی او خصمش نیار و پاکش
و عن ذي النون انه صرّح كل خائف هارب وكل راغب طالب وكل انس بالله مستعش عن نفسه قال العاريا لله تعاسير وقلبه بصير عمل الله كثير وقال العاريا بالله وفي قلبه وعمل الله كثير	
هست از ذوالنون مصری این سخن هر که از چیز بترسد جاودان هر که ایشمند باشد خواستار هر که با گیتی خدا شد انس گیر نیز او گفته که عارف با خدا با دل دانا و با کار کشیر او کند از بهر نیردان کارها نیز او گفته که عارف شد وفی	گفت آن اهل صفا پیر کین او بود از وی گریزان جهان خواسته را جستن او آشکار او ز نفس خود بود و خشت پذیر هست مانند اسیر بسته پا هر خدارا بنده فرمان پذیر پیشگاه داورش کردارها قلب او نورانی و کارش نیک

وعدۀ روز ازل کرد بجا	یعنی از کردار او بار دوف
چون وفاداران پرستاری کند	با خدای خود وفاداری کند
برکرانه ماند از کار تباه	شرک در کارش نیاید بچگاه
جز خدای زیاد خود نگذارد او	دل بشغل غیر حق نسیار د او
فیض یاب کبریا باشد همه	روی او سوی خدا باشد همه
بخت او زین نور چون تابنده رُو	جان او از نور سزدان دل فرو
تاب زار جان او رخشان بود	از فروغ ایزدی تابان بود
تا شود کامل پرستار خدا	در پرستش کار او باشد رسا
جز پرستش در دلش نکشاده یا	سر نهد بر آستانش بنده و آ
و از رذائلها برے آید همه	با فضائل زیورے آید همه
تا شود صافی دل و فرخنده رُو	تا سپاسی را شود خود رخت سوز
و آنچه دل از حق کشد مانند بری	رسته آید از جهان پیکری
لبسته دارد سوی آن دیگر جهان	دل همه برداشته زین خاکدان
رسته اش آرد ز قید آب گل	لذت دیدار نیز دانش بدل
هیچ از دنیا نکرده آرزو	سوی گنج خسروی نیاورده رو
بچگه نبود زیاد آورد او	گنج صد پر و نیز و باد آورد او
دل همه بکشیده دارد در آینه	از پیشیزی بکم بدانند آن همه

هر چه در گیتی بود از مال و زر	هیچ و کم از هیچ آرد و در نفس
انفس با گیتی خدا بپذیرد او	و شستی از دیگران برگیرد او

و عن ابن سلیمان الدارانی انه قال اصل کل خیر فی الدنیا و الاخره الخوف من الله و مفتاح الدنیا الشیخ و مفتاح الاخره الجمع

بن سلیمان آن که دارائی آو گفت گفتاری خوش و لبس سودا اصل هر نیکی است در دنیا و دین هست دنیا را سگم سیری کلید گر سنه ماندن ز بهر آنجهان هر که از ینسان کلید افتد بدست بشکنی چون این طلسم بگیری از سر و شان اندران یابی بوه جز بذر که او کس نکشاده لب هر یک که در یاد او گردیده محو نوریزد آن جان شان آفرخته بگیری بے پیکری و دیده فرو بی خبر از هست و بود و جهان	از پرستاران نیز دانی است او راستی را تر جان اندرز کار بر هر اسیدن ز رتب العالمین زان همه زشتی بکار آید بدید هست مفتاحی کشایش را نشان این طلسم بگیری داند شکست زین جهان افزون جهانگری پیشگاه اینزدی را نوزده ناکشیده در پرستاری تعب نی گهی در سکر نی گاهی بصحو خرمن پندار ز شسته سوخته هر یک که نگرانش چون خوشید رو نی ز خود آگاه ولی از جسم و جان
--	---

در هر چه در گیتی بود از مال و زر
انفس با گیتی خدا بپذیرد او
و شستی از دیگران برگیرد او
بن سلیمان آن که دارائی آو
گفت گفتاری خوش و لبس سودا
اصل هر نیکی است در دنیا و دین
هست دنیا را سگم سیری کلید
گر سنه ماندن ز بهر آنجهان
هر که از ینسان کلید افتد بدست
بشکنی چون این طلسم بگیری
از سر و شان اندران یابی بوه
جز بذر که او کس نکشاده لب
هر یک که در یاد او گردیده محو
نوریزد آن جان شان آفرخته
بگیری بے پیکری و دیده فرو
بی خبر از هست و بود و جهان

بشر ۱۰۳
لا تظلموا علیکم
لا اذن سمعت و
الاعین رات و
انسان از او گفته
فراگری پند
و قالی شاد از او
بیمار است چهل ساله
شاد و در خوشی

چون بدین منزل رسائی خویش را فیض نیروان از خودی برانند لشونوی آنجا حدیث نماند انچه در دل نیامد آید ترا جان جان بینی همه هستی فروز آن زمان دانی که خود بودی کجا مشت خاکی بود بازی گاه تو دیده بنفش بکوی بسیار چون برون آیی ز گرد خاکدان نگری هر چه بدیدن خوش بود در سروش ایمن رامش کده نفس گویا شادمان آید ترا	شادمان آئی بدیدار خدا تاب زار نور خود گردانند نگری چیزے که چشم تو ندید سروری نکشاده بکشاید ترا از فروغ عشق بگریز پندار سوز چون تو بودی پاسته بند این بلا بود گردی خاشته در راه تو بود در راه تو این مشت غبار آن غبار آید ز چشمات آنخل ماتیه بوش دل و دلکش بود خوش نشینی با سروشانی رده شادمانیها ازان زاید ترا
---	---

له عشق بیا
مهر الف و ک
مهر و شیرین
مهر و کشت و
بینی
از سر مشت
کاف مایه
چون خوشی
بینی
که در کشت
کلمات و حقیقت
نفس گویا
شادمان آید ترا

گفت شد عابد بود چون پیشه ور عفت و بر نیز گاری مایه اش یعنی از خلوت پیاد کردگار از عبادت بهره جنت می شود	وقیل العباد هم رفقة و حالهما الخلوۃ و سرائرهما التَّقویٰ و سرهما الجنة خلوتش را همچو دکانش نگر حبت آمد سود آن سرمایه اش می شود مینوشین بر نیز کار حاصل این ریج راحت می شود
--	--

<p>سکن او هست مینوی گزین او در جنت بخود بر بسته است هست این در را کشایش ناپدید سوی آن پاکش کرده چون هیز زشته و نا پاک را چون در خود</p>	<p>هر که شد بهر خد اخوت گزین آنکه از پر هیز گاری رسته است طاعت آمد باب جنت را کلید مرد بی طاعت بسویش نشکند جای پاکان پاکبازان را نسزد</p>
---	---

قال مالك بن دينار الحسن ثلثا بثلث حتى تكون من المؤمنين الكبر التواضع والكفر من البغضاء والحسد

<p>سه خصائل را به سه مجوس کن بر ستوده کن چنین بگردار با تواضع کبر را چاره نسا مهر با نیک خواهی بند کن کن به نیکو خواستاری جلوه گر بر شمرده گردی از اهل خرد جان بتاریکی کشد رنگ حسد تا مانند تار تر آئینه ات کی روا باشد به نر و هوش و نیک</p>	<p>گفت مالک ابن دینار این سخن یا بکن نیک این سه زشته کار را تا شوی از اهل ایمان با خدا باقاعدت حرص را پاشد کن بهر محسود هر چه دانی نیک تر تا برون آیی تو از بند حسد دل به تیره کند رنگ حسد ببرزد این رنگ از سینه ات داشتن آئینه را در زیر رنگ</p>
---	---

باب الرابع

سروی عن رسول الله صلى الله عليه وسلم انه قال لا بى ذر التفاسر رضى الله عنه

يَا أَبَا ذَرٍّ جَدِّ السَّفِينَةِ فَإِنَّ الْبَحْرَ عَمِيقٌ وَخِذْ الزَّادَ كَمَا مَلَافَانَ السَّفَرِ هَيْدُو

خُفِّ الْمَحْمَلِ فَإِنَّ الْعَقِيَّةَ كَوْدٌ وَاخْلُصْ الْعَمَلُ فَإِنَّ النَّاقِلَ يَصِيبُ

از رسول الله آن فخر جهان هست مروی گفت آن خیر الانام یا ابا ذر کشتی نو ساز کن زاد راه خود همه کامل بساز تا توانی کن سبک این بار خویش کار خود را خالص و پالوده دار	صد در رو و آفرینش جاودا با الی ذی غفاری این کلام هست بجزی زلف دیده با کن زان که آمد این سفر دور و دراز رهگذار کوه بس سخت پیش زان که آمد صیرفی دانا بکار
---	--

قال الشاعر

فَوَضَّ عَلَى النَّاسِ أَنْ يَتُوبُوا وَالْقَهْرُ فِي النَّائِيَاتِ صَعْبٌ وَالذَّهْرُ فِي صَفَرِهِ عَجِيبٌ وَكُلُّ مَا قَدْ يَجِبُ قَرِيبٌ تُوبَةُ آتَمَ فَرَمَنْ بِرَأْسِ جَبَانٍ وَرِصَاتُ صَبْرٍ سَخَتْ أَمْدَ نَظَرٍ كَرْدُشِ دِهْرِ گَرَنَرَنگِ بَارٍ شَدِّ قَرِيبِ انچه که آید پیش تو	لَكِنْ تَرَكْتُ الذَّنْبَ أَوْجِبُ لَكِنْ فُوتَ الثَّوَابُ أَصْعَبُ لَكِنْ غَفْلَةُ النَّاسِ عَجِيبُ وَلَكِنْ أَمَوَتْ مِنْ ذَاكَ أَقْرَبُ لَيْكِ تَرَكْتُ الذَّنْبَ خُودِ أَوْجِبُ أَنْ فُوتَ صَبْرُ آتَمَ أَزَانِ دُشْوَارَتِ غَفْلَتِ مَرْدَمِ أَزَانِ اِعْجَبُ شَارِ لَيْكِ مَرگِ خُودِ بَدَانِ اَقْرَبُ بَارِ
---	---

یعنی از مرگ و قیامت یاد آر
چشم دل از خواب غفلت بر کشا
باب جنت بر کشاده بگری
جنت کفار و دنیا را بدان
تا توانی رستن از دنیا بسیج
پیکری تن هست چون خانه ترا
تا در آن چندی بپا و کردگار
پس ازین مقصود غافل زبستن
هر که غافل آید از مقصود خویش
از زیان پیر بیز و سود آور دست
دیده بکشا تا کجا بودن بخواب
راگان دادن چنین نقد گران
تو بخوابستان خواب استی چنین
گر تو بیداری مده دیده بخواب
می ندانی خانه تو نیست این
چون در آید در نواطل رحل
پس چه باید خانه آراستن

زود تر در پیش آینه هشتاد
تا سوی فردوس آبی ره کشا
چون ازین آشوب خانه بگری
سجن مومن آمد این کهنه جهان
دانه هر چه می کنی بیجست هیچ
بهر چندی هست کاشانه ترا
نفس خود کامل کنی ای مرد کا
هست با اندوه دل بگریستن
جز زیان خود نه بیند سود خویش
تا کجا در خواب بودن بچومت
میرود این عمر تو زودش بیاب
کی پسندد مرد فریاده روان
هر زمانت دزد ایمان درین
چشم کشازی روانستان شتاب
خود همه بشیاری ای مرد گزین
می شوی زین خانه خاکی کیل
کتا بود فرجام زان بختا^{روان}ستن

نفس خود کامل کن تا جاودان	در فرائین خانه آئی شادمان
بنگبری نور معارف دل فروز	بهر درختان ترز صد خوشید روز
زان روان تو شود خوشید راه	تن از ان گردد بهم خود نور یار
انیر و شان بشنوی یا حبذا	همنشین آمد بسامد خدا
مرحبا صد مرصبا ای راست کار	راست بودی بنده پرودگار
پاک یزدان را پرستار آمدی	چشم بکشا خود چه بیدار آمدی
با خدا بودی خدایت بر کشید	بهر آرام تو این خانه گزید
مطرح نور خدا جایی تو شد	جاودانی خانه ما و ای تو شد
در چنین خانه که شد زانده پاک	جاودانجا وید بنود هیچ پاک
هر چه خواهی اندرین کاشانه است	بهر تو آید این بهر بی رنج دست
کهنگی را با تن تو نیست راه	پیکر تو می نرزد هیچ گاه
پیکر و اندام تو از باز شد	رسته آمد باروان اثنا شد
روکش و جاوید باشادی نشین	زان که چون ما گشته بینشین
هر چه می بینی جزای کار تست	باغ جنت ثمره کردار تست
چون تو یزدان را پرستار آمدی	بر ستوده گفت و کردار آمدی
همنشین ماشدی ای خوش خصل	هست بهر مومنان خیر مال
شکر یزدان کن که دادت این همه	دل بدوستی کثادت این همه

در این کتب
فردوسی و کاتب
عربی و شاعر
در این کتب
و این کتب

گر نبودی لطف او دمساز تو	کی ترا بودی ز راهش جستجو
لطف کردان و اور گیتی خدا	زان شدی ز بنیان برایش پای
بست بودی او ترا فر پایه کرد	مینوا بودی ترا سپر مایه کرد
از نشیمن خانه بکشتیت فرا	بر رخ تو کرد این دریا فر از
هر که یزدان را پرستاری کند	شیوه خود راست کرداری کند
گردش خلد برین آرام گاه	جاودان ماندوران با آب جا
آه ناخوب تر کرداری ام	این دم بخشد مگر بزاری ام
من که بستم پیر سال و ناتوان	حرص من هر لحظه می گردد چون
گر چه بستم از گنیمتی سست یا	پای آزمون روان تر از هوا
ناکشادم سوی یزدان آه خویش	اینکاستم از خجالت سر به پیش
جز فغان بکشد غم گفتار نیست	زان که نخل بود غم را بار نیست
و ده چه می گویم به بار گناه	سر بسز زشتی و کردار گناه
کرد غم را زیر بار آورده است	از خجالت سرنگونم کرده است
ای خدا بر پیر فرسوده روان	لطف کن تا رسته ایم از زبان
با تهیدی ز کردار نکو	در سیه کاری سپیدم گشت مو
موسپیدی هست پیغام اجل	اولین جرعه است از جام اجل
لیکسره دور از توانش لوده ام	هر که ان از راه دانش لوده ام

وَعَنْ بَعْضِ الْحُكَمَاءِ أَرْبَعَةٌ حَسَنٌ وَلَكِنْ أَرْبَعَةٌ مِنْهَا أَحْسَنُ الْحَيَاءِ مِنَ الرِّجَالِ حَسَنٌ وَ
لَكِنَّهُ مِنَ الْمَرْأَةِ أَحْسَنُ وَالْعَدْلُ مِنْ كُلِّ أَحَدٍ حَسَنٌ وَلَكِنَّهُ مِنَ الْأَمْهَارِ أَحْسَنُ وَالتَّوْبَةُ
مِنَ السَّيِّئِ حَسَنٌ وَلَكِنَّهُ مِنَ الشَّابِّ أَحْسَنُ وَالْجُودُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ حَسَنٌ وَلَكِنَّهُ مِنَ الْفُقَرَاءِ حَسَنٌ

از حکیمی هست این فسخ نوا هست نیکو در زمانه چار چیز نیک آمد گرچه از مردان حیا داد از هر کس همه درخور بود توبه از پیران بود فرخنده و کا شد و هوش نیکو ز اهل سیم و زر	گفت آن فیزانه دانش ستا لیک از ان نیکوتر آمد چنانچه لیک نیکوتر شمارند از نسا و از امیران پرستود و تر بود لیک از برنا گزیده تر شمار و از فقیران بشمرندش نیک تر
---	---

وَعَنْ بَعْضِ الْحُكَمَاءِ أَرْبَعَةٌ قَبِيحٌ لَكِنْ أَرْبَعَةٌ مِنْهَا أَقْبَحُ الذَّنْبِ مِنَ الشَّابِّ قَبِيحٌ وَمِنَ الشَّيْخِ
أَقْبَحُ وَلَا شُغْلًا بِالْذَّنْبِ مِنَ الْجَاهِلِ قَبِيحٌ وَمِنَ الْعَالِمِ أَقْبَحُ وَالتَّكْسَلُ فِي الطَّاعَةِ مِنْ
جَمِيعِ النَّاسِ قَبِيحٌ وَمِنَ الْعُلَمَاءِ وَالطَّلَبَةِ أَقْبَحُ وَالتَّكْبَرُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ قَبِيحٌ وَمِنَ الْفُقَرَاءِ أَقْبَحُ

از حکیمی هست این گفت فصیح لیک از ان چارست زشته تر چهار لیک از پیران بود بس زشته تر ول همه بستن بکار این جهان لیک از عالم بزرگترستی توبه و	گفت در گیتی چهار آمد قبیح از جوان باشد گنه زشته بکار اولین بد باشد و دوم بهتر هست از جا بل همه زشتی نشان اکو بد ان دانش بدنی بگردد
---	--

کاملی در طاعت پروردگار	از همه کس گرچه باشد زشت کار
لیک از دانش پیروان جهان	زشته تر افتد همه زشتی نشان
زشت باشد کبر نفس از اغیا	و از فقران زشته تر شد بر ملا

وقال البقی علیہ الصلوٰۃ السلام الکواب امان لاهل السماء فاذا التفت کا القضا
 علی اهل السماء و اهل بیتی امان لا متی فاذا انزل اهل بیتی کان القضاء علی امتی و انا
 امان لا صحابی فاذا ذهبت کان القضاء علی اصحابی و الجبال امان لا اهل الارض
 فاذا ذهبت کان القضاء علی اهل الارض

گفت آن سرور رسول کردگار	احمد مرسل فروزیده تبار
آسمان باشان ز اختر در امان	چون بیتند اختران آید زبان
چون کواکب بر پریشان سما	بر فلک باشان فرو دآید قضا
اهل بیت من امان امت است	رفتن شان خود زوال بکست است
چون زوال اهل بیت من شود	خود قضا ز امت من روهند
یعنی از برکت همه افتند دور	نعمت و آفت همه گیر و ظهور
کینه و رزند و زهم ریزند خون	کارشان گردد همه زشت و زبون
من امان از بهر اصحاب خودم	باز دار زنج اصحاب خودم
از سرشان چون روم آید قضا	رخت بر بندند زین دار فنا
کو بهسار آمد امان اهل ارض	زان بود محفوظ جان اهل ارض

چون رود کسار و پوزیر هوا | سبز زمین با شان فرود آید قضا

وعن ابی بکر الصديق انه قال الرعية تمامها بكسرية تمام الصلوة بسجدة في السهو والقهر
بصلقة الفطر والحج بالفدية ولا يمايلهم

از ابی بکر آن نغی ریا رغار	یاور دین رسول کردگار
با داز و راضی جهان را کردگار	تا بود گردنده چرخ روزگار
آن ستوده سرو فرسخ مقابل	گفت هر چارچاپ را آمد کمال
سجده سهوست اتمام نماز	می شود کامل از آن کام نماز
حج از فدی و ایمان از جهاد	روزه را تکمیل از فطره بزار
یعنی آیین خدا و دین او	دین حق آن راستی آیین او
از جهاد آمد سر اسر استوار	می شود اسکام نیروان آشکار
گر نباشد در میان پای جهاد	میرود آئین یزدانی بساد
اهل کفر و ناسنیده گوهران	بر خننه تا پیدایار ندانند آن
حکم یزدان را بدل کرده بند	اکی بفرمان خدا سر نهند
رهنمای راست چون رهبر شود	زان فروغ صدق جلوه گز شود
لیک نپزیرند چون بد گوهران	سرخند از حکم او خیره سران
بهر شان چاره گری بسخشنما	اینودی فرمان جهادست و غزا
از میان خیزد چو آیین جهاد	در جهان آید هوید اثر فساد

[illegible]

ناسپاسان سز ز فرمان درکشند
زشته کاران داد را بر هم زنند
اشتم آرنند در گیتی بدید
وحدت قهری کجا پیدا شود
بس تفانی و تقابل در جهان
پس بدین حکمت خدای است داد
کنه برای دین او جنگ آورند
دین نیز دانی همه روشن کنند

خشم و آذو کینه را سر برکشند
از ستم کاری به گیهان دم زنند
ناسزیده گفت و کار ناسزید
چس بسوی آشتی چون بگردد
از چنین کرد و ارشان گردد عیان
مومنان را کرد مامور حیا
بر سیاه کاران جهان تنگ آورند
بیش گفته تر ز صد گلشن کنند

و عن عبد الله بن المبارك من صلى كل يوم اثني عشر ركعة فقد أدى حق الصلوة
و من صام كل شهر ثلاث ايام فقد أدى حق الصيام و من قرأ كل يوم مائة اية فقد أدى
حق القراءة و من تصدق في جمعة بدرهم فقد أدى حق الصدقة

گفت عبد الله مبارک را پس
هر که هر روزه زیاده کردگار
او او اسازد همین حق نماز
هر که در هر ماه روزه او
هر که هر روزه صد آیت خواند
روز جمعه هر که یک درسم دهد

آن لبسوی راست کاری لبسبر
بوده باشد ده و دو رکعت گزار
از برای داور هستی نواز
سازد او ارد حق روزه بجا
او داد ساز حق قدر ان بود
او حق صدقه بود می کند

و در این مقام است که در این نظام
 نو و جدید که در این نظام
 به پیوند و تعلق و تقاضای
 کشش مخصوص به این
 می شود که در این
 تبیین از این لحاظ که
 بهنگام از این لحاظ که
 غایب و در این
 از این لحاظ که در این
 و در این
 که در این

۱۱
 بنظر و اگر احوال
 امور را در و انچه
 بازی و ارد و این
 وابسته بود به قسم
 اصل و بعد از آن
 و عمل و اگر
 که بفرمان خدا
 و در میان خدا
 خداوندی که
 و از این
 که در این
 و در این

شماره ۱۲۱۲

یعنی از صدقه بود و بلا	هم ازان کرد و اد احق خدا
وقال عمر رضي الله عنه بالهي اربعة الهوى بحر الذنوب النفس والشهوة والوجع والفتنة	
گفت آن بزدان ستا عادل عمر خواهش دل بست و ریای گناه موت پیر عمر آمد و جهان	چار دور یاد جهان آمد نظر بحر شهوت نفس شد بی اشتباه اگر دور ریای ندامت شد عیان
وعن عثمان رضي الله عنه وجد حلاوة العباد في اربعة اشياء اولها في اداء فرض الله والثاني في اجتناب محارم الله والثالث في الامر بالمعروف ابتغاء ثواب الله والالتزام في المنكر التقاء غضب الله وقال ايضا رضي الله عنه اربعة طاهرين فضيلة ويا طهرين فريضة مخالطة الصالحين فضيلة والاعتداء بهم فريضة وتلاوة القوافض فضيلة فريضة وزيارتها القبول فضيلة والاستعداد لها فريضة وعيادة المريض فضيلة والتمسك بالصبر فضيلة	
هست از عثمان آن فریده کار ایک ازان تقدیم فرم کرد کار وان سه دیگر امر بالمعروف و چار می شد نهی منکر آشکار نیز گفت آن راست کار خوش بیا شد فضیلت و جهان آن چارچیز شد فضیلت اعتدال صالحان	گفت لذت یافتن من از چهار وان دو که یکسو شدن از رشته کار خواهش اجر از خدای غیب ان نیز ترسیدن ز خشم کردگار چار چیز آمد دگر اند جهان باطن آن چار آمد فرض نیز آن نگو کار ان ضد طالحان

<p>فرمن آمد اقتدا آن گروه خواندن قرآن فضیلت شد عیان شد فضیلت بر مقابله فتن ات برگور آماده بودن جاودان هم فضیلت پریش بسیارست یعنی از بیمار گفتارش شنود حسب گفتارش نمودن کار و با لیک آن وقتی که گفتارش چنین و خلاف شرح باشد گفتارش باز دارندش ازین گفتار او</p>	<p>تا ازان صحبت نشوی نیز پذیرده ساز وارش کار کردن فرض دان فرض شد عبرت ازان بگیر فتن ات عاقبت رفتن ازین کهنه جهان اخذ توصیه ضروری کار هست فرمن آمد تا تواندش نمود بر نیز پیرنده ضروری هست کار باز گونه نیفتد از فرمان دین ناگزیری هست تا پذیر فتن اش زانکه باشد تا سزا این کار او</p>
--	--

و عن علی رضی الله تعالی عنه انه قال من اشتاق الى الجنة سارع الى الخیرات و من
اشفق من النار انتزع عن الشبهات و من یقن بالوحدانیت علیه الذات و من عرف الدنیاها علیها الصبغات

<p>از علی آن کاشف علم خدا اکرم الله وجهه ز آغاز کار گفت هر کس دید حجت آرزوست پاکشاید سوسه کردار نیکو تا ازان کردار کو آرد بجا</p>	<p>هست این ارشاد نیکو رهنما باد از و جاوید راضی کردگار از نیکو کاری مراوراجبست زود تر آرد همه کار نیکو و آن ستوده کاری و کار سزا</p>
---	--

سوی حنت برکشاید پای خویش
 نه که از دوتخ همه ترسان بود
 او بیک سویه زید زافات نفس
 خواستش نفسانی از دل کبرند
 از نکو پیده همه پیر میزداد
 تا نسوزد آتش دوزخ تن اش
 از چنین آتش همه رسته زید
 هر که را مرگ خودش گردد یقین
 مرگ چون بار دهمه رنج و تعب
 نوش دنیا را بداند بچویش
 رفته گیرد خویش را بس زود تر
 که مویا را شناسا کار شد
 از تنها هر چه پیش آید و را
 آنکه دنیا را بداند و رگد ز
 سود آن بی سود در چشم آید
 هست و بودش همه کبر و سراب
 رفته گیرد سخت و آسانش همه

آن گزیده جا کند ما و آغوش
 از چنین گفت آن لیزان بود
 بر کمر اندازد شهوات نفس
 خویشتن را بر در تقوای زند
 می نیارد سوی زشتی آرزو
 خود نگذارد فی پیرامن اش
 با خدای خویش دل بسته زید
 لذت او منهدم گردد و بهین
 مایوم اللذات خواندش لقب
 سوی لذات اش نیارد و خویش
 همچو هر کوی بود بر ر نگذر
 بر دوش آسان همه دشوار شد
 هیچ تر از هیچ نباید و را
 فانی اش داند همه از خیر و شر
 زان زبان و هر جان نگزاید
 زیستن را بنگرد مانند خواب
 در گذشته این اش و آن اش همه

شادی و اندوه و اندلی نشان	خیز خیالی شمرد سود و زیان
و عن النبي عليه السلام انه قال القلوة عماد الدين والتمت افضل والصدقة تطف	عضد التوب والتمت افضل والتمت حجة من النار والتمت افضل ولها تسام الدين والتمت افضل
گفت آن سرور رسول با صفا شد ستون شرع نیر و الی نشان از نماز آمد نکوتر خاموشی صدقه دادن مطلق خشم خداست صوم آمد زاتش دوزخ سپر رفت دین گر چه خود آمد حیاد یعنی از گفتار ناخوش لب بدوز از زبان زانند زبان در کارها از زبان کار نکو بد می شود ای بسا آفت که از گفتار خاست	ببر وانش آفرینها از خدا لیک خاموشی از ان بس سرفراز بس زبان باید بجام اندر کشتی خاموشی زان افضل است راست خاموشی زان پرستوده شمر خاموشی زان هست افضل تر بیاد ماز گفت خود نگردی تیره روز بهترین هم بهر جان آزاها گفت خوش از زبان رود پیش ابروی ابرمندان زان بگاست
قبل اوحى الله تعالى للنبي من الانبياء من بنى اسرائيل وقال جهنم عن الباطل الى	وحفظك الجوارح الامم الى صلوة وآياتك من الخلق الى صدقة وكف الاذى عن المسلمين جميعا
گفت وحی آمد ز گیتی دادگر گفت خاموشی دنت از گفت گاست	سوی پیغمبر استیلا گهر و حساب صوم توان بهر گاست

حفظ اعضا خودت از زشت کار	از برای من ساز خود شمار
از همه کس بودن توانا سید	مر قتر اند بهر من صدقه پدید
دور کردن رنج از ایسانیان	هست مانند جهاد تو عیان

وعن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال اربعة من ظلمة القلب طين سبعان
من غير مبالاة وصحبة الطالين ونسيان الذنوب الماضية وطول الامل و
اربعة من نور القلب طين جاك من جذر وصحبة الصالحين وحفظ الذنوب الماضية وقصر الامل

این مسعود آن را صاحب رسول	برگزیده بهر اهل قبول
با دلا و راضی خدای کن فکان	واز ستوده گفتن او جاودان
گفت گفتاری سعادت برکش	سوی خوبی دو گیتی ره نما
گفت آن افروخته دانش چنین	باز دارند ز کار ناگزین
چار چیز از طلبت دل شد عیان	پر شکم خوردن و ناپروا از آن
صحبت ظلام و نسیان گناه	چار می طول امل بے اشتباه
چار چیز از نور دل شد آشکار	اگر نه ماندن بیاد کردگار
یاد کردن از گناهان خودش	واز گذشته عهد و آن کار بدش
چار می کوتاهی طول امل	بر در از هیسان بر بستن عمل

وعن جابر الاصبم رحمة الله عليه انه قال من ادعى اربعة بلا اربعة فداء له كل ذنب
من ادعى حب الله ولم يبت عنه محارم الله تعالى فداء له كل ذنب ومن ادعى حب النبي عليه السلام

وكره الفقراء والمساكين فدعواه كذب ومن ادعى حجة ولم يتصدق فدعواه
كذب ومن ادعى خوف النار ولم ينه عن الذنوب فدعواه كذب

گفت حاتم آنکه بودش گوش گهر	سازدش مرحوم نیردان وادگر
مدعی چار بے چار وگر	دعویش راسر بسر باطل نگر
حب نیردان هر که آر ویر زبان	وازمحارم می نماند بر کران
دعویش را باطل و کاذب شمار	این چنین گفتار او با و رمدار
دان که حب مصطفی دعوی کند	واذ فقیرانش همه نفرت بود
وازمساکین باشد او نفرت گرا	مهر نادران نیارد خود بجا
هست گفتارش همه یک دروغ	راستی را نیست گفتارش فروغ
حب جنت هر که را دعوی بود	باز از صد رقه بکیسوی رود
هست گفتارش همه ناراستی	از زبان می خیزدش آن کاستی
هر که باشد دعوی اش از خوف نار	واز گناهانش نمی جوید کنار
پس چنین گفتار او کاذب شمار	که بدین دعواش بوده هرزه کار
گر زانش بیم درد دل داشتی	بر بزه سندیش دل نگذاشتی
هر که را بیمی بود درد دل عیان	از گنه دایم بماند بر کران
هر چه از زشتی ز پالش آورد	هم سوی دوزخ کشانش آورد
او بیک سویه ز پیران جاودان	دور تر ماند از ان راه زیان

وعن النبي عليه السلام انه قال علامة الشقاوة اربعة نسيان الذنوب الماضية
وهي عند الله محفوظة وذكر الحسنات الماضية ولا يذكر قبلت امرت ونظرة
الى من فوقه في الدنيا نظره الى من دونه والدين يقول الله اسرعتك ولو يردني فتركته
وعلامة السعادة اربعة ذكر الذنوب الماضية ونسيان الحسنات الماضية و
نظرة الى من فوقه والدين ونظرة الى من دونه في الدنيا

از رسول الله آن یزدوان پسند	هست مروی این حدیث را جمند
گفت آن سرور ستوده تر بیان	چار چیز آمد شقاوت را نشان
هر نشانی زان نشانه آشکار	مرشقاوت را شهادت برگذار
یا دنا کردن گناه باستان	کان بکار آورد در پیشین زمان
گر بیادش آمدی آن زشت کار	توبه می کردی و بودی اشکار
و ان گناهانش بر نبرد کرد کار	هست پاسیده چو بر سنگی نگار
و ان دوم نیکی خود را یاد کرد	مرشقاوت را بود اندر نورد
خودنی داند که نیکی اش چنان	هست مقبول خداوند جهان
یا شده مردود و زینسان کار کرد	ثمره نایافت زین کردار کرد
سو پسین دیدن سوی بالاتری	آنکه در دنیا بود زو برتری
چارمین دیدن فرودین پای را	کو بود در دین ازو کاهش گرا
پس بفرماید جناب کبریا	من شدم او را همه خود را شگرا

لیک او نیامد مرا خود خواستار خود سعادت را نشان آمچار کار نیکور ابرون بردن زیاد آنکه بالا تراز و باشد بدین و آنکه در دنیا از و گشت بود خواهد از دیدن بسوی پیشوا و بدست سوسه خدیو برگ مساز	نین سبب اورا رنما کردم چار مرگنه رایاد کردن یک شما شد سعادت را نشان ای بانرا چشم بختا دن بسوی او همین باقیامت حال اورا بسنگد بر کرانه ماندن از حرص و هوا آز رازنجیره مے آرد دراز
--	--

و عن بعض الحكماء ان شعار الايمان اربعة التقوى والحياء والشكر والصبر

هست از فرزانه دانش نشان آن کی پر نیز از کردار زشت و آن دوم زین چارگان شایا شکر نعمت سوم آمد و ششمار	گفت ایمان را شعا تر چارگان بر کرانه زیستن از کار زشت سیما از داورستی خدا در بلیه صبر از ایمان شمار
--	---

و عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال الامم اربع امة الاحدوية وامة الاكلية وامة العبادات وامة الاماني فامة الاحدوية قلة الاكل وامة العبادات قلة الذنوب وامة الاماني قلة الكلام

از محسنه معظنه آن پاک دین گفت آن سرور یکے پاکیزه گفت	از خدایش صد درود و آفرین صحت حق بار و دانش با حجت
---	--

فی الجنة خیر من الجنة وخدمة الملائكة فی الجنة خیر من الجنة وحوار الانبیاء
فی الجنة خیر من الجنة وروح الله فی الجنة خیر من الجنة وارضه فی النار شئ من النار
الحلج فی النار شر من النار و توینج الملائكة الکفار فی النار شر من النار وحوار الشیطان
فی النار شر من النار و غضب الله تعالی فی النار شر من النار

از بنی آن سرور پاکیزه کار	سروانش رحمت پروردگار
گفت آن مقبول دگاه عزیز	خوشر از جنت بخت چارچین
جاودان ماندن در آن فرخ نهار	خوشر و بهتر ز جنت دایم
خدمت قدسی سروشان فلک	کابل جنت ابود خادم ملک
بهترین نعمت جنت شمار	به ز جنت اندران دار القرار
باگزین پیغمبران پاک اد	آن ستوده سروران دین و دا
در بهشت همسایه بونون جاودا	خوشر از فردوس باشد بیکان
دایم خوشنودی پروردگار	اندران جنت به از جنت شمار
چار در دوزخ زد و زخ زشت تر	هر یکے افروده دوزخی شمر
جاودان ماندن در آن البوا	ز آتش دوزخ بزشتی شمار
زجر و توینج ملائک هر زمان	ز آتش دوزخ همه بدتر بدن
بدتر از نارست شیطان راجوا	کو بود همسایه اصحاب نار
باز خشم داور دادار پاک	سخت تر از آتش دار الهلاک

یعنی از خشم خدا ترسند و باش	بجوید از کار بد لرزنده باش
ای سعادت کیش وای فرخ منش	پرکرانه باش از رشته کفش
جاودانه بر گروه ابل نار	خشم یزدانی بود آفات بار
آفتی نبود بهتر اندر حجابان	بنده را از خشم رب مهربان
مهربان چون خشم بر بند کند	خوار و رسوا و سرافکند

و عن بعض الحكماء حين سئل كيف انت فقال نامع المولى على الموافقة ومع الناس
على المخالفة ومع الخلق على النصيحة ومع الدنيا على الفروء

هست از فرزانه دانش پسند	گفت آن دانا کلام ارجمند
چون پشروید نذران دانش نزا	خود چه سان استی بجای پالان
داد پاسخ ساز و ارم یا خدا	هر چه فرمود است می آرم بجا
خود مخالف بوده ام بانفس خویش	گفته او و اثر گین آرم به پیش
خیر خواه خلق باشم و انسا	بموی راه راستی ام نه منسا
با ضرورت بوده در دنیا می دون	از ضرورت خود نمی خواهم فزون
یعنی از دنیا بقدر ناگزیر	تا تو باشی اندران در کار گیر
از ضرورت هر چه در پای فزون	جستن آنت کند خوار و زبون
سود جستن جاودان بار و ضرر	خیر نپداری و خود بود بست شر
ناگزیرش هر چه سیدانی پژوه	تا تر حاصل شود فروشکوه

<p> سمنه سری کار بیرون جستن ز انداز حاجت بلا باز اندت در رباط افزون پشوهیدن چرا واز گنه انبار زشتی تو خشن چشم بکشا و بیدین انجام کار کز چنین خانه برای مستمند بنیوا و از بنیوای سینه لیش از تو بستانند همه سامان تو از تو برگسلند این دل لشیگان کار تو افتد همه بامار و مور هر چه در کارت بیاید آن کن زی قناعت تا توانی ره کشا سوی خوبی رهنمای آیدت </p>	<p> بر کران میباش ز افزون جستن از قرون خواهی بسی رنج آیدت خود تو مهمانی درین مهان سرا از برای دیگران اندوختن نیت فرمان خردای هوشیا زودتر سپری شود ایام چند با تهیدستی بر اندت ز پیش خود تھی ماند ز تو ایوان تو دشمنان گردند این پیوستگان مسکن و تن پوش گرد و خاک گور پس برای نفس خوشامان کن بر کرانه باش از حرص و هول از قناعت کار را بکشا یدت </p>
--	---

واختار بعض الحكماء اربع كلمات من اربع كتب التوريدة من لحي باعطا
الله تعالى استلج في الدنيا والاخرة ومن لا يخيل من جدام الشهوات في الدنيا
والاخرة ومن الزلوا من تعزوع الناس نجافي الدنيا والاخرة ومن الفقرا
من حفظ اللسان سلم في الدنيا والاخرة

آن یکے فرزانه دانش ستا
 برگزید از چار نامه چار گفت
 هست از توریت مختار شهمین
 هر که راضی شد به یزدانی دیش
 هر چه بخشیدش خداوند جهان
 راحت اش افزود و هر دوسرا
 هست ز انجیل اش سزیده انتخاب
 هر که برگزیدست شهوت را بنا
 در فردین خانه گیرندش عزیز
 پیش هر کس پایش آید بلند
 از زبور آن هوشمند شکام
 هر که از مردم به تنه است زید
 از بلا محفوظ ماند در جهان
 نیز از فحواهی فسران جمید
 هر که او پاسید از گفتن زبان
 یعنی از گفتار بد یکسو بهمان
 از کلام شرک و کفر و افست

گفت گفتاری ستایش رسرا
 در دو گیتی پس سعاد گفت
 کاندرا ان نامه بفرموده چنین
 شاد گردیده بر بانی دیش
 برگرفت و شکرش آمد هر زبان
 هم بدینا هم بعقی و انسا
 زان فر ازین نامه قدسی خطاب
 شد که امی پایه در هر دوسرا
 در فر ازین خانه با اعزاز نیز
 در جهان دیگر آید از حبس
 غنیمت کرد است این فرخ کلام
 در دو گیتی از بلا داران
 رسته از آشوب و رنج امان
 برگزین گفتار بهر زبان
 در دو گیتی این آید از زبان
 لب به بند از زشته گفتن جاودان
 تا توانی باش یکسو و ایما

زشته گفت راست هر کدو جهان	درد و گیتی جاودان بیند زبان
---------------------------	-----------------------------

وعن عمر رضي الله عنه والله ما أتيت ببلية الا وكان الله تعالى فيها اربع
فهم اولها اذا لم تكن في ديني والثاني اذا لم تكن اعظم منها والثالث اذا لم تكن محترمة
الرضاء بهما والرابع الى رحمة الله عليه

از عمر آن ابن خطاب گزین باد ازو خشنود و او از جهان گفت آن والا نزار و باخدا کا نذران از دل و رستی نواز یک از آن کا نذر گنه نافاده ام دو تهمین زان سخت تر نافرود تا تو ان می گشتی زان سخت تر سو تهمین محرومی ام نامد بکار چار تهمین امید میدارم ثواب	آن فروزیده امیر المومنین جاودان ماند بخت شادمان من گشتم در بلا و بستان چار نعمت سوی من نامد فرار دل بجز ان خدا ندادده ام ورند و شواری بجام می فروز حال من گشتی بسختیها بهتر از رضایم با قضا کس کرد کار از خدای خود به هنگام حساب
---	--

وعن عبد الله بن المبارك انه قال ان رحلا حكما جميع الاحاديث فاختار منها
الربعين الفا ثم اختار منها اربع كلمات احدها من لا تثقن باهرة على كل حال والثاني
لا تقتر بالمال على كل حال والثالث لا تحمل بعد لك ما لا تطيقه والاربع تجميع العلم بفتا

گفته است ابن مبارک نامور	بهست عبد الله آن تابان گهر
--------------------------	----------------------------

گفت یک فرزانه سر زیده کار
زان چهل گزید گفت ارجمند
چار صد زان منتخب کرد انتخاب
از خرد چون بود او را جستجو
زان نخستین کلمه دانش شمار
اعتمادی نیست بر کردار زن
کاشش دانش زانرا شد شربت
مردان باشد که نفریبد بزن
و تخمین کلمه خرد را شد مثال
مال می آید گوی گم می رود
گاه دیدارش سرور افزا بود
گاه دیگر رفتن اش بار و طلال
مال شد سرمایه رنج و غمنا
ز رو بال جان بود گرسنگری
پیکرش نیکو که در محسنی بد است
چون متافق شد بدیدن زرد و ز
از دور و میان جز دور روی ناید

از سخنها کرد کرده چهل هزار
یک هزار و سه هزاران هوشمند
زان گزیده تر چهل شد و حساب
چار کلمه زان چهل گزید او
کت نباید شد بزنها استوار
بیج که غره مشویر کار زن
می نیاید از زنان جز کار زشت
گر چه باشد خوب رو و سیمن
گر خرد دار تو نفری بی بهال
گاه پیداگاه پنهان می شود
مرد پیر از دیدنش پیرنا شود
رنج مجوریش می آرد طلال
دانش نادان هم گنج غنا
زشت تر باشد به نیکو پیکری
دل ربای مردک نا بخرد است
سرخ رو باشی کجا زین زرد و
زاداش تشویش همامی ناید

زیر پرستی شیوة زردشتیان	گر بایمانی بیکسویش بمان
دل بیکسو کن ز مهر سیم وزر	تا شمارندت زار باب مهر
سومین زان انتخابش این سخن	معدره از بار خورش سنگین بکن
می نیاری هر چه اش پر داشت	بهر چه خواهی اش در برداشتن
چارمی زان برگزیدش این لوا	گفت آن فرزانه دانش ستا
دانش بی سود کی سودت دهد	کی ترا سپارد و بهبودت دهد
دانشی کش سود نبود آشکار	کرد آن گاهی نگر دی زینهار

وعن محمد بن احمد رحمه الله في قول الله عز وجل وسيداً وحيداً اوتينياً
 من الصالحين قال ذكر الله محي سید او هو عبد لا كانه كان غالباً على الربية اشياء
 على الهوى على البليس على اللسان على الغضب

از محمد بن احمد با خدا	آن ستوده رهبر و راه صفا
رحمت یزدانش باد ابراهیم	هست تفسیری خوشی خوبی نشان
آیه فرقان که یحیی راستود	سید او یگر حضور ابر سرود
گفت احمد نکته دار و نهان	آیه فرقان که شد نازل در آن
بود یحیی بنده پروردگار	جز پرستاری نبودش هیچکار
سیدش فرمود دارای جهان	آشکارش کرد دانای نهان
بر سوا ی نفس خود بودش توان	هم بر ابلیس لعین بد نشان

<p>سبز زبان خود تو آتش داشتی چهره دستی بود او را بر غضب هر که بر حرص و هوشد چهره دست هر که آمد بنده آزو هوا سیدش گفتن چه سان ای شهمنند</p>	<p>گفت در فرمان دانش داشتی سیدش فرمود نیز دان زینت آشکارش سروری بر همه است از پرستاری نمی گرو درنا کو بود در بند نفس خویش بند</p>
--	---

و عن علي رضي الله عنه لا يزال الدين والدنيا قائمين ما دام امرجة اشياء ما دام الغنى لا يفتقر الى فقر ولا اوفاد الى علم لا يعلموا وادام الجهل ولا يستكبرون ولا يعلموا ولا الفقر اع
لا يبيعون اخرتم بدنياهم

<p>از علی آن سرور اهل تقی زان ستوده گوهر فرسید هزار گفت آن سرور فقر اهل خسر دین و هم دنیا هم باشند عزیز تا به هنگامی که از باب عفت زانچه نزدان داد بدندش بخلق از عطای خود عطا پاشند به و دیگر آئید بر سر بینوا نیز یاد انشوران راست کار</p>	<p>باب مصطفی شیر خوار پاک یزدان جاودان خوشنود بهترین پندری که دانش را شد در همان داتم بود تا چارسه چیز بخل و ضنت می نیارند و عطا انچه بنهاد است بنده شکر خلق بر ره جود و سخا پاشند به تا بجا آرند شکر این عطا کار خود باد دانش آرنده سازوا</p>
---	--

هر چه از بین بگویند بشکنند	هر چه بپایند بپوشانند
کرده یا گفته بپایند بپوشانند	بهر آنچه گفت بپوشانند
تا که نالمان احکام خدا	بسیخ از نام و اکرام خدا
راه استغنائی گیرند پیش	از پیر و پیش کردن احکام
تا خدا جویندگان فقر کیش	دین فروشی خود نمی گیرند پیش

وعن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال ان الله تعالي يخرج يوم القيامة باسمة افسس على
 اربعة اجناس من الناس على الاغنياء سليمان بن داود وعلى العبيد ابراهيم بن عبد الله
 ياقوب وعلى الفقراء يحيى بن عيسى عليهم السلام

از بنی مصطفی ناز رس	آن به پیدای کش از رسل
بستم روی گفت آن والا شتم	روز محشر خالق و رب الامم
بر بنی آدم گروه چارگان	حجتی از چار کس گیر و عیان
از سلیمان بنی آن باوشام	بر گروه اغنیاء و اهل جاه
بر عیسی از یوسف پاکیزه کار	آن که ترسان بود از پروردگار
نیز از یوسف آن تن شسته	در مرض هم دل بپزدان بسته
بر گروهی از مرض افتادگان	تن برنجوری بستر داوگان
بر فقیران از هیچ راست کار	آنکه بود از فکر دنیا بر کنار
یعنی این فرخندگان رایج کار	از خدا غافل نگرد و زیهنسار

جاودان یزدان پرستار آمدند	خوش نو اوراست کردار آمدند
بندگی و شاهی و تن گاستی	مانع آنها نشد از راستی
جان بفرمان خدا دادند همه	سر بسجده راست بنهادند همه
ساز و سامانی که با خود داشتند	بی نوا آیهها که بر می داشتند
خار راه طاعت آنان نشد	مانع آن راست ایمانان نشد
پس نوا آمدن بغفلت مانندگان	دست از طاعت همه افشانندگان
از نوا آمدی و افزون کار ما	و از پریشیده چنین کردار ما
از قصور خود چه عذر آرند پیش	غیر نادانی و هرزه کار خویش
نیز بیماران و تن انجیدگان	و از کمال فقر بس رنجیدگان
نیز سوی آن سیج راست کار	کش نبودش کار با این کار و بار
چشم بکشایند و بکشایند راز	از ره غفلت همه آینه باز

و عن سعد بن بلال رحمه الله ان العبد اذا اذنب من الله تعالى عليه بالبيع

خصال لا يحجب عنه الزق ولا يحجب عنه الحق ولا يظلمه الله ولا يفتأ بعباده

گفت سعد بن بلال راست کار	با دبر وی رحمت پروردگار
بنده مذنب چه پیش آرد گناه	مرتکب گردد و بجزد از شباه
مهربان یزدان نه بندد روزش	تندرستی و دگر هر روزش
می نسازد آن گناهش انگار	تا نگرود پیش مردم خوار و زار

در غذا لبش تا گند بس زود تر	چشم بکشت رحمت یزدان نگر
کاین چه رحمت بنده را در کار کرد	خود نمی داند بجز پوشیا مرد
از پدر لبس مهربان تر و او است	بر برزخه سندان چه رحمت او است
چون پدر بنید خطای از پسر	را ندش هر سو به از خانه پدر
لیک یزدانش ترا ند زود تر	تا شود به راه توبه ره سپر
وسعت رحمت نگر ای هوشمند	تا تولی توبه را در کار بند
چون بتوبه باز گردی سوی او	کار تو گردد همه کار نیکو
مهربان دادار بر راه خودت	نخود کشاید ره بدرگاه خودت

و عن حاتم لا اهتم رحمة الله انه قال من صرف اربعاً الى اسبوع وجد الجنة انوار
الى القبر والفرح الى الميزان والرا الى القبر والشهرا الى الجنة

هست مروی از بزرگ محشم	عارف با نند آن حساتم اصم
گفت هر کو چار چیز خوش	باز گرداند بسوی چار جا
خفتن خوش سوی گور و مرقدش	سوی میزان عمل فخر خودش
خواهش خود را سوی دار النعم	راحت اش سوی صراط مستقیم
جایش آید مینوی پاک از گزند	مشاود مانده در بهشت از جند
یعنی از خواب گران دیده بدو	چشم بیداری بکن دیده فرو
طاعت یزدان بشبها و راند	پیر آن دیگر سر کن بر ساز

<p>چشم دل بستن بسوی دادگر گمته در خواب ای مرد گزین رحم آرد بر تو الله الصمد خسب با ناز و نسیم جاودان</p>	<p>این چنین بیدار ماندن تا سحر مایه بیداری بخت ات به بین تا بار اش نخسبی در لحظه همچو خواب نوع و وس شادمان</p>
<p>وعن حامد الغفاری رحمه الله انه قال اربعة طلبناها في اربعة فكلنا كانا طرقيها فوجدناها في اربعة اخرى طلبنا الغنى في المال فوجدناها في الصنعة وطالبنا السعة في الثروة فوجدناها في قلة المال وطلبنا اللذات في النعمة فوجدناها في البذل الصميم وطلبنا الرزق في الامراض فوجدناه في السقام</p>	
<p>از لب وانش بیرون داد این لقا خوشترین گفتمی که و با برترین لیکن از ما بر غلط رفت ایستگار این زمان اندیشه آمد راست تر در قناعت آمد آن مملوس ما گشت فکر ما بهم نعمت آن سگال کنز کی اش خولی اسوال است یا قیتم اش در تن غیر سقیم برخواه و دیدش در آسمان</p>	<p>حامد لغاف ان مرو خدا گفت آن عرفان طراز اهل وین جسته ایم از چار و گیسته چهار یا قیتم آن چار و در چهار و گمر جسته ایم از مال و گیتی غنا راحت دنیا و رافزونی مال راحت ما قلت اموال ما است خواستار لذت استیم از نسیم و در زمین جستم روزیر انشان</p>

یعنی آن دادار گیتی بخدا	بهره بنهاد است هر کس را توان
هر کسی را روزی اش تقدیر کرد	بهر بناده پیرده از کار کرد
گاه بی پیرده همه بخشد عیان	که بجلکت پیرده آرد در میان
از مقدر بر فروزده خوابستن	سر بسیر بوده است و هم آراستن
که فروزده است تقدیر خدا	کاهش روزی نگرود و رونما
در کی آرد که افزونش کند	در فرازین است چون نوش کند
هر چه بنهاد آن توانا کردگار	می نیاید زان و گریه گوی بیگار
آن توانا کردگاری هست و بود	ماعدم هستیم او محض وجود
ما توان استیم و لبس بچاره ایم	کنور است او ما همه بیکار ایم
نیروش آمد همه نیروشکن	بیم کافری و سکون زن و دوا و مفتوحه و آفرینش
شاه را از تخت بر خاک آورد	اهرمن را زور و در بازو شکن
باد کبر و نخوت اش آید ببارد	شاهی اش به نهفته در خاک آورد
ساز و سامانش همه گرد نهاد	خود تو گوی مادرش بدخت زاد
چون فسانه کان رود از یادش	کس نیارد داد زان رفته نشان
لذت و پیرینه از یادش رود	خود فراموشد زیاد او هوس
هر کب رهوار او خود پا کس او	خواستار نان یک روزه شود
دست بکشاید به پیش هر لقمه	گلخن گلخن فروزان جاس او
	تبار زانش و بدایت ننگ سیم

<p>هر چه از ماه است تا ماهی دهد آن جلال و عظمت و اجلال او روز افزون شوکت اش باز کنند پایه او بر فراز بر کشد نام او از لوح هستی افکند بندگان به سیم و او مار خدا نیست کردن بهت را کردار است دور شد از کار او پندار را بند را نیروی دریا بشمارد</p>	<p>ببینو اراد در دمی شای دهد بر طراز و فیه اقبال او در جهان گیری اش آوازه کند طمر اقصی را بگردون سر کشد باز چون خوابد به پستی افکند کس نیارد پیش او چون و چرا نیست راهی نمودن کار اوست سرزند از و شکفتی کار را ز انچه او بر بست و با خود بر کشا</p>
<p>وعن حاتم الاحمص انه قال ارجو ان لا يعرف قديها الا اهل البيت الشيا لا يعرف قديها الا الشيعة والعاقبة لا يعرف قديها الا اهل الباطن والحق لا يعرف قديها الا المصطفى والحجة لا يعرف قديها الا المؤمن</p>	
<p>از خفایق این چنین ارشاد کرد کس نداند در جهان بیدار جز کهن سالان ز پیری ستمند کس نداند اندرین دار عنا روز گاری بتلا ماند در</p>	<p>هست از حاتم اصم کان نیک مرد گفت چارست آنکه قدرش بر چهار مربوالی را ندانند از جبهه عاقبت را قدر جز اهل بلا قدر صحت آنکس نداند که او</p>

<p> رخت از گیتی برون سو بردگان زین همه اینست تلخیص سال تا تو الی سوی یزدان می شتاب رو بسوی حضرت دادا کن بهر طاعت و جهانت آفرید بایدت بودن پرستار خدا افتد بنا تو آنی کار و با روزه رایا را نذر کس نیاز کی زکوة و فطره راسازی ادا در شباب آمد سرزیده کار و با در بلا نیفتاده کردار کین کی ترا آید بدل یا و خدا تن بدل در کار کردن یا کن نی چو گاؤ و خرنه بر خوردن است اندرون ویران برون آستن کار و اثر و ن کردن آکی میزد زین خورش زباید تر اینروی جان </p>	<p> فلو بلدان را ارج و امان مردگان بهر نعمت بود بعد از زوال یعنی ای مرد خرد اندر شباب نیروی واری بسا و کار کن آن خداوندی که جانت آفرید تا که در تن قوتی واری رسا وقت پیری چون زبون آئی کار کی تو الی ایستادن در نماز در فرونی آیدت آرزو هوا سوی کعبه رفتن ات اسی مرد کار همچنین در عاقبت کار کین در بلای چون بنیستی متبدا همچنین در تندرستی کار کن زیستن از بهر طاعت کردن است جسم افزودن روان را گستن کی ترا فرمان دهد بهوش و خرد بذکر یزدانی بود قوت روان </p>
---	---

زیستن را در عبادت صرف کن	نقد هوش و جان بطلب آدم
سود جاویدت دهد این صرف کن	بخل جان دار و ترابا آه او

قال الشاعر ابو الواسل اشعار

بوئواس آن شاعر شیرین سخن ذو بے ان فکرت فیہا کثیر گر بیا ندیشم گناہم بی شمار رحمت یزدان از ان افزون است وما طمعی فی صالح ان عملہ کار نیکو گر ز من یا بد ظهور طمع من در رحمت ربانی است هو الله من لا حی الا الذی خلقه آن خدای کان خداوند نیست بنده ام او را نیایش بر سر فان یت غفر ان فذلک حقا گر کنڈ آمرزشم این رحمت است ورد گر گویند شود کار آشکار	گفت شعری چند در دو کهن و رحمة ربی من ذنوبی واسع رفته بیرون است از حد صفا پس گناہم پیش آن بس کمتر است ولکن فی رحمة الله اطمع طمع را ز ان کار سیدارم بد چشم بر آمرزشش یزدانی است والی له عبد اقل واخضع خالق جان و روان بخش نیست اعتراف او ز بانم بر کشا وان تکن الاخری فما انا اصنع مقتضای شان لطف و رافت است من چه سازم نیستم در دست کار
--	---

و قال النبي صلى الله عليه وسلم اذا كان يوم القيامة يلقى ضع الميزان فيقول يا اهل الجنة

فلابد الله من المحرم ومن اشتغل بمنافع المسلمين فلا بد له من اللذات ومن اشتغل
بالعبادة فلا بد من العلم

از یکی فرزند که گفتاری است یاد هر که باشد بهوت بود الفت پذیر جمع مالش هر که را بوده است کام هر که شغلش است نفع مسلمین هر که باشد شغل طاعت کار او	گفت آن دانش پس خوش نهاد باز نش بودن بود خود ناگزیر ناگزیرش کارفت با حرام بامدارات او فت کارش همین ناگزیر آید علمش حجتو
--	--

وعن علي رضي الله تعالى عنه ان اصعب الاعمال اربع خصال العفو عند الغضب والجود
في العسرة والعفة في الخلوة وقول الحق لمن يخافه ويرجوه

از علی آن کرده ارباب علم راضی اش بادا خداوند جهان هست مروی گفت آن عالیجناب اولین عفو است هنگام غضب سومین عفت که در خلوت بود چهارمین گفتار صدق و راستی یا کسی گفتن کز و حقیقه بود	بچو افسر بر سر اصحاب علم مسکن او باد و جنت جاودان اصعب اعمال چار اند حساب دو تمین جود است در عسر و تعب نی جهان عفت که در جلوت بود دور از کنه بعید از کاستی یا از و امید گامی نگیرد
--	--

وفي الزبور اوحى الله تعالى داود عليه السلام ان العاقل الحكيم لا يخلو من اربع سنن

ساعة فيها ينال رتبة وساعة فيها يحاسب نفسه وساعة يمضي فيها الى اخوانه الذين
يخبرونه بعيوبه وساعة فيها يبين نفسه وبين لذاتها الحلال

در زبور است این ستوده برود	بهترین نپدی کنان پیداست
وحی آمد سوی داود از خدا	مندرج بوده در ان وحی سما
بهر عاقل بود ساعات چار	تا شود بگزیده اش خود کار و بار
ساعتی بهره مناجات خدا	تا نیایش آورد با کبریا
ساعتی بجز حساب نفس خویش	تا در ان آگه شود از کم و بیش
ساعتی رفتن بر اهل و دای	تا تواند عیب او بروی کشاد
ساعتی از بهر لذات حلال	تا در ان افتد بدوری از حلال

وقال بعض الحكماء جميع العباد من العبودية اربعة الوفاء بالعهد والحق فطنة
بالحدود والقهر على المنقود والرضا بالوجود

گفت از فرز انگان دانشوری	راست گفتاری و دانش گسری
بنگی را شد عبادت چارگان	هر یک را بس پویا تر نشان
زان نخستین است ایفا عهود	و تمین باشد از ان حفظ حدود
سومین بر گم شده صابر شدن	چارمین موجود را شاکر و نادم

باب پنجم

تروی عن النبي صلى الله عليه وسلم من اهان خمسة خسر سنة من استخف بالعلماء

خسر الدین ومن استخف بالجاه خسر الدنیا ومن استخف بالجیران خسر المنافع
ومن استخف بالاقرباء خسر المودة ومن استخف باهلله خسر طیب المعیشت

است مروی از رسول گبریا	احمد مرسل محمد مصطفی
از خدا بر جان پاک او درود	تا بود گردنده این چرخ کبود
پنج چیز است هر که میداردش خوا	خود زیانش پنج می آید بکار
خوار دارد هر که اهل علم را	خسر دین گردد مراوار دنا
یا امیران هر که استخفاف کرد	سود دنیا باشدش از دور گردد
هر که جیران خود را ^{از دست} خوار داشت	منفعت را خود زیان دگر داشت
مراقب ز اهران کو خوار دید	در مودة آیدش خسر پدید
مرزن خود را بخاری هر که داشت	تخم طیب عیش خود در شوه کاشت
خواری زن خسر عیش آرد پدید	حبذا هر کس که این گفت شنید

وقال النبی صلی الله علیه وسلم سیأتی زمان علی امتی یحبون خمساً وینسون خمساً یحبون
الدنیا وینسون العقبه یحبون الدنیا وینسون القبور ویحبون المال وینسون الحسب
ویحبون العیال وینسون الجور ویحبون النفس وینسون الله هم منی براء وانا منهم بدی

گفت آن سرکرده اهل کیم	مجتبی سنجی بر فرخ شیم
باد پاکیزه درودش بیرون	بر فرازی تا بود نه آسمان
زود آید استم را روزگار	پنج را گردنده از دل دستار

دوست دارند این فرودین خانه را	یاد نیارند آخرت کاشانه را
آن فرازین جافر اموشند همه	جاودان از ذکر خاموشند همه
این گلی کاشانه مارادوستدار	یا وگور از خاطرشان کبرنار
بافرودین زیستن گردیده شاه	مردن خود را نیابورند یاد
یاد مرگ از دل همه دور نشان	جاودان در کار و بار این جهان
دوستدار مال این خانه خراب	بر فراموشند از روز حساب
دل همه در بند خویشان استوار	سورختی را بنسیان و سپار
دوستدار نفس خودشان جاودان	غافل از یاد خداوند پیمان
من همه بیزار باشم زین گروه	از چنین کردارشان دو کبر پروه
نبیر از من آن کسان بیزاروش	گفت و کردارم نمیدارند خوش
دور باشند از من آن ناخوش گروه	از طریق من همه دوری پروه

وقال النبي عليه السلام لا يعطي الله لاحدا خمساً الا وقد اعد له خمسا اخرى
لا يعطيه الشكر الا وقد اعد له الثبائة ولا يعطيه الدعاء الا وقد اعد له
الاستجابة ولا يعطيه الاستغفار الا وقد اعد له الغفران ولا يعطيه التوبة
الا وقد اعد له القبول ولا يعطيه القصد الا وقد اعد له التقبل

گفت سالار رسل آن پاک دین	مصطفی آن رحمت للعالمین
بر روانش از بخدا باد آورده	رحمت یزدانی اش آمد فرود

می نه بخشد کس را می نه بخشد کردگار	می نه بخشد شکر بر نعمت مگر
می نه بخشد مر او را از دعا	می نه بخشد مغفرت در خواستن
می نه بخشد توبه از کار فضول	کس نه بخشد صدقه پاک از ریا
می نه بخشد چیزی الا که بخشد پنج کار	می کند افزونی اش خود جلوه گر
لیک بخشد استجابت از قفا	تا نه بخشد مغفرت آراستن
تا نه از زانیش کس دانه قبول	لیک به پذیرم ران صدقه خدا

وعن ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه الظلمات خمس السراج لها خمس حلاله
ظلمة والسراج لها التقوی والفسق ظلمة والسراج له التوبة والقیر ظلمة والسراج
لها لا اله الا الله محمد رسول الله والاخری ظلمة والسراج لها العمل
الصالح والقرط ظلمة والسراج لها الیقین

از ابی بکر آن صدیق مصفا	گفت آن صدیق تاریکی ست پنج
بهر این پنج است تاریکی زوا	حب دنیا ظلمتی زین پنج دان
ظلمت دیگر بود فسق و فجور	آن سه دیگر ظلمت مدفن بود
روشنی بار و از ان تاریکی گو	هست منقول این ستوده تر نو
کانه در ان باشد نهان بس و پنج	پنج دیگر کان بود نور ضیا
نور تقوی آرد این ظلمت نهان	توبه از پیرش بود مانند نور
کلمه توصیف نور افکن بود	ورنه تاریکی است پراز مار و مو

<p> لا اله الا الله بر زبان و در دل اقرار رسول احمد مرسل محمد مصطفی آن گزیده خواجسته دنیا و دین آن حبیب ایزدی عالیجناب روز معراجش پس از طی السما گفتگوی بی زبان بشنید او باو یزدانی در و دش دایما این شهادت خود بود مانند نو ورنه خود تاریک تر باشد مکان دست اند و هوش بود بر دل سا دار عقبی خود چهارم ظلمت است همچنین ظلمت صراط آمد بهین ای که در ظلمت پریشان گشته دل به تاریکی سپردی از گناه دیده بسته همچو کوران میری چشم کجایک دم از خواب بگری </p>	<p> و از رسالت اعتراف آشکار خاتم پیغمبران فخر قبول سرفراز و سرور هر دو سرا افسر فرق گروه مرسلین آنکه نیردان را بدیده بی حجاب آشکارا دید نور کبریا آنچه نادیده کسی خود دید او تا زمین و آسمان مانند پ می شود روشن از ان تاریک رنج تن یکجا شود بارنج جان مار و مورش تن گز او جان گز کار نیکو نور می آردش پست می کند نورانی اش نور یقین هر زمان هر سو به حیران گشته چشم بر بستی تو بر کار تباه زین سبب هر سو بگریانی شوی دیده بر بستن یک سویه بیان </p>
---	--

تا کجا کوران است فرستن برآه
 تا کجا در خواب غفلت جفتن است
 راه بنگر دیده دانش کشا
 ره بسوی منزل مقصود و جو
 و رتایلش دیده ات پز کین
 پیش یزدان نه سر خود را خجاک
 بر جبین فرسوده بر خاک نماز
 نیست این خاک جبین نورستی پاک
 مطلع نور رشید عرفان ست این
 دیده بکشتا تا سهی بکشتا یدت
 گرچه در گیتی بود ره بی شفا
 لیک نبود رسته از ناراستی
 نیست راهی جز طریق مصطفی
 مصطفی آن سر و پیبر آن
 مصطفی آن سرور دنیا و دین
 آن سبین پیغمبری فرخنده گار
 آن حبیب داور هر دو جهان

دیده بکشتا تا نیستی خود بچاه
 خفته و شن گفت پریشان گفتن است
 تا کشاده بنگری راه خدا
 هر زمان خوشنودی مقبوض
 جان آب زندگی سیراب کن
 تاشوی ز امیرش ناپاک پاک
 هر زمان بر چرخ آید سرفراز
 خاکیان فرقی ندانندش ز خاک
 مشرق انوار فیضان است این
 پا براهی نه که ره بنمایدت
 هر کس داندش راه راست کار
 باشدش پنهان کجوی کاستی
 کان رساند راست است سوی خدا
 از فروغش نور رخشان گوهر آن
 آن فروزان مشعل راه حقین
 مقبل پروردگار کردگار
 غزت خورشید کن راز پنهان

<p> سوی تو حیدش بهرگزید رهنما آمد بسوے کردگار حکم نیردان کرد رخشان تر ز روز اگر بی راخت هستی سوزش مشرق تو رکلام کبریا دین پاک اسر ملک خود برگزید پاک اندیشه پدید از گفت او سرکش از فرمانش در دوزخ رسید بر روانش چاودانه آفرین راست داند مرد آگاه درست رهزن و هم چاه تیره کار نیست عمرس از راه کجی و کاستی نیست پیدایش نشانی آشکار واصل در گاه معبودت کند از طریق دیگران دوری گزین از جهنم بر کرانه دار دست بایدت از پاک مینو جستجو </p>	<p> داورد انا خداوند مجید آن ستوده گوهر پاکیزه کار شد گفتار من معارف بی فرد پیر دانش را خرد آموز شد چان پاکش مطیع نوریدی هر کس که در ازل آمد سعید خوب کرداری و نیک گفتگو اقتدایش باب جنت را کلید پاد از داد هستی آفرین منتهی صدق ست این راه درست اندرین ره گمزی را بار نیست پامنه بیرون ز راه راستی راه دیگر تیرگه دارد بکار تا ترافایز بقصودت کند گمتر بوده ست چشم دو بین کار نیکو کن که بهره آردت سوی مینومی فبرد کار نیکو </p>
---	---

این گزین مسکن ز نیکان ست جا
جاودانی حبست این خوش مکان
مسکن پیغمبران پاک زاد
خود سر و شان ملک را منزل است
نه چو الواهنهای این خاک تیزند
اندر آن هر چه که شادانت کنند
از درود یوار آن نو خدا
نزل پاکیزه شد این جا پاک
ساکنان این سرا پاکیزگان
بر فرازین رقبان آن مرسلان
نیز صدیقان و الا پانگاه
مومن صالح جلیس آن گمیده
هر که از ایمان بود آنگلش
چشم دل نبند سوی داد از خویش
با نیایش اشتغالش جاودان
مسکن اش این پاک کاشانه بود
اندر آن باناز و بارایش زید

تا توانی سوی آن راهی کشا
جلوه گاه نور واد از بهبان
نزل رحمت خدایش بربنا
دور از آمیزش آب گل است
کان بود نیر با ستاده روز چند
رسته از اندوه دل جانت کند
بر درخشان همچو نورشید از دنیا
حبذا صد حبذا ما وای پاک
از نزه مندی سرا سرونیزگان
نندگان پاک نیر داند بقیل
خوش بماند اندران با فرو جا
با همه پاکی انیس آن گروه
از وجود و شرک بزداید دلش
بر نکو کاری گزارد کار خویش
طاعت و تقوی شمار و جز جان
بهر مانندن خوشترش خانه بود
با سر و شان جاودانه خوش زید

<p> نام این کاشانه شد دارالقرار کز بهر تنگان خداوندش سبیل جاودانی هست این قدس نشیم در خورش افدستوده پاکش مرد با فرمان کجا گنج دران گر تو هستی بهر خود ای هوشیار نزالت خواهی چنین پاکش کده با همین پهن بران بودن ملک از همه شرک گناهت پاک شو خاک شو تا بخت او آبرو با و کبر و نخوت از دل دور کن بنده خواهی نه بنگر بداد بنده بودن باز با فرمان بری دل به نیروان بنمای روشن روان چشم خود بر دوزیر رفتار خویش آز نیکان بشنوی صد آفرین بر حیات چند روزه استوا نیست بودن را در انو نیست بار نشنود کس اندران نام حیل بهترین از انش رب کریم در ره طاعت سزیده را کوش دو زخ آمد جای نافرمان بران جاودانی زیستن را خواستار مانشینی با سرو شانی رده با سرو دل دران دارالسلام پیش نیروان کم ز مشیت خاک شو کم ز خاکی بودنت کن آرزو از نیایش جان و دل پر تو کن سنگی را راه می باید کشاد این روش را خود و چوکی و خوی با همه نیکی بخت اندر جهان نیک کن گفتار و هم کرد از خویش نیز از دارنده چرخ برین کی بود مرد دستوده کار و بار </p>	<p> نام این کاشانه شد دارالقرار کز بهر تنگان خداوندش سبیل جاودانی هست این قدس نشیم در خورش افدستوده پاکش مرد با فرمان کجا گنج دران گر تو هستی بهر خود ای هوشیار نزالت خواهی چنین پاکش کده با همین پهن بران بودن ملک از همه شرک گناهت پاک شو خاک شو تا بخت او آبرو با و کبر و نخوت از دل دور کن بنده خواهی نه بنگر بداد بنده بودن باز با فرمان بری دل به نیروان بنمای روشن روان چشم خود بر دوزیر رفتار خویش آز نیکان بشنوی صد آفرین بر حیات چند روزه استوا </p>
--	--

زبان که مرگ جان گسل یکجا کهان	بهرشتن آید از راه نهان
نیروت بستاند و آرد ز لبون	جان بسختی آردت از تن برون
اکوته آرد ز نجبه حرص دراز	در دلت ماند نهان بنهفته راند
هست پایان همه چون نیستی	از چه آماده بفرستن نیستی
مان و مان بیدار شوی مرد پیش	بند می گویم بکشاده گوش
هر چه نیروان گفت در کارش بدار	تاب بینی زیستن را سود بار
بندگی کن که تو می خواهی بهشت	جاودانه دور باش از کار بهشت
همه دوزخ بود کار تباه	آتش دوزخ فروزد از گناه
بوده اندر ازل گرنیک روز	خوبیشتن را اندران آتش مسوز
آتش دوزخ بسوزد جان من	جلد نو پوشانندت چون پیرن
تاب این آتش چه داری خود نگر	اخذ زین نار سوزان الحذر
ای خدای مهربان آمرزگار	جان من زانگفت دوزخ پاسدار
سر بسیر جرم بسیارم گناه	از گنه بوده است کار من تباه
تاب این آتش ندارم رحمتی	تا نیفتد در بلا و زحمتی
از ندامت چشم من شد آشکبار	آدم در پیش تو لبس شر مسأ
خود کرم استی چه گویم پیش تو	عفو کردن مرا کرمیان رستخو
فیض را دریا بجویشان ای کریم	بر کرامت دار اند تا بحسبیم

چون زمان غم من آید بر	زین فرودین خانه گردم ره سپر
کلمه توحید بر لب آورم	جان لصدق و راست کاری سپر
می کنم زاری به پیشت ای خدا	استوارم کن براه مصطفیٰ
مصطفیٰ آن خاتم پیغمبرے	آن شهنشاه نبوت گسترے
علت پیدای این هست و بود	بر روانش باد نیز دانی درود
نوح جاوید کلین پیغمبرے	بوستان گل فشان سرورے
هستی اش هستی فروز جزو گل	سر لبر شاخ است هستی اوست گل
بر زه توحید دارم استوار	شرک از گفتارو کارم دور دار
در دلم افروز محمد مصطفیٰ	احمد مرسل رسول مجتبیٰ
آن ستوده سرور پیغمبران	افتخار دین و دانش پروران
باد از هستی خدای کردگار	جاودانش آفرینهای شمار
از فروغ محمد او جانم فروز	تا شوم در روی نیکان نیکروز
آن مهین پیغمبرے فخر زمن	لب کشاید و شفاعت پیرمن
روز محشر چون شود فتنه نواز	هر یکے آید به بیمی دست یاز
بهر من آن سرور پاکیزه خو	خواستار نصرت گردد ز تو
بو که آبروے گنا مان مرا	پس بفرمانے بمن جنت عطا
شادمانه اندر ان باشم مقیم	روح و روحان پا هم و رب کریم

بره یایم جاودانی زیستن	باسر و روشاد مالی زیستن
باسر و شان برین باشم جلیس	حور حبت باشم آنجا انیس
<p>وعن عمر رضی الله تعالی عنه قال موقوفاً علیه او مرفوعاً الی النبی صلی الله علیه وسلم اولاد عاء الغنی بشهدت علی خمس نفر اثم اهل الجنة الفقیر صاحب العیال و المرأة عنها نروجهما و المتصدقة بمهرها علی نروجهما و النراضی عنه الی الی و التائب من الذنب</p>	
از عمر آن سرفراز دادگر	هست منقول این کلام ستر
گفت پیغمبر ستوده رهن	آن فروزان مهر چرخ اصطفای
غیب را اگر نیستی این ادعا	از شهادت می شدم خود لب کشا
چرخ کس را اهل جنت گفته	ساکنان دار رحمت گفته
پیوای کس بود اهل عیال	جنتی بوده است آن فرزند چا
دو زمین کدبانوی کش شوهرش	از ستوده کاریش بوده است
سویمین کدبانوی فرزند کیش	کو به بخشد شوی خود را مهر خویش
چارمین آن خوش کن مام و پدر	جنت الماوی بود او را مهر
پنجمین آن تائب از کار گناه	آنکه باز آید ز کردار گناه
یعنی آن تائب که از خوف خدا	از بکوه سیده عمل کرد جدا
نا دم آید ز آنچه از کردار کرد	با پیشانی از یسنان کار کرد
سینه ریش و دل پریش از کار خویش	غرق حیرت فگنده سر به پیش

<p>مرگ خوشتر آیدش از زیستن در دلش دارد که دیگر زمینهار بعد ازین هر چه کند نیکو کند</p>	<p>می نیارد سوی خود نگریستن خود بخود و گرد آن ناز است گاه این چنین کس سوی جنت بر</p>
<p>وعن عثمان رضي الله تعالى عنه خمس من علامة المتقين اولها ان لا يجالس الا من يصلح الدين معه ويغلب الفرج واللسان واذا اصابه شيء عظيم من الدنيا يبرأ ويألو اذا اصابه شيء قليل من الدين اختتم ذلك ولا يعلم بطنه من احكام خوفاً من ان يخاطبه حرام ويترك الناس كلهم قد نجوا ويرفضه واهلك</p>	
<p>هست از عثمان آن کان حیا با و از و راضی خداوند کریم گفت آن صبر رسول پاکدین اهل تقوی را علامت هست پنج زان نخستین بختین بودن مدام آنکه گفتارشش بود و نجواسته و دومین بوده است تقوی انسان بر زبان و فرج خود غالب شدن نه از حلال افتادنت سوی حرام هرزه گفتاری بلب آوردنت</p>	<p>آن که مدحش بر سروده ^{مصلحت} داردش جاوید در دار النعم آن فرزدان گوهر بجز یقین کس نیارد سخن این پنج گنج باستوده مرد فرخنده کلام کار دین گردد از و آراسته حفظ فرج و پاس گفتار زبان نی رضای هر دو را طالب شدن مبتلا گشتن بشهرت چون پیام روز در گفتن بشب آوردت</p>

سیما گفتمی که بنود سودبار	کفر و بدعت خود شود زان لشکار
به ازمین گفتار لب بر دوختن	نطق با سرمایه یکسر سوختن
سوتین هرگاه از دنیای دوزخ	آیدش در دست سرمایه فزون
آن فروزده را شمار وجود با	دانش تاریک ساز قاف و جا
چیز اندک گر بدست افتد زین	منقنم داند مبین نقد چنین
چارمی بوده است تقوی انحصار	پیر نکردن معده از اکل حلال
زانکه ترسد ز اختلاط ناروا	تا نیفتد از حرام اندر بلا
چشمین داند همه را رشک	نفس خود را لک آلود شمار

و عن علي رضي الله عنه قال خمس مخصا لصال الناس كلهم صالحان اولها
القناعة بالجهل والحرص على الدنيا والشفقة بالفضل والبا على العمل والاعجاب بالآثار

از علی آن معدن راز علوم	گوهر دریای عرفان و فهم
باد از و راضی خداوند جهان	تا بگردد بر زمین چرخ روان
بر کشاد اندرز رابسته نورد	تا شود هر کس سزیده کار کرد
گفت آن کشاف اسرار نهان	پنج خصلت گره نبودی در جهان
شکمی بودند اهل روزگار	کس بگیت نیست آشفته کار
اولین بر جهل خود قانع شدن	از تعلم نفس را مانع شدن
دویمین از بهر دنیا حرص و آز	بر کشیدن آرزوهای دراز

سوشین نخل است برافزود مال	کان بخندان را بود وز رو و مال
چارمی آفت ریا کار سبلو	زان بهمن نیکی بهرزه میرود
پنجمین اعجاب بر برای خودش	زان شود دانش سر سرستخوش

و عن جمیع العلماء رحمة الله علیهم اجمعین ان الله تکریم نبيه تهتم صلی الله علیه و آله
 بنحس کرامات اکرمه بالاسم والجسم والعطاء والخطا والرضاء اما الاسم فناداه
 بالرسالة ولم يناده بالاسم كما نادى جميع الانبياء مثل آدم ونوح وابراهيم وغيرهم
 واما الجسم فاذا دعا الله صلی الله علیه وسلم شيئا فاجاب هو بنفسه عنه ثم الفعل
 ذلك لسائر الانبياء واما العطاء فاعطاه بلا سوال واما الخطا فذكر الغفيل ^{فيه}
 حيث قال عفا الله عنك واما الزا فله رد عليته ولا صدقة ولا نفقة كما رجاها
 على سائر الانبياء

هست از جمهور اهل علم و دین	این پسندیده کلام لبس گوین
گفته اند آن بر سر زیده گوهران	دانشمندان دانش پروران
پنج اکرام است بهر مصطفی	از خداوند جهان بستی خدا
اهری را یاد کرد از نام او	کرد با حرف ندایش گفت گو
گفت یا موسی بقبر آن مجید	نیز یا عیسی بختارش شید
یا محمد خود گفت و رندا	با رسالت یاد کردش جا بجا
ایها الفزمل اسن خوانده لبش	ایها المذثرشش کرده لقب

نام او و ارسته آورد از ندا	کرد اگر امش چنین گیتی خدا
جسم او را این کرامت شد عطا	آفریدش با جسمال و مرقا
داور هستی ز خود دادش جواب	هر چه خواند آن سرور و الاخطا
اصطفا و اجتناب و اعتلا	سوتین اگر امش از روی عطا
یاد دادش هر چه بود اندر نهان	بر کشیدش بر فرازین آسمان
قاب قوسین از مثالش شمرد	تقرب او را پایه بر افراز برد
کرد او را سرور دین پروان	خواند او را خاستم پیغمبران
دست او را کاسراو ثمان کرد	دین او را ناسخ ادیان کرد
جاودانی معجزه دادش کتاب	رحمة للعالمین کردش خطاب
آن خطا از وی بآمرزش کشید	پیش ازان کز وی خطا گردید
هر که بوده است از نبوت گستران	این نکرده باد که غیب بران
بس پسندیده شمرده کار او	هر زمان راضی شد از کردار او
گفت با عظمت بود اخلاق تو	رد نکرده صدقه و النفاق او

وعن عبد الله بن عمر بن العاص رضي الله عنهم ما خمس سن كن فيه سعد الدنيا
والآخرة اولها ان يذكر الله لا اله الا الله محمد رسول الله وقتا بعد وقت واذا ابتلى
ببليته قال انا لله وانا اليه راجعون ولا حول ولا قوة الا بالله العلي العظيم
اذا اعطى نعمة قال الحمد لله رب العالمين شكر النعمة واذا ابتلى في شيء قال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَإِذَا أَمَرْتُ مِنْهُ ذُنُوبًا قَالَ اسْتَغْفِرُ اللَّهَ الْعَظِيمَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ

گفت عبد الله بن ابی بن عاص	آن ملاذ زهد و تقوی را مناص
پنج چیز هر کس که باشد اندر	دزد و گیسو با سعادت هست او
هر زمان تهلیل با تصدیق دل	جاودان بودن بزرگش شتغل
و دم استرجاع هنگام بلا	بعد از آن لا حول گشتن بر ملا
سومین احمد بن عبد عطا	چون به بخش بند را هستی خدا
چهارمین اش بسمله آغاز کار	استدار کار نام کرد گار
چون ز حد پیشیده اش آید گناه	خواهد آمرزش ز کردار تباه
آیدش استغفر الله بزرگان	توبه جز جاننش آید هر زمان
باز آید از گناه و شر مسار	از خطا سر خود به پیش کرد گار

و عن الحسن البصري رحمه الله انه قال مكتوب في التوراة خمسة احرف الفخية في الفناعة وان السلامة في الغواية وان الكرامة في فرض الشهوات وان التمتع في ايام طويلة وان الصبر في ايام قليلة

آن حسن بصری همان پاکیزه مرد	ناقل از تورات این گفتار کرد
در قناعت منبج آمد غنا	مرد قانع شد نواستنی گرا
هست در غزلت مستجابترین	دور دارد غزلت از حبس القرن
شرک شهوات است غرت را نشنا	تاریک شهوت گرامی جاودان

<p>شود بگرفتق ازین دنیا می خورون صبری زاید باندک روزگار رسته ماند صابر از رنج و غنا عاقبت گردد هر بد رستگار</p>	<p>باز بسته شد بایام فزون شمره اش گردد همه زود آشکار ببر کرانه می زید از هر سربلای ای پچنین نیک اش بود انجام کار</p>
<p>وعن یحیی بن معاذ النعمانی رحمه الله من کثر شعبه کثر لحمه ومن کثر لحمه کثر شهوته ومن کثر شهوته کثر ذنبه ومن کثر ذنبه قسسی قلبه ومن قسسی قلبه غرق فی آفات الدنیا وینتها</p>	
<p>هست از یحیی همان پویر ساذ گفت آن سر کرده اهل تقی هر که گیرد پیشکم خوردن بکار و آنکه افزونست لحم اش در جهان و آنکه شهوت بر فزونش آیدش و آنکه افزونش بود حد گناه و آنکه سختی دلش آید سوزون لذت دنیا دشمنش گمیر و تمام یعنی از سیری خدر کن جاودان از دینان جان خودت یکسو بمان</p>	<p>رازی و اهل سعادت را ملاذ راست گفتاری چو ارباب صفا لحم او گردد و فزونش آشکار گشت شهوت از او گردد عیان لبس گناهان فزونش زایش سختی دل می کند کارش تباه منهک گردد درین دنیا و دل بسنده دنیا و راخواند نام کان ترا انجام می آرد زیان باش ز آفات دو گیتی در امان</p>

کار از سیری همین کرد و تباہ	دل ازین تاریکی آید خود سیاه
وعن النبي صلى الله عليه وسلم اغتنم خمساً قبل خمسٍ شبابك قبل بهتك وحمك قبل سقمك وغناك قبل فقرك فصياك قبل موتك وفراغك قبل إشغالك	
هست مروی از رسول کرد کار جاودان بروی درود کرد کار گفت آن سرور که ای مرد غریز پیش از پیری غنیت و انشباب تندرستی پیش از بیماریست بس غنیت و ان غنیمت استن خود غنیمت دان فراغ از کار و بیا	آن حبیب الدان فرخنده کار تا بدوران است چرخ روزگار مغتنم و ان پنج پیش از پنج چیز در جوانی سوی نیکبهاشتاب مایه داری پیش از ناداریست پیش از ان کز مرگ بینی رنج تن پیش از ان کز شغلات آید اضطراب
وعن سفیان الثوري انه قال اختار الفقراء خمساً واختار الاغنياء خمساً اختار الفقراء سراحة النفس وفراغة القلب وعبودية الرب خفة الحساب والدرجة العليا واختار الاغنياء تعب النفس وشغل القلب وعبودية الدنيا وشدّة الحساب والدرجة السفلى	
هست از سفیان ثوری این کلام بگیرند اهل فقر این پنج چیز راحة النفس و فراغ دل دوم	گفت آن فرخنده کار و نیکام زان بارامش شدستند و غریز بهریزد ان بندگی آمد سوم

چارمین زان پنج تخفیف حساب	رستن از و شواری بوم حساب
درجه علیا بود زان پنجمین	کان برافرازی بر دمر و دزین
پنج دیگر برگزیدند از غنیا	ریج نفس و شغل دل در کارها
بنده و ش بودن پی دنیا نیون	بنده دنیا شدن خوار و زبون
چارمین آن سختی روز شمار	آن نشیبین پایه پنجم شد شمار
یعنی آن روز جزا بهر کسی	دادن کیفر سزای بهر کسی
مرفقیران را فرازین است جا	پایه شان بر سر از و اعتلا
اغنیارا پایه در پستی بود	بهره شان خود تهنیدستی بود

و عن عبد الله الانطاکی رحمه الله خمسة هُنَّ دواء القلب بحالسة الصباکین

وقوله القرآن وخلاص البطن قیام اللیل والمضجع عند الصباح

گفت عبد الله انطاکی چنین	گفته خوش در خور صد آفرین
پنج چیز آمد و واسه دل عیان	همنشین بودن به نیکان جهان
خواندن قرآن و کم خوردن لیم	در شب از بهر در از قیام
بامدادان گریه کردن در ساز	پیش آن هستی خدا می نیاز
یعنی از گریه به هنگام صبح	می کشاید هر زمان باطل و فلاح
آبروزاید ز گریه سرد را	تازگی زاید ز گریه در در را
آب دین صیقل زنگ دل است	خود با سانی کش به شکل است

<p>خوش کند انجام کارش کار ساز ز ابر گرد و دهر چین پرسترن خیرت صد بحر پر گوشت شود</p>	<p>هر که گردید با خشوع و بانی ساز گرید چون ابرست و کام آفرین قطره اشکی که از دیده چسکد</p>
<p>وعن جمهور العلماء ان الفکر علی خمسة اوجه فکرة فی آیات الله يتولد منها التوکل والیقین وفکرة فی آلاء الله يتولد منها المحبة وفکرة فی فعل الله تعالی يتولد منها الرغبة وفکرة فی وعید الله يتولد منها الهیبة وفکرة فی تقصیر نفس عن العطا مع احسان الله الیه يتولد منها الحياء</p>	
<p>آن خداوندان آرا گزین پرده بجنایان اسرار کهن هر یک را اثره نو آشکار سوی توحید رو یفتن شدند حب یزدانی دهدشده مدام در وعید این فکر خود رستند اکویتی از طاعت آن ذو المنن کش بانسان می کنند و عطا شرم دارای بنده هستی خدا</p>	<p>هست از جمهور علماء مهین گفته اند آن راست گفتار آن سخن افکرت آمد پنج هنگام شمار فکر در آیات صنع کسب یا فکر در آلاء آن رب الانام فکر و عده بهره از رغبت دهد فکر و تقصیر نفس خویشتن بابه احسان آن هستی خدا یعنی از کردار زشته و ایسا</p>
<p>وعن بعض الحكماء یلک التقوی خمس عقبات من جاوزها نال التقوی اولها</p>	

اختیار الشدة على التبعة وتأنيها اختيار الجهد على الراحة وتأنيها اختيار الدال
على العز وبراها اختيار السكوت على الفضول خامسا اختيار الموت على الحياة

از يك فسر زاده دانش گرا هست مروی گفت آن فرسیده گفت تقوی را بود در پیشگاه اختیار شده آمد اولین دو تهمین آن اختیار محنت است اختیار دولت آمد تسوین چارمین اش لب بهم بستن بود پنجمین اش برگزیدن مرگ را	آن گزین کردار با صدق و صفا بس خجسته گفتگو سوو با پنجا عقبات بس دشوار راه بر ستوده کامی و عیش گزین برگزین بشم و نش بر راحت است بر گرامی بودن و فقر حسین کز فضول و بیهوده رستن بود بر حیات این جهان فتنه را
---	--

ومن النبي صلى الله عليه وسلم النبي يحسن الامرار والصدقة يحسن المال
والاخلاق يحسن الاعمال والصدق يحسن القوال والمشورة يحسن الاجار

از نبی آن سرور دنیا وین آن نخستین تابش مهر وجود پیشوا و سرور ربانیان مطلع نور خدای کردگار باد پاکیزه در و دشت و ایا احمد محنت را رب العالمین بود او روشن کن هر هست و بود نور افروز دل ایمانیان عرصه سستی ز تاب اش نور باد از جناب خصالق ارض و سما	از نبی آن سرور دنیا وین آن نخستین تابش مهر وجود پیشوا و سرور ربانیان مطلع نور خدای کردگار باد پاکیزه در و دشت و ایا احمد محنت را رب العالمین بود او روشن کن هر هست و بود نور افروز دل ایمانیان عرصه سستی ز تاب اش نور باد از جناب خصالق ارض و سما
--	--

<p>گفت آن سرور که سرگوشی را از صدقه آمد مال را خود پاسدار محسن اعمال اخلاص عمل محسن اقوال صدق و راستی بکر را مشوره دارد و پاس</p>	<p>پاسدار را ازها آید فراز یعنی از زانش سراه کردگار کان بود بر صدق نیت مشتمل پاسدار گشته تا از کاستی عقل را شور سی کند محکم اساس</p>
<p>گفت آن سرور رسول حقشتم پاد از نیردان در و دش بر رو در غم ابرام کردن اموال و گنج باز مادن و ایم از دگر خردا بیم در و دال و تاراجیان چارمین خواند هشدن اسم نجیل چارمین از صاحبان دوا آمدن در پریان کردن مال است پنج</p>	<p>قال النبي عليه السلام ان في جمع المال خمسة اشياء العناء في جمعه والشغل عن كماله باصلاحه والخوف من سالبه وسرقه واحتمال اسم البخل لنفسه ومعاذرة الصالحين من اجله وفي تفسيره خمسة اشياء سراحه النفس من سالبه والفرغ لذكر الله تعالى واكتساب اسم الكريم لنفسه ومصاحبة الصالحين لنفسه</p>
<p>مصطفی آن سرور ابل کرم تا بود بر جا اساس آسمان پنج چیز آمد نخستین است پنج تا که نهاده لوح آن سرور را مر تو نگر را هم سین آر چکان بر غنی کش مال او بود سبیل از پی آن مال مجور آمدن را تو نفس است آراش ز پنج</p>	<p>گفت آن سرور رسول حقشتم پاد از نیردان در و دش بر رو در غم ابرام کردن اموال و گنج باز مادن و ایم از دگر خردا بیم در و دال و تاراجیان چارمین خواند هشدن اسم نجیل چارمین از صاحبان دوا آمدن در پریان کردن مال است پنج</p>

از پز و بش بکساره آمدن	فارغ از پیماره و چساره آمدن
فرصت ذکر خداوند جهان	سومین از روز بودن در آن
نیز از تاراجی و غارتگرش	رسته بودن با همه آرامش
چاری خوانده شدن باسم کریم	در پیرایشان کردن این نسیم
پنجمین با صالحان نیک کار	بهشتین بودن بدل صبر و قنار

و عن سفیان الثوری رحمه الله علیه لا یجتمع فی هذا التمهان احدی مال الا و عنده
نفس خصال طول الاصل و حرص غالب و شیء شدید و قلة الوسع و نسیان لا یحضر

بست از سفیان ثوری این مقال	گفت آن سر کرده احباب حال
می نگردد و جمع فی هذا الزمان	بیچ کس را مال از اهل جهان
لیک گردد اید برویچ از فضل	اولین طول اهل از جمع مال
آزمندی چیره گردد بدولش	حرص گردد و مایه آب و گلش
بخل افزون کار او در هم کند	بسته تر بخیر فکر و غم کند
گاهش بر هرگز گاری چارمین	پنجمین نسیان از آن و بیستین

لقائل الشهاد

قائمی فرمود گفتاری چنین	رهنما شد سوی کرد و گزین
یا مخاطب الدنیا الی الفسده	ان لها فی کل یوم خلیلا
ای بدنیای دنی مخاطب شده	سوی این بقمه بدل انجسته

بیگمان هر روز او را شعله بریت
 تستنح البعل وقد وطئت
 می شود مشکوحه او با شوی
 ما اقبل الدانی بالخطایها
 بر قتل خواستارانش مدام
 انی لمفترا وان البلاء
 من فریب اش خورده در کاخ خود
 کهنگی در جسم من تاشید
 اندک اندک می کند در من اثر
 میخورد چون کهن این جسم مرا
 نرو و دوا للموت نرا حافظ
 نوشته از بجه مرگ خود بساز
 می کند هر دم منادی این ندا
 الریحیل ای خفته در خواب گران
 خفتنت در خواب غفلت تا کجا
 بنگر انیک کاروان بستند بار
 واه زین غفلت که خود در کار است

هر زمان او هر یک را در بریت
 فی موضع اخر منه بدایه
 لیک بودش جای دیگر دیگری
 لقتلهم قتیلا قتیلا
 پیش می آید چنین غدارانم
 بعنل فی جسمی قتیلا قتیلا
 غافلم آور و از نیک و بدم
 تا شوم فرسوده اش انجام کار
 تا شود در کشتن من کارگر
 تا شوم زان نیستی راره گدا
 نادمی المنادی الریحیل الکیلا
 کن مهباهر خود این برگ و ساز
 الریحیل ای ساکن دار الفنا
 چشم واکن بر سرست آمد زمان
 خفتت نه مرده دیده کشا
 در پس و در پیش هر یک هسار
 بوالعجب تر زان حیات تن گزاست

هر زمان از روزگار ستن
 مهران رفت و ماد غفلت ایم
 نیست عبرت از رحیل و ستان
 وادریا خود چپ و خوابیم ما
 هر زمان از مرگ خویشان و تبار
 زاد را ہی بهر عقبی ساز نیست
 خسته از بهر خودت چاره بساز
 راگان شد عمر و خوابی هنوز
 چیست این خفتن بخواب غرقی
 مهران رفت و بنمودند راه
 لیک دیده همچو نادیده کنی
 با گران خوابی و گر چون خفته
 می نیای باز از حرص و هوس
 آن زمان بخوابسته زین خاکدان
 گوش دل بختاده بشنو پند
 راست می گویم که تو بے گوشه
 نیست این خلوت کنایش گاه تو

کاه و هم کاهشی آرد تن
 بهر دنیا س دلی و حسرت ایم
 مسلک ما هم سبیل و ستان
 راه بیداری نمی یابیم ما
 جای سرمه زیده مار اغبار
 بر ستوده کار چاره ساز نیست
 تا کجا خسبی بدین سان چشم باز
 اندکی مانده نمی یابے هنوز
 سرفرو بردن در آب غرقی
 بهر تو بختاده بکشد و ند راه
 بود شایانست که فریاده کنی
 آشکارا دیده چون نهفته
 بشنوی خود زود آواز بر
 رخت بر بندی بر فتن بیگمان
 ای بن بس مهران و لبیدن
 از خجالت منزوی در گوشه
 هست بر خا و خشک این راه تو

خلوت توان زمان سودت دهد	کت نشان از راه بهبودت دهد
دل بریزد آن دیده بر فرمان نهی	مهر هر کس اندرون جان نهی
هر کسی را همچو خود گیری بدوست	ساز آری هر چه از پیرش نکوست
از موهبها پارس در دامن کنی	نفس را یک سوز گفتن کنی
خویشتن را بشمری کمتر از سیج	در دلت نیاید ز کرداری بسیج
کنور هر کار دانی آن خدا	اگان ز لطف خود شده هستی کشا
آن توانا نیر و و پروردگار	هست در آیمغ زو هر کار و بار
زنده کردن رحمت او را نشان	هست میراندن ز تاثیر توان
خویش را در کار دانی زبون	بهر زبان نیاید ترا از چند و چون
در پستاری کشتی بخویش رنج	رنج نابرده نه برداری تو گنج
تا ناشی این چنین فرسیده کار	خویش را در رنج ببیوده مآ
ز آنکه این خلوت همه زحمت بود	دیده و دل را همه ظلمت بود
دیده کجشا اهرمن اندر کسین	دشمن جان تو نت آید بسین
نفس اماده باو شد سازوار	تا هم سازند بس و شوار کار
می برد هر یک بتز و پرے دگر	همای فریب بد دل تبصیری مگر
سوی مهلک تا بیفتی در بلا	هیچ که رسته نگردی از عنا
الحذر از کار شیطان الحذر	نیز از اماره شیطان دگر

از نیایش گاه خود از مصطفی	سرور عالم تر پس الانبیا
بر کشاده حجت پروردگار	رهنمای مقبلان کردگار
احمد مرسل فروز دیده گهر	مقبل پروردگار دادگر
بر ستوده نام و فرخنده کنش	پاک زاد و پاک گفتار و منش
باد از فرگاه یزدانش درود	آفرین از کردگار راست بود
یاوری جوینده و طاعت کوش	تأست بنماید آن پاکیزه هوش
سوی یزدانت برو بخواسته	کارت آورد و دو گیسو رسته
توشه بگیر از ستوده کاوش	و از همین اندیشه و گفتار خویش
رفتن بی توشه دشوار است کار	مان و مان توشه ز بهر خود بیار
زهر و کس بی زاد نمی گردد تباه	اکن نگو کار ی خود

عن جاتم الاصح انه قال العجالة من الشيطان الا في خمس مواضع فانها من سنن
رسول الله صلى الله عليه وسلم اطعام الصبي اذا نزل فتميز المبيت اذا مات و
تنقيح البنت اذا بلغت و فضله الدين اذا وجب و التوبة من الذنب اذا فطر

گفت آن سرکرده اصل هم	عارف مشهور آن حاکم
عجالت از شیطان ولی در پنج باب	نیک آمد و از طریق مصطفی
اولین اطعام بهمان نو و تر	کان تراد خسانه آید از سفر
سرعت تمیز مبيت دویم اش	عجالت تزویج دختر سویم اش

<p>عقد با شوهر ببند و زودتر چون شود واجب همان در کفش چون با فراط آردت کار تباہ</p>	<p>بنت چون بالغ شود او را پدر چاچی باشد او اسے دین کس پنجمین شد توبہ کردن از گناہ</p>
<p>وقال محمد بن اللّٰہ و رای شقی ابلیس نجستہ اشیاء لم یقر بالذنب ولم یندم ولم یلم نفسه ولم یعزم علی التوبۃ و قطن من رحمۃ اللہ و سعد احم نجستہ اشیاء اقتر بالذنب و لم یلم علیہ ولا کم فضله و اسرع فی التوبۃ و لم یقطن من رحمۃ اللہ</p>	
<p>عارفان را شد کفیل حسن حال پنج چیز ابلیس را کرده شقی ناپشیمانی اش از کار تباہ قصد بر توبہ نیار بستن گماشت یاس او از رحمت ہستی خدا خود کشیدہ سوی بد بختی پر داشتن امید بخشش ہر زمان رحمت او تو ام آمد بان خضوع توبہ پر رفت اش خداوند غریز منفعل گردیدن از کار تباہ زود کردہ توبہ از کارش چنین</p>	<p>از محمد ابن دورے این مقال گفت آن یزدان شناس المعی معترف ناگشتن او از گناہ نفس خود را از ملامت بازداشت پنجمین کز رحمت اش کرده جدا یاس از رحمت شقاوت آورد بایدت از کردگار ہر بیان تا مرا و را مہر جنبہ انشوع لیک آدم شد سبب از پنج چیز اولین اقرار کردن گناہ نفس خود را شد کلو ہشگرمین</p>

یاس نابودش چو از عنو خدا	رحمت یزدانی اش آمد رسا
بهر فراز تو بهیر دش از گناه	وار نایدش ازان کار تباه
از ندامت چون بیاید اشکبار	آبرویش داد آن آمرزگار
مهربان ایزد که در آبرجهان است	آشکارا دان و بینا که نهان است
با سعادت کرد و بازش برگزید	بهر فرازی کارش از پستی کشید
هر که امیدش بلطف ایزد دست	از نرنندی دور ورسته از بدست

وعن شقیق البلیخی رحمه الله انه قال علیکم بحسن خصال فاعملوها اعبداً لله بقدر حاجتکم الیه وخذوا من الدنیا بقدر عمرکم فیها واذنبوا لله بقدر طاقتکم علی عذابه و تنزوهوا الدنیا بقدر مکنتکم فی القبر واعملوا للجنة بقدر ما تریدون فیها المقام

از شقیق آن کو بلخ بودش تمام	عارف یزدان ستا و نیکنام
هست این گفتار دانش بنما	گفت ان دانای اسرار خدا
پنج خصلت را بسازید التزام	بهر خود در کار بندیدش تمام
اولین یزدان پرستاری کنید	در نیایش رو بسویش آورید
ساز و ار جاجت خود سوی او	هر چه پرو دارید آن را آردو
یعنی افزون تر بپاریدش نماز	زانکه حاجات شما آمد و راز
دوم از دنیا بقدر عمر خویش	هر چه میخواهید خود گیرید پیش
چون زمان عمرتان معهود نیست	زیست را انداز خود محدود نیست

مرگ در یک دم همین آید پدید
 مرگ هر سو می خرامد هر زمان
 ناگهان گیرد روان سبزه زور
 جنبشی در مانساند زمینهار
 فی مثل همچو حباب استیم ما
 چون ز ما بیرون رود با نفس
 زیستن از ما شود خود بی نشان
 پس فرو ماند لب از گفتار ما
 دل زور یا بش همه ماند بون
 توده خاکه کنایه جسم ما
 رخت بر بند روز ما پندار ما
 کن مکن و این طعنه اوراق ظاهری
 بایست امروز را چاره نمود
 هست و بود این چه جهان بیکری
 چون نباشد زیستن اعتبار
 پس فزون جوی کن اول بلیه
 جستن روزی امروزه بس است

مرگ را راه خراشش کس ندید
 کس نداند که فرو و آید نهان
 جسم ما را می کشت خاک ز گور
 پس بناچار بی سینه سازیم کار
 بیکر آبی بر آب استیم ما
 باز مساند از نو اکرون جرس
 مرگ را هر کس مبادید عیان
 دست بسته گرو و از کردار ما
 کم جدا کردن نیایم از فزون
 بر زمین افتاده همچو نقش پا
 خامشی گرد و دمه گفتار ما
 رفته یک سویه ز ما خود بنگری
 زان که خود هرزه بود چون زین فزون
 نقش بر آب و کم زان بنگری
 تا کنی اندازة آن کار و بار
 بر دراز بجا مکش این سلسله
 از ضرورت پیش جریان تا گشت

سومین گشت آن یزدان ستا
گفت برگزید کار ناصواب
چون عفویت می کند آن دگر
گر نمی ترسید از تندی او
گر عذابش را توانش نگرید
ورنه از عصیان بدوری نشوید
تو شسته سامان کنید از کار نیک
تا بقدری کمترین کهنه جهان
چون بود بیشیده هنگام درنگ
تو شسته افزوده باید بهر تان
مردی تو شسته برگ اید زبون
بهر جنت کرده باید کارها
جنت الهی است چون دارا خلوت
تا بقدری که خواهد از قیام

هست سوی دین و دانش رنما
گر بخود یابید یاری عذاب
ساز و آید هر گناه زشته تر
پس ز عصیانش چرا تابید
هر چه بخواهید در کار آورید
تا توانید از گناه یک سو روید
در فردین خانه از کردار نیک
گور باشد باشکایت بهر تان
در چنین جای همه تاریک تنگ
تا شود کافی با فروزده
سیما تنهاست باینکی درون
از عبادت بس گزین کردار
بهر آن باید ز نیکیها فرو
باسر و رول در آن دار السلام

وقال عمر رضي الله عنه سريت جميع الاخوان فلم ارجل الا افضل من حفظ اللسان
ورایت جميع النبا من علم اسرلبا افضل من الورع ورایت جميع المال فلم ارجل الا افضل
من انفقته لم ارجل الا افضل من التقيته ورایت جميع الاطباء فلم ارجل الا افضل من القصر

از عمر آن داد پرور راست کار
 گفت آن فرزانه والا نشان
 لیک افضل از همه حفظ اللسان
 دیده ام اندر جهان پیرایه با
 لیک افضل از همه تقوی لباس
 جامه پیریز گاری بس خوش است
 پاس دارد از همه بیم و گزند
 دیده ام از بس گزین سرمایه با
 از قناعت نیست افضل هیچ مال
 هر غنی مال حرص افزا بود
 از قناعت حرص گردد ناپدید
 نیکی و خوبی همه اندر جهان
 از نصیحت نیست خوبی خوبتر
 نیک اندیشی برای هر کس
 نیک اندیشان سراسر بخرد اند
 و آن نحو خواهی که از بهر خداست
 نیک اندیش سنت آن مرد خدا

هست گفتاری بدانش یادگار
 من بدیدم و جهان بس در میان
 کان نگذارنده از بیم زیان
 با همه آرایش خوب بے گرا
 آنکه دارد پاس از هر التباس
 اهل معنی را لباسی دلکش است
 جان ز عریانی نمی آرد نرزد
 هر چه باشد مرغ را مایه با
 کان بود سرمایه بهر حسن حال
 از فروزون جوی بهر دروا کند
 مرد قانع را کس آزی ندید
 من بدیدم آشکارا و نهان
 کان بود خود سوی خوبی راهبر
 درد و گیتی سود می بار و بے
 زشته اندیشان همه دام و داند
 اهل ایمان را به نیکی رهنماست
 کان بود سوی خدا پیش رهنما

<p> نیک اندیشد که دیگر بچو او هر یک یزدان پرستای کند تا خداے دادگر آن بنده را بخشدش حمد و قصور و خواسته شادمانه اندران کاخ بلند دیام بس خور و بینای فروز بافره تر هست زین جمله طعام صبر از هر خور دلی بالذت است هست در کام خرد لبش نشینار صبر بالذت نیار و کس بگفت </p>	<p> پیر خود سازد و بس کار نکو چون گنه آید از وزاری کند سوی جنت آر و ارامش گرا وان فرازین نعمت آراسته جاودان جاوید ماند از بسند هر چه باشد خوبی و لذت نمون خوردنی خوب کش صبرست نام کان سرور افزا کفیل غناست در زمانه این طعام خوش گوار ور بگویم کس نمی یار و شفقت </p>
--	--

وعن بعض الحكماء انه قال التزهد خمس خصال النفقة بالله والتبري عن الخلق والاحلاق

في العمل واحتمال الظلم والقناعة بما في اليد

<p> گفت آن گوینده فرخ خداد بر کشایم هر یک را زان بیان دو تهمین دوری گزیند از عباد احتمال ظلم از اهل حبا هر چه از سزایه میداری بدست </p>	<p> هست گفتاری ز فسرانه پیاد چرخ خصلت ز پدر آمدشان اولین بر پاک یزدان اعتماد بعد از ان اخلاص خود و کار زیار چارمین قانع شدن بر هر چه است </p>
---	---

وعن بعض العباد أنه قال في المناجاة الهی طول الازل غرتنی وحب الدنيا اهلکني
والشیطان اضلني والنفس الامارة بالسوء عن الحق منعني وقرین السوء علی العصیة
اعانني فاعثني باغیات المستغثین فان لم ترحمني فمن ذا الذی یرحمني غیرک

عابدی اندر مناجات اش بگفت	گوهر معبونی نگر فرخنده سفت
ای خدا طول ازل زادم فریب	از فریب اش گشته ام بن ناشکیب
حب دنیا می دلی ام نیست کرد	از بلا کش جان من آسید برد
میکنند گمراه شیطانم ز راه	میکنند اضلال او کارم تباه
نفس اماره بسوز از حق مرا	باز می دارد که مانم زو جدا
بخشنین بد معین و نبیسا	سوی عصیان تو ای بستی خدا
ای غیاث المستغث ام یار شو	ای معین ام یار و بر این کار شو
سخت حیراتم نفسم یارم بر سر	تا شود آسان همه در یک نفس
گدازم رحم آری بحال ز این	و نگر دی یا و هر کار من
کس بمن رحمی نیارد و ینهار	جز تو کس را منم ندانم کردگار
رحم تو بنده نواز من پس است	کافل و بیمار ساز من پس است
جز تو نبود مهر بان ای تهرنا	جز تو نبود کس خدا و مهربان
بنده پرور جسم کن بر بندگان	در نیایش سر بخاک افکنندگان

قال النبی علیه السلام سیأتی علی امتی من ان یجتون الخمس و ینسون الخمس یجوز الی

يَسُونُ الْكَفَرَةَ يَجْتَنُونَ الْحَيَاةَ وَيَسُونُ الْمَوْتَ وَيَجْتَنُونَ الْقَبْرَ وَيَسُونُ الْقَبْلَ وَيَجْتَنُونَ الْمَوْتَ
وَيَسُونُ الْحَسَابَ وَيَجْتَنُونَ الْخَلْقَ وَيَسُونُ الْخَالِقَ

گفت فخر اصفاف ختم رسل	سوی نیردان بودی احسن رسل
بر روان پاک او آید سرود	از خداوند چهره ان نیکو درود
است من زود بیند آن زمان	روزگار نهی کان همه بار دنیا
دوست دارند آن همه شیخ چین	پنج دیگر را فراموشند نیز
دوست دارند این فرود خان را	یاد نیارند عاقبت کاشانه را
دوست دارند این حیات متعذر	یاد مرگ از خاطرشان بکنار
یاد دارند این همه کلخ و قصور	پنج که نیازند در دل یادگور
دوستدار مال و سرمایه شوند	جز حدیث مال دیگر نشنوند
در دل شان پنج نیاید از حساب	پرسجوی سخت در ایوم الحساب
مردمان را دوستدار از دل شوند	لیک از خالق همه غافل شوند
یاد نیردانی بدل نیاید هیچ	مبتدا مانده بجای هیچ
یعنی از نیردان که گیتی را خداست	هر چه درستی بود زور و طاقت
اندک از غفلت نمی باید بدل	جاودان مانی بدگرش مشتغل
و ذکر او کن جاودان و در زبان	فکر در صنع اش بدانی حرزبان
و اگر کش در قدس میان مذکور شد	عابدش بر آسمان مشهور شد

نام او آمد بجایهش نوش بار	علم یاد او سر اسر خوشگوار
هر که لذت یافت شیرین کام شد	هر که شد غافل از ان ناکام شد
هر که سر بر خاک سوختش از نیاز	از فرازی آمدش بس برگ و ساز
سرفرازانش سروشی پیکر اند	تا بش اندوزان دختشان گوهر اند
پرتوی ز او هر که را در جان فتا	تا بشی در خانه ایمان فتاد
خاور صد مهر شد جان و دلش	مطلع انوار شد آب و گلش
بست شنیدان شید ذات پاک او	عقل اول عاجز از ادراک او
یدرک الابصار از علمش مثال	لیک ادراک بهر پنج باحال
در همه زخنده خورشید کمال	پر کرده از بزوغ و از زوال
هستی اش بایسته بود در انشان	پاک از کیف و کم و وضع و مکان
لم یلد تقدیس او را تر جان	لم یکن له کفو اتسم بیان
خالق افزانه و هر پستی ست او	دورستی ده، پستی ست او
در خدای نیست کس انباز او	بر کثاده نیست بر کس راز او
از درش دورند بس فرزانگان	خود به نزدیکی از دلو آنگان
هر که او را دید خود را نیست دید	چشم سر اسوی او خود نیست دید
پیکری دیده نیار و دیدش	جز دران روزی که افتد شکش
ای خدا ای داور هستی نواز	ای همه افزای بستی نواز

<p>از خودی خود روانم پاک کن تا همه بخود بسویت سنگرم هر کرا بدیم تر ایدیم از ان هر چه پیش آید همه دانهم ز تو خوب و زشت و نیک و بد دانهم بی ذات تو آمد همه در یاکوف غرق گردانم در ان در یاکوف تا چو قطره اندران در یاشوم تا خودم از بخود و پا خود نیم از خودی بیرون شوم با خود شوم</p>	<p>از غبار این دانهم پاک کن بی حجاب دیده رویت بگویم صورت معنی اذان صورت عین نقش هر پیکر همه خوانم ز تو فرق ناکرده فزون از اندلی هر حباب صنع تو موجی شگرف ای که ذات تست نشان تر ز شو نیست گردیده سراسر لاشوم بی نوا هستم همه خالی نیم ای خدا بخود و کنم نا خود شوم</p>
--	---

وقال یحیی بن معاذ الراسی رحمه الله فی المناجاة الہی لا تطیب اللیل الا بمناجاة
ولا تطیب النہار الا بطاعتک ولا تطیب الدنیا الا بذکرک ولا تطیب الاخرة الا بترک

<p>گفت یحیی بن معاذ باخود و مناجاتش که ای هستی خدا بی مناجات تو خوش نیاید بشیم بی پرستاری تو ای کردگار خوش نمی آید امر این خاکدان</p>	<p>کش زور گاه خدا رحمت سزد ای ستوده داور هستی نما بی مناجات تو در تاب و تبیم خوش نیاید بر دلم طول خار تا نیاید ذکر تو اندر میان</p>
---	---

خوش نیاید آخرت بی ذکر تو	طیب آن سکن بود از غمگرتو
جز بدیدار تو جنت ناخوش است	گر چو بتانش سراسر دلکش است

باب السداسی

قال النبي صلى الله عليه وسلم ستة أشياء هن غريبة في ستة مواضع المسجد غريب
فيما بين قوم لا يصلون فيه والمصحف غريب في منزل قوم لا يقرؤون فيه والقرآن
غريب في جوف الفاسق والمرأة المسلمة الصالحة غريبة في بدار رجل ظالم سيء الخلق
والرجل المسلم الصالح غريب في دار امرأة رديئة سيئة الخلق والعالم غريب بين قوم
لا يسمعون إليه ثم قال النبي صلى الله عليه وآله لا تنظروا إليهم يوم القيامة نظر الرحمة

گفت آن پند نیکوخوا باد پزدانی درودش جاودان گفت شش چیز است درش جایز کس باکرش نمی آید پیش تا شناسد کس نمی پرسد از آن و در میان بی نمازان مسجدی متحیف اندر خانه قومی کز آن سوم آن قرآن که فاسق بگوید چارمین آن زن که باشد راستکار	سرو پیغمبران پاک زاد تا بود در گردش این دوزمان مبتدا در غربت اش جان کتیب چون غریبی کو گزار و ملک خویش زان که افتاده به ملک دیگران آن نیایش جاسنیر و معبدی کس نخواند این کلام آسمان زهد و تقوی سر بر پا کرد مسلمه دوست مردمی نظم بار
--	---

<p>ناخسته گفت مرد بد سیر پنجمین مرد خسته راست گیر آن زن بد خلق و بس ناسازوار آن زن با سر کشتی و یا منشور پس ششم آن عالم دانش پژوه نشنوند این مردمان گفتار او پس لغز موده است فخر اصطفا سومی این مردم در آن روز شمار ننگر و با چشم رحمت روی شان</p>	<p>آن ستم کردار تاریک اش گهر کان بود در دست زن بچو سیر تش نباشد راستی در کار و بار در همه زشتی بسر آورده و نه مبتلا افتاده در جابله گره دیده نکشاده سوی کردار او محروم نور افروز چرخ اجتناب ننگر و دارای گیسو کردگار روز محشر داو رکون و مکان</p>
--	---

قال النبي صلى الله عليه وسلم ستة نفر مني لعنهم الله تعالى وكل نبي مجاب الدعوة
 الشاهد في كتاب الله تعالى والمكذب بعد الله تعالى والمتسلط بالجهنم ليعر من اخلا
 وينال من عزة الله والمستحل لحم الله تعالى والمستحل من عترة ما حرم الله وتاثر
 لستني فان الله لا ينظر اليهم يوم القيامة نظر الرحمة

<p>گفت سالار رسل آن پاک دین شش گروه ستند از این جهان نیز لعنت میکند پروردگار نیز بیغیم بر پاکش گرا</p>	<p>آن گزیده رحمت للعالمین می کنم لعنت بر اینان جاودان بر چنین بدگوهران تبره کار کسش دعا آمد مجاب از اصطفا</p>
---	--

آن کتاب آسمان فصل خطاب	اولین افزون کن اندر کتاب
می کند تکذیب و انکار و با	دومین هر کس که تقدیر خدا
دو را افتاده زیزدان دلاوری	سومین آن چهره دست سروی
بی رعای بنشین سرور شده	آنکه بازو و خودش را ور شده
هر کرا هستی خدا کرده ست خوا	تا نکند اکر ام با عز و وقار
هر کرا عزت دهد گیسو خدا	خوار و رسوا آورد آن ناسزا
در حریم حضرت پروردگار	چارمین آن مستحل نابکار
نزدار باب صفا بس محترم	خانه که چه که بوده است آن حرم
همچو شرب باده و کار زنا	عزت اش کا به بکار ناروا
در چنین جا هر چه خود خواهد کند	دیگر آنچه عزت اش کا بد کند
آنچه با آل بنه بنود سزا	و پنجمین آن مستحل ناسزا
رنج و آزار و جفا اهل بیت	یعنی از شک دمار اهل بیت
سور و نفرین یزدان جاودان	تارک سنت ششمین ناکان
سوی این تیره دلان ناسزا	رو به محشر ننگر هستی خدا

قال ابو بكر الصديق رضي الله عنه ات ابليس قائم امانك والنفوس حينئذ
واللهو عن يسارك والدين عن خلقتك ولا عشاء عن حواك واتعنا سرفوقك لعن
بالعنه لا اله الا الله فلا يلبس لعنه الله بالمعوك الى ترك الدين والنفوس تدعوك

الى المعصية والهوى يدعوك الى الشهوة والدنيا تدعوك الى الاختيارها على الآخرة
والاعضاء تدعوك الى الذلوب الجبار يدعوك الى الجنة والمغفرة قال الله تعالى والله
يدعوا الى الجنة والمغفرة فمن اجاب بليس ذهب عنه الذين ومن اجاب بالنفس ذهب
الروح ومن اجاب الهوى ذهب عنه العقل ومن اجاب الدنيا ذهب عنه الآخرة ومن
اجاب الاعضاء ذهب عنه الجنة ومن اجاب الله تعالى ذهب عنه السوء والجميع انحر

گفت صدیق آن نصیحتی راستی	دور از راه بکے و راستی
با داور راضی خداوند جهان	تا بود زیر فلک این خاکدان
پیش تو استاده ابلیس لعین	نفس اماره، ظم نسوی مسین
خواهش نفس تو از سوی بسیار	و از پس تو این جهان بیدار
گر تو قایم به اعضائی تو	هر یکے سوی گنہ آورده رو
بر فرازی داور هر دو جهان	کش بود جبروت و لاهوت نشان
او بقدرت هست بر افرازا	و از فراز و پست پاک آمد خدا
هر زمان شیطان پیمین خواند ترا	تا کنی دین خدا وندی را
نفس تو خواند همه سوی گناه	در نظر آر آیدت کار تباه
سوی شهوت خواندت هر دم ترا	تا شوی سرکش ز فرمان خدا
خواندت دنیا بسوی خود پیمین	تا گزین دانی اش از روز پیمین
خواندت اعضائی تو سوی نوب	تا شوی عاصی ز عمام الغیب

سوی غفران و جهان خواند خدا	تا شوی از رحمت اش بهره ریا
پاک یزدان گفت در فصل الخطاب	آن مقدس نامه قدسی کتاب
مهربان ایند سوی باغ جهان	هم سوی آفرینش خود جاودان
هر کسی راهست خواننده مدام	سوی رحمت هم سوی دار السلام
هر که شد ابلیس را فرمان پذیر	دین زدستش میروند و ناگزیر
هر که نفس خویش را فرمان برد	کی زدست او سلامت جان برد
خود روان او ببرد در زمان	باز ماند در عذاب جباران
هر که شد فرمان بر جرم و هوا	عقل و دریا بش از و ماند جدا
هر که او فرمان بر اعضا بود	را نگان جنت زدستش میرو
هر که او فرمان برستی خدایت	او زهرشتی و ناخوبی جداست
بهره ورگردد ز خیرات جهان	با سعادت زنده ماند جاودان

وَقَالَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى كَتَمَ سِتْرَهُ فِي سِتْرِهِ كَتَمَ الرِّضَامَ فِي الطَّاعَةِ وَكَتَمَ
 الْغَضَبَ فِي الْعَصِيَّةِ وَكَتَمَ اسْمَهُ الْأَعْظَمَ فِي الْقُرْآنِ وَكَتَمَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ
 كَتَمَ الصَّلَاةَ الْوُسْطَى فِي الصَّلَاةِ وَكَتَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي الْيَوْمِ

از عمر آن سرور بادین و داد	داد گستر و افرسخ نهاد
باد با کایش رضای کردگار	تا بود بر پا جهان بیدار
گفت آن نیروی دین مصطفی	داد گستر شهرور با صدق و صفای

<p>در عبادت کرد و نهفت رضا در نور و محبت پنهان غضب آنکه قرآن است و هم فصل خطاب ماه روزه هست آنرا پرده دار هست در صلوات نهفته مدام کرد و در ایام پنهانش خدا</p>	<p>شش نهفته در شش آن هستی خدا داشته از حکمت خود پاک رب اسمه الا عظم نهفت در کتاب لیلة القدر است اندر استار الصلوة الوسطی از قدسی کلام روز رستاخیز آن یوم اجزا</p>
<p>وقال عثمان رضي الله تعالى عنه ان المؤمن في ستة الواع من الخوف احدها من قبل الله تعالى ان ياخذ منه الايمان والثاني من قبل الحفظه ان يكتبوا عليه ما يفتتح به يوم القيامة والثالث من قبل الشيطان ان يبطل عمله والرابع من قبل ملك الموت ان ياخذها في غفلة ينجته والخامس من قبل الدنيا ان يفترها و يشغله عن الآخرة السادس من قبل الامم والعيال ان يشتغلهم فيشتغلوا عن الله تعالى</p>	<p>بست از عثمان فرخنده گهر گفت آن پاکیزه گفت راست کار آن یک می ترسد از خوف خدا آن دوم از فرق ترسندگان و آن سوم ز ابلیس ترسان جاودان و آن چهارم از فرشته پنهان</p>
<p>باد از و راضی خدا و او گهر ایل ایمان اند شش کان ترنگار تا نگیرد وین از و هستی نما از کرام کاتبین بیجهان تا نسازد گردۀ او را گان آنکه می گیرد ز مردم جان پاک</p>	<p>بست از عثمان فرخنده گهر گفت آن پاکیزه گفت راست کار آن یک می ترسد از خوف خدا آن دوم از فرق ترسندگان و آن سوم ز ابلیس ترسان جاودان و آن چهارم از فرشته پنهان</p>

تا نگردد جان او را تا گهان چشم آن تر سنده از دبا و و آن ششم تر سنده ز ابل و عیال شغل ایشان غافل آرد از خدا	قدرتش بر تو به نیاید آن زمان تا فریب اش خورده نیاید و زبون تا باینها نافتد در اشتغال آن خدا یا عظمت و با کبریا
---	---

وعلى رضى الله تعالى عنه انما قال من جمع ستة خصال لم يلدع الجنة مطلباً ولا
عن النمره بأولها من عرف الله تعالى فاطاعه وعرف الشيطان فحصاه وعرف
الآخر فطلبها وعرف الدنيا ففرضا وعرف الحق فاتبعه وعرف الباطل فاجتنب

از علی آن سرور خیر کاش باد و آراس جهان را منی ازو گفت آن یزدان شناس با کین هر که گردد آرد بخود این شش خصال بیم و وزخ از دلش کیو بود اولین آنکس که شد یزدان شناس دویمین هر کس که شیطان شناس سومین بشناخت چون در اینجا چهارمین دنیای دون بشناخته پنجم آن آگه شده از راستی	در ولایت افتخار اولیا تا زبان را مایه باشد گفتگو از لبش بکشد و گنفت گزین اوبود نیکو روش فرزند طال نی گهی خواهنده ینو بود سرمه مالش نهاده با سپاس بیر خلاف خواهش او کار ساخت شد بسوی آخرت خواهشگر دل ز مهرش سر بسپرداخت پیروش آمد عبید از کاستی
--	---

آن ششم داننده باطل ز راست	بر کناره آمده از راه کاست
هر که این شش خصلت آید ز وعیان	او بارشش با نذ جاودان
جنت عدن است او را خواستار	از جهنم آفت اش نباید بکار
عاقبتی او را ز دار انخلد نیست	از جهنم دورش جستن چیست
زانکه او را با جهنم کار نیست	در ره او از گزند می خانیت

وقال ایضا النعم ستیہ اشیاہ السلام والقران وتمجد سول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
والعافیة والستر والغفۃ عن الناس

شیر فرموده علی مرتضیٰ	بو تراب و بواجب حسن شیر خدا
گفت شش نعمت بود اندر جهان	راستان را از سعادت تماشان
اولش اسلام باشد آشکار	دومین قدران کلام کردگار
سومین ختم نبوت را نشان	احمد مرسل سرفراز جهان
آفتاب آسمان بخردے	آن نهان دریاب را ز سرمدے
علت پیدایے این هست و بود	آن نخستین تابش مهر وجود
آن بر پیدایے کش اسرار	گفته او نازش گفتار
آن ستوده سرور و الاشم	وان گزیده داور سرخ شیم
مہبط جبریل خاک خانہ اش	مورد وحی خدا کاشانہ اش
مطلع نور بدایت پیکر شش	مطلع سد مہر ایمان گوهرش

<p> انکه خواندش بزرگ استستی خدا بر فرازین چرخ بنزدانش بخواند از خدای پاک گفتاری شنید نی زبان پیکری پس بگرش خود زبان قدرتش بر می سرود آن محمد مصطفی ختم سل محزون اسرار غیبی سینۀ اش آنکه از تاریکی شرک وجود مهر تابان بود آن روشن گهر دودۀ آدم از روشن شده گفتگویش گوهر درج صفا آن نخستین جنبش بحر شهود لذت قدوسیان گفتار او از زبان پاک او تفسی کلام با خداوند جهان گفتگو باد دایم از خدای هست و بود چارمین اش عافیت از بهر پای او مرفر قدان را فرق سا بهر اکرام اش بسی گفتار اند گفته کان بے نوا آمد پدید نی لب گفتار پیدا آورش از خداوند جهان بایسته بود نادی هر کس سوی نصیر السبیل معدن سریشان گنجینه اش بسته چشمان را برون سو نمود روشنی صدق زو شد جلوه گهر از قدوسش خاکدان گلشن شده گوهرش بحر محیط آسمان موجۀ اول زدر پای وجود مطلب روحانیان دیدار او از خدا سوی خدای پیام بسته یزدان هم یکشاد او بر روان پاک او قدسی رود پنجمین بشر و نوب و عیبهما </p>	<p> انکه خواندش بزرگ استستی خدا بر فرازین چرخ بنزدانش بخواند از خدای پاک گفتاری شنید نی زبان پیکری پس بگرش خود زبان قدرتش بر می سرود آن محمد مصطفی ختم سل محزون اسرار غیبی سینۀ اش آنکه از تاریکی شرک وجود مهر تابان بود آن روشن گهر دودۀ آدم از روشن شده گفتگویش گوهر درج صفا آن نخستین جنبش بحر شهود لذت قدوسیان گفتار او از زبان پاک او تفسی کلام با خداوند جهان گفتگو باد دایم از خدای هست و بود چارمین اش عافیت از بهر پای او مرفر قدان را فرق سا بهر اکرام اش بسی گفتار اند گفته کان بے نوا آمد پدید نی لب گفتار پیدا آورش از خداوند جهان بایسته بود نادی هر کس سوی نصیر السبیل معدن سریشان گنجینه اش بسته چشمان را برون سو نمود روشنی صدق زو شد جلوه گهر از قدوسش خاکدان گلشن شده گوهرش بحر محیط آسمان موجۀ اول زدر پای وجود مطلب روحانیان دیدار او از خدا سوی خدای پیام بسته یزدان هم یکشاد او بر روان پاک او قدسی رود پنجمین بشر و نوب و عیبهما </p>
--	--

آن ششم نعت ازین شش گانه	لی نیاز می و غنا ز اهل جان
و عن یحیی بن معاذ الرازی رحمه الله العلم حلی العلم والفهم دماء العلم والعقل قایم الیه واللهی مرکب للذلوب واللالیاء المتکبرین والذنیاء السوق الخیرة	
<p>هست از یحیی معاذ را زوان گفت آن فسر زانه العلم دلیل گفت الفهم دماء العلم وعقل خواهش نفس است مرکوب ذنوب از پی متکبران آمد روا این فرو دین خانه بهر آخرت از روانستان که بود آن جای ما همچو تاجر کویشهر بهر سود فطرت اصلی ما آن راست داد تا بدین تقدی که خود از آن ماست جنس طاعت را خریداری کنیم تا نذر دمایه حسن عمل چون بدست آریم آن کلاه خلیش در روانستان چو بکشایم بار</p>	<p>رازی را زهن سازد را زهر جان للعسل یعنی عبادت را کفایت قائد نیکی است بهر اهل فضل راکب اش را می برد سوی محبوب مال و سرمایه درین کهنه سرا هست بازاری و نقدش معرفت خود رسیدیم اندرین مهبان سرا با گزین سرمایه آید سود و بهر آن مارا بار زانش بداد وان مبین نبشیده هستی خدات در تجارت نیک بهشیاری کنیم سارق مشهور شیطان غل بافزون سرمایه بگیریم پیش با کمال نفس و با خوبی کار</p>

آن نخستین دوستان را بنگیم
 شادمان آیم از دیدارشان
 آن گزیده مهر بانان راست کار
 چون غریبی کان بدین زادگاه
 دوستان از دیدنش شادان شوند
 دزد شیطان گریزد و دلقدا
 صفت یار است این کهنه خاکدان
 سود آن مرتاجب بشیار را
 خود زیان مند است آنایاک مرد
 سود بر جا خودش نقدی که داشت
 چون به پندش ازان نقدگران
 سز بگریه ناگشاید دیده اش
 باش بیدار اسه خردمندترین
 تا توانی نقد خود یا خود بدار
 نقد ایمان ترا غارت گز است

با سروشان سپهری بیخویم
 کامران از خوبی کردارشان
 مهر گزیدن بسیارند آشکار
 بگذرد عمر و باز آید ز راه
 بهم گلشن از نسیم لشکفند
 در زبان افستیم و خسران مبتلا
 سود بردار و یکے دیگر زیان
 کان به بشیاری گذارد کار را
 کان بغفلت نقد خود سرباد کرد
 خود بخود و کیست و شمس گذاشت
 بندش اندوه از گفتن زبان
 آه بار و سینه رنجیده اش
 سخت تو آمد سعادت منشین
 در کمین بوده است دزد تیره کار
 سرقه و بغض اش همه در گوهر است

قال أبو نضر رحمه الله تعالى قد اجمع الدنيا الطعام المری والولد الصالح والزوجة

الموافقة والكلام المحكم وكال العقل وصحة البدن

گفت آن فسر زانه بوزر جهر	کش بدانای و دانا بود مهر
باهمه و نیا معادل شش عیان	حسن و خوبی اش بود اندر جهان
زان نخستین خوردلی خوشگوار	کش بود در مده صالح گزوار
دویمین بنخواه بنیک و سازوار	سومین پو رگزیده نیک کار
چارمین گفتار از بس استوار	پنجمین اش عقل کامل آشکار
زان ششم پس تندرستی بدین	قوت روح و توانا کس تن

وعن الحسن البصري رحمه الله لو كان ابدال الخسفت الاخر من وعانها ولو كان الصالحون
لهلك الطالحون ولو كان العلماء لصار الناس كلهم كالبعائم ولو كان السلطان كاهلك بعضهم
لبعضا ولو كان الحق في الدنيا ولو كان التبع لا تنك كل شيء

از حسن بصری آن والا شکوه	آن ستوده عارف نیردان نپروه
رحمت نیردان کنیسل کاراو	آفر بر گشت دانش باراو
گفت آن والا آخر دگفت سزا	سوی خوبی و بهی شد رهنما
فرقه ابدال گر خود نیسته	این زمین بر آب کی خود ایسته
خسف می شد این زمین و اهل آن	در دمی میگشت از ویده همن
فرقه ابدال مقبولان حق	در عبادت برده از نیکان حق
چون یکے میرد و گر آید بجا	تا قیامت این کشتش ماند رسا
فرقه معدود این با گوهران	تا ظهور حشر نپزیر و کران

<p> اگر بگیتی نیستند صاحبان اگر نبی بودند از باب معلوم مردمان بچو بسایم می شدند اگر نبود بادشاه دادگر هر یک را دیگری کشته بزور قوت شهوے برین انگفته نیستند از احقان گرد جهان هست آبادی گیسے از فضول بازی و هرزه و هر بے سود کار هم فزون جوی و شغل این جهان شاغل دنیا نباشد با خرد مرد با اندیشه و روشن روان لیکر دنا رسا و کار خویش جاودان در کار دنیا مشغول مقصد اقصی شمارد کار آن هرزه و بے سود را داند هنر پس بود آبادی گیسے ازین </p>	<p> خود ببردندی سراسر طاکان دانشمندان اصحاب فہوم جاودان در دشت بایم میشدند ریختندے خوہنسا با ہمدگر ہر یکے میشد بدین سان خاک گو قوت غضبی لب خون ریختے میشدے ویرانی گیتی عیان برکنار اند از فضول اہل عقول رونق گیتی است زمینہا آشکار کار و بارش را نوی آر و عیان شغل پستے کی بلند آن راستد کی دلش بندد بہ تیرہ خاک آن شغل دنیا می دلی گیرد بہ پیش مبتلا ماند بدان بہرستہ دل بر نحو آسان بشہر دشوار آن ہرزه کاری خودش خواند ہنر مرد احمق رونق گیسے چنین </p>
---	---

در هوا خود نیستی بر روی خاک	گنده و بد بو شدستی چیز پاک
-----------------------------	----------------------------

وعن بعض الحكماء انه قال من لم يخش الله لم يخش من نزاله ومن لم يخش قدسه علم الله سبحانه
قلبه من الحرام والشبهة ومن لم يكن آساعا الخلق لم يخش من الطبع ومن لم يكن حافظا
لما لم يخش من الرياء ومن لم يستعن بالله على احتوائه قلبه لم يخش من الحسد ومن لم ينظر
إلى من هو افضل علما وعملا لم يخش من العجب

آن یکے فرزانه دانش سپا	ایچنین گفتار دانش کردیا
گفت هر کس کان نه ترسد از خدا	از زبان لغزیدن اش نبود را
هر که نبود در زمانه بیمناک	زانکه خود آمد بریزد ان پاک
او نیاید رستگاری از حرام	خاطرش در شبه ماند زشته کام
هر که نبود نا امید از این و آن	از طبع یکسو نسا بدجاودان
هر که نبود کار خود را پاسدار	از ریا خود رسته نیاید زمینهار
هر که یاری جو نباشد از خدا	او نگردد از خدایر گزرا
هر که در داناے و کار رسا	تانه بنید بهتری از خویش را
از تکبری نیاید بر کنار	مبتدا ماندوران بس روزگار

وعن الحسن البصري رحمه الله انه قال فساد القلوب عن ستة اشياء اولها يذنبون
بجاء التوبة ويتقلمون العلم ولا يعملون واما عملوا لا يجاهدون وياكلون مرق الله
ولا يشكرون ولا يرضون لقسمة الله ويد فقولوا قاتلهم ولا يعتبرين وقال ايضا من

من اراد الدنيا واختارها على الآخرة عاقبه الله لهست عقوباً قللت في الدنيا وثقلت
 في الآخرة أما التثقل التي هي في الدنيا فقل ليس له مضى وسفر من غالب ليس له قناعة ولا
 منه حلاوة العباة وأما التثقل التي هي في الآخرة فهو ل يوم القيامة والفساد الشديد والحرارة الطويلة

آن گزیده عارف تقوی شعار	از حسن بصری آن پاکیزه کار
بر امید توبه افسد اط گناه	گفت از شش میز گرد و دل تبا
کار بی اخلاص چون سیم عمل	اکتاب دانش و ترک عمل
پس پاس او نگردن آشکار	خوردن روزی آن پروردگار
بر فزون از بخش کردن جستجو	خوش نکردن هر چه بهره کرد
عبرت از کارش نیاوردن بجا	مردم را در گور کردن بعد از آن
هر کسی را در جهان انجام شد	یعنی از مرگ خودش کان عام شد
بر کران ناکشتن از رشتی کار	تا شدن عبرت پذیر و هوشیار
پاگل ماندن چو خرا ندر و جل	همچنان در کار دنیا مشغول
از بدی خود را بری ناکردنت	ترک پیروده سری ناکردنت
زود زایل کشتنی و جلیج	ناشدن کار دنیا هیچ
نقش بر بتن درازا آرزو	ناشدن یکسوز هزاره جستجو
و هم باشد کار و بار این جهان	هرزگی بار و زکار این جهان
از تنگت کانرا همین بینی روان	زانکه هر که چون بیرون آید روان

جنبشی در تو من اندر مینهار
 این توانش و این همه نیروی تو
 بس زبون آیند در کردار خویش
 می نیازی از خودت اندر کس
 بار خود ناچار از دوش افکنی
 پس چرا این هرزگی در کار ما
 کار خود کن کان ترا آید بکار
 از او امر هر چه آن فرموده اند
 از نماز و روزه و اخلاص کار
 و از نواهی باش و ایم مجتنب
 آسمانی کارنامه بس ترا
 تا شود مرشدگان را راهبر
 می کشاید از معارف راز ما
 هر کسی کش بر شمرده پیشوا
 هر کسی کز اقتدایش سربافت
 بعد از آن سنت که راه راستی است
 که قبر آن و بستان راه است

ما توان و خود زبون آست بکار
 دست و پا و این قوی بازوی تو
 باز مانند این همه از کار خویش
 نیروت راست این انجام بس
 باز مانند هر چه گردش می کنی
 کردن تو ناگزین کردار ما
 چون شوی حاضر به پیش کردگار
 رهنمایت سوی خوبی بوده اند
 و آنچه فرموده رسول کردگار
 تا یقینی مرشد اراد بر غضب
 کش فرستاده است آن پستی خدا
 اهل تقوی را کند تا بان گهر
 سوی جنت می دهد آواز ما
 شد سوی فردوس علی ره کشا
 جز بهنم سکن و ما و انیافت
 بر کرانه از کج و کاستی است
 بالیقین دامن سوی جنت راه است

سنت پیغمبر را میست راست
 در چه تاریک افکن بدعت است
 اقتدار بدعتی آمد هلاک
 بدعتی سوی جہنم بنماست
 هر چه گفتم سود بار از بهر تست
 نیز فرموده است آن والا خباب
 هر که دنیا خواست و بگزیدش نرا
 دادگر درشش عذاب اندازش
 ستم بد نیاسته لعقبی از عذاب
 از عذاب و نیوی طول امید
 حرص غالب بر قناعت چیره زور
 لذت طاعت بر بندش از درون
 ذکر نیز دانش نیاید خوش گوار
 ذکر نیز دانی سراسر نوش بار
 فکر اولذت فزای کام جان
 قدسیان راز معارف بر کشا
 جز رسیده نین غذا آگاه نیست

هر چه جز سنت بود را میست کاست
 اختراع اهرمین بدعت است
 در دمان بدعتی افشا خاک
 ز آله ابلیس لعین اش تقداست
 خوشترین انجام کار از بهر تست
 لبس گرامی گفته دانش نصاب
 برگزیدش بر نعیم آن سرا
 در دو گیتی کیفری بر سازش
 رنج دل داردش در یوم الحساب
 از رازی منتهایش ناپدید
 کش نسا ز دلی نشان جز خاک گور
 تا بکار و نیوی ماند زبون
 طاعت خود را نیاید نوش بار
 می نیاید راز آن جز بهوشیار
 نفس کامل داند این از نهان
 ذکر او دانند بهر خود غذا
 پیگیری کام و دمان راز نه نیست

راز قدسی زین غذا تعبیر رفت
 این غذا دیدند بس شیرین گوار
 چون سیح پاک آن قدسی گهر
 و چنین خواهندگان مانده
 از پذیرش سرکش آن پاک نژاد
 سودمان گردد در زین خورد پاک
 مبتلا افتد در رنج و بلا
 اتقوا فرمود آن دانای راز
 مولوی معنوی در مثنوی
 مانده از آسمان شد عاصده
 مانده خود نیست نان گندمی
 مانده اسرار قدس را طبق
 مانده راز خداوندی کشا
 و آن گندم ز جنت دور کن
 و این غذا را خود دمان دیگرست
 این دمان دوست زین گونه غذا
 جز رسیده کس ندر یابدش راز

مانده در مانده تفسیر رفت
 ساتلان گشتند از وی خواستار
 آفریده از کلام و ادگر
 شایشی ناوید و پیدا فائده
 گفت کار تان نمی بارد کثاد
 ثمره این خوردن آید خود هلاک
 دوری تان آید از راه خدا
 کاین غذا خود نیست گیتی برگ سنا
 شرح کردش بایدت ز انصوی
 چون که گفت انزل علینا مانده
 مانده بوده ست جان مردی
 مانده بوده ست از اسرار حق
 زنده دار قدسیان این خوش غذا
 خوردنی شد دمان مسروکن
 راز و انش خود زبان دیگرست
 خود روان داند همین راز خدا
 اگر چه گویم بسش کثاده و ازوا

توبه ام زمین گفت بی سود من است	زان که گفتا رم سراسر از تن بهت
هول رستاخیز و ان بهم عذاب	دو زمین سخت است سختی حساب
طول حسرت سو تمین آمد شمار	از فزون عصیان به پیش کمر و گار

وقال الحنف بن قیس رضی الله عنه لا سراحة للمصح ولا مروة للكذوب ولا حيلة
للتخیل ولا وفاء للملوک ولا سود لستی الخلق ولا راد اقضاء الله

احنف بن قیس آن فرخ نهاد	د اورستی از خوشنود باد
گفت گفتاری خوشی دانش نهاد	سوی اخلاق گزیده ره نهاد
حاسدان را نیست راحت در جهان	لامروة للكذب آمد عیان
مرخیلانرا دران روز شمار	حیلتی از بختل نبود آشکار
لا وفاء للملوک این راست راز	دانش آگاه از شیب و فراز
نیست سستی الخلق را و الماسر	دور دارد زشتی اش از سروری
دافعی نبود قضا را از نفاذ	پاسدارش نیست خود حصن و ملاذ
ز آنکه نیردان کاین قضا فرمان	این همه سستی سراسر آن اوست
نیست درستی کسی انباز او	ناکشاده بر همه شد راز او
آن توانا داورست و بی نیاز	از زبونی پاک پاک از حرص و آزار
حکم او بر هر کس باشد روان	بر زمین باشد و گر بر آسمان
هر چه فرماند همه فرمان براند	پیش او بر خاک افکنده سر اند

وسئل عن بعض الحكماء هل يعرف العبد اذا تاب ان توبة قبلت ام سقطت قال لا حكم
في ذلك ولكن لذلك علامات احدها ان يرى نفسه غير معصومة من المعصية
ويرى في قلبه الفرج غائبا والحزن شاهداً ويقرب اهل الخير ويباعد اهل الشر ويكثر القليل
من الدنيا كثيراً ويرى الكثير من عمل الاخرة قليلاً ويرى قلبه مشتغلاً بما ضمن من الله
من سر غائماً ضمن الله تعالى منه ويكون حافظاً للسداد ثم الفكرة لا تخرج الفهم والذلة

آن که بود او دانش و عرفان طراز	از یکے فرزانه دانش نواز
هر چه می پرسم بر بابر کش	بر نیز و میدند کای دانش نما
باز آید از دامت سر پیش	چون یکے از ناسزیده کار خوش
داور هر دو جهان کرده ست خوش	از چه دانسته شود کاین توبه اش
آن خداوند نیکان و آشکار	مرگنا هوش را شده ست آمرزگار
زان بنا کامی ست این ناکام مرد	یا نه مقبول آمده اش این بازگرد
می نیارم حکم کردن بالیقین	گفت در پاسخ چنین مرگزین
یا نه مقبول است ناکامی گرا	توبه اش مقبول شد نزد خدا
راز آن هستی خدای بچگون	زانکه از دور پایش باشد برون
سهرزه باشد خود بدین بیان جستجو	کس نیارد یافتن این راز او
خود بدان کی پلی بر ندان جهان	راز آن دانا خدا باشد نهان
و از سر و نشان فر ازین گوهران	کس نشد آگاه از پنهان

آنچه او بکشد و بکشد و بکشد
 لیک از بهر پزیرش پس نشان
 زین علامات و نشانهها آشکار
 یک از آن که نفس خود را جاودان
 بر کران از خاطرش بنید سرور
 با گزین کاران نشیند شادمان
 اندک از دنیا به بنید فزون
 شغل او با هر چه کردش استوار
 یعنی از توصیف و تمجید خدا
 مشغول ماندن بکار نکو
 از طریق شکر یکسو آمدن
 هم دیگر فرموده هستی خدا
 کار بستن بر بندگان داشتن
 بعد از این فایده شدن از کارها
 بر خود مشغول واجب نمود آن مهربان
 یعنی از روزی درین دنیا می دون
 و آن فزون و کمی از حکمت است

گفت او بر زبان دادندیم
 نزد ارباب خرد آمد عیان
 مرد و انانی شو و گفت ارباب
 می نه بنید از گناهش بر کران
 هر زمان اندوه ببیند و حضور
 از بدان یکسو بماند جاودان
 بیشتر از کار آخری بچیز و چون
 عهد و پیمان خودش با کردگار
 نیز تصدیق رسد از کبریا
 پافشردن سخت بر کار نکو
 راست کرد و در و نکو خواندن
 هر چه فرموده است در تقدسی توان
 جاودانه دل به پیر و او داشتن
 کش خدا صامن شد از لطف عطا
 داور و انا خداوند جهان
 گاه کاهیده گهی دیگر فزون
 ورنه بر هر کار او را قدرت است

که فقیر را نشانند بر سبیر	بادشاهی را ز تخت آرد بزمیر
بینوا را و در بسیار گنج	بادشاهی را و در بسیار رنج
الغرض این پر و زی شگفتیل	آن توانا و اور رب جلیل
تندرستی تن آمد بعد ازین	بسته رامی بخشد آن تن آفرین
جنت اکاوی ز بهره نیک کار	کو بوفت زمان بر پروردگار
و ایست حفظ لسان از ناسزا	هر چه باشد در شریعت ناروا
جاودان فکر بوضع اینودی	کان بود سرمایه هر بخردی
جاودان اندوه در دل داشتن	و ایست تخم ندامت کاشتن

وَقَالَ يَحْيَىٰ بَن مَّعَاذِ اللَّهِ تَعَالَىٰ مِنْ أَكْثَرِ عَذَابِ النَّارِ إِنَّكَ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ يَنْتَظَرُونَ
 رَبَّهُمْ الْعُقُوبُونَ خَيْرٌ نَدَامَةٍ وَتَوَقَّعَ الْقَرِيبُ مِنَ اللَّهِ تَعَالَىٰ بِغِيظَاتِهِ وَانْتِظَارِ نَارِ عَذَابِهِ
 بِنَدَامَةِ النَّاسِ طَائِفَاتٍ بِالْمَعَاصِي انْتَظَرُوا الْحَزْنَ الْغَيْرَ وَالْقِيَامَ عَلَى اللَّهِ وَعَوَّلَ مَعَ الْأَوْطَارِ

گفت یحیی بن معاذ راست کار	نزد من بوده است اعظم اغترار
از قریب نفس شیطان بعین	اغترارش بر شمار ندامتین
بر امید عفو افسر اطلساه	تا پیشمانی ز کرد و ارتباه
جز عبادت قرب نیز دان خواستن	بیهوده این آرزو آراستن
انتظار زرع جنت داشتن	بهر آن تخمی ز آتش کاشتن
یعنی از کاری نکویش را سزا	کان بود سنوی جهنم ره کشا

جاودان ماندن بسینوی بین	آن گزیده بخشش جان آفرین
خواهش دارم طبعان از گناه	نیکوی چشیدن از کار باده
خواستن نیکو خیر اند کردگار	پیش از کار نیکوئی خواستار
آرزو کردن زیزد آن دادگر	مرتکب بودن بکار زشته تر
یخرجو النجاة ولا یسلک مسلکها	ان السیفین لا یجرح علی الییس
آرزو کردن نجات و راه آن	ناسپردن شد سفاکت نشان
زان که گشتی را بختگی راه نیست	واقف آن جز دل آگاه نیست
بر زمین خشک گشته چون رود	لیک بر آب روان خود می دود

وقال احنف بن قیس حین سئل ما نیر ما یعطی العبد قال عقل عزیزی قیل فان لم یکن قال ادب صالح قیل فان لم یکن قال صاحب موافق قیل فان لم یکن قال قلبه بالباطل قیل فان لم یکن قال طول الصمت قیل فان لم یکن قال موت حاضر

احنف بن قیس فرخنده روان	گفت این گفت اسرار فان نشان
چونکه پیر سیده شد آن والا گهر	داد پاسخ آن ستوده راهبر
بر نیزد هیند کاس مرد خدا	از تومی پر سیم پاسخ برشا
بهترین بخشیده هست نواز	بهرنده چیست ای دانای از
گفت بهتر آن عزیزی عقل هست	کان جراد اند فرازی راز هست
دانش فطری است از نیزد اعطا	گوهری عقل است از هستی نما

هر چه پنهانش دمی آفر اقرار
 آشکارا و نهان دانده
 آفرید او هر چه بست این نگری
 آسمان را بر فرازی داشت
 و نشیب آوردن این گوی خاک
 از کمال قدرت هستی خداست
 سوی خود راه خرد بکشادنش
 آشکارا و پنهانش بود
 باز گفتندش که گریه و چنین
 کش ادب نام است و گفتار
 باز گفتندش که گریه بود بکار
 کان بود بهر بر راه راست
 از بدی یکسویه آرد آن رفیق
 ره نماید سوے خوبی و بک
 سوی کردار نکو بهر به شود
 گفته شد نبود اگر یا چه چنین
 یعنی آن دل کو سوی هستی خدا

هست بر دامن او آشکار
 هر کسی را سوی خود خوانده
 آن جهان و این جهان بگری
 پایت چرخ برین آفر اشن
 خاک را آمیختن با جان پاک
 و ز جلال و عظمت هستی نه است
 نیروی یابش بدانش و اوش
 روشنی چشم بر بنیش بود
 گفت راه نیک باشد بعد ازین
 زان شود پیداسزیده کارها
 گفت زین پس یک رفیق سازوا
 باز دارد از کجی و کاست
 بهما گردد سوے نیکو طریق
 زان شود کارش سر اسرف
 باعث تابانی گوهر شود
 گفت دل بسته بر رب العالمین
 صاحب دل را شود خود رهنما

جان به بند معرفت بسته کند
 هر چه بنیزد از خدا بپسندید
 گفته شد بنود اگر دل آنچنان
 یعنی از گفتار زبانه لب بدوز
 هر زده گفتاری ز لب بیرون کش
 ناسزا گفتن زبان آرد و بکار
 کلمه شرک است از بس ناسزا
 گفته شد آن هم اگر نبود بکار
 یعنی از بهر چنین کس مردنش
 از بس بیست بود در کار او
 مردنش بهتر ازین سان نیستن

از جفا بیکری بسته کند
 هر چه آید پیش بگزیند به
 گفت خاوشی است خوبی انسان
 زان شوی در هر دو گیتی نیک و ز
 تانیفتی از خودت در کشمکش
 خود زبانی خود زبان آرد و بکار
 کان بود اسرمانه خشم خدا
 داد و بخشش همک حاضری ساز و بار
 رخت از او دنیا برون سوبروش
 تا نباشد بلیه یستن آزار او
 هر زده گفتار رو پریشان نیستن

باب السبائی

عن ابی حمزة عن ابي بصير عن ابي عبد الله عليه السلام قال سبعة نفر لهم
 الله يوم القيامة تحت ظل عرشه يوم لا ظل الا ظله
 ختماء في عبادة الله تعالى ورجل ذكر الله خاليا ففاض
 ورجل قلبه متعلق بالمسجد حتى يرجع اليه ورجل تم
 بتمام شعبة بينه وبين الله تعالى ورجل عدا في الله ورجل عدا في الله

المؤمنين قاي وقال الى اخاف الله تعالى

<p> راست گفتار و زار باب قبول سرور دین با و شاه انبیا جاودان از کردگار راست بود هفت کس را داور هستی خدا ساتبان شان کند چرخ برین سایه بنود بجز عرش محمد دویمین اشش نوجوانی با گهر آنکه در طاعت شدش نشو و نما شد پیر تا خداوند جهان ذکر یزدانی روانش کرد خوش آب اشک از چشم خود بارید او هر زمان جان در نمازش شتغل جان او ماند همیشه مجذوم میداد صدقه تصدیق مغبان می نداند گریه صد جستجو بحر خوشنودی هستی آفرین </p>	<p> بوسه سیه آن داصحاب رسول هست راوی از رسول مصطفی بر روان او فرو دآید رود گفت آن سرور که در روز جزا دیر عرش خود جانی گزین آن زمان کنز تابش حشید زان نخستین با و شاه و اگر نوجوانی عابد استی خدا در عبادت شد کمال آن نوجوان سومین مروی که در تنهاتیش باز از بیم خشم برآید سید او چارمی مروی بمسجد بسته دل تا نیاید باز در مسجد و اگر پنجمین مروی که او را اندر نغان آنچنان پنهان که در وقت چپ او آنچه بخشید است در سبزه رستین </p>
--	---

آن ششم و کس که از پیر خدا بهشتین مردی مهین پر بهر کار چون زلی نیکو رخ ذات الجمال خود ابا و چنین پر بهر کار آن یگانه داور کون و مکان تاگزیری هستی اش نوز و نو این همه هستی سراسر آن اوست	دوستان گردند با محب موفنا جاودان تر سنده از پروردگار خواندش تا پیره گیر از وصال گویدش می ترسم از پروردگار خالق و وارنده هر دو جهان جاودان مالی اش در گوهر نزد بر سه هسته روان فرما اوست
---	---

وقال ابو بکر الصديق رضي الله عنه الخيل لا يخاون احدكم السبع اما ان يموت
فغيره من بيدل ماله وينفقه بغيره امر الله تعالى اوليائه الله عليه سلطانا بآمر
فياخذ منه بعد تدليل نفسه او يبيع له شهوة يفسد عليه ماله او يبدل له سر
في بناء او عمارته في خراب فيذهب ماله او يصيب نكبة من نكبات الدنيا
من غرق او حرق او سرقة وما اشبه ذلك اوليائه الله عليه دائما فينتفق ماله
في ملأ واما اوليائه في موضع من المواضع فينساها ويحزن

گفت آن صدیق با صدق و صفا مهر خیلان را رسد خود بگین یا چو میر و مال از و ساند بجا او کند اسراف و صرف مال نذر	و ان نخستین جانشین مصطفی از زیان هفت گانه یک نمایان وارث آن مال گردد و ناسزا بر طریق کان بود و نارسا تر
--	--

بر طریقتی کز خدای راست داد	نار و آلوده است از بهر عباد
نیست فرمانش که آن ناراست	مال مردم را کند خوار و تباه
یا برو چیره کندستی خدا	با و شاه عالمی بس ناسزا
تا ز دوستش سال او آرد بدر	چیره دستی آور و بر مال و زر
آن ستمگر سازدش خوار و ذلیل	تا بدست آرد همه مال بخیل
چون بیرون آرد ز دوستش مال او	در گنجینسارے فتد آن حال او
او هر سوای همه خاکش بسهر	مال او سرمایه دست و گره
مایه کانرا بخیل انداخته	طالبی آن مایه اش بر توخته
هر چه بخل اش کشت ظلم اش درو	یا بچنین سودا همین بخشد بسود
راگان خود میرود آن مایه اش	عاقبت پستی گزیند پایه اش
یا برو چیره کند شهوت گزان	مال خود را می دهد خود را گان
هر چه شهوت گویدش خود آن کند	مال خود را در رهش بطلان کند
تا رود مال اش بشهوت راگان	گنج باو آود و گنج شایگان
چند روزی بیش بر نکند	کاین همه مالش هوا هر سو برد
یا بدل آردش فکرتام	دیگ سودایش پزد از عقل خام
خانه درو پیرانه جاس از و بنا	کان بود از شهر و آبادی جدا
عاقبت ویران شود این دار او	مال او ضایع شود زین کار او

یا کند آباد ویران سد ز بار	کان بود بس دور از شهر و دیار
چون بدان سویه تیار و کس گذر	زود و ویرانی پذیرد آن مقر
زود و ویران گردد آن ویرانه	خود نسازد یک نشان از خانه
مال آبادی و تعمیر بنا	میشود نابود و معدوم و بیا
یاز آفات جهانش آفتی	حال او را افکند و کلفتی
چون فرو رفتن در آب و سختن	بهر هوار فتن همه آن تو خن
یا برود زوش بد زوی رخا	یا ز تاراجی سد آثر از یان
یا جزین هر چه بدین مانا بود	انچه در اندیشه مسانگزد
زانکه آفات جهان بشمرده است	زان تخی این گیسو افسرده نیست
گردش گردون است خود گفت یار	مصدر آفات آمد روزگار
هر زمان از و گزند می رسد	هوش را هر لحظه بندی می رسد
یا به بیماری که افتد بس دراز	مال او گردد دوار اچاره ساز
یا کند پنهانش خود اندر زمین	تانه بند خواستارش از کین
چون نهان سازد فراموشد نشا	زان فراموشی همه بیند زیان
حسرت و اندوه بارد جان او	هر زمانش می کند زان جستجو
چون نیاید جان و دها انجام کار	دل فگار و سینه ریش و جان نزار

وقال عمر رضي الله عنه من كثرت فحكت قلت هيبته ومن استخف بالناس استخف الله

وَمَنْ أَكْثَرُ شَيْءٍ عَرَفَ بِهِ وَمَنْ أَكْثَرُ كَلِمَةٍ كَثُرَتْ سَقَطَهُ قَلْبًا
 حَيَاءَهُ وَمَنْ قَلَّ حَيَاءُهُ قَلَّ قَلْبُهُ وَمَنْ قَلَّ قَلْبُهُ قَلَّ قَلْبُهُ

از عمر آن داد اگر فرزانه	اندرونش صدق را کاشانه
باز و راضی یگانه کرد کار	تا بگذردش بهشت دور روزگار
گفت آن فرزند نیردان دگر	آن گزیده داور و الا گهر
که خضک فتنده اش باشد کثیر	بهیبت اش در مردمان گرد بسیر
هر که بنید خوار مردم ز او را	ما قبت گردد و خودش خوار گرا
دیگرے را هر که ببیند خوار و را	خود شود خوار و سبک انجام کار
هر که با کثرت کند کار عیان	میشود مشهور و رکاری چنان
هر که باشد در سخن بسیار گو	هر زنگی بار و بسا گفتار او
هر که هرزه گفتن اش باشد کثیر	خود حیا از وی شود کاهش پیر
اكثر افت چون حیا اندر کار	کم حیا بوده است کم پیر بهیزگار
دل نه ناپیر بهیزگار سے میردش	معنوی موت است کان جاگیرش
حاصل این سپیدم گفتن بود	گوهر گفتار کم سفتن بود
بیشی گفتار رفت را نشان	مرد از کم گفتن آمد و امان
آفت آید از سخن گفتن بدید	کس بنا گفتن پشیمانی ندید
خوار شد هر کس که شد بسیار گو	ریخته آمد بجانش آبرو

خامشی از بهر هوش آمد کلید	صد کشایش خامشی آر و پدید
هرزه گفتن خود زیان کار شد	خامشی آرایش گفتار شد
هرزگی باز گفتار دراز	لب گفتن کم کشاید مرد دراز
اهل دانش خامشی بگزیده اند	زانکه سودش آشکارا دیده اند
در سخن گفتن سبایش ای هوشیار	کاسته گفتار یا خود هرزه بار
دور از تقوی شدن پآر و زیان	قلت تقوی زیان آر و بجان
دل بمیرد چون شود تقوی قلیل	مرد کم پیریز شد خوار و ذلیل
حلت این قلت اکثر کلام	نزد اهل عقل آمد و السلام
پس زبان اندر دمانت نبین	تا بیرون نیاید از آن هرزه سخن
قلت گفتار کن و روزبان	تا نه بینی از زبان خود زبان
لذت گفت را باشد نوش بار	چون بود هرزه شود و خوندش بار
و چه چاره ماری کان همه جانت گزد	جان گزد و هم پاک ایمانت گزد
پس ازین سان مار خود دور گردین	ای ستوده یا لبش و مرد گردین

وعن عثمان رضي الله عنه انه قال في قوله تعالى وكان تحته كتر من السما وكان
 ابوهم صالحا قال الكثر لوح من ذهب عليه سبعة اسطر مكتوب في احد اعلاها
 عجب لمن عرف الموت وهو يفتك وعجب لمن عرف الدنيا فانيته وهو
 يرغب فيها وعجب لمن عرف ان الامور اسرا قلا وهو يفتخر بالفوات وعجب لمن

عرف الحساب وهو جمع مالا وعجبت لمن عرف النار وهو يذهب عجبته لمن عرف
الله يقينا وهو يدكر غيره وعجبت لمن عرف الجنة يقينا وهو يستريح بالدنيا وعجبت
من عرف الشيطان عدوا فاطاعه

گفت عثمان غنی باغنا	جامع قبا آن بدانش منبها
بهر نفس کلام کرد گار	گفت آن دانش سپند راست کار
تحت کنز بفرموده خدا	در ستوده نامه قدس نوا
خواسته زین کنز بوده لوح زر	هفت سطر مستطیل اش مستطر
و نخستین سطر این مرقوم بود	این نوشته را چنین مفهوم بود
بس عجب دارم من از حال کسی	کوشنا سد مرگ خود نهند بسی
ضحک او در همچو حال او غریب	این شگفت است و عجیب است عجیب
هر که مرون شد بجانش استوار	خود شود از ضحک و بازی بکبار
ز آنکه اندویش بجان چیره شود	عالی در چشم او خیره شود
دل نه بندد هر چه هرزه داندش	هر چه باشد ناگزیری خواندش
من عجب دارم از آن غفلت گرا	کو بود آگاه زین کهنه سرا
فانی و ناپا ندارش بنگرد	ز آمل و ناپا استوارش بنگرد
راست و اندر حلت خود زین سرا	رخت بر بتن ازین دافنا
باز گردد سوی آن رغبت گرا	دل نه بردارد ازین فانی سرا

بل که گرد و خواستار بودنش
 خواستار و آرزو مندش بود
 من عجب دارم ازان کو این امور
 باز از فوت اش شود اندوگین
 من عجب دارم ازان غلبه آب
 باز مال و زشرا هم می کند
 یعنی از هر چه این کارش بود
 زانکه پرسندش ازین روز شمار
 من عجب دارم ازان فهم سقیم
 باز بر عصیان شود خود متکبر
 یعنی از دوزخ نباشد بیم او
 بر کرانه نیاید از کس در اربد
 من عجب دارم ز مرد بهوشیار
 بالیقین بشناخت او هستی خدا
 باز ذکر غیر آرد بر زبان
 یعنی از نیردان چو کس آگاه شد
 سوی غیر او چه سان دیده کشا

با سر و دل و ران آسودنش
 چون اسیران بند و بندش بود
 داند از تقدیر نیز دانش ظهور
 از نخلان گیرد پندش گرد و چین
 کوشنا سده محشور و روز حساب
 مال با مال دیگر ضم می کند
 آنچه در انجام آزارش بود
 کبفر و پا دوش سنجید کردگار
 کو بود آگاه از نابحیم
 می نه ترسد ز آتش ذات الهیب
 خود کند از کار زشته جستجو
 غافل از انجام خود و از کاربرد
 کوشنا سیده ست هستی کردار
 آن تواناد او ر هستی نسا
 خود شود از ذکر غیرش تر زیان
 جان او را سوی نیردان آید
 العجب این خود گفتی ماجر است

عارفی دانا که بشناسد و را	زین سپس دانستن غیرش چرا
من عجب دارم از ان مرد گزین	آنکه جنت را شناسد بالیقین
باز آramش پرویز دین جهان	عالم سفلی که پینه خاکه ان
زین که آرامش نباشد اندرین	جای آرام سبت مینوی برین
چون کلیم الله پسریده ست راز	از خضر که علم پوش برگ و ساز
کنه چه این دیوار کردی استوار	نابندیدم من این و از شوکار
زان که اهل این محلت بجهت ما	از ضیافت خود نمودستند با
گرتو اجرت می گرفته کار را	بعد از ان می ساختن دیوار را
می شد آن کار تو بر راه صواب	از تو میخواهم ازین کارت جواب
پس خضر پاسخ بدادش کاین مان	از تو دوری من آمد در میان
می شوم از تو همه دوری گزین	مانه پرسی هر زمان بعد ازین
ناشکیب استی و مرد مضطرب	در دل تو نیت نیرو و قرار
لیک زودت می کنم آگاه راز	بر تو خواهم خواند افسانه و راز
بعد از ان هر چه که پیدا شد بکار	از سفینه و از غلام کفر بار
ایک بیک بکشاد و رازش با گفت	نیز زین پسریده او راز گفت
گفت گنجی هست در زیر جدار	گش نهان کرده ست مرد را کار
پهره و فرزند خود مکان کج و کند	در توانای و پایش اندک اند

صاحب این گنج شد گیسو گزاف	بعد او مانده ست اولاد و خوار
داور دانا بن ارشاد کرد	بهر طفلان رحمت خود پا کرد
من ازین بر ساختم دیوار را	چاره کردم بهر شان این کار را
تا رسا گردند آن دو لبه پدر	بعد از این گیرند خود این مال ز ر
از تو پنهان بود این راز نهان	این زمان کردم به تو کیسه عیان
تا بدانی کا ندرین اسرار بود	کار من فرموده دادا بود
هر چه از دادا کرد آشکار	نیست از حکمت حق آن زینهار
خود بداند از آن کار خودش	هست خود دانا با سر از خودش
کس ندید باید ز راز کار او	علت پیدا بے کردار او
راز پنهان همه دانند عیان	حکمت اش بر دیگران باشد نهان
ترا که او فرزانة آسمانی است	آفرید است او همه این بود و ست
استحسان و چرخ و هم لیل و خمار	هرزه و باطل نکرده است آشکار
هر چه بر لبست ست از لبست و کشتا	اندر و نش از حکمت در کشتا
هر چه هستی را سزید آن آفرید	هر چه در خور بود در هستی کشید
کار او بی سود نبود در جهان	داند او پیدا و هم داند نهان
ما چه هستیم و چه باشد رای ما	انک از پندار و هم آرای ما
تا نیز و شکر شویم از راز او	در میان آریم پای گشتگو

آن سزد در کار ما کز بندگی	کار خود سازیم سرافکندگی
دل بیادش بسته آریم استوار	تا کشاده دل شویم انجام کار
از پز و هوش سخت بر بندیم لب	زان بیا سائیم از تاب تعب
هر چه فرموده است او خود آن کنیم	جان خود در راه او قربان کنیم

وَسْئَلُ عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مَا أَثَقَلَ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا أَوْسَعَ مِنَ الْأَرْضِ وَمَا أَغْنَى
 مِنَ الْبَحْرِ وَمَا أَشَدَّ مِنَ الْحَرِّ وَمَا أَحْرَمَ مِنَ النَّارِ وَمَا أَبْرَحَ مِنَ الْقَهْرِ وَمَا أَهْوَى مِنَ النَّيْمِ
 فَقَالَ عَلِيٌّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ أَلَيْسَ عَلَيَّ الْبَرَاءَةُ أَثَقَلَ مِنَ السَّمَاءِ وَأَلْحَقُ أَوْسَعَ مِنَ الْأَرْضِ
 وَقَلْبُ الْهَافِ أَغْنَى مِنَ الْبَحْرِ وَقَلْبُ الْمُنَافِقِ أَشَدُّ مِنَ الْحَرِّ وَالسُّلْطَانُ أَجْأَثُ أَحْرَمَ مِنَ النَّارِ
 وَالْحَاجَةُ إِلَى اللَّيْمِ أَبْرَحَ مِنَ الْقَهْرِ وَالْعَبْرَةُ أَهْوَى مِنَ النَّيْمِ

از علی آن افتخار نصفا	آن فروز ان گوهر کان صفا
آن علی کشف یزدانی رموز	از معارف در دل و جانش کنوز
آن علی بر بسته دانش کشا	آن علی پیدا کن را خدا
باد وادای جهان خوشنودارو	ز آنکه جز یزدان نبودش آرزو
بر پز و هیدند کای دانش پسند	از تو یخواهیم پاسخ اجمند
چیت در دنیا گران تر از آسمان	چیت پهنا تر ز گوی خاکدان
چیت از دریا تو نگر تر بگو	پاسخی داریم از تو آرزو
چیت سنگین تر بگین از حجر	از درون سنگ از لبس سخت تر

چیت سوزان تر ز آتش در جهان	بیر کشاده کن بهار از نهان
چیت از لبس سرد تر از زهر پیر	در فرودین خاکدان سر کز پیر
چیت از زهر سلاسل تلخ تر	راز آن بکشایم ای پیر هنر
داد پاسخ سرور وانش کشا	حیدر صف در علی تفضی
گفت پنهان شد گران تر از سما	کمان نه بر دار و کس نه اهل جهان
کس نیارد بار آن بر دشتن	گر چه باشد استوارش جان و تن
کس نیاید در خودش بیا آن	گر چه باشد زورمند و پیر توان
این گران باری گذشت اثر ز سما	خود ز بون آید از آن مرد توان
راستی پنهان تر آمد از زمین	زان بوسعت و رفند مرد و گنیم
راستی راه لبس پنهان تر است	راست کاری سوی نیز آریست
شنگ تر باشد ره نراسته	تنگی روزی و دل از کاسته
مرد قانع را ذل دریا نشان	خود تو نگه تر ز بحر بیکران
چونکه از گنج قناعت پر بود	بر فزون از بروج کان پر بود
هست در بار اگر مایه فنا	مرد قانع خود غنی شد از غنا
این غنا به بحر از گوهر بود	مرد قانع خود غنی گوهر بود
سوی گوهر هست دریا را نیاز	تا بود سر مانگی را برگ و ساز
با قناعت از فزون جوی ست پاک	پیش چشم او ست یکسان ز روناک

<p> چکه آبی بود در پیش او سنگ داند سنخ ابرج و بهرمان از غنایش کان بود خونین جگر سخت تر از سنگ آمد آشکار باد شاه ظلم پیشه و جبرهان رخت سوزد آتش کاجال سوز یک دو خانه سوزد این آتش که هست آتش از آبی بمیدد و ز زمان ظلم را آتش رسد بر آسمان اب از میر اندیش آید زبون سر و تر اندر جهان از زهره بر تلخ تر از سم بود و صبر و شکیب نا توانی صبر و رکارت بسیار دیده بهر انجم این تلخی کشتا عاقبت شیرین کند کام ترا گفته شد نهای آسود تلخ تر زهر قاتل صرف جانی را کشد </p>	<p> سوی این آب اش نباشد آرزو زان پزوهیدن نمی آرد از آن از خجالت بحد آید جسد تر هر منافق را درون ز رشته کار هست سوزان تر ز آتش سوزان آتش ظلم است جان و مال سوز ظلم سوزد و سر بسراغ از و پست جز بروزی چند نبود زان نشان بی نشان آرد بے از خانان ز اب دیده می شود هر دم فرو حاجت پیش لیان حصید کان نه بر تا بد بجز در لیب گر چه در پای اش تلخ و ناگوار هست شیرین کار این تلخی نما هر فراز بجا کشد نام ترا از سم قتال نزد و با گهر زهر نهای جهانی را کشد </p>
---	---

وقال النبي عليه السلام الدنيا دار من لا دار له ودار من لا مال له ولا ينجح
من لا عقل له ويشغل بشهواتها من لا فهم له وعليها لعاقب من لا علم له
يحمل من لا قلب له ولكم يا سعي من لا يقين له

گفت آن سرور رسول مصطفیٰ	احمد مرسل مستحب
باد بر جانش درود ایزدی	بر روان او سلام سردی
خانه آن کس بود این خاکدان	کوندار دخانه در دیگر جهان
هست دنیا سایه آن بنیوا	کش نباشد ز آخرت مال غنا
هر که عقل اش نیست گروشی کند	زانکه از دستش بزودی میرو
مشغول وز شهوت دنیا کس	کش نباشد فهم و ادراکش بے
در پی اش کس علم نیست	زانکه نا بود و بقای آن کیست
بهر دنیا حاسد آمد بخیر و	از خردمندان حسد خود ناسزد
هر که را نبود یقین استوار	می پزودد هر کجایش هرزه کار
بهر دنیا پاکشاید هر کج	می نیار آمد چنین هرزه ورا
گر دیدنش اشته می داشتی	رنج دنیا کی بخود برداشته
بر کنار آمدی از خسران آرز	توبه کردی ز آرزوهای ورا

وعن جابر بن عبد الله انهما رمي سرفوا لله عنه عن النبي صلى الله عليه و
انه قال ما نزل يوحني جبرئيل با تباري سخته ظننت انه يجلي و اسرثا و ما نزل يوحني

بِالنَّسَاءِ حَتَّى طُنَّتْ أَنْ يَسْجُرَ مَظْلَقُهُنَّ وَمَا نَزَلَ يَوْمَئِذٍ بِالْمَلَأُو كِينَ حَتَّى طُنَّتْ أَنْ
يُجْعَلَ لَهُمْ وَقْتُ الْيَقُونِ فِيهِ وَمَا نَزَلَ يَوْمَئِذٍ بِالسَّوَالِ حَتَّى طُنَّتْ أَنْ تُضَيَّعَ
وَمَا نَزَلَ يَوْمَئِذٍ بِالصَّلَاةِ فِي الْبُحَا عِ حَتَّى طُنَّتْ أَنْ لَا يَقْبَلَ اللَّهُ تَعَالَى صَلَاةَ الْكَافِرِ
فِي الْبُحَا عِ وَمَا نَزَلَ يَوْمَئِذٍ بِالْقِيَامِ اللَّيْلِ حَتَّى طُنَّتْ أَنْ لَا نُؤْمَ بِاللَّيْلِ وَمَا نَزَلَ يَوْمَئِذٍ
بِذِكْرِ اللَّهِ حَتَّى طُنَّتْ أَنْ لَا يُنْفَعَ الْقَوْلُ إِلَّا جِدًا

<p>از ستوده گوهران باشکوه هستیایان را داور پروردگار ان درخشان مهر چرخ اجتناب تا هستی باشد این کهنه جهان آن ستوده مادی را بقیسین جاودان مے کرد اندر زم بکار تا بیا شتم خیر خواهش دایما از نصیحت هر چه می باید مرا آتش و مهر و رزی گستم خود گمان در خاطر م آمد که او تا بگری دارش من چون اقربا تا بجانم شد گمان پر تو فکن</p>	<p>جابر الانصاری آن یزدان پرده باد از و راضی یگانه کرد ار هست را وے از رسول مصطفی باد پاکیزه درودش برون گفت فرموده ست ختم امر لیلین این که جبریل ایسم بار بار می بگفت از بھر بسایه مرا هر چه از مهر و وفا شاید مرا در حق او آشکارا آورم تا بجای مے کشید این گنستگو وارش من مے کند بسایه را نیز در باب زنان گفته بمن</p>
--	--

کاین زمان مخطور خواهد شد طلاق	مرد را از زن حرام آید سارق
نیز بپوش بند بجز بندگان	آنکه در ملک اند سرافکنندگان
تا گمان بر دم که هر عتیق شان	بی گمان معهود خواهد شد زمان
چون رسید آن وقت خود عتیق شوند	از حدود و بندگی بیرون روند
نیز می گفتی مرا بهر سوار	تا گمان بر دم که از یزدان پاک
می شود منروض این کار نکو	تا نماند هیچ کس را گفتگو
نیز در باب جماعت در نماز	هر زمان می گفت اندر زم فراز
تا گمان بر دم که دارای جهان	آشکارا دان و دانای نهان
خود نخواهد بود مقبولش نماز	جز جماعت گر چه بس خوالی دراز
و ز قیام لیلی گفستی بس دراز	تا گزارم بیشتر و شب نماز
تا گمان بر دم که در شب نیت خواب	لیلی معهود است بهر این ثواب
نیز بپوش بند و روز که خدا	هر زمانم شغل یا د کسریا
تا گمان بر دم که گفتار زبان	سود آن پیدا نباشد و جهان
چند کرایز و جان آفرین	آن بر افرازی کش چرخ برین

وقال النبی علیه السلام سبعة لا ينظر اليهم الخالق يوم القيامة ولا ينكرهم و
 ينكرهم الناس الفاعل والمفعول به والنكح بيده والنكح البهيمة ونكح المرأة من
 غيرها وجميع بين المرأة وابنتها والراجل بحليلة سمرة والموذي جاسرا حليفا

گفت آن سرور رسول کریم
 بادین دانی درودش جاودان
 هفت کس باشند از کین رشته کار
 روز محشر آن زمان رستخیز
 فاعل و مفعول به ناکج بید
 پنجمین گانیه زین از پیش
 آن ششم ناکج زنی با دخترش
 گاه با آن زن زن و شوئی کند
 هفتمین آن زانی برشته گهر
 با زن جار خودش آرد زنا
 سودی جار است این ناپاک مرد
 تا بحدی که ز زبان جار او
 چون بلعن جار شد اوستلا
 یعنی آن فاعل که از اعلام کار
 معلوم است این وان و گفتم
 ناکج بالید سغنی برشته کار
 دست جنباند بعضو خاص خلیش

پاک گوهر آن سزیده کاروبار
 تا مسلسل هست این دو زمان
 سوی اینان سنگ در پرورگار
 در همه هستی سر اسرقتنه نیز
 ناکجی با ساده از دام و دود
 آنکه و ازون کار خواند هر کس
 آنکه هر دورا کند بهیسترش
 گاه با بنت اش سیه روی کند
 کان زن همسایه را آرد بهر
 از چنین کارش نه ترسد از خدا
 کو دل همسایه آورده بدرد
 لعنتی آید هر وزین کار او
 بتلا آید بنفرین خدا
 مستحق لعن شد از کردگار
 می کند هر که این کردار بد
 دست خود فوج زنی گیرد بکار
 هرزه آب خود برون ریزد پیش

مایه انسان همین ریزد بخاک	تخته خود را ز خود سازد و هلاک
گرو بجای دست می بودیش زن	می نگشته بر زمین لطفه فلک
از سفاکت لطفه را بر باد داد	هیزگی در کار خود آورد یاد
گشت شهوت بر دل و چهره دست	خود نیندیشید از افزا زوشت
ریخته بر خاک چون آب منی	کرده کردارش همه اهری
بابیه هر که آن بد می کند	فانکجا امر خدا رو می کند
زن ز بهر مرد بگزیده خدا	این بچوان کرد کارنا سدا
زان خدا بگزیده او بر تافته	اهرمن بگزیده را خوش یافته
مایه حیوان بخاک آمیخته	آب رو بر خاک پستی نخسته
آکه تولید همچو خوشتن	حکمت دادار دوش هیزن
کرد بیکارش ز کار سود بار	نایسند کار او آن کردگار

وقال النبی صلی الله علیه وسلم الشهداء سبعة سوى المقتول في سبيل الله
اولهم المبطون شهيد والغرق شهيد وصاحب اذ الجنب شهيد والمطعون
شهيد والحرقي شهيد والميت تحت الهمام شهيد والمرأة التي ماتت
عن الواحدة شهيد

گفت آن سرور رسول انبوی	آن ستوده رازدار سرمدی
صدور و دشمن باد از جا آفرین	تا بود گیسو و این چرخ برین

خیز کسے کو جان دہد بہر خرد	زندہ حب اوید گرد و از بقا
جان سپردہ در غزا از بہر دین	از شہادت آمدہ بہرہ گزین
ہفت کس دیگر شہادت دخواستند	از شہادت با سعادت ہمسازند
اولین مہلون کہ از اسہال مرد	از فنون بچش بہ پیروان جاسپر
یادگر بیمارے کا نرا شکم	مہرہ و معدن بود ز اہل سقم
دومین اش آن فرو رفتہ در آب	کز شہادت بہرہ اش آمد نصاب
سومین از درو پہلو درو مند	کان زمرگ خود بے بیند گزند
چارمین آن جان سپردہ دوبا	بر طاعونش ازین دار الفنا
پنجمین آن کس کہ آتش سوزش	شعلہ آتش روان افروزش
آن ششم جان دادہ از دم گان	کز جبار و سقف بسپر دست جان
ہفتمین آن زن کہ چون زائید او	از ولادت سوی مرگ آور و رو
ہر یکے زین مردگان بچو شہید	اجر خود یا بدزد او و مجید

وعن ابن عباس رضی اللہ عنہما حق علی العاقل ان یختار سبعاً علی سبع الفقیر
 علی الغنی والذل علی العز والتواضع علی الکبر والجوع علی الشبع والجم علی التفرق
 والذون علی المرفح والموت علی الحیوة

ز ابن عباس آن ستودہ را زدن	ابن عسہ سرور کون مکان
ہست مروی این کلام سود بار	گفت آن فردا نہ والا تھا

تاگزیر آمد بسد و با هنر	برگزیدن هفت بر هفت دیگر
هر که عقل و هوشی در سر است	دانش او سوی خوبی رهبر است
فقر و ناداری گزیند غمنا	ذلت دنیا گزیند بر غدا
هم تو اضع را گزیند بر غرور	جمع را بر شمع غم را بر سرور
پسته و افکنندگی بهر خودش	بر فرازی می کند آن مرد خوش
مردن و رفتن ازین داراللمت	برگزیند بر نشیبانی حیات
کاین جهان جز چند روز بخت	بودن و نابودن اش هر دو یکیت
خواستاران حیات جاودان	مرو را باید که مساند هر زمان

باب الثانی

قال النبي عليه الصلوة والسلام ثمانية اشياء كاستشبع من ثمانية العين
من النظر والاحراض من المطر والكنث من الذكر والعالم من العلم والسائل من
المسألة والحرص من الجمع والبحر من الماء والثامن الخطب

گفت آن مهربنوت بر فروز	باو خسانی چو مهر نیم روز
باو یزدانی در و دش داما	تا بود پست و فرا از ارض مسما
می نگردد سیر شهت از بهشت چیز	چشم از دیدن زمین از آن چیز
سیری انشی نباشد از ذکر	چارمین دانشور از علم و هنر
سائل از درخواستن آرزنی مال	بفتیمین دریا آب چون زلال

هشتمین آتش نیزم خور و نش	همه را در سوختن آو و نش
--------------------------	-------------------------

وقال البکر الصدیق رضی الله عنه ثمانية من زینة لثمانية اشياء العفاف زینة
الفقر والشکر زینة النعمة والصبر زینة البلاء والحلم زینة العلم والتذلل زینة
المتعلم وکثرة البکاء زینة الخوف وترك المنة زینة الاحسان والخشوع زینة الصلوة

گفت بو بکر آن همه صدق مصفا حضرت صدیق فرخنده خصال باو از و خوشنود و ارامی جهان هشت آرایش بود از بهر هشت فقر را بهر هیز گاری زینت است صبر خود آرایش از بهر بلاست از تذلل زینت ستعلم است در سرش گره بوده باشد سرکشی محترت گریه به بیم کبریا ترک منت زینت احسان بود عجز از بهر نماز آرایش است خود نیایش دوست آمد آن غنی از نیایش ساز و بگری ساز کن	حامی دین یا رغا مصطفی پایه تصدیق او بام کمال داوود انای پید او نهان دانش مرد فرو دیده شرت شکر آرایش ده هر نعمت است برو باری علم را زینت فقر است تابیاید گوهر علش بدست بهره اش گردد همه بیدانشی هست آرایش شکر خوف خدا ورنه از اجرش همه حرما بود بنده را باید که باشد خوار و پست در نیازش نخوت از سر افکنی تا توانی عجز را در باز کن
--	--

تا بیا مرز و ترایزدان پاک	پیش او باید شدن کمتر ز خاک
خویشتن را کمتر از خاکه شمار	تا بود بر چرخ گردانت گزار
خاک هستی عاقبت گردی چو خاک	خاک را از خاکساری خود چه پاک
نیستی آتش چرا زین سرکش	خود بیک سویه بهان این سرکش
از سرت بیرون بکن باد غرور	گیر خود را عاقبت خاکی ز غرور
زانکه روزی چند چون بگذرد	باد این خاک ترا هر سو برد
یک نشان از تو نماند در جهان	سکرت از دیده خود گرد و نهان
بر زبان افسانه مالی چند روز	پس فراموشی شود و خود یا بسوز
کس نداند چون تو بودی در جهان	سر بسری مایه یا و الا نشان
بود گنج گوهرت افزون شمار	یا تو بودی پاره نان خواستار
گوهر تو زشت و تیره کار بود	یا همه کار تو خوب ببار بود
طعنه طراقی تو شود خود ناپدید	گوی اش ز رخسار چشم کس ندید
خود روان مالی و دیگر با تو بیج	تا توان آتی زهر کاه و بسج
مرکب آمد کالبه بر روان	بر چنین مرکب بود هر سوار روان
هر جان آمد ریه اندامها	حاصل اش زمین چاکران پس کاهها
هر که از قوی نماند و بر دست می آید بکار	از میان می تن آرد آشکار
چون میان می افتد از کار آیدش	نیروش در کار بیکار آیدش

چونکه ایدون با توانش بوده	در همه کارت بدانش بوده
مرکب تن چو اسپ راهوار	می برد هر سو که می آری گزاف
چشم و گوش و دست و پا آن تواند	سر بسور و زیر فرمان تواند
چاره کار خود کن زودتر	کامی بگیر از اے مرد ستر
روی هر چیز است خود سوی فنا	چاره کن تا از ان پایی بقا
خود بملک نفس تو آید گناه	بر کران می باش زین کاتباه
دشمن جان خودت خود نیستی	پس ز بھر چه بعصیان ایستی
بانیاتش طاعت هستی خدا	شمر آمد هر جا ویدے بقا
کار خوب و زشت ماند یادگار	هر یکی راهست این انجام کار
سر نهادن پیش یزدان عزت است	سر کشی از حکم او صدف است
پیش آن برتر خداوند جهان	از نیاتش سرفراز و آسمان
کس ز فرمانش نیارد کشید	آن توانا همه خود ناب فرید
چون شریک اش را تصوّف محال	سفسطه باشد در ان بحث و جدال
زانکه از دریا بش آمد خود بیرون	فکر ما باشد همه خوار و زبون
خود بیرون است از حد همراهی	راست دانش حد آن نایافته
زانکه انبیا ز خدا شایسته نیست	عاجزی از داور بایسته نیست
بر همه چیز است قضا و کردگار	نبایدش عجز ز کاری زینها

نیت این معدوم در تعریف شی	کان بود بیرون شده ز اینجا بود
هر چه خود شایش ندارد و دیگر	چون کند و انا خدایش حلقه گر
این ز بونی نیت از هستی خدا	شد ز ما بایسته هستی رونا
برتر از هستی است در آیهان	هستی اش هستی ده کون مکان
پیش آن هستی خداوند برین	هر چه در هستی است باشد کترین

وقال عمر رضي الله عنه من ترك فضول الكاظم منع الحكمة ومن ترك فضول النظر
منع خشوع القلب ومن ترك فضول الطعام منع لذة العبادة ومن ترك فضول
الضحك منع الهيبة ومن ترك المزاج منع البهاء ومن ترك تحال الدنيا منع ثبات
الآخرة ومن ترك الاشتغال بحیوب غیره منع الاصلوح بحیوب نفسه ومن
ترك التجسس في كيفية الله تعالى منع البراءة من النفاق

گفت آن فاروق اعظم داوگر	کش بدانش بود تا بنده گهر
هر که آید هرزه گفت ری گزار	داده آید حکمت از پرده کار
هر که بگزارد فنز و نه نظر	از خشوع قلب گردد بهره ور
هر که بگذارد فنز و ن خوردن غذا	لذت طاعت بیاید از خدا
بگذرد هر کس که از ضحك فضول	داده آید هیبت و عز و قبول
هر که با مردم کند ترک مزاج	روشنی یابد بلبس و صلاح
حب دنیا هر که بگذارد و همین	داده آید حب آن روز پسین

<p>هر که عیب دیگران را اشتغال عیب نفس خود به آید او هر که در کیفیت هستی خدا از تعلق آمد بری آن هوشیار پاک از چونی ز چندی برتر است جز از و هر چیز کان هستی گراست</p>	<p>از دلش بیرون کند با حسن حال نفس خود را راست بنماید او جستی ناکرده شد یک سو گرا پاک از کیفیت آمد کردگار هستی او از کمال گوهر است مبدآن فیض ذات کبریاست</p>
---	--

وعن عثمان رضي الله عنه انه قال علامات العارفين ثمانية اشياء قلبه مع الخوف والرجاء ولسانه مع الحمد والثناء وعينه مع الحياء والبكاء وآصاله مع التزك والرضا يعني ترك الدنيا وطلب رضا مولا.

<p>هست از عثمان غنی راست کار گفت آن کان حیا گفتار است عارفان را بهشت آمد از نشان جان عارف عرض خوف و رجا دایما ترسان بود از کردگار هر گستر بر زبان گفتار او هر دو چشمش با حیا و با بکا هر زمان گردید خوشتر سد از خدا</p>	<p>حامی دین خدا بے کردگار انچه سومی راست کاری بهشت یا بدش مرد فرو سپیده روان برز بانس جاودان حمد و ثنا هم ز لطف پاک او امیدوار خود شنا گستر دن آید کار او گریه و شورش ز کارنا سزا از قصور خود همه وار و حب</p>
---	--

خواهش او ترک این دنیا و دنیا داری	خواستار مرضی پاکش نمون
یعنی از دنیا بیزودد و وریش	و از همه کام جهان بهوریش
تا از خوشنود گردد کردگار	آن خداوند نفعان و آشکار

و عن علی رضی الله عنه لا خیر فی صلوٰۃ لا خشوع فیها ولا خیر فی صوم الا متناع
 فیه عن اللغو ولا خیر فی قراۃ الا تدبر فیها ولا خیر فی علم الا ورع فیه ولا خیر فی
 مال الا سخاۃ فیه ولا خیر فی اخوة الا حفظ ذیها فی فحمة لا بقاء لها ولا خیر
 فی دعاء الا اخلاص فیه

از علی آن سرور خیرک	ابن عم مصطفی شیر خدا
گفت آن سرگروه اهل علوم	و ان فروزان گوهر بحر فہوم
نیت خوبی دنیا از بی خشوع	زانکه اصل بر نسا از آید خشوع
خیر و صومی نباشد زینهار	کان ز لغو و ہرزہ نبود بکینار
بی تدبیر و رس قران خیر نیست	سر سری خواندن ہی از خیر نیست
چون شوی خوانای قرآن مجید	بایدت اندیشه را سولش کشید
تا بدانی زین ستودہ کار کرد	ہرچہ آن و انا خدا ارشاد کرد
ہرچہ اولبت ست بکشای از آن	لفس خود را راہ بنمای از ان
امرو نہی اش را بدانی آشکار	پاس داری خویش را از ہرزہ کار
حال نیکان سر بسر زان بشنوی	از شنیدن سنوی نیکی بگری

زشته کاران را چه شنوی از خدیش	مجتنب باشی ز شیطان خبیث
سر بسر قران است خود اندر زویند	گم خرد و داری همه در کار بند
نور عرفان است گفتار خدا	می کند دلباشی نیکان پر ضیا
دل ازین نور خدا پر نور کن	ظلمت شبهات از دل دور کن
تا بیاید روشنی در کار تو	فرستی بار و همه کردار تو
تسلیان گفته تو میر زبان	گروه تو هر سعادت را نشان
خود روان تو شود همچو سرش	پاک تر اندیشه و فرسیده هوش
جز تندرستی بدست آید ترا	زین کلام آسمان را ز خدا
از گم یک سو بیا و پاک شو	و ز نیالین لبت ترا ز خاک شو
جاویدان فرمان یزدان پیش دار	هرزه کردار بی یار خود میار
زین فرستاده هست آن هستی خدا	ز آسمان این نامه قدسی نوا
تا سر اسرار ایمان و انا شوند	کور چشمان جهان بینا شوند
سر بسر گردند پاکیزه گهر	راست گفتار آن فرخنده سیر
چون برون آیند زین دار فنا	جاگزین گردند در دار بقا
شادمان باشند در میوه پاک	آن فرازین کاخ پاک از گرد و خاک
علم بی تقوی نباشد خیر بار	مال بی بدل و سخا نیاید کار
خیر نبود در چنین مال نجیل	کاندر آن بنو و سخاوت را بسیل

خیر بنود و راخوت بله خطا	از و فایود چو بر رویش لحاظ
نعمتی کان راعی ان بنود قبا	هست آن نعمت ز خوبیه با جدا
خیر بنود و روعا کان زاندرن	بر نیاید با خلوص دل بیرون

باب التساعی

قال النبي صلى الله عليه وسلم اوحى الله تعالى الى موسى ابن عمران في التوراة ان امهات الخطايا ثلثة الكبر والحسد والحرص فتشاء منها ستة فممن تسعة الاول من الستة الشبع والنوم والراحة وحب الاموال والثناء والحب الى الدنيا

گفت پیغمبر ستوده مصطفی	احمد مرسل بنی مجتبی
بادیزدانی درودش جاودان	تا بگردش هست این چرخ روان
گفت وحی آمد ز سوسه کبریا	سوی موسی ابن عمران از خدا
در کتاب آسمان تورات نام	سندرج بوده سنت این قدسی پیام
مر خطایا راسه گانه امهات	آن خطایا ز شسته کامی استما
یک از ان کبر و دگر حرص و حسد	هر یکی ز ان مرخورد رانا سزد
پس ازین سه شش دگر آمد پدید	بیخورد اسوی ز شستیه کشید
تسیری و خواب گران در روز شب	تن بارامش سپردن از تعب
مال و سرمایه بسی انداختن	دید و دانش بر ویش دختن
خود ستایش را پسندیدن بسی	محمدت در خواستن از هر کسی

<p>سروری و سرفرازی و جهان آرزو کردن جهان را سروری جز بیک نفس نشود و سخن کار خود از سیم و زر آراستن</p>	<p>بر همه مردم پسندیدن بجان بر دیگر بگوهران و الاسری شادمان گشتن بگفتن کن مکن پایه خود بر فرازی خواستن</p>
<p>وقال ابو بکر الصديق رضي الله عنه الصبا ثلثة - اضاف لكل صنف ثلث علامات يعرفون بها صنف يعبدون الله تعالى على سبيل الخوف و صنف يعبدون الله على سبيل الرجاء و صنف يعبدون الله على سبيل المحبة فلذلك ثلث علامات يستحق نفسه ويستقل حسنة ويستكثر سيئة وللثاني ثلث علامات يكون قدوة للناس في جميع الحالات ويكون اسخى الناس كلهم بالمال في الدنيا و يكون احسن الظن بالله في الخلق كلهم وللثالث ثلث علامات يعطي ما يحب و لا يبالي بعد ان يرضى ربه ويكون في جميع الحالات مع سيد امر في الدنيا</p>	<p>حامي دين خداي راست داد هر كيه راسه نشان آيد عيان زين نشانهها خود جدا دیده شوند عابد يزدان است از بیم و هراس سوزش آن مهلك هر كس است سر بجاك عاجزي افكند ره اند</p>
<p>گفت ابو بكر آن فروزیده خداد عابدان سه گانه انداند جهان زين علامت خود شناسیده شوند آن نخستين فرقه يزدان شناس يعني ازد و زرخ كه آن خود آتش است هم ز خشم ايزدي ترسند و</p>	<p>حامي دين خداي راست داد هر كيه راسه نشان آيد عيان زين نشانهها خود جدا دیده شوند عابد يزدان است از بیم و هراس سوزش آن مهلك هر كس است سر بجاك عاجزي افكند ره اند</p>

وان و کرعباد او بھر حبا	جنت الماوی بخوابند از خرا
چشم آفرزش کشا بر جود او	سوی فیض مام او آورده رو
از محبت آن سوم عبداو	کرده از مهر درونی یاد او
مهریزدانی برین گارش کشد	سوی خوف و هم رجا خوشنگد
بیم دوزخ از دلش کیس بود	نی بجانش خواهش منی بود
ذات یزدانی به پیش دید او	سوی یزدان از همه آورده رو
دل به یزدان غافل از هستی خویش	و نگرانی و هم از پستی خویش
بیچ پروایش نه از سود و زیان	و دیده پر بسته ز روی این و آن
خود رضا ایزدی مقصود او	بهترین سرمایه بهبود او
منهک در یاد او از خود بدور	آستین افشاند بر شمع شعور
پس نخستین راسه گان آمد نشان	خوار گیرد نفس خود را جاودان
بر شمار و کمتر کلمات خویش	بر فزون و اندامه سیات خویش
نیکی خود را نیارد در شمار	گاه زشتی را شمار و گاه بار
گر بوی اندک بود و اند فزون	از پشیمانی و بد دیده بخون
وان و عوم را نیز سه آمد نشان	مرد دانشمند بنید خود عیان
مردمان را او بود خود پیشوا	و دیگران گیرند او را مقتدا
از همه مردم بود آغی بهال	از سخاوت نباشدش فقر خنده

با خدای خود بود نیکو گران	بر همه مخلوق داند مهربان
داند او را مهربان آمرزگار	رحمت اش را جاودانی مهربار
لطف او لغما جنت را قفیل	اهل تقوی را بسوی خود دلیل
رحمت اش جلوه طراز کارها	حکمت اش مخفی کن اسرارها
عفو او را عام داند با همه	عافر الذنب اش بخواند با همه
دانش گان بر همه رحم آورد	آفریده را سوے خوبی برد
هم سوم را هست سه گانه نشان	حال او کرد و همه زین سه عیان
بخشد هر چیزی که خوشتر آیدش	هر چه پیش خود نکو بنمایدش
خواسته بخشد هر کس از کرم	هر چه یزدانش بخشد از نعم
چون دلش داند که راضی شد خدا	لا اله الا الله باشدش گفت و نوا
سوی کس نبود و گر پروای او	جز خدا جوے نباشد رای او
دشمنی گیرد نفیس خود پیش	چون کند راضی ز خود و آرا خویش
با خدای خود بود او جاودان	امروزی اش را بجا آرد بجان
در همه حالات بایزدان بود	دیده و دل بسته بر فرمان بود
هر چه فرموده است آن سستی خدا	با خشوع و عاجزی آرد بجا
مجتنب ماند زین اش و اتما	کار او باشد بدین سان با خدا
بند یزدان بود این راست کار	خود رضای ایزدی را خواستار

وقال عمر رضي الله عنه ان ذرية الشيطان تسعة زليتون ووثين ولفوس
 واعوان وهفاف ومرة والمسوط وحاسم ولهمان فاما زليتون فهو
 صاحب السواق فينصب فيها سرائيه واما وثين فهو صاحب المصبات واما
 اعوان فهو صاحب السلطان واما هفاف فهو صاحب الشباب واما مرة فهو صاحب
 المزمار واما لافوس فهو صاحب المحوس واما المسوط فهو صاحب الاخيار بلقيها
 في افواه الناس ولا يجدون لها اصلا واما الحاسم فهو صاحب البيوت اذا دخل
 الرجل المنزل ولم يسلم ولم يذكر اسم الله تعالى اوقع فيها كمينهم الما نزع حتى
 يقع الطارق والخنك والضرب واما ولهمان فهو يوسف الوضوء والصلوة والعبادة

گفت فاروق آن گزیده نامور	جانشین دومین عادل عمر
باويزوان راسه از کردار او	وا از گزیده پیر من گفتر او
گفت اولاد شياطين نه شمار	در جهان هستند از بس زشته کار
اولین صنف از چنين اولاد	خود زليتون است ناپاکيزه و
دومین صنف اش وثن آید شمار	و دشمنان حضرت پروردگار
سومین اعوان چارم شد قوش	گوهرشان سرسبز مکر و فسوس
پنجمین هفاف و مره بعد از ان	هفتمین آمد مسوط در جهان
هشتمین داسم نهم ولهمان نام	این همه هستند از بس زشته کام
آن زليتون صاحب بازارها	میفرزند در ایتش و رکارتها

هر چه در بازار آید از فساد	جنش آن است زین کهنه نماند
شور و فریاد و فغان فتنه خیز	از نزاع و فتنه آشوب ریز
هر چه در بازار ز اید آن اوست	بر سر اسر سوقیان فرمان اوست
مروثین را در مصائب گاه هست	او بود و بر با سپاسان چهره هست
نوحه گرامی کند تعلیم زشت	زان که ناپاک است این کهنه زشت
می بر آرد این لعین و بار کفر	از زبان نوحه گد گفتار کفر
سنگ بر سینه زدن دستی لبر	جز ازین هر چه بود خود زشته تر
صاحب سلطان بود اعوان نام	کش بر انگیز دهم بر زشته کام
همچو ظلم و جور تاراج جهان	بیگناهان را گرفتند ناگهان
سلطوت خونخوار و خاری نختن	بس فساد اندر جهان انگشتن
تا ز همیشه هر کس ترسان بود	مثل سید از باد او لرزان بود
جز ازین کار که حباران کنند	زشته خویان و تبه کاران کنند
صاحب باده بود به فاف نام	باده خواران را همین باشد لطم
می کشان را باده می آرد بیاد	تا بگیتی گستر و کین و فساد
خافل از یزدان کند میخواره را	زشته انجام آور و بچاره را
بیرمز امیر آمده مره خدیو	صاحب رقص است آن ناپاک دیو
هر مغنی را بود آموزگار	مطرب را هست خود استاد کار

کتر و فرشت فواحش ان لعین	کز و قاحت پر کند روی زمین
اهل بزم رقص خود از آن او	در سر و دستان روان فرما او
می کند غافل زیاده کسب یا	می پرد یکسو ز فرمان خدا
یا و رویار است از بهر محوس	هست از اولاد با پاکش تهن
اگهی ناراست گفتن کا آوست	آن مسوط صاحب اخبار آوست
اگهی بی اصل و گفت ناگزین	بیر زبان مردمان ریز و همین
پس چنین شهرت بود آشوبار	اصل آن اخبار نبود آشکار
فتنه جویان را همین بوده ست کلام	اینچنین اخبار را از جاف نام
پیره دستی اش بود بر خانه تا	واسم آمد صاحب کاشانه تا
بی سلام آید دران کاشانه	چون شود داخل کس در خانه
اندرون آید همه غفلت گرا	نام یزدان بر لبش ناکرده جا
در سخنهار خند انداز می کنند	واسم آید فتنه پرداز می کنند
بیر زبان آرند ناخوش گفتگو	اهل آن خانه همه پر خاش جو
بر لب شان با فزوده کشتی	سبب و دشنام و کلام ناهوشی
مانند آرنده از کردار تا	بر درازی چون کشد گفتار تا
باعث آن از همه باشد نهان	بی سبب پر خاش آید در میان
مالک آن خانه گرد و دزدان گذار	آجا می کشد کین و نقار

در میان آید همه خلع و طلاق	تا رسد نوبت بفرقی و فراق
آن موسوس کش بود و لہان نام	و سوسه انداختن او راست گم
در نماز و در عبادت ہم وضو	استباه و سهو سے آید از
و سوسه اندازد او در کار نیک	مشتبه آرد همه کردار نیک
از تعوذ سے گریزد آن لعین	نیز از نام خداوند برین

وقال عثمان رضي الله عنه من حفظ الصلوات الخمس لوقتها و دادم عليها السلام
 بتسح كل مات أولها ان يحبه ويكون بدنه صحيحا و تحرسه الملائكة وتنزل
 البركة في داسر و يظهر على وجهه سماء الصالحين و يلائن الله قلبه و يمر على
 كالبرق اللامع و ينجيه الله من النار و ينزله الله في جوارس الذين لا يؤمنون بالله

گفت عثمان غنی راست کار	جانشین سوسین و الاستباه
باد و رای جهان را رضی از و	جنت الفردوس با داجا او
ز ابل ایمان هر که باشد راست کار	مر نماز پنجگان را پاسدار
هر زمان بروقت آن خواند نماز	با خشوع دل به پیش بی نیاز
برگزیند جبرچین کارش دوام	نه کرامت بخشدش رب الانام
مهربان او شود بستی خدا	تندرستی آیدش در تن رسا
رسته ماند از فزون بجایش	بر کران از دور و چاره کلاش
خود ملائک پاسدارانش شوند	حامیان و دوستدارانش شوند

بیس فزونی آیدش در خانمان	برکتی در خانه اش گرد و عیان
از رخش بر هر کس آید پدید	خود نشان نیک مردان سعید
نرم دل سازد خدایش در جهان	رقت قلب اش همه آرد عیان
بگذرد بر هر بل صراط او زود تر	همچو برق خاطف رخشان گهر
رستگارش آورد هستی خدا	از عذاب التار و روز جزا
در جوار اهل جنت آردش	در چنین فرخنده ما و اوارش
اهل جنت آن همه زانده پاک	آن را گردیدگان از بیم و پاک
غم نیارد بدول آنان گذار	شادمان باشند در دوار القار
جاودان جاوید با آرام و ناز	با فزون مهری آن هستی نواز

وعن علی رضي الله عنه البكاء على ثلاث اوجبة احداهما من خوف عذاب الله تعالى
والثاني من رهبة السخط والثالث من خشية القطيعة فاما الاول فهو كفارة
للاذنب واما الثاني فهو طهارة للعيوب واما الثالث فهو الولاية مع سر الخجو
فتمرة كفارة الذنوب التي من العقوبات وثمره طهارة العيوب بالنعيم المقيم
والدرجات العالية وثمره الولاية مع سر في المحبوب حسن الشاق من الله تعالى
بالرضى بالروية وسر يارته الملائكة وزيادة الفعيلة

از علی آن واقف را ز خدا	بواحسن آن افتخار او لیا
داور گیتی از خوشنود باد	با سروشان زهرین مانا و شاد

آن کی از بیم تعذیب خدا می شود از بیم دوزخ اشکبار و آن سوم از بیم قطع سر می آن و گریه بوده ست قطره عیوب خود رضایش را بگیتی خواستار رستگاری از عقوبات شدید رفت درجات در دوار القرا از خدای پاک آن دانای راز هم نویدیدن پروردگار دیدن آن نور لذت بار او آن سروشان فروغین سیران از خداوند جهان پاکش نمون	لفت سرگاه بود و طرز بجا چون شود اگر کس از تعذیب نار و آن و گریه از بیم خشم ایزدی اولین کناره شد بهر ذنوب سومین از دوستی کردگار پس نخستین را بوی شمشیر پدید مژده ثانی تقسیم استوار مژده ثالث نوید جان نواز مژده خوشنودی آن کردگار جان فزاتر مژده دیدار او مژده بر خود و قدسی گوهران سومین مژده فضیلت بر فزون
---	--

باب العشاری

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم عليكم بالسواك فان فيه عشر خصال
يقطر من الغفر ويغفر الرتب ويسخط الشيطان ويحببه الرحمن والحفظ له و
يشد اللثة ويقطع البلغم ويطيب النكهة ويطفي النار ويحل البصر و
يزهق البهيمه وهو من السنة ثم قال عليه السلام الصلوة بالسواك

افضل من سبعين صلوة بغیر سواک

گفت آن سرور رسول مجتبیٰ	آنکه خواندش بر فلک هستی خدا
بر روان پاک او شایان درو	از خداوند چنان آید فرود
التزام آید بر کار سواک	ناگزیری هست کردار سواک
و سواک آمد خجسته ده خصال	هر یک نیکی ده و خوبی سگال
اولین زین ده بود تطهیر فم	و همین خوشنودی رب الامم
سومین رنج دل ابلیس هست	می شود شیطان از زبان کاس
دوست سیداروش آن هستی خدا	هم سر و شان خدای بر سما
لثه را خود استواری میدهد	بلغمی را قطع بلغم میکند
نکبت فم را هم بر رویا کند	الطعام حدت صفر اکند
نیز بنیش را و دهنش کو جلا	می کند خوشبو و بان گنده را
هم سواک از سنت پیغمبر است	کار کردن آن گزیده گوهر است
آن نماز با سواک از اجر کار	افضل است از بی سواک نهاد بار

وقال ابو بکر الصديق رضي الله ما من عبد رزق الله عشرين خصال الا وقد بجا
 من الاخلاق والعاشا كلها وصار في درجة المقربين و نال درجة التيقين
 اولها صدق دائم مع قلب قانع والثاني صبر كامل مع شكرو دائم والثالث
 فقر دائم مع نزهة حاضر والرابع فكر دائم مع بطن جائع والخامس حزن دائم

مع خوف متصل والسادس بعد دائم مع بدان متواضع والسابع سرفوق
دائم مع رحم حاضر والثامن حب دائم مع محياء حاضر والتاسع علم نافع محقق
دائم والعاشر ايمان دائم معه عقل ثابت

گفت ابو بکر آن ستوده رهنما	آن گزین صدیق با صدق و صفا
بهره اش باد از رضای این روی	باد دائم در فنای سیردی
نیست آن بنده که رب ذوالجلال	بخشد او را این ستوده ده خصا
او نگردد رسته زافات جهان	بر کران نیاید ز غانات جهان
اولین و برگزیده زین خصال	با خشوع و با خضوع صدق مقال
یعنی از یزدان هر اسیدن مدام	زان بصدق و راستی کردن کلام
صبر کامل شکر دائم و توسل	فقر دائم زهد حاضر تسوین
فکر دائم با تهی شکسته مدام	پیر نکردن معده از بار طعام
در جهان بودن همه اندویناک	هر زمان ترسیدن از یزدان پاک
با تواضع جبهه کردن و رامور	تا از ان کار کسے گیر و خطب ور
رفق دائم رحم حاضر بهشتین	نرم گفتن با همه اهل زمین
رحم کردن بر همه با راستی	مهربانی بر همه بی کاستی
بهشتین آن حب دائم با حیا	هست اخلاق گزین را رهنما
والش با سود با علم دوام	کاملان را خود گزین بوده است کلام

آن دهم ایمان و عقل استوار   کان بود آرایش هر کار و بار

وقال عمر رضي الله عنه عشرة لا تصلح بغير عشرة لا يصلح العقل بغير وسع و
لا الفضل بغير علم ولا الفون بغير خشية ولا السلطان بغير عدل ولا الحب
بغير ادب ولا السر بغير اسن ولا الغنى بغير جود ولا الفقر بغير قناعة و
لا الرفعة بغير تواضع ولا الجهاد بغير التوفيق

گفت فاروق آن خجسته روزگار	باد از ورا صنی خدای کردگار
در جهان ده چیز نبود راست تر	تانه پیوند بد چسبزدگر
عقل بی پرہیز و تقوی راست نیست	بودن و نابودن آن خود یکی است
خود فضیلت نیست بی علم رسا	واز گنه رستن بجز خوف خدا
خسروی نبود بغير از عدل و داد	ورنه عالم را بد یکسر بساد
مایه نازش نباشد خود حسب	تانه پیوندیده اید با ادب
بیچ نکشاید زوالا گوهرے	تا نباشد دانش و دین پرورے
خوش نماید بزرگے نزاو	تا نباشد دانش و هم دین دوا
جز با من وایمنی نبود سرور	دل نہ بکشاید ز آفات و شرور
چون شود فتنه همه آشوب بار	شادمانی را کجا بوده ست کار
استوار و راست بنود خود غنا	تانه پیوند بدان جود و عطا
بی قناعت فقر نیاید راست کار	بی تواضع نیست رفعت آشکار

فی جہاد و قتل اعدائے خدا جز بتوفیق جناب کبریا

وقال عثمان رضي الله عنه اضع الاشیاء عشرة عالم لا يستعمله وعلم لا يعلم
ورای صواب لا يقبل وسلاح لا يستعمل وسجد لا يصلي فيه ومصحف لا يقرأ
وقال لا ينفق منا وخیل لا یکر في علم الزهد في بطن من يری الدنیا و عمر
طویل لا یتزود فيه لسفرة

گفت عثمان آن همه حلم و حیا راگان تر در جهان ده چیز است عالمی کز وی نه پرسند از علوم سومین رای صواب استوار آن سلاح جنگ باشد راگان قتل دشمن در غزاکار سلاح چون سلاح از کار خود بی کار شد راگان آن مسجدی بی برگ و ساق بی تلاوت مصحف و بی بذل مال علم در ویشی به نزدان کس آنکه دام روزیش تقوی کند بهر دنیا آید او نیز پزینگار	باد از کردار او راضی خدا هرزه و بی سود و یکسر خوار و پست بی عمل علی همه پوده ست شوم کان نه پز رفته شود و روزگار کان با استعمال نیاید در جهان کان بود سرمایه سود و فلاح خود هتی از سود آمد خوار شد کان دران خوانده نمی گردد نماز بی رکوب اسپه همه نیکو خصال گویند و بد ماته دنیا بس جالب سرمایه دنیا کند باریایش بوده باشد کار و بار
--	--

چنین بیکار آن عمر و راز	کاندران نبود مهبیابرگ و ساز
زاد راهی بهر آن دیگر سدا	کان بود بهر سدا و از اجزا
ساز کن تا بهره و رآی ازان	از بخاخ اخرو س یابی لشان
<p>و قال علی رضی الله العلیم خیر میراث و اولاد با خیر حرفة و التقوی خیر زاد و العبادة خیر لباعة و العمل الصالح خیر قائد و حسن الخلق خیر قرین و الحکم خیر و نریس و القناعة خیر غنم و التوفیق خیر عنوان و الموت خیر مود</p>	
مر قرضی فرمود آن والا گهر	با و از و راضی خدای و او گهر
بهترین میراث علم و دانش است	بهترین حرفه ادب یا بینش است
ورع و تقوی آمده بهر عباد	زاد راهی نیک از بهر معاد
بهترین سرمایه اندر جهان	طاعت هستی ده کون و مکان
کار نیکو نیک آمد رهنما	سوی خوبی می کشد این ره کشا
حسن اخلاق است نیکو بمنشین	علم و ستوری است دانش آفرین
خوش غنا آمد قناعت و جهان	کان نه بیند ز افقی هرگز زیان
بهترین عون است توفیق خدا	سوی هر خوبی است نیکو ره کشا
مرگ آمد بهترین آموزگار	خاک مرقد کل چشم اعتبار
یعنی از مرگ و گر آید بدل	کاین تن مانست غیر از آنگل
با و را با خاک پیوند اندکی است	با و چون بیرون رود جز خاک است

<p> بر پریشد خاک هم بین و دتر خاک را جنبش نباشد ببا و جنبش از جای نباشد کاراو پس چرا بر خاک باید بست دل گوهر هوش تو پا نوده به است هوش تو در تاب رشک گوهر است آن غبارش از مندی جهان صیقل اش ذکر جناب کبریا برفشاند هر که گرد این جهان </p>	<p> خود نیایی زان نشان جا و گر خود رو د بادش برون گرد و جلا کار کردن خود کجا کردار او گوهر خود پاک کن زین آب گل با غبار جسل نالوده به است از غبارش پاک کردن بهتر است ظلمت گوهر خیال این و آن تاب آن گوهر بود یا د خدا پاک دامن می زید او جاودان </p>
--	--

وَقَالَ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَشْرَةٌ مِنْ هَذِهِ الْأَمَّةِ هِيَ كَفَّارَاتُ الْعَظِيمِ وَظُنُونِ
 أَتَمِّهِمُ الْمُؤْمِنُونَ الْقَاتِلُ بَغْيًا حَقًّا وَالسَّكْرُ وَالذُّيُوثُ الَّذِي لَا يَغَارُ عَلَى أَهْلِهِ وَ
 مَنَعَ الزَّكَاةَ وَشَارَ بِالْخَمْرِ وَمَنْ وَجِبَ عَلَيْهِ الْحَجُّ فَلَمْ يَحِجَّ وَالسَّاعِي فِي الْفِتَنِ وَيَبَايَعُ
 السَّلَاحَ مِنْ أَهْلِ الْحَرْبِ وَلَنَكُ الْمَرْءُ فِي ذُنُوبِهَا وَنَاكِحَ ذَاتِ سِرِّهِمْ يَحْرَمُ أَنْ
 عِلْمُ هَذِهِ الْأَفْعَالِ حَالًا فَفَعَلْ كَفَرًا

<p> راستی گفت راز سر تا به بن تا بجنبش هست این چرخ روان ناسپاس استند و تیره گوهر اند </p>	<p> سرور عالم بفرمود این سخن پاویزدانی درودش برون ده کسان از امت من کافر اند </p>
---	---

<p> ناسپاسان اند پیش کبریا در دل شان هست این رشته گمان لیک از ایمان همه هستند دور یک از آن قاتل که آن رشتی گرا مادم بنیان ربانی ست او آفریش خالق بس مهربان هر چه یزدان ساخت این خدایش لیک کشتن بی حقی بود گناه همچو قتل آنکه آرد ار تداد آنکه برگردد ز دین راسته کشتن او ملت پاکینه کار تا نگردد موجب تذلیل دین گر نگشته گردد این سان شته کار گر نگردد باز بر راه خدا همچنین قاتل که ناحق کشت او کشتن او زنده دارد دیگران هست پاداش عمل آن رشته را </p>	<p> راستی پوشان گروه ناسزا کامل ایمان اند آن ناراستان کاملان هستند رفسق و فجور بیگانه را خون بریزد ناروا عاصی از فرمان یزدانی ست او قاتل اش بیرون بیاوردش روان این ز پا بر کند او او فرخت اش بلکه گیتی را کند پاک از تباه یا قصاص از قاتلان بهر عباد بیر زبان آرد و کلام کاسته داد فرمان از خداے کردگار دیگران نیارند کرد چنین ز شته آید در جهان بس آشکار نخون او باشد بدر مالش سپا سوی این گردد آرد آورد رو نیک تر آمد بخوبی گستران اگر بجان خود دشنه خواری گرا </p>
---	---

دورقصام آمد نهفت زندگی	دور دانا نش گفته زندگی
پاک ایند دور کلام سرده	شریت شیرین ز جام سرده
آشکارا تر بگفته فی القصاص	زندگانی را گزین آمد مناص
یا بکشتن کافران را دجیاد	کان بود فبرمان ان رب العباد
دو مین ساحر سوم دیوث مرد	کش نیاید شرم زین سان کار کرد
غیرت اش نبود دبر اهل خود که او	می کند بیگانه کس را جستجو
چارمین آن ناگذا رنده زکوة	آن زکوة فرض مانند صدوة
پنجمین آن می پرست باده کار	آنکه باشد جاودانه باده خور
آن ششم سرمایہ دار ناسزا	آنکه واجب شد بروج خدا
اونشد عازم سوی بیت اکرام	زین سعادت گشت ناکامی اش کام
هفتمین بدگوهری تیره نشان	کان بود ساعی در آشوب جهان
تا تو اندفتن پردازی کند	با خدیو فتنه انباز کند
هشتمین ان با تلع افراز جنگ	یاورا عدا دین در کار جنگ
آنکه اهل کفر را پاور شود	مورد خشم جهان داور شود
آن نهم گاینده زن از پیشش	وازه گون کاری که نپسندد کس اش
بعد از ان ناپاک مردی بی حیا	آنکه با محرم کند کار زنا
یعنی با آن زن که او آمده ام	حرمت او هست بر طرز دوام

پیرچوبنت و اخت و هم زوج پسر	غیر از اینان حرمت شان بیشتر
بیچاره زن و شوی کند	با چنین محرم سیه روی کند
گر حلاش داند او کافر بود	ورود و گیتی خائب و خاسر بود

وقال النبی صلی الله علیه وسلم لا یكون العبد فی السماء ولا فی الارض من مؤمننا حتی یكون و صولا ولا یكون و صولا حتی یكون مسلما ولا یكون مسلما حتی یسلم الناس من یداه و لسانه ولا یكون مسلما حتی یكون عالما ولا یكون عالما حتی یكون بالعلم عالما ولا یكون بالعلم عالما حتی یكون نرا هذا ولا یكون نرا هذا حتی یكون و سعا ولا یكون و سعا حتی یكون متواضعا ولا یكون متواضعا حتی یكون عارفا بنفسه ولا یكون عارفا بنفسه حتی یكون عاقلا فی الکلام

نیز فرموده نبی ذوالکرم	خواجهر و دوسرا آن محشم
بر روان پاک او قدسی درود	بر فرستد او را بایسته بود
نیست مؤمن بنده ز اهل جهان	نی بروی خاک نی بر آسمان
تا نباشد و اصل یزدان پاک	آنکه انسان آفرید از مشت خاک
نیست و اصل آنکه با اسلام نیست	ز آنکه از وصل خدایش کلم نیست
نیست مسلم آن که از دست زبان	ایمن از وی نیستند اهل جهان
یعنی آن مردی که از انداز دست	زیر و ستان را کند بس خوار و است
مردمان را غیبت و نفرین کند	هر کسی اطعن و بغضاره زند

نیست مسلم آنکه عالم نیست او
 و آنکه عامل نیست حسب علم خویش
 نیست عامل آنکه زاهد نیست او
 خود عمل بے زهد باشد را آنکه
 نیست زاهد مرد ناپرسیده کار
 با تواضع هر که نبود کار او
 بی تواضع و رعب باشد را آنکه
 نیست متواضع کسی که جایل است
 تا نداند نفس خود را عیبها
 خود شناسا نیست نفس خویش را
 عارف نفس خودش باشد همان
 تا نباشد مرد از اصحاب هنر
 یعنی آن مرد خود باشد و مصل
 مایه نیز دان شناسی شد خود
 عقل آمد سوی یزدان بنما
 عقل آمد رهبر راه درست
 عقل را اهل خسر دگر ندیده اند

گر چه از اسلام آرد گفتگو
 عالم اش هرگز نداند راست کیش
 ز آنکه از دنیا نگر داند هست و
 عامل سبزه زهد را عامل مخوان
 زهد بی تقوی نباشد سوار
 نیست زهد و ورع از کردار او
 مرد متکبر بود فاسق نشان
 می نداند نفس خود را خوار و نیست
 زو تواضع خود نمی آید راسا
 او چه داند مرد را بست اندیش را
 گو بود عیب خودش را از دان
 خود ز نفس خود بود پس خبر
 گو بود فرزانه زار باب قبول
 که خرد داند جب را نیکو زید
 عقل آمد را زیز و امانی کشا
 رهرو عقل است آگاه درست
 ز آنکه سودش آشکارا دیده اند

با سر و شان عقل را خویشی بود	کار او انجام اندیشی بود
از خرد اهل خسرو بر آسمان	فکر را بر دند بالا خرد بان
شد خرد بنیاد بر پسته را	بر کشا دستند هر سر بسته را
آشکارا از خرد راز جهان	لین هویدا هست و بود کون جهان
بر گزیده کار نام عقل را	خود فرستاده است آن هستی خدا
آسمانی نامه بر و خورشور پاک	آنکه جانیش از خرد و شد تابناک
احمد مرسل و خشنده گهر	آن گزمین بنخیزد نیکو سیر
آن نخستین نور خورشید وجود	و از فروغش تابناک این هست بود
با دین دانی در و دوش جاودان	تا زمین بر جاست و گردان آسمان

وقیل برای یحیی بن معاذ الکرامی رحمه الله فقیها سرا خیا فی الدنیا فقال یا صاحب العلم والسنه قصو لکم قیصریه و یقو لکم کسرویه و مساکنکم قار و نیه و ابوابکم طالوتیه و ثیا لکم جالوتیه و هذا اهلکم شیطانیه و ضیا علمک ما ریح و یو و شک فرعون و قضا لکم حاجتیه اصحاب رشوة عشا شیتو و کما لکم جاهلیتیه فاین الکملیه

وید یحیی بن معاذ با خدا	مر فقیهی راغب فانی سرا
گفت ای آگاه از علم و خبر	واقف فرموده خیر البشر
قیصر استند ایوان شما	در بلندی سر کشیده بر سما
نمانه تان خانه نوشیروان	مسکن تان جمله قار و لی نشان

هست البواب شما طالوتیه
 عذب و راه شما شیطان است
 مار و چبلسه سامان شما
 حکم تان چون حکم فرعون عیان
 ناسره آن رشوت زشت آشکار
 مرگ تان همچو زمان جاهلی است
 پس شما را احمدی بودن کجا
 آنکه دارای جهان پروردگار
 بر فراز از آسمانش ره کشاد
 بر رخشانید نور ملت اش
 قدس بازنده درود پاک تر
 ز آنکه آن ختم رسالت را گهی
 فی ثبات او چنین از زنده بود
 سنت او بود داد و راستی
 بر زبانش بود فرمان خدا
 کان لبوس و ادودانش بهر آ
 با سساکین اش سر اسر محسوس بود

جامه پوشیدنی جاسا لوتیه
 سر بسیر عصیان و نافرمانی است
 زان همه پیداست طعنان شما
 قاضیان تان همه رشوتستان
 جالب خشم خدای کردگار
 زان همه پیدایشان جاهلی است
 احمد مرسل محمد مصطفی
 کرد از بهر نش همه را آشکار
 در شمیم گاه زارش بار د
 کرد ظلمت گاه بهو بر ملت اش
 باد بر جان چنان روشن گهر
 فی چنین ایوان بود و فر گهی
 ملبس او در بهر ساس زنده بود
 عدل سترون همه بی گاستی
 حکم کردن از کتاب کبیر یا
 از صفاتش هر چه گوی و خور است
 زنگ غم از خاطر شان می زدود

میریتیم و بیوه را می شد کفیل ما مدار او و خلقتش کار بود جان پاکش را غیب دنیا نبود	هر کسی را رهبر نیکی و سبیل از تکبر سر بر بیزار بود سر بسوزنیای همه بیج اش نمود
---	--

نظم

ایما المناجی رتبه بانواع الکلام والمستوف للتوبة عاما بعد عام انک لو رافقت يومک غافل بالعیام واقتممت بالقلیل من الماء والطعام والکرامات العظيمة من رب الانام ای مناجاتش بانواع الکلام ای درنگ آور بتوبه از گناه بهر توبه سال گوی بعد سال می نه بینم خود ترا انصاف کیش کاش آری در نهان خود صیام گر شکیب آری باز کن آبرویان عظمتی یابی تو از رب الانام بهره ور گردی رضوان خدا	والطالب مسکن فی دار السلام وما اسراک منصف النفس بین الام واحییت طول لیلک بالقیام لکن احرى ان تنال شرف المقام والوضوان والاکرام من ذی الجلال والاكرام طالب مسکن دران دار السلام منهک گم دیده در کار تباه مر ترا این گونه چون بوده حال نیستی خود و او گر از بهر خویش زنده داری طول شب از قیام خود سراواری بآن نیکوکان از رضایش بوده باشاد کام بهر توجنت همه آید سزا
--	---

وقال بعض الحكماء عشرين يغضها الله سبحانه تعالى من عشرة النفس النجل من
 الاغنياء والكبر من الفقراء والطمع من العلماء وقلة الحياء من النساء وحال الدنيا
 من الشيوخ والكسل من الشباب والجور من السلطان والجبن من الغلبة و
 العجب من الزهاد والياء من العباد

آن کی فرزانہ وانش کشا	گفت گفتاری پرانش رهنما
ده خصال از ده کس آمد ناگزین	واروش مکروهستی آفرین
از فقیران کبر و نجل از اغنیاء	از گروه عالمان حرم و بهوا
کم حیا کم شرم بودن از نساء	زیور عفت بود شرم و حیا
حب دنیا از شیوخ کهنه سال	و از جوانان کاسی فی کل حال
جور از سلطان و از اهل غزا	جبن و از زهاد و عجب بدینا
هم ریای از عابدان بسزاشه تر	هست مبغوض خدا و او گمر

وقال رسول الله صلى الله عليه وسلم العافية على عشرة اوجه خمسة في الدنيا
 وخمسة في الآخرة فاما التي في الدنيا العلم والعبادة والزرق من الحلال والتصبر
 على الشدة والشكر على النعمة واما التي في الآخرة فانه يأتيه ملك الموت بالجنة
 واللفظ ولا يرمع منكروك في القبر ويكون امانة في الضرع الاكبر وتحمي سنيته
 وتقبل حسنة ويمر على المراد كالبرق اللاحق ويدخل الجنة في السلامة

سرور عالم سرخسیدان	پاک گوهر سرور والاسران
--------------------	------------------------

با دیزدانی در و دش خان نواز	از خداوند جهان گیهان نواز
گفت آمد عافیت برده روش	آن همه بوده ست از گفت و کنش
پنج در دنیا و در اخری است پنج	عافیت و ارستگ از در و پنج
هم حصول کام در دنیا و دین	دوری از شیطان آن بس قرین
هر چه در دنیا است علم و دانش است	ثمره و دانش ستود و دانش است
دو مین طاعت برای فو و کمال	سومین زین پنج روزی از حال
چارمین اش صبر بر شدت بود	پنجمین اش شکر بر نعمت بود
و آنچه در اخری است تفصیل اش چند	داند این تفصیل را مرد گزین
چون شود او را فرشته جاستان	می کند بر حال او لطفش عیان
نیز در گویش نه ترساند نیکر	وان دگر منکر که آمد سخت گیر
فرخ اکبر ایمن اش دارد ز بیم	وار هیله دارد از نا جمیم
بگذرد بر پل صراط او زود تر	بچو برق خا طف تابان گهر
با سلامت در بهشت جاودان	آید او و ارسته از بیم و زیان

وقال ابو الفضل رحمه الله سمي الله تعالى كتابه بـهـشـرة اسماء قـبـرنا و قـرـانا
و كـتـابـا و تـنـزـيـلا و هـدـى و نـور و رـحـمـة و شـفـاء و سـر و ذكـرا و اـمـا الفـرقـان
و الفـرقـان و الكـتـاب و التـنـزـيـل فـمـشـى و اـمـا الـهـدـى و النـور و الرـحـمـة و الشـفـاء
قـال لـلـه تـعـالـى يـا اـيـها النـاس قـل جـاء تـكـلـم مـوعـظـة مـن رـبـكـم و شـفـاء لـفـى الصـدـقـة

وهدي ورحمة للمؤمنين وقل جاءكم من الله نور وكتاب مبين وآما الروح
فقال وكذلك اوحينا اليك روحا من امرنا واما الذكر فقال وانزلنا اليك الذكر للبيان

آن ابو الفضل آن فرموده نهاد رحمت یزدان خداوند جهان گفت نامیده هست یزدان داور جای قرآن خواند و تنزیل و کتاب جای دیگر خود شفاء و روح خواند هست قرآن نیز فرقان و کتاب هست نور و رحمت و دیگر هدی ذکر آن در آیت قرآن چنین ای منی آدم بیا دسوی تان از برای مختفی سینه ها این هدیه و رحمة للمؤمنین بیشک آدم ببرد تان از کردگار در دگر آیه بلفظ موده خدا این فرستادن خود از فرمان است نیز فرموده است آن هستی خدا	عالم قرآن پاکیزه نژاد دانی با داوران پاکیزه جان نامه خود را با اسماء عشر نور و رحمت خواند این فصل الخطاب ذکر و فرقان و هدی و گفت راند مشترک نام چنین فصل الخطاب بهر درد معصیت کلی شفا آن کلام پاک رب العالمین موعظت از داور کون و مکان آسمانی نامه خود آمد شفا هست از هستی خداوند برین نور این روشن کتاب نور بار روح را سویت فرستادیم ما یعنی این نامه بتو از کسب است ذکر را سویت فرستادیم ما
--	---

<p>تا کشای بر همه کس راز آن یعنی آن قرآن ست فرمان خدا نازل اش کردیم از افراز چرخ تا شود حاصل از آن تطهیر دل سینه مردم شود و خورشید بار بر کشاید راز سر بسته ازان خود شوند از رحمت هستی خدا نور وحدت بر درخشد در جهان دل نبور ایزدی تا بیان شود</p>	<p>پیر شوند این دو جهان ز آوازان سوی خوبی دو گیسو ره کشا آشکارا از نوایش راز چرخ بر درخشد تابش زین آب گل تاب یزدانی کند جهان تاب بر خفا و کار و پیر بسته ازان استیان فرزانه زین قدسی نوا شرک را ظلمت شود از دل نهان جان بهر سرمدی ترشان بود</p>
<p>وقال لقمان لابنه يا بني ان الحكمة ان تفعل عشرة اشياء احدها نحى القلب الميت وتجلس المسكين وتقتي مجالس الملوك وتشرف الوضيع وتكرم العبد وتووي الغريب وتغني الفقير وتزليك اهل الشرف شرفا واللسيد سوادا وهي افضل من المال وحوزة من الخوف وعة في الحرب ولبضاعة حين يرجع هي شفيعه حين لقية الهول ودليلة حين يتقى اليقين النفس سترة حين لا يستتر</p>	<p>نیز لقمان گفت با پسر خودش حکمت و فساد زانگی سود بار اولین احیاء قلب میت است</p>
<p>نیز لقمان گفت با پسر خودش حکمت و فساد زانگی سود بار اولین احیاء قلب میت است</p>	<p>بهر اندرزش چنین گفتار خویش در جهان ده چیز بود است آشکار یعنی ابن احیاء دل انطاعت است</p>

دو همین نبشستن تو با فقیر	بر کرانه بودن از بنزم امیر
دورتر از مجلس اسباب ملک	اجتناب از صحبت اصحاب ملک
کمترین کس را گرامی داشتن	بنده را از بندگی بگذاشتن
یعنی اعتناق عبید از بندگی	کنیز برایش هست خود این زندگی
جای دادن در سفر افتاده را	در غریبی روی دل نهاده را
بهر آن کردن مهیاج آگاه	کنز گزند غریبتش آید پناه
مرفقیر را تو نگر ساختن	قابل اکرام را بنواختن
سروران را بس گرامی داشتن	پایه شان بر فراز افراشتن
هست این ده چیز افضل تر ز ما	حرز از خوف و پناهی بازو بال
عده حرب است این نیکو روش	ساز و سامانی است این فرخ کنش
خود لباعت هست این فخر ده کار	چون شوی مرسو خود را خواستار
خود شفیع تو شود در وقت بیم	چون پدید آید همه هول تحمیم
کنش را بوده است خود این نهما	چون یقین آید مرا و را منتهی
عامل خود را همین گرد و حجاب	آن زمان کاین پرده بود از ثباب
یعنی این ده خصلت فربه کار	عامل خود را شود خود پرده دار
حاجب آید از همه رنج و زیان	از همه اندوه دار و بر کران
ره نماید سوی خوبه و بهی	آشکارا آورد و فرستد بهی

<p>بر فرازد پایه جباه ترا سود بخش آید ترا خبام کار</p>	<p>راست آورد سر بسرا راه ترا رهنما گردد سوسه دار القرا</p>
<p>وقال بعض الحكماء ينبغي للعاقل اذا تاب ان يفعل عشر خصال احداها استغفار باللسان وتذكر القلب فاعلم بالبدن والعزم على ان لا يعود ابداً وحب الخيرة وتبعض الدنيا وقلة الكلام وقلة الاكل والشرب حتى يتفرغ للعلم والعبادة وقلة النوم قال الله تعالى كاذبا قليلا غلبت عليه هواه لا يستغفر</p>	<p>وقال بعض الحكماء ينبغي للعاقل اذا تاب ان يفعل عشر خصال احداها استغفار باللسان وتذكر القلب فاعلم بالبدن والعزم على ان لا يعود ابداً وحب الخيرة وتبعض الدنيا وقلة الكلام وقلة الاكل والشرب حتى يتفرغ للعلم والعبادة وقلة النوم قال الله تعالى كاذبا قليلا غلبت عليه هواه لا يستغفر</p>
<p>آن یکے فرزانہ دانش پسند گفت هر گبه عاقلے توبه گرا بايدش در کار بتن ده خصال اول ايسه بتغافلگفتن از زبان جسم خود را دور کردن از گناه وروش آوردن عزم استوار کينه در دل داشتن زین خاکدان قلت گفتار سازد کار خویش تا ز بهر علم فراغ دل شود در عبادت خواب کم آورد شب پاک یزدان داور این بهت بود</p>	<p>سبز زبان آورد گفت ارجمند میشود از گفت و کار تا سزا تا شود زین ده خصال تنگی پس درون کردن ندامت را مکار اجتناب آوردن از کار تباه تا نگردد سوی این ناخوب کار آخرت را دوست بشمرن ز جان کاهشی در خورد و نوش آورد پیش پس بطاعت از همه شاغل شود خویش را دارد بطاعت در تعب در کتابش نیک کاران راستود</p>

گفت آنان شب بکم خوردن ببرند	زانکه از بهر خدا طاعت گیرند
در سحر آیند آمرزش پزوه	آن گروه عابدان باشکوه
یعنی آن طاعت که در شب کرده اند	ره بسوی طاعتش آورده اند
بیچ شمارند و از تقصیر خویش	مغفرت درخواستن آرند پیش
چون بزه مندان ز پیش کردگار	چشم را آرند یکد اشک بار
پس ستوده باش این کردارشان	برستود اینز خجسته کارشان
چشم کم خواب و درون بشیده شو	در عبادت نهنگ همچون سروش
خاکدان را خانه خود نشیند	دل بسوی پاکیزدان آورند
این بود خود راه و رسم بندگی	خود همین شد حاصل این زندگی
بندگی و باز سر برافتن	این همه جیل است و نادر یافتن

وقال انس بن مالك رضي الله عنه ان الاخرض تنادي كل يوم بعشر كلمات و
 تقول يا ابن آدم تسعي على ظهري ومصيرك في بطني وتقصي على ظهري وتعلم
 في بطني وتفضحك على ظهري وتبكي في بطني وتفرح على ظهري وتحزن في بطني
 وتجمع المال على ظهري وتنضم في بطني وتاكل الحرام على ظهري وتأكلك الدنيا
 في بطني وتختال على ظهري وتذل في بطني وتمشي مسرا ورا على ظهري وتقع
 حزينا في بطني وتمشي في نور على ظهري وتقع في الظلمات في بطني وتمشي
 على انجماع على ظهري وتقع وحيدا في بطني

<p> آن انس ختم رسالت را انیس باد از و خوشنود گیتی را خدا گفت هر روزه همین گوی زمین گوید ای انسان چه چشم میروی لیک شکم من ترا باشد مصیر میکنی بر پشت من اینک گناه اندرون من به یالی عذاب این زمان هستی بر پشت خنده کار شادمان هستی به پشت من کنون مال بر پشت من فراهم می کنی لیک نادوم پیشوی انجام کار میخوری بر پشت من مال حرام خود خرامان میروی اینک بنابر شادمان هستی کنون بر پشت من میروی بر پشت من کنون بنور بر مجالس میروی بر پشت من از همه تنهایسانی آن زمان </p>	<p> بهر خدمت آن ستوده را جلیس از ستوده کاری او داسا خود بده کلمه اندر آرد چنین هر کجا خواهی تو اینک میروی روزگاری اندران آ می اسیر از تو می آید همه کار تباه رنج دل گردی ز کردار عقاب اندرون من شوی خود اشکیا باز در شکم من آ می غم نمون مایه را با مایه ضم می کنی چون ترا در شکم من باشد قرار اندرونم گرم را گردی طعام اندرون من شوی لت طر از اندرونم می شو می آخر حزن خود ستایکی شوی رخاگ گور اندرونم شد تر اتنها فگن انس نباشد با تو جز اندوه جان </p>
---	---

کار تو انجام تنهائے بود	هر چه گونی سخن کس نشنود
خود تو آنجا از کسی نمی شنوی	سخت پابسته در آن زندان شوی
سخت زندانی است این تار یک جا	با تو کس آنجا نباشد آشنا
تا اثر از بند آرد رسته کار	بس بنای چاری در افق خوار
از همه بیگانه باشی اندران	و از همه آرام و عشرت بر کران
از جلیس و از انیس افق بدور	خانه وحشت بود تار یک گور
خلعت گورت بتاریکی برود	کرم آن این نازنین تن را خورد
تن نماند تا کنی کاری از آن	آن زمان باشی ز حسرت لب گزاف
و کرمیزدانی بود آنجا نیس	طاعت بگیتی خدا فرج جلیس
گر خرد داری بذر کشتی انس گیر	حکم او سپر کیرای مردن بر

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من كثر فحكه عوقب بعشر عقوبات اولها
 يموت قلبه ويلهيب الماء عن وجهه ويشتمه الشيطان ويغضب عليه الرحمن
 ونيافش يوم القيامة ويعرض عنه النبي صلى الله عليه وسلم يوم القيامة
 وتلعن الملائكة ويغضوا اهل السموات والارضين وينسى كل شيء ليقتض يوم القيا

گفت آن مقبول درگاه خدا	آن ستوده رهبر راه خدا
احمد مرسل نبی محترم	ابر حجت بحمد زخار کرم
از خدا باداد رودش بر و آ	تا بود و گردنده این دوزمان

ده عذابش می کند آخر برون	هر کسی کان خنده اش باشد فرو
ریزدش بر خاک ذلت آب و	دل به درد میشود بے آبرو
با عداوت میشود خنده زمان	می شود شیطان ز کارش دانا
در قیامت آردش اندر تعب	مهربان یزدان بر او آرد غضب
روز رستاخیز خشم آرد برش	رو بگرداند از پیغیبش
می کشاید بهر نفرین اش زبان	لعنت اش آرد فرشته آسمان
باشند از کردار او نفرت گرا	دشمن اش گیرند سگان سما
بهر او باشند بسته بکین	دشمن اش گیرند اهل این زمین
نوار و رسوای شود یوم القناد	می فراموشد همه چیزش زیاد

وقال حسن البصري رحمه الله عليه يؤمننا انا اطوف في انقرة البصرة وفي
اسواقها مع شاب عابد فاذا انا بلغنا بطيب هو جالس على الكرسي بين يديه
رجال ونساء وصبيان باليديهم قوارير فيها ماء وكل واحد منهم يستوصف
دواءا لداء فقال فتقدم الشاب الى الطيب فقال يا الطيب هل عندك
دواء يغسل الذنوب ويشفي مرض القلوب فقال نعم فقال هات فقال اخذني
عشرة اشياء قال خذ عرق شجرة الفقمع عرق شجرة التواضع واجعل
فيها هليلج التوبة واطرح فيها من الرضاء واسحقه بمنجى الرقاعة واجعله
في قدر التقي وصب عليه ماء الحياء واغله بنا الرحبة واجعله في قدر الشكر

و ترجمه بمروحه الرجاء و آشر به بملقه الحمد فانك ان فعلت لك فانه
ينفعك من كل داء و بلاء في الدنيا و الآخرة

آن حسن بصری فرخنده خصال	داد بیرون از زبانش ایصال
گفت در بازار بصره ره کشا	می شدم از پیر سیر کوچه با
با جوانی عابدی آن نوشاب	یا دیزدانی دلش برده تباب
پس طبیبی را بدیدم آن زمان	گرد او یکجا بس از مردمان
هر کس از وی دوا خواستی	چاره بهر شفا میخواستی
آن جوان آمد به نزد آن طبیب	گفت ای مرد خردمند لبیب
هست پیش تو چنان نیکو دوا	کان دهد از درد عصیانم شفا
شویدم از دل همه چرخ نوب	تندرستی بخشد از درد قلوب
تندرستی بار دم آن خوش دوا	اگر تو میدانی از انم برکشا
داد پاسخ آن طبیب هوشیار	کای جوان برگفته من گوش دار
پیش من این درد را باشد دوا	زان دوا بی شک بمن آید شفا
بهر آن ده چیز از من برستان	تا به بینی تندرستی را نشان
از درخت فقر بستانای حصول	فقر آن مرغوب ارباب قبول
فقر با اصل تواضع کن بهم	توبه را با وی بلیا چ سازم
سختی آنرا از رضا طون بیار	اندرین طون بساتیدن بسیار

<p> واز قناعت بهر این منجا رکن پس درین هاون بدین منجا رسا پس بران مسوق ریزاب حیا پس فرود آور همه در جام شکر مروه از بهر آن کن از رجا بعد از ان از قاشق حمدش نبش سود بار آید ترا در دو جهان وار با نذازمه و در دلا تندرستی بخشد از غم الم در دنیا کاسه ز دل بیرون رو </p>	<p> از براسه تندرستی کار کن سخی را بر ساز در و یک رضا جوش کن در آتش حب خدا تا شود شیرین از انست کام شکر تا رسد زان مروه آنرا هوا این دوا آمد ترا در اروی هوش گر بکار آری تو گفت چنان در همین گیسو و در دار بجزا خود شفایابی نواز استقام غم رنج غفلت را همه در مان شود </p>
---	---

وقيل جمع لبعض الملوك خمسة من العلماء والحكماء فامرهم ان يتكلم كل واحد
 منهم بحكمة فتكلم كل واحد منهم بحكمة فصار ثلث عشرة فقال الاول هو
 الخالق امن وامنه كفر وامن المخلوق عتق وخوفه رق وقال الثاني الربا
 من الله تعا غنى لا يضره فقر واليكس عنه فقر لا ينفع مع غنى قال الثالث
 لا يضر مع غنى القلب فقر الكيس ولا ينفع مع فقر القلب غنى الكيس قال
 الرابع لا ينفع اد غنى القلب مع الجود الا غنى ولا يزداد فقر القلب مع غنى
 الكيس الا فقره وقال الخامس اخذ القليل من الخير خسر من ترك الكثير

گر و کرده باد شاه و دادگر	نچ از دانشوران باهمنه
نیز از فرزنانگان بهوشیار	آن سزیده و انشان رستگار
داد فرمان هر یک رازان گرو	تا بگفتاری شود حکمت پزوه
هر یکی زان اهل دانش کرد یاد	و سخن کان راه حکمت یاد داد
حکمتی درخواست شاه دادگر	جای آن یک دو بنیاد جلوه گر
پنج حکمت شد بدین ره ده شمار	هر یکی زین ده سراسر سود بار
اولین رمز نهفت برکشاد	سر بسر فرزنانگی را در کشاد
گفت تر سپید زینزدان ایمنی است	ایمنی از وی بیرون از کفر نیست
امن مخلوق است آزادی عیان	خوف او از سبحدگی دارد نشان
گفت ثانی از خدا باشد رجا	آنچنان سرمایه داری و غنا
کان نمی یابد زنا و آرزویان	زانکه داندش غمای جاودان
یاس از نزدان همه مالکی است	سود آن پیدانه از سر مالکی است
هست مایوس از خدا آن بنیوا	کش نه بخشد سود افزوده غنا
آن غنا نبود مرا و را سود بار	بی نوا بوده است آن ناهوشیار
سومین گفتا نوا سندی دل	کان بود بر فقر صوری مشتمل
فقر کیست خود زیان پیادش	از فقری بر کرانه واردش

فقر دل بوده است آن فقر آشکار	کش نوانندی نیاید سودبار
چارمین فرمود کان قلبی غنا	خود زیانش نیست از جود و سخا
جز غنا بنفرا یدش این جوداً	بر فرون آید از ان بهبود او
فقر قلبی با حصول مال و زه	هست ناداری همه پید اضر
غیر فقرش می نیفزاید غنا	صد زیان دارد چنین گونه غنا
پنجمین آن گونه گفتارش سرود	معنی حکمت بدین صوت نمود
اندکے از خیر آوردن بدست	از رها کردن فرو ده شربست
ترک کل الشربے بہتر بود	دور ماندن از بدی خوشتر بود
از گرفتن اندکے از چپ خیر	کان بدوری آمد از نقصان مضیر

وقال ابن عباس رضي الله عنده عن النبي صلى الله عليه وسلم عشرة اصناف من امتي لا يدخلون الجنة الا من تاب اولهم القلوع والجيوف والعتات والدبوب والديوث وصاحب العوطة وصاحب الكوبة والعقل والزئيم والعاقل لو اذيع قيل يا رسول الله صلى الله عليه وسلم ما القلوع قال الذي يمشي بين يدي الامراء وقيل ما الجيوف قال النباش وقيل ما العتات قال التهام قيل ما الدبوب قال الذي يجمع في بيته الفتيات للفجور وقيل ما الديوث قال الذي لا يفار على اهله وقيل ما صاحب العوطة قال الذي يضرب بالطل وقيل ما صاحب الكوبة قال الذي يضرب الطنبور وقيل ما العقل قال الذي لا يفكر

عن الذئب ولا يقبل العذر و قيل ما الزئيم قال الذئبي ولدا من الزنا و يقعد على
قاعة الطريق فيغتتاب الناس و العاق مشهور

آن ستوده سرور هر دو جهان	حجت دارای این کون مکان
باو از نیردان درودش بشمار	تا بگردش هست چرخ و روزگار
گفت آن پندب فرخنده کار	گفته خوش از هدایت سودبار
ده گزیده از امت من زمینهد	ره نخواهند یافت در دارالقر
لیکن آن تائب که از کردارش	با پشیمانی گذارد کار خویش
اولش قلاع و پس قبات ان	هم جیوف و هم دلوب بد نشان
بعد از ان دیوث مر جیبا	صاحب کو به عتس ناسزا
پس ز نیم و عاق هم ذی عطبه	زانکه می سازند کردار تبه
گفته شدای راز دان کبیا	معنی این ده صفت بر ما کشا
گفت قلاع آنکه پیش سروران	میرود همچو نیمس گستران
تا کند نمامی مردم بے	بس بن بان بیند ز کارش هر کس
پس جیوف آن زشته کارگوین	آنکه از مرده همین دزد و کفن
هر که نمام است قبات آن بود	بدترین مردم گیهران بود
پس دلوب آن مرد کز زشتیش	فاحشه راجع کن در خانه اش
تا ز ناکاران و زشته گوهران	نزد او آیند خود از هر کدان

مرد دیوت آنکه بر اهل خودش	غیرت اش نیاید ز کردار بدش
مرد طباال است صاحب عطبه	ناگزیده عامل کاتب
صاحب کوبه بود طنبور زن	کاکتساب خود کند ناپاک فن
پس عتلی آن مرد ک تیره ضمیر	آن گشته بخش و پوزش ناپذیر
پس ز نیم آن زاده کارزنا	آنکه مردم راست و غیبت گرا
بر نشیند بر طریقی و شاه راه	غیبت مردم کند آن رویاه
عاق آن ناخوش کن مام و پدر	آنکه از فرمان شان آید بدر
مادر آزار و پدر بیزار اوست	تیره گوهر ناسزیده کار اوست

قال النبي صلى الله عليه وسلم عشق نفسك يقبل الله تعالى صلواته من رجل
وجيد بغير قضاء ورجل لا يؤدى الزكاة ورجل يوم قوما وهم لا يكرهون
ورجل مملوك ابى ورجل شارب الخمر من و امرأة باتت و زوجها شارب
عليها و امرأة حرة تصلى بغير خمس واكل الربوا و الامام الجائر و رجل لا يتقوا
صلواته عن الفحشاء والمنكر لا يزاد من الله تعالى الا بعدا

گفت آن ختم رسل عالجباب	در خدا دانی همه کامل نصاب
با و بروی از خداوند جبان	خوش درود و آفرین جاودان
ده نفر هستند زشته کار و بار	ناشریده گوهر و زشتی شمار
هر چه میخواهند ایمان از نماز	نیست پز رفته بر سستی نواز

اولین تنب گزاری زنده صلوة	دومین آن ناگزارنده زکوة
سومین مردی گروبی را امام	ز اقدایش قوم را کرده تمام
چهارمین آن بنده کوآرد گیریز	سرکش از خواجه و از و دار گیریز
پنجمین آن دایم آباد گسار	می گساران مدمن ناپاک کار
آن ششم که بانوی کینه فروز	شوی او در ششم و او شب هر روز
هفتمین آن حره زشته لقب	کو بر بنده سزا ز ولی سبب
هشتمین ناپاک مرد سنا سزا	کو خورد از مردمان مال ربوا
آن نهم سلطان جائیز سلم توز	عالمی از ظلم او تاریک روز
آن دهم مردی که بجزارد نماز	لیکن از زشته گنش نا ماند باز
از بدش ناورده باز	بر نیفزودش سوی نیز و آبیاز
دورش از زشتی و ناخوبی نکرد	هست از بس تا سزا آن زشته مرد
این نمازش دوری آرد از خدا	کار او باشد همه زشتی گرا
حمت یزدان بدورش فلکند	نار و وزخ و رتنورش افکند

وقال النبی صلی الله علیه وسلم ینفی للداخل فی المسجد عشر خصال لیس
ان یتعاهد حقیه او تعلیه و ان یمید ابرجیه الیمنی وان یقول اذ دخل
بسم الله و سلام علی رسول الله و علی ملائکة الله اللهم افتح لنا الابواب
رحمتک انک انت الاله اب وان یسلم علی اهل المسجد وان یقول اذ الم

فیه احد السالوم علینا وعلی عباد الله الصالحین وآن یقول شہدان
لا اله الا الله وان محمداً رسول الله ولا یمربین بک المصلی وان لا یعمل
بعل الدنیا ولا یتکلم بکلام الدنیا وان لا ینخرج حتی یصل رکعتین ان لا یخل
الا بوضوء وان یقول اذا قام سبحانک اللهم وبحمک اشهدان لا اله الا
انت استغفرک واتوب الیک

گویی که رخشان زکات مصطفی باد از یزدان درویش کی بشمار ده خصال آمد همه خوبی کشا بنگر و بس نیک تر آن هر دور ورنه در مسجد بیانا وارش انچه ارشادست از خیر الانام نیز در باب لغال راه سا تا نماز آید بدور از زلل بندگی را تخم در دل کاشتن جان و دل بسن بر فی المن بهر تن از سینه ریشان بودت رسته آتی از غم هر دو جهان	گفت آن تابان فروغ اجتناب احمد رسول کردگار از برای داخل مسجد سزا اولین موزه و هم نعلین پا گر بود ناپاک طاهر آردش می تواند آنکه مقصود کلام در تعابد نسبت خفین پا داشتن پاسبیده از در و غل رسته از تشویش خود را داشتن سر بسر بیرون شدن از کارتن نی بهر سودل پریشان بودت تا بود اخلاص را پید نشان
--	--

تادلت بایادیزدان لبته نیست
 چه کن تا خویش را از خود بری
 نگری آن نور جان افروز را
 خویش را بپنی سراسر ناپدید
 چون بسجد آید از بهر نواز
 چون درون مسجد آید آن زمان
 بر رسول الله گوید السلام
 بعد از آن گوید که ای هستی خدا
 خود توئی و بابای هستی نواز
 بعد از آن بر اهل انجا نماز
 که در آن مسجد نباشد بچکس
 که زبان خود بیرون آرند
 بعد از آن آر و شهادت بزرگان
 بعد از آن گوید شهادت گستم
 نیست معبودی بخجسته خدا
 او رسول داو هسته خداست
 انگذر و پیش معبودی نه بهار

جانت از تشویشها و استیثیت
 چون شوی بخود خدا را انگری
 از گمان و وهم خانه سوز را
 بشنوی رازی که نتوانی شنید
 راستین پایش در آن آرد
 کلمه بسم الله را ندیزبان
 بر سر و شان خداوند انام
 بهر ما ابواب رحمت بر کشا
 بخشش تو شدگان اچار ساز
 السلام آرد همه بیت طراز
 بهر آن داخل همین بوده است
 این سلام ما بسا و صالحین
 آنکه از ایمان صادق شدگان
 هست در دل این شهادت باوم
 احمد مرسل رسول نهما
 بنده نیز دان و ختم انبیاست
 کاین گناهی سراسر زشت کار

نیز در مسجد از پیش کار	کشتن نیاسی دلی اند شمار
دنیوی گفتا ربر لب نیاورد	تا برون سویه ز مسجد نگذرد
تا دور کعت بر نخواند از نماز	خود برون نیاید ز مسجد با نیا
داخل مسجد نگر د بے وضو	باشدش وقت قیام این گفتگو
سجنانک ای داوریستی خدا	بز تو نبود کس عبادت راسترا
از تو بستم مغفرت را خواستار	سوے تو گم دیدم ای کردگار
این شهادت میدهم با راستی	بی فزون و کم و کاستی
از درونم این شهادت بر یکید	این شهادت راستی راشد کلید

وعن ابی هريرة رضي الله عنه عن النبي صلى الله عليه وسلم الصلوة عماد الدين
وفيهما عشر خصال تزيين الوجه وتزوير القلب راحة البدن وآنس في القبر ومثل
الرحمة ومفتاح السماء وثقل الميزان ومرضاة القرب وثمن الجنة وحجاب من النار
ومن أقامها فقد أقام الدين ومن تركها فقد هدم الدين

بو هريرة بن شين مصطفی	راوی فرموده خیر الورا
با ویزدان راضی از کردار او	از نبی بود دست این گفتار او
گفت آن سرور عبادین نماز	ده خصال آمد در آن خوبی طراز
خوبی رو و درخشانی دل	روشنی بخشای تابانی دل
از برای تن بود راحت طراز	هم بگور آید انیس جان نوا

منزل رحمت کبیر آسمان	نقل میزان عمل آدمیان
موجب خوشنودی پروردگار	قیمت جنت حجاب از بهر تار
این ستون را هر که دارد استوار	کاخ دین او بساند برقرار
تارک آن مادم دین خودست	برزین انداز آیتین خودست

وعن عائشة رضي الله عنها عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال اذا اراد الله تعالى ان يدخل اهل الجنة في الجنة بعث اليهم ملكا ومعهم هداية وكسوة من الجنة فاذا ارادوا ان يدخلوها قال لهم الملك قفوا ان معي هداية من العالمين قالوا وما لك الهدي فيقول الملك هي عشرة خواتيم مكتوب على احدكم السلام عليكم طيتم فادخلوها خالدين وفي الثاني مكتوب رفعت عنكم الاعيان اللهم وفي الثالث مكتوب وتلك الجنة التي اوردتموها بما كنتم تعملون والاولع مكتوب البسناكم اهلل والجلل وفي الخامس مكتوب وشر وجناهم جبر عين اني جزيتهم اليق يما صبروا انهم بهم الفائزون وفي السادس مكتوب هذا جزاءكم اليوم بما فعلتم من الطاعة وفي السابع مكتوب صرتم شبانا لا تحرمون ابلا وفي الثامن مكتوب صرتم امنين لا تخافون ابلا وفي التاسع مكتوب سرفقم الانبياء والصلقين والشهداء والصالحين وفي العاشر مكتوب سلكتم في جوار الرحمن ذي العرش الكريم ثم يقول ملاك ادخلوها بسلام امنين فيدخلون الجنة ويقولون الحمد لله الذي اذهب عنا الحزن ان لم يتبنا لغفور شكور الحمد لله الذي صدقنا وعده واوثرنا

الارض نبتوه من الجنة حيث نشاء فنعلم اجر العالمين واذا اراد الله ان يهلك
 اهل النار في النار ثبت اليهم ملكا ومعه عشرة خواتم في اولها مكتوب دخلوها
 لا تموتون فيها ابدا ولا تحبون ولا يخرجون وفي الثاني مكتوب خوضوا العذاب
 لا ارحمكم وفي الثالث مكتوب يئسوا من رحمتي وفي الرابع مكتوب ادخلوها
 في الهمم والغم واخرن ابدا وفي الخامس مكتوب لباسكم النار وطعامكم از قوم شريركم
 الحميم وهم يهادكم النار اغوا شيكم النار وفي السادس مكتوب هذا جزاءكم اليوم
 بما فعلتم من عصيتي وفي السابع مكتوب سخطي عليكم في النار ابدا وفي الثامن
 مكتوب عليكم اللعنة بما فعلتم من الذنوب الكبار ولم تتوبوا ولم تتدوا وفي
 التاسع مكتوب قراءكم الشياطين في النار ابدا وفي العاشر مكتوب اتبعتم
 الشيطان ارحم الدنيا وتوكلتم الاخرة فهذا جزاءكم

عائش صدیقه آن زوج رسول	آن گزیده ترزار باب قبول
باد دار اس جهان راضی انو	از رسول اندر اوی گشت او
گفت فرمود دست ختم انبیا	احمد مرسل رسول کبرا
آن رسول کردگار دو جهان	باد پاکیزه درودش جاودان
چون نخواهد او رکون و مکان	برون اهل حبس آن سوختان
خود فرشته افرستد کردگار	با گزین یک هدیه فرخنده کا
کسوتی زیبا ز مینوے گزین	ار مغانی خوشن ز گیسو آفرین

چون بسپند اهل جنت آمدن
 آن فرشته می کند این گفتگو
 اندکی باشید و از من بشنوید
 هدیه دارم ز رب العالمین
 چیست آن هدیه بگویندش همه
 آن فرشته می شود پاسخ گزاف
 هست مکتوب نخستین اسلام
 نیک بود شنید در خاکی سرا
 این زمان آیند در دار النعم
 دومین باشد نوشته این قوم
 یعنی از اندوه و غم ستید پاک
 در سوم رقوم باشد این نگار
 پنجمین میراث از کار شماست
 و چهارم باشد این بگذاشته
 زمین حلال تن پوش تان کردیم ما
 پنجمین مکتوب باشد اینچنین
 داده ام امر دوز آنان را اجرا

اندر آن خانه بدو را از محن
 ای گروه اهل جنت نیک خو
 زان سپس در جنت الماکورید
 بهر تان یک ارمغان بس گزین
 رازان هدیه بچویندش همه
 کاغذی بوده ست ده مهرش نگار
 بر شما ای نیکوگان نیک کام
 دهمه کردار خود نیکه گرا
 جاودان باشید با عیش مقیم
 از شما دوست اجران و غموم
 هر شمار نیست از کس بیم و باک
 بهر تان میراث شد و ار القدر
 مژده از خصل کردار شماست
 مهر نذرانی بران بگذاشته
 زیوری از بهر تان زینت فزا
 بهر تان هم جفت آمد حور عین
 بر شکیب شان دران دار العنا

فائز آن هستند آنان بنگیان
 آن ششم کار و زاین نیکو خرا
 آنچه کرد بستید و پیشین بن
 بهشتین باشد چنین مکتوب آن
 هیچ گاهی روی پیر تنگید
 بهشتین امین شدید از بگزند
 بعد ازین نیاید شمار بیم و پاک
 آن نهم مکتوب گاهی اهل یقین
 باشد میدان ره بسته خدا
 هم جلیس آن چنین بگزندگان
 در هم مرقوم باشد این کلام
 مر شمار این زمان بود ست جا
 آن خدای مهربان رب رحیم
 آخرین گوید فرشته این کلام
 یعنی اینک و بهشت نسیم
 بعد از آن داخل شوند اهل جان
 جاودان جاوید و قدسی سرا

بر مراد خاطر خود کامران
 هست مزد کار و گفتار شما
 طاعت پروردگار و جهان
 من شمار کرده ام اینک جهان
 با جوانی جاودانه همید
 آنکه مردم را کند خوار و نرزد
 از همه بیم و زیان هستند پاک
 بهشتینان گروه مکرسلین
 بارفاقت کشته از لطف خدا
 مر شمار کرد و دار آجیان
 ای ستوده گوهران نیک کام
 در جوار حضرت گیتی خدا
 مالک و وارنده عرش عظیم
 فادخلوا آمین باسلام
 جاودان باشید با عزت مقیم
 و رخسان با خرمیها توان
 بهر روز از نشاند و دید خدا

تار ساگرد و دهمه کار سپاس	برزبان آریز گفتار سپاس
کان ز ما بر بود این پنج و نهم	شکران هستی خدای ذوالنهن
نندگان را مهر بان آمرزگار	بیگان بوده ست آن پروردگار
بهر ما این مزدوری اراست کرد	شکران داور که چنان راست کرد
این فراقهای جهان بر ما کشاد	جنت فردوس را ارادت داد
بهر آرامش گزین آرام جاست	هر کجا آرام گاهی بهر ما ست
خادمانش جمله در فرمان ما	هست این وسعت کده ازان ما
آن ستوده داور پروردگار	نعم اجر العالمین از کردگار
در بهنم بودن اصحاب نار	چون بخوابد خالق لیل و نهار
با یک قمر طاس ده مهرش بجا	مرفرشته را فرستد کبریا
خود دران آتش در آید این پنج	اولین مکتوب آن باشد چنان
حالت ثالث نموت ولی حیات	بهتر مان باشد بر افزون از ممت
زانش دوزخ همه شعله نشان	زان برون سو آمدن نبود توان
خود فرو رفته شویدا ندر عذاب	دومین بهره ازان ناخوش کتاب
جاودانی شد دران پنج و نهم	نیست آرامش دران بهر شما
بوده اید از حجت من نا امید	سومین مکتوب آن باشد پدید
خود در آید اندران دار البوا	چهارمین مکتوب ابلی اصحاب نار

<p> جاودان باشید در اندوه و غم پنجمین مکتوب باشد این نگار خور و نه ز قوم آن نارجم فرش تازین آتش ذات اللهب در ششم مکتوب کار و زین جزا هر چه خود کردید از عصیان من خود پشیمان نیامد بد از کار خویش هفتمین مکتوب کان خشم من است و اما باشد بدین سان خشم من هشتمین مکتوب لعنت بر شما از کبائر آنچه کردستید تان سرکشی و کفر و هم اکاد و شرک آن نهم مکتوب باشد انچهان جاودانه اندران آتش کده آن دهم مکتوب کای نارستان برگزیدید آن فرو دین خانه را این خزار تان کنون آمد بکار </p>	<p> هست جا و بدی چنین ریخ و الم خود لباس تان بود سوزنده تا هست آشامیدن از ما جمیم غاشیه از نار بارنج و تعب هست بر کردار و عصیان شما سر برون بردید از فرمان من توبه نکردید از کردار خویش آنکه جان تان بدو نزع افکنست بر همه فرمان بران اهرمن بهر آن زشته فعل ناسرا خود به پیدای کشیدید آن زمان در پرستاری همه بیداد و شرک همنشینان شما اهرمنان باشما باشند شیطانے رده پیر و شیطان شدستید آن زمان ترک کردید آخرت کاشانه را کیفری شایسته هر زشته کار </p>
---	--

و عن بعض الحكماء طلبت عشر في عشر مواطن فوجدتها في عشرة اشهر طلبت
 التوبة في التوبة فوجدتها في الواضع و طلبت العبادة في الصلوة فوجدتها في الوضوء
 و طلبت الراحة في الخوص فوجدتها في الزهد و طلبت نور القلب في صلوة الزهراء
 ع و فوجدتها في صلوة الليل سرا و طلبت نور القيامة في الحج والعمرة فوجدتها
 في العطش في الصوم و طلبت الجواز على الصراط في الضحية فوجدتها في الصدقة
 و طلبت النجاة من الناس في النجاة فوجدتها في ترك الشهوات و طلبت حب الله
 في الدنيا فوجدتها في ذكر الله تعالى و طلبت العافية في البهاج فوجدتها
 في العزلة و طلبت نور القلب في المواعظ و قراءة القران فوجدتها في التفكير و التذكر

هست از فدرانه دانش گزین	بهر دانشمند اندر من
گفت آن فدرانه دانش پناه	خواستم ده چیز در ده جاگاه
یافتم آن ده درون ده دگر	بود آن ده اندران ده دگر
در تکر طالب رفعت شدم	خواستار پایه عظمت شدم
در تواضع خود نشانش یافتم	بود بنیفت از دانش یافتم
من پزوهیدم عبادت در نماز	یافتم در ضمن تقویش فراز
در فزون جوی شدم راحت پزوه	تا گهی نیایم ز ناداری ستوه
یافتم در زهد از دنیا کس و ن	زانکه آرام ست در ترک فزون
در نماز روز جمعه یافتم نور دل	خود صلوة اللیل بودش شتم

آشکارا روز را باشد نواز
 خواستم نور قیامت در سخا
 از صراط آسمان گذر کردن پدید
 یافتم در صدقه آن را آشکار
 رستن از تعذیب نار و هم نخاح
 یافتم در ترک شهوت زان نشان
 حب نیز دانی بدنیای دلی
 یعنی از ذکر خداوند مجید
 یاد او جانم بمرش در ربود
 از همه اشیا پز و هیدم و را
 واجب و خود من هستی و پیش
 پرتوی زو هست این کون مکان
 جز خدا هر چه بگفته بگری
 هست از قدرت همه جا آشکار
 ظاهر و باطن از ان شد نام او
 او همه جا هست و ما خود نیستیم
 این همه هستی مانند اوست

در نماز شب نهان باشد نیاز
 دیدم اش و عطش روزه بر ملا
 خواستم از اضحیه در روز عید
 نش بوقت خاص نبود انحصار
 آرزو کردم بکبر و امرباح
 دیدم اش در ترک خواشها عیان
 جستم و دیدم بذکر آن غنی
 حب نیز دان از دلم سر بر کشید
 بر دلم را ز محبت بر کشود
 آشکارا هر کجا دیدم و را
 خالق افراز و پستی و پیش
 از زمین و اختران و آسمان
 زان سوی فعال مطلق رهبری
 حکمت او پرده بسته زاستاد
 مست شد جان خرد از جام او
 ما توان استیم کی خود ایستیم
 بیکر آرای تویم نفس سبت

صورتی بر لبست این و همی نگار	مایه و سپیدیم شد سازوار
دانش ما هست صنع کبریا	جنبش ما شد فرمان خدا
وان ازین پیکر و ازین مایه جداست	تا روان ما که فرمان خداست
با فروغی به زر خشان روز	در تن ما هست تابا لایه فروز
هست زنجیر توانش زان رسا	دانش ما هست نادانان زدا
از زبونان ناتوان ترمی شود	چون روان ما ز تن بیرون رود
از شب تاریک تر تاریک تر	دل شود از رفتن اش تیره گهر
بوده ام و از عزلت آمد آشکار	در مجامع عافیت را خواستار
کنج عزلت گنج بد این عافیت	یعنی از عزلت نشان عافیت
با سلامت بوده ام تنهای نشین	یا فتم زان بوده ام عزلت گزین
عزلت آمد مکن هر عافیت	عزلت آمد با من هر عافیت
تا با گردی تو اربس القریں	عافیت خواهی به تنهای نشین
خود نشین آمد از بهرستن	خود پذیر جلوت و صحبت شدن
نیز از درس کلام آسمان	در مواظظ نور دل جستم عیان
اگر تیرگان باشد از بهر خدا	در تفکر یا فتم هم در بکا

وقال ابن عباس رضي الله عنهما في قوله تعالى واذا ابتلى ابراهيم ربه بكلمات
فاتمهن قال عشر خطبات من السنة خمس في الراس وخمس في البدن فاما الاول

السؤال والمضغنة والاستنشق وقص الشارب والحلق واما في البدان
نتف الا بط وتقليم الاظفار وحلق العانة والختان والاستنجاء

ابن عباس أن ستوده ربهما	ابن عباس خواجه هر دو را
بهره اش باد از رضوان خدا	باد ما و ایش بجنات العلی
بهر تفسیر کلام کبریا	کرد شریح آیت اذ ابتلی
گفت ابراهیم را آن ذوالجلال	گروه تسلیم این گزیده ده
پنج زان ده هست پیوندش لبر	در بدن بوده ست آن پنج و گر
انچه با سر است پیوندش عیان	بر سر و دندش بدینگونه بیان
مضمضه قص الشوارب هم سوا	هست استنشاق و حلق الراس
هر چه باشد باین پیوند آن	گنبدن موسی بقل آمد عیان
بعد از آن تقسیم اظفار آشکار	سومین بسترون موز مار
چا رین آمد ختان تا جاودان	خاتم اینها است استنجاء عیان

وعن ابن عباس رضي الله عنهما قال قال النبي صلى الله عليه وسلم
صلى الله عليه عشرة ومن سب مرة سب الله عليه عشرة مرات الا تری
لقوله تعالى الوليد بن مغيرة لعنة الله عليه حين سب النبي صلى الله عليه
وسلم مرة واحدة سبه الله عشر مرات فقال ولا تطع كل حذوف مبین
هنا من منع بنمیر منع الخیر معتدا یثم عتل بعد الذی یزیم ان کان امال

وین اذ اتلے علیہ آیاتنا قال اساطیر الاولین یعنی کذب بالقرآن

ابن عباس آن ستوده رہنما باد از و راضی خداوند جهان گفت ہر کس بر رسول مصطفیٰ گنجدان راز ہے کردگار آن حبیب اللہ فخر المرسلین شاہباز اوج قرب ایندے گوہر شہوار بحر کائنات باد بر جانش درود کردگار بر فرستد یک درود با صفا گریکے زشت اش بگوید زشتہ کا شاہد این قال حال آن پلید گفت در شان نبی یک زشتہ گفت گفت خلاف مہین اش کردگار پس عقل گفت و متلع عیان معتدش فرمود آن ہستی خدا بعد از ان تکذیب قرآن مجید	از کلامش گفت یزدانی کشا تا بود کردندہ چرخ آسمان صدر بزم اجتبار و صفا معدن اسرار قدس آشکار خاتم ختم رسالت را نگین طائر قدس آشیان سر ابر نیسان فرو سیدہ صفات جاودان تا بودہ باشد روگار دہ درودش میفرستد کبریا زشتہ دہ بارش بگوید کردگار بن مغیرہ نام ناپاکش ولید پس خدا دہ بار او را زشتہ گفت بعد از ان ہما ز گفت اش آشکار پس ایشم اش گفت و انکاہان پس ز نیم اش خواند و گفتش نامنا نامنا گفتن بفتان حمید
---	---

سوی او منسوب کرده کردگار	کرد و حال او بدینسان آشکار
چون شود خوانده بر و آیات حق	آن معارف سر بسر کلمات حق
گوید از پیشینیان افسانه است	یعنی آن قرآن فرازین نامه است
با وجودی کشش خدای مهربان	داد و از سر بایه و پوزش توان
بر فرز و آن آورد آن مال زرش	بر فر از یده بدین عزت سرش
آسمانی نامه را تکذیب کرد	همه دوزخ شد آن ناپاک مرد
این سزایش بود از هستی خدا	داد اگر آه جناب کبریا

وقال ابراهيم بن ادهم رحمه الله حين ساءلوه عن قول تعالى ادعوني استجب لكم
وانا ندعوني استجب لينا فقال ماتت قلوبكم من عشرة اشياء اولها انكم عرفتم الله ولم
تؤدوا حقه وقرأتم كتاب الله ولم تعملوا به وادعيتهم على اهل البيت وادعيتهم
وادعيتهم حب الرسول وتركتم الشريعة وسنتها وادعيتهم حب الجنة ولم تعملوا بها وادعيتهم
خوف النار لم تنهوا عن الذنوب وادعيتهم ان الموت حق ولم تستعدوا له
واشتغتم بعباد غيركم وتركتم عيوب انفسكم وتاكلون رزق الله لا تشكروا
وتدافنون موتاكم ولا تعتبرون

گفت ابراهیم آن او هم پسر	عارف و انا و پاکیزه گهر
حسرت اش از پاکیزه و آن پسر	جا و دان با قدسیان ما و شما
چون به پسر سید ندگای دانش کشا	گفت او عو نه جناب کبریا

استجب فرمود ادعوا را جواب	یعنی از هر کس دعا آید مجاب
جسته میخوانیم از دست خدا	استجاب نیست بهر ما چه را
بهر چه از ما دعای پذیرفته نیست	خواندن و نخواندن از ما خود نیست
از اجابت چون دعا آمد جدا	استجب را را زیر ما هر کس را
و او پاسخ آن گزیده هوشیار	پاسخی اهل خرد و اسود بار
گفت از ده چیز دلهای شما	مروه اندای غافلان از کبریا
استجاب نیست زین بهر شما	از دل مروه کج اسمع دعا
اولین بشناختید آن کردگار	لیک بهر او نگر و دید پیچکار
از شما هرگز نشد حق اش ادا	پس چه بود تان ز عرفان خدا
دومین خواندید آن قدسی کتاب	آن منزل ناسمان فصل خطا
کار ناکر دیدید فرمان آن	بر دل تان چیره شد نسیان آن
لغض شیطان است دعوی شما	لیک در دل هست با شیطان
هر چه فرمانش بود آن میکنید	بر ره او هر زمان خود میروید
بر زبان دعوی حب مصطفی	لیک کردستید مسنونش را
پیر و سنت نبود ستید تان	پس کجا حب معیب را نشان
دعوی تان حب جنت و ائمه	لیک کار اهل حبت خود کج
دعوی تان خوف از نار حیم	لیک کار تان ز شیطان رحیم

از گشته هرگز نکردن اجتناب	رو نه کردن سوی کردار صواب
مرگ را خود راست گفتن از زبان	باز آماده نماندن خود چه بیان
از نگو کاری گزیده زاد خویش	از چه باشد تا فرستادن پیش
مشغول بودن بعیب دیگران	و از عیوب خود مبادن بکران
دیگران را و نمودن عیبها	عیب خود نماند و دیدن این چها
روزه رزاق مطلق نخورید	لیک شکر او بلب می نیاورید
ناسپاسی آمده کار نزنند	راست پوشی نیست کار اجنبند
مردگان را خود بخاک اندر نهان	می کنید ای سر بر ابل جهان
خونی گیرید زین کار اعتبار	نیت مرگ کس شمار اسودان
تا ز بهر مرگ آماده شوید	راسته در کار باداده شوید
خاک گور مردگان روزگار	سرمه چشم است بهر اعتبار
ایک ازین سرمه نه بنیشتیم کور	خود غبار دیده او خاک گور
هر که را دیده بود بنیش نشان	او ز مرگ دیگران بنیعیان
کواثرین دنیای دون بس فراتر	میرود بخوابسته سوی دگر
می گزارد هر چه دارد مردور	نیت جاویدی جهان پیکری
هر کس از باشد گانش در حیل	رخت بر بسته نشسته بسبیل

وقال النبی صلی الله علیه وسلم ما من عبد وامة عاها هذا الدعاء فی

لیله عرفه الف مرة وهی عشر کلمات لم یسئل الله شیئا الا اعطاه ما لم یدع
 لقطعته جسم او ماتم اولها سبحان الذی فی السماء عرشه سبحان الذی
 فی الارض مملکته وقدرته سبحان الذی فی البر سبیلہ سبحان الذی فی
 الهوی روحه سبحان الذی فی النار سلطانه سبحان الذی فی الاحکام
 علمه سبحان الذی فی القبور قضاه سبحان الذی رفع السماء سبحان الذی
 وضع الارض سبحان الذی لا یملأ ولا ینفخ الا الیه

<p>احمد مرسل رسول محبتہ آفرینش از خداوند دود یعنی البیان ملک آن رب عزیز یوم عرفه با همه صدق و صفا خواند این ده کلمه بخوبی شمار هر چه خواهد در جهان زمین و آسمان یا گناهی کان بود بس ناسترا خود هویدا استجابتہ را اثر گش بود بر آسمان عرش عظیم زانکه او بود است گیسوان آفرین گش بود بر رف دریا از نیل</p>	<p>گفت آن یزدان فرستہ با صفا بر روانش باد از یزدان در بنده نبود و یا خود آن کنیز چون بخواند در دعایش این دعا ده صد از مرآت آرد و شمار کش نه بخشد و اورستی خدا تا نخواهد قطع رحم از اقربا اولین زمین ده کلام خوبتر پاک بوده است آن خداوند کریم قدرت و ملکش سر اسر بر زمین پاک بود است آتش خداوند جلیل</p>
--	--

پاک بود هست آن پرستش اسرا	کش بود ذات مقدر بر هوا
یاروان کش آفریده آن خدا	هست پیدا کرده اود بر هوا
یا فرشته روح نام از کردگار	جاودانه بر هوا دارد گذار
پاک بود است آنکه در آتش عیان	سطوت او هست بر اهل جهان
پاک بود است آنکه بر اهل قبول	جاودان حکم و قضایش در ظهور
پاک بود است آنکه گروون کشید	بی ستونش استواری آورد
ور نشست آورد گوی خاکدان	بر نهاده زیر تر از آسمان
پاک بود است آنکه بجا نیست نو	بی خلاص و نه نجات الا باو
یعنی از قهرش نیار و کس گم	هست بس هرزه پفرانش ستیز
میتوان سویش از و بگریختن	نی ز حکمش حجتی نگیختن

وعن ابن عباس رضي الله عنهما انه قال قال يا رسول الله صلى الله عليه وسلم
 ذات يوم لا بدليس عليه اللعنة كم احباؤك من امتي قال عشرين نفرا اولهم ابي
 الهيثم والمكبر والغني الذي لا يبالي من اين يكتسب المال وفي ماذا ينفق و
 العالم الذي صدق لا مدي على جيرة والتاجر الخائن والمحتكر والزاني واكل
 الربوا والنحيل الذي لا يبالي من اين يجمع المال وشارب الخمر مد من عليها
 ثم قال النبي صلى الله عليه وسلم فكم اعداؤك من امتي قال عشرين نفرا
 اولهم انت يا محمد فاني ابغضت والعالم العاقل بالعلم وجاهل القرآن

اذا عمل بما فيه والمودن لله في خمس صلوات ومحب الفقراء والمساكين واليتامى
 وذو قلب حليم والمتواضع للحق وشاب نشأ في طاعة الله تعالى واكل الحلال
 والشايعان المتحابان في الله والحريص على الصلوة والجماعة والذكي الصالح
 والناس نيام والذي يمسك نفسه عن الحرام والذي ينصح وفي رواية
 للافخوان وليس في قلبه شئ والذي يكون ابداء على وضوء وسخى وحسن الخلق
 والمصدق سر به بما ضمن الله له والمحسن الى مستور ان الاحمال والمستعد للموت

ابن عباس آن ستود پاك دين	ابن عباس حجة للعالمين
باد از رضوان ايزد بهره ور	گفت فرمود است آن خير البشر
از خداوندش در وديشمار	پر روائش باد تا فرشتار
گفت آن سرور به ابلهين	آن نكوهيد كنش تنبش القرين
چندكس نهيند از احباب تو	زامت من راست تر با من بگو
گفت ده كس از حو بان من اند	هر زمان در زير فرمان من اند
اولين فرمانده بيدادگر	دومين مستكبر تيره گر
سومين آن مایه دار ناسزا	كو نذار ديچ پروا و آسا
كز كجا مے آيدش آن مال ورز	وز كجا مالش همين گرود و ده
چارمين آن عالم نادان منش	ناستوده گوهر ناخوش كنش
آنكه حاكم را كند تصديق جور	استوارش آرد از تحقيق جور

<p> تأهیر خاستن و گداز آن محنت هشتمین زمین ده ر بوخوار گداز آن نهم ز فتنی که پروانیتش کنز کجایمی آید شش این مال زر آن دهم پاوه خورنا راست کار پس بفرمود آن ستوده بهما چند کس بستند از اعدای تو آن لعین پسر سیده را با پنج کشت گفت ای سرمایه فخر زمین یا محمد اول ایشان توئی با تو کین و حقد من شد استوار کعبه تو اندرون جان من یعنی از دین تو شد کارم تباه باز و ازنده شدی ز اغوای من کفر را از پنج دین انداخته سوی یزدان بوده خوش بهما آب در آتش کده انداخته </p>	<p> زالی ناپاک آن تیره گهر سوی غصیان خدا آورده رو چشم بر انجام بین نیستش وز چه سرمایه شده است اوایم آنکه باشد جاودانه باده خوار سرور پیغمبران خیر الورا از تومی پرسم تو بامن رستاگو دشمنان را نیز آورده بیاد بست کس بستند از اعدا من در جهان سر دفتر آنان تویی جز عداوت می ندازم با تو کار بعض تو بود است خود پیمان بسته بر مردمان راه گناه وای من ای واکمن ای واکن شرک را معدوم و مهمل ساخته داوود پیوند مردم با خدا لالت و غری را تو رسوا ساختی </p>
--	--

ناسپاسی را تو کردی بی نشان
 آسمانی گفته نازل شد به تو
 راه توحید آشکار ساختی
 دانش و دین را تو ی آموزگار
 دشمنی دارم به گیتی آفرین
 دوست داری آن خدا را جاودان
 مصطفایت کرد و بهر خود گزید
 زین سبب افزوده دارم پاکیز
 استواری داد او دین ترا
 کار من از تو پرسوای کشید
 پیروانت دشمن دین من اند
 ز شتم می دانند چون کرد این
 افترا و باده و شرک و زنا
 آن همه آورده من با و برد
 کار خود بنگر که با من کرده
 طاعت یزدان و توحید خدا
 است خود را همه دادی بیاد

طاعت یزدان همه کردی عیان
 گفته یزدان ترا شد گفتگو
 رایت دین خدا افراخته
 زین سبب دارم ز تو کین و نقا
 کردم و دوم خداوند برین
 ذکر او هر دم ترا و روز بان
 عزت و اکرام داد و تیریزید
 خود همه کین منت از بهر دین
 راست تر آورد آیتن ترا
 خواری من در جهان آمد پدید
 دو تیر از رسم و آیتن من اند
 کس نمی شنود ز من گفتار من
 شد ز آیتن تو و گیتن بها
 گفته تو گفته ام از یاد برد
 و چه نامم خوار تر آورده
 راستی و فسق که تجب خدا
 گفته یزدان ز گفتارت کشاد

پس چه سان کین تر انیا بسچ
 خود تو دواوم ده دین گفتارن
 دو تنین آن عامل فصل الخطاب
 هر چه در قرآن است می بندد بکار
 چارمین آن رافع بانگ نماز
 آنکه در صلوات خمس از هر رب
 هر دو خود را نیست از کس خواستار
 سومین آن دوستدار بی نوا
 بی پدر را مهربان بهر خدا
 بر مساکین مهر گستر جاودان
 پس رحیم الطبع ذو قلب رحیم
 بعد از آن متواضع بهر راستی
 بهشتین آن نوجوان راست کار
 طاعت یزدانی اش گروه جوان
 جاودانه در دلش یاد خدا
 هشتمین آن اکمل مال حلال
 آن خیم دو کس جوان دوستدار

نه آنکه دین تو مرا کرده است بیچ
 پس چرا کین تو نبود کار من
 عامل فرمان آن قدسی کتاب
 تا شود خوشنود در انجام کار
 طالب مزد و از خدای بی نیاز
 می کشد از کار خود بیرون و تعب
 میکند کارش برای کردگار
 مهر گستر بر یتیمان و ایتام
 بر چنین در ماندگان شفقت گرا
 تا نیاید بر کس جور زمان
 بر همه کس راحم از قلب صمیم
 دور مانده از طریق کاستی
 دلشین اش طاعت پیرو دگار
 در عبادت آمد از طفلی زمان
 یافته در طاعتش نشو و نما
 بر کردار از مار و افعی کل جا
 محض از بهر خدا کردگار

و ان دهم بهر جماعت آرمند	کز جماعت کارش آید از جمند
یا جماعت برگزارد آن نواز	تا دهد افزوده فردش کار ساز
لعل از آن در شرب گذارنده نماز	با خراعت آن نواز او و راز
او به بیداری مردم سر خواب	کس ندانستش دین کا صواب
دل به یزدان بسته و دیده کشا	متهک در فکر و یاد کسب یا
در مناجاتش به یزدان گفتگو	بهرستن از خدایش جستجو
گفته یزدان سر و جان او	آن فروزان خوش نور جان او
از خودش هر یو دیاد کسب یا	غافل اش کرده همه یاد خدا
از خود هم از دو گیسوی خیر	محو گردیده بسا و دادگر
نی ز کس پروانه از کس بیم با	شغل یزدانی روانش کرده پا
نی نه خود پایش که من خود گیستم	زنده ام یا مرده ام یا چیستم
او ضرور رفته در آن دریا ظرف	خود ز بانس برگران از دست و ظرف
دل به نور پاک یزدان تاب ناز	از معارف جاودان خوشیدار
هستی اش را نیستی برده زیاد	خرمن هر آرزو داده بسپاد
نی به فردوس برین اش آرزو	نی ز دوزخ و آبرهیدن جستجو
لذت دیدار یزدان کرده خوش	او خود آمد کرد از خود بخودش
رخت پندار خود نی بهر سوخته	جان بتور بخودی افرخته

از خود دوری گزیده با خدا	محو گردیده بذات کبیرا
نیت آمد قوت غضبانی اش	نسر بسیر معدوم شد شهوانی اش
خواهش خشم از روان او جدا	خواهش شیطانی اش کرده رها
سرفرو برده بدر پای یقین	معرفت را بلبش مایه یقین
با همه سیرالی اش تشنه دمان	العطش فم العطش و در زبان
آهچو شتی نگشته سیراب	دل بسوزش داده آن خشنده آ
بعد از آن آن نفس خود را باز آ	از حرام و از همه ما راست کار
و آن دهم ناصح که باشد خیر خوا	باز دارند همه را از گناه
از برای هر کس به بود جو	از زیان دوری گزین سود جو
جا و دانه چاره جوی از خدا	می کند اخوان خود را از دعا
در دیش هرگز نه باشد هیچ چیز	اهل ایمان را چو خود دارد عزیز
هر کس را خواستار به بود	سوی خوبی رهنما به ره بود
و آنکه باشد جا و دانه با وضو	سوی یزدان با طهارت کرده
بعد از آن مرد سخی آن سود بار	کو بود سرمایه انجساح کار
و آن ستوده خوف و هیدنش	کان بود با مردمان نیکو کنش
بعد از آن با و رکن رب جلیل	بهر چیزی کان شدش یزدان کفیل
یعنی از روزی و دین کهنه سرا	حجت و جنت در آن دارا کجرا

وان دگر مر بیوگان را دستگیر	بانکو کاری و احسان خویش
وان دگر از بهر مرگ آماده	دل بمرگ خود بهر بنهاده
زا و راهی ساز کرده بهر خویش	راه نیکو بندگی آورده پیش
چشم بر راهش که کی مرگ آیدش	تا ازین آشوب جابر بایدش
کی با کمر دو ازین زندان و بند	کی شود از دار انهری ارجمند

وقال وهب بن منبه مكتوب في التوراة من تزود في الدنيا صار يوم القيامة حبيب الله ومن ترك الغضب صار في جوار الله ومن ترك حب العيش في الدنيا صار يوم القيامة آمناً من عذاب الله ومن ترك الحسد صار يوم القيامة محبوباً على رؤس الخلائق ومن ترك حب الرياسة صار يوم القيامة عزيزاً عند الملك المجتبر ومن ترك الفضول في الدنيا صار يوم القيامة ناعماً في جوار الله ومن ترك الحسوة في الدنيا صار يوم القيامة من الفائزين ومن ترك الخيل في الدنيا صار مذكوراً عند رؤس الخلائق ومن ترك البراعة في الدنيا صار يوم القيامة مسروراً ومن ترك الكراه في الدنيا صار يوم القيامة في جوار الله نبياً ومن ترك النظر في الكرام في الدنيا فرح الله عينه يوم القيامة في الجنة ومن ترك العن في الدنيا كانت أرا القصر حيث الله يوم القيامة مع الوليين والبنين ومن قام بجوارح الناس في الدنيا قضوا الله تعالى حوائجهم في الدنيا والآخرة ومن اراد ان يكون في قبره مؤنس فليقر في ظلمة الليل وليصل ومن اراد ان يكون

فی ظل عرش الرحمن فلیکن تراهدا ومن اراد ان یكون حسابہ یسیرا فلیکن
 ناصحا لنفسه واتقائه ومن اراد ان یكون الملائكة راضین فلیکن ویرعا
 ومن اراد ان یسكن فی بھوحة الجنة فلیکن ذاکرا لله باللیل والنهار ومن اراد
 ان یدخل الجنة بغير حساب فلیتب الى الله توبة نصوحا ومن اراد ان یكون
 غنيا فلیکن راضیا بما قسم الله تعالى ومن اراد ان یكون مع الله فقیها فلیکن
 خاشعا ومن اراد ان یكون حكيما فلیکن عالما ومن اراد ان یكون سالما
 من الناس فلا یدكر احدا الا بخیر ویعتبر فیها من ای خلت ولما ذاخلقت
 من اراد الشرف فی الدنیا والاخرة فلیتخذ الاخرة علی الدنیا ومن اراد الفردوس
 والنعیم الا یغنیه الا یضع عمره فی فساد الدنیا ومن اراد الجنة فی الدنیا
 والاخرة فلیلب بالسخاوة ولا ینسحق قریبا الى الجنة ولبعید عن النار
 من اراد ان ینور قلبه بالنور التام فعليه بالتفکر ولا اعتبار بغيره من اراد
 ان یكون له بلدان صابر ولسان ذاکر وقلب خاشع فعليه بكثر الاستغفار
 للمؤمنین والمؤمنات والمسلمین المسلمات

گفت آن پور منیر و سب نام	آن ستوده عالمی عالی مقام
گفت در توریت بنوشتہ چنین	از برای راستان پند مبین
مهر که در دنیا باز در آور	مهربان گرد و دیر و هستی پناه
روز محشر کان بود آشوب نا	این گنہین بر مرزوست محبوب خدا

هر که گیرد کار خود ترک غنیمت	جای او باشد پناه پاک رب
در جوار این روی جایش بود	در شمیم قدس ما وایش بود
ایمنی یابد ز تعذیب خدا	هر که حب عیش خود سازد با
از عذاب حشر گردد و شنگار	رشته آید از بلا انجم کار
هر که در گیسو کند ترک حسد	در قیامت خود ستایش را
حمد او خوانند در پیش همه	او بود آن روز چون خوش همه
تارک حب الی ریاست و جهان	عزتی یابد در آن محشر زمان
پیش آن شاهنشاه هسته نواز	از جندی آیدش با فروناز
هر که در دنیا کند ترک فضول	راحت اش آید بر اهل قبول
در گروه نیک کاران جهان	عیش و آرامش همه گردد و عیان
هر که در دنیا خصومت ترک کرد	کام دل دریافت آن فرسیده
در قیامت کام خود یابد همین	خود شمرده می شود از فاترین
تارک نجل است محمود زمان	حمد او گویند مردم هر زمان
پیش مردم ذکر او شهرت گزین	هر که خواند در امر و مهین
هر که در دنیا راحت دوستد	روز رستاخیز او سرور شد
هر که در دنیا کند ترک هرام	در جوار انبیا گیر مقام
روز محشر هر که داند این جوار	با گداز و متعبدان کرد کار

هر که در دنیا کند ترک نظر	از حرام و از فحش شسته تر
هر دو چشمش خوش کند پرو و گام	روز محشر در بهشت میشت بار
هر که بگزارد غنای دنیوی	برگزیند فقر بر عیش و خنجر
سازدش مبعوث آن هستی خدا	با گدوه انبیا و اولیا
هر که در دنیا بپاید استوار	تا بسازد مردمان را کار و بار
حاجت هر کس کند آن کس روا	می برآرد حاجت اش هستی خدا
هم بدینا این فرودین خاکدان	هم بعتی آن ستوده ترکان
هر که خواهد مونس در گور خویش	تا انیسی ماندش بر روز پیش
بایدش در تار شب خیز و خواب	جانش آید آرزو مند ثواب
تا نمازد پیش بستاند آفرین	و اور بالا کشد چرخ برین
هر که خواهد برونش در زیر عرش	آنکه کرسی پیش او بودست فرش
بایدش زاهد شد از دنیای دنیا	بر کنار از خواهش چیز فروتن
زاهد از دنیا است رو به افق	از فریب اورمای یا فتن
پاره پاره برگستر دام او	جان خود کردن سبک دام او
نام دنیا هست زندان نفس	هست زندان بر فریب هر نفس
عاقبتان نیفتند در وارش گهی	خودنی گیرند ز دامش گهی
از فریب او باز آویزیند	از غمش آزاد و باشاوی زیند

هیچ و بوی اسبش ننگ زندان نوری
 ناپسندند آن همه سامان او
 قحبه دنیا که بی مهر و وفاست
 کالمی بوده ست این ناپاک زن
 هر زمانش سبک پر دوشتینگی
 مرد نادان را میاید خوبه
 جبهه عنبر بوسه لعل دام او
 بیوگانه نازین و لربا
 چون بود آغاز مهرش پاکس
 در محبت رفته از خود آروش
 دام هر ساز و زلف تا بدار
 جبهه شگین اسبش کند بند گلو
 چون گرفتارش کند این نشسته کا
 می شود از بهر او خود غول راه
 نوش او پنهان در نوش بهر آ
 می برند آن لقمه شیرین بکام
 جای گیر و چون طعاش و ششم
 آن زمان گردیده اندوش عیان

طعراق اسبش را همه بل نهی
 بر شمارند آدمی کش خان او
 غیر ابله خود خردیدارش کجاست
 شوهران را کشته باریج و حن
 مردمان را مایه او بیزگی
 چشم غمزه بار بار و سونکو
 گل بخون بسپرد و گلگون فاک
 بعقبتی و لکش همه ناز و اوا
 رام گردد و دل فریب آید بے
 غافل از دارانی ستم داروش
 زان فتد در دام او ناهوشیار
 می کند زنجیر پایش تا میو
 بدترین پیکر استاید آشکار
 از فریب خود کند کارش تپاه
 از مندان را میاید خوشگوار
 میخورند این زهر آلوده طعام
 می کند در جان گذاری کارسم
 خود بر وی روز آید آن نهان

الامان از ظلم دنیا الامان	نال و زاری نه بخش سود از آن
پاک کردان تا بان گوهران	لیک بشیاریان و هوشیده هر
جاودان زامیرش او پر حذر	پیکرش نگردد از لب نشسته تر
سر بسر آلوده در خون فجور	حائض اشش داند از پاکی بدو
پیکرش از جامه اشش پاکتر	خون جیفش اشش جامه او کرده
کاین عجز آمد برشته پیکری	با چنین دشمنان کجا بهتری
هست انجامش سر اسر کشش	با عجز و بخواه بودن نیست خوش
وانکه گوش او ست بادانش فرا	هر که را دیده به پیش نیست باز
سیکده داند سر اسر خانه اش	می نیاید گوش بر افسانه اش
آن فسانه راهمه غفلت فزا	نگردد آن باده دادانش زوا
تا بر و آسان شود آن کشش	هر که خواهد در حساب آسانی اش
خیر اندیش جهان شاییدن	نامح نفس خودش باید شدن
بهر او گردد خود از زائرین	هر که خواهد کاین سروشان برین
اجتناب آوردنش از رفته کار	بایدش بودن همه پیریزگار
آرزوید تا بماند شاد کام	هر که از پیر سکون دار السلام
بهر آن هسته خدای کردگار	بایدش ذکر شدن لیل و نهار
لی حساب ولی بهر رنج و محن	هر که خواهد در خبان داخل شدن

بایدش تائب شدن پیش خدا	توبه خالص بدور رسد از ریا
هر که خواهد بهره خود از غنا	بایدش خوشنود کشتن از قضا
هر جهان بهره که یزدان بر نهاد	بهر او باید شدن راضی و شاد
هر که خواهد با خدا بودن فقیه	تا نگیرد دستگیر او چون سقیه
بایدش جاوید ماندن ترسگار	از عذاب داور پروردگار
هر که باشد ر مرتضیٰ خواستار	بایدش عالم شدن در روزگار
هر که از مردم بخواهد ایمنی	با همه آرا من و عیشش منی
هیچ کس را یاد نیار و خبر بخیر	تا بود و ارسته از هر گونه خیر
بایدش عبرت گرفتن جاویدان	که ز چه گشتیم آفریده در جهان
یعنی از یک چکه آب منی	پس ز بهر چیست این مایه منی
و از بر آن چه هستی آدمیم	از روانستان به پستی آدمیم
یعنی از بهر عبادت آفرید	انیز دانا خداوند مجید
تا کمال نفس گردد و آشکار	از شناسا آمدن زان کردگار
بنزدگی کردن نهادن سرخاک	در بنایش گاه آن دادار پاک
گر و کردن از فضائل خوب تر	هر چه باشد از شمائل خوب تر
تا با افزون بگوهر اگر سال	با گزیده سیرت و نیکو خصال
در عبادت پنج برون روز و شب	کم خورد کم خواب بودن بهر شب

برگزیدن شبیه داد و پیش	راست گزیدن بفرخنده کفش
در سروشی پایه بردن خویش را	پیشرو کردن سئوده کفش را
گفته پیغمبران راست کار	بهر خود اندیشه کردن سودا
مهرورزیدن بهر کس و جهان	از ره کینه بسازدن بکران
از ره ناراستی یکسو شدن	در همه کرد از یکسو شدن
هر چه فرموده است آن بستی خدا	کار بستن آن همه ادا
هر چه زشت است گفت زشت است	بند گس را تخم و دل کاشتن
جاودانه دور بودن از بدی	بر کناره بودن از ناخجری
پیشوا کردن خرد و جاودان	دل بیک سودا شدن زین خاکدان
برفتادن گردن پاکی ز دل	و انماندن در هوسها پایه گل
چون روان گردد ز تن دور گزین	سکنه یابی بسینوی گزین
شادمانی با سودشان جاودان	با گزین پیغمبران این بیان
لذت دیدار پیر و ان دل فروز	با سعادت دار و دوت فرخنده روز
جاودان مالی دران دار النعم	شادمان در سایه عرش عظیم
هر که باشد مشرف را خواستار	هم بدشیا هم دران دار القادر
بایدش آخری بدینا برگزید	تا زین دایم شرف آید پدید
هر که فردوس برین خواهد مقام	هم جهان لغت که باشد بهر دوام

بایدش صنایع ساز و عمر را	در فساد این جهان فتنه را
هر که در دنیا و دین خواهد هشت	بایدش جو دو سخا را دانست
از برای آنکه مرد با سخا	هست با جنت قریب ره گشا
دور اند آتش بودان نیک مرد	زین گزیده شیوه فریج کار کرد
هر که خواهد جان خود تابان بنور	ده چه نوری غیرت تابنده هور
تا بدین روشن روانی جاودان	در فروغستان بسا ند جاودان
ظلمت اندوه دل نبردایش	جان بنوپاک رخشان ایش
تا گزیرافتد مرا و را اعتبار	فکر در صنع خدا که کردگار
هر که خواهد جسم صابر جربا	هم ز بانی فریادگر خردا
هم ولی از پاک یزدان ترسگا	و هر اس از بیم گیسو کردگار
بایدش در خواستن عفو گناه	از خداوند حسان هستی پناه
بهر جمله مؤمنین و مومنات	و از برای مسلمین و مسلمات

تتمه الکافی

شکر یزدان کاین فرویده گگار	ایل دانش آگزمین کمونگار
سوی دانش برگزیده نهیسا	بر سزیده رهبر راه خدا
از خدا جو یان سزیده یادگار	لی زبان با صد زبان اندر بار

از مہین پیغمبرانش گفتگو
 نامور نامہ گزیدہ کار و بار
 باب عرفان است و فیروز خرد
 ابر کوہر بار فیض سز مدد
 سرور عالم گزیدہ مقتدا
 آن سرخسیران راست کار
 خود نخستین ہوش ذات پاک او
 آنکہ چون دارندہ ہستی اش خوا
 از رموز قدس و بحر انہان
 یک لایہ راز دارش برگزید
 در شب معراج او نہ آسمان
 این گزیدہ میہمان ایزد کے
 بر چنین نہ پایہ پایش بر نہاد
 بگیان زودا بریزد آن رسید
 بر فر از پیش خدا کے بی نیاز
 قرب را پایہ بآن پایہ کشید
 قباب قوسین است او اولی بیا

و از خداوند جہانش جستجو
 از من خستہ درون و بیس نزار
 گنبد اسرار و دستور خرد
 گوہر بار بحر گفت احمد کے
 پاک تر کوہر محمد مصطفی
 بر ستودہ کار پاکیزہ تبار
 رہبر این گفت من لولاک او
 در شہن گاہ قدس اش بر نشا
 کرد آگاہش خداوند جان
 بر سزیدہ کار و بارش برگزید
 همچونہ پایہ شد از یک نزد جان
 باریا سید بار گاہ سید کے
 بار و منزل کہ قدسی کشا
 جسم پاکیزہ بجان جان رسید
 سیر گاہش از سپہران بر فر رسید
 کور سید اسحاق کہ کس نیار رسید
 رفعت امر را گزیدہ تر جان

قوس را معنی بگویم آشکار	کز بخان سویم بیاید نور بار
بست قدسی هست ذات خدا	کش بود با سنگی ز آب دریا
قوس دیگر هست ذات رسول	آن سزیده قرۃ العین قبول
در شب معراج دو قوس وجود	یک ازین واجب گزالیسته بود
واجب بالذات دارای جهان	داور پیدا کن کون و مکان
ممکن بالذات محبوب خدا	سرور عالم رسول مصطفی
چون بهم آورد و انا کردگار	نش بیرون از دانش ما هست کار
اتصال و قرب را دانا خدا	گشت با تشبیه حسی بر کار
زان که فهم مردمان محسوس یاب	یابد از تشبیه حسی منتزاع باب
داورد و انا خداوندانام	گرد و تعبیرش بسا کینه و کلام
چونکه امکان فارق آمد از یکی	پاک تر از بیشی و از اندکی
قالب فرموده درین گفتار خویش	تا بسازد راست این پاکیزه خویش
راستان دانند ذات راست را	بر کدانه از حلول و اتحاد
ورنه بر خیزد رسالت از میان	هر دور آید یک پدیدانشان
خودش بهت او فتنه ایمانین	زندقه بارند چون نصرانیان
رهبر باشد خداے مهربان	آشکارا کرد بر ما آن نهان
گفت فرقی یو و خود و اتصال	ذات مرسل را بذات لایزال

آن یکے عید و دگر معبود بود	آن یکے ممکن و دگر بایسته بود
با وجود ذات خود و انا خدا	بود معبودی خداوندی سزا
بود با امکان ذاتی عباد او	سر و پیغمبران پاکیزه خو
نی با امکان آمد آن بایسته بود	نی و جوپ آمد در آن شایسته بود
واجب مطلق بآن بایستگے	ممکن بالذات با شایستگے
با کمال قرب و باین اتصال	بود یک را از دگر خود و انفصال
قاب فرمودش معیت کردگار	تا شود راز نهفت آشکار
یعنی اینک با کمال التقا	مصطفی را با جناب کبیرا
عید لایحه سر و این هست بود	بود معبود آن خداوند بود
آن نیامد خارج از پاسبندی	و این بیرون نیامد ز بندگی
آن خدا بود و دگر پیغمبرش	آن یکے حاکم و دگر فرمان برش
و اور دانا بگفت بی زبان	بر کشادش هر چه بودش در نهان
آن گزین پیغمبر پرودگار	هر چه ملت را سر و دگر و آشکار
جز ازین هر چه بودش از نهان	شرح صدر پاکش آمد گنجین
رحمة للعالمین خواندش خدا	گفت ختم انبیا قدسی تو
خاتم پیغمبران مش مخر خوان	برستودش و او کون و مکان
سرور اهل جهان خیر الوری	پیشوا و خواجہ هر دو سدا

<p> علت پیدا کسیست یوران سوی جنت رہنما گفت اراو مطلع خورشید عرفانش کلام جاودان بروی درود آید ہم بر آں پاک آن والا گه جاودان جاوید از چرخ برین نیز این نامہ فرو سپید نشانی شرح گفتار ستوده گوهران از ستین هجرت خیر الوری بر ہزار رود و صد افزوده بود مایہ آمد پیکر انجیل پنجشنبہ روز از روی قعدہ خاتمہ جبرفت و پایانش رسید یا وین شد وین تحسین سروری بافرہ و جاہ سترگ باشکوه سرور بے فوج ہناد یاد وین خدایا کرد اراو </p>	<p> رخس افزوز درخشان گوهران آفرین درخو رہم کہوار او بہترین ہستیان خیر الانام آفرینہا از جناب ہر نیز بر اصحاب آن خیر البشہ بر روانش رحمت جان آفرین ترجمان است از کلام راستان گنبدان دانش دین پروران خوابہ سلم ستودہ چو صلیبی کاین مبارک نامہ ناز خرمگر گشت با بینن ستودہ کام را بود ہنگام سحر فرخندہ گاہ بامداد آرزویم برد رسید و از کلام راستان تقدیرین داوری با پایگاہ بس بزرگی نازش والاسری بادین و ترجمان راستے گفت اراو </p>
--	--

حامی سنت بگردار خوشش	حامی بدعت بگفتار خودش
بسته دل بایادوست کار ساز	باخشوع و باضراعت و نیاز
بذل و ایثارش بهت توان	ابر دست جود او گوهر نشان
رهبر هر کس بسوی راسته	باز دارنده ز راه کاسته
دانش و فسرانگی نقش دلش	عفت و حکمت همه آب و گلش
ثرف اندیشه که خود عقل رسا	گویدش فرزانه دانش کشا
آن دهمش پرور سخا گستر کز و	می بر آید هر کس را آرزو
همت و الاش لبس افراز تر	دانش او که بخت دهنر
جابه اجلاش بر روشن گوهری	ذهن و قلوبش بدانش گشتری
چرخ سوبه ملک را در خود گرفت	اشکارا می کند راز شگفت
ذات پاکش نازش صد روز گار	سروان را از وجودش افتخار
مهر چرخ سروری اش مهر خوان	قری در کار او رخشان نشان
عالم و عامل ستوده کار و بار	نازش عفت مهین بر نیز گار
پاک گوهر عابدین و ان پزوه	گوهر پاکش درخشنده شکوه
آن امیر ابن امیر ابن امیر	جابه و اجلاش همه آفاق کمر
آن کریم ابن کریم ابن کریم	پنیر و مصداق ذ و خلق عظیم
آن مبین الدوله نیروی سخا	آن وزیر الملک باعز و علا

آن مهین نواب پاکیزه خطاب	انتظام سروری عالیجناب
آن ستوده رولق دین کام او	شد محمد باعلیخان نام او
خود جوان مردی بهادر خواندش	عقل روشن تر بهادر دانندش
صولت جنگ اش ستوده تر خطاب	حبذا نعم ستوده تر خطاب
بیز باخا شهر اش نواب نوبک	انتظامش بر فرودۀ مالونیک
جاودان دارد خدایش کامران	تا مسلسل هست او دار زمان
رهنمایم شد بدانش گسری	در همه کارم ازو شد یآوری
دستگیر آمد مرادر کارنیک	شد از ان این نامه دانش باریک
نخل گفتارم رطب بار خرد	دامنم پر کرد ز انبار خرد
از ستوده یارے رب مجید	داورستی خداوند مجید
هر چه بودم آرزویش داتما	آشکارا گشت بهیفت کشتا
داد تو فیقم خداوند جهان	داور دانا خدای مهربان
زان بغیض قدس و تعلیم سرش	باگزیده دانش و تیر و هوش
دل نشسته از زبانه بر چکب	راز معنی از درونم بر دلب
دل از جهان سوداورد او این	هر چه می بخشید و گفت این
دل فروز شگاه آن رخشان لوا	می شدے از تاب زار کبریا
از چم تابان که دل می یافتی	گوهر راز نهان می تافتی

دل همین دادی برون سودن
 اینزدی بخشیده بخشیدگی کلک
 کلک من دادی بنام کاین گهر
 گوهر معنی است رخسند شناس
 لیک از بد گوهران بنهفته دار
 بیم من از حاسد تیره روان
 ای خدای داور هسته نواز
 این ستوده نامه را مقبول کن
 بر خرد جوان هویدا کن بزود
 نامه من زاده گفت خرد
 پیکری نگرفت و دانش بار شد
 از معنای از خرد بگریان
 نظم را آسان نهادستم اس
 لغز و تعقید از مبانی اش بدور
 خواهم از راه هسته کردگار
 بخشدم از لطف خود بکیر و نوب
 کام دل بخشد کند شادان مرا

بود ز بانم می شد آنرا ترحمان
 می شدی نامه از ان تا بنده کلک
 هست از زنده دمی ارج اش نگر
 گره توان داری بجا آور سپاس
 تانه پندارند تا باش تیر و تار
 تابه پیغاره پنه بکشا پد زبان
 ناتوان را نیروی تو چاره سنا
 با خجسته فانی اش موصول کن
 تا بیاید بر خرد ز انان و رود
 از خرد صد آفرین اش بر خرد
 از فروغ هوش تابش زار شد
 آشکارا می کند راز نهان
 تا گذارد هر کس از من سپاس
 معنی اش از لفظ پیشیده ظهور
 کان خداوند جهان آمرزگار
 در دو گیت دارم پناه عیوب
 در شمیم رحمت آبادان مرا

از همه نیکسو و آزادم کند
جز پرستاری نیارد از دلم
از پریشانی رها ند جان من
جز بسوی خود نیار و روکن
شهرتی بخش ز من این نامه را
یا دگاری خوش گیسو ماندم
هر خطا کن من درین نامه برفت
در گزار و پاسدم از بازگیر
از خطارسته نباشد و جهان
لیک می بخشد جناب کردگار
ای خدای هر سر بان و دستگیر
هر زمان دارم لبویت التجا
خاکسارم شد مسارم یکسم
از خودی بیرون کش زنی بخودی
بخند ام آموز راه بندگی
لی پرستاری تو ای ذوالمنن
از سزیده گوهران دارم امید

با چنین وارسته شادم کند
تیرگی شود ازین آب و گلم
وا از طماننت کند سامان من
چشم رحمت بر کشاید سوی من
بار و رآر و خصال خامه را
چون بیمم هر کس زین دادم
لغزشی در رفتن خامه برفت
داو گیسو خدای پوزش پذیر
پیش آن دانا می پدید آید
مهربان ست و غنی آنزگار
وای خدای هر چه شد هستی پذیر
جان من وقت هم بیم و جا
جز با لطف تو کجا بر جا رسم
تا شوم آزاد از بند دوی
و نه شرم من بود این زندگی
تنگ جان من بود این بستن
لطف خود آرند بر حالم پدید

<p> با همه لطف و کرم یاد کم کنند و اوستی خدا آن کردگار همچنین با و ای خداوند جهان از طفیل بر و رویا وین آن رسول پاک گوهر حقیقت آن نخستین موج دریا و جود آن نخستین تابش فیض خدا بر سپهران با سر و نشان بهمن منظر و حتی خدای گفتار او جلوه گاه قدس جان پاک او آن شفیع المسذنبین خیر الامام نامه را ابیات هنگام شمار تا شمر دم هر چه افزوده برینست چاکر خواهی کشیدن می توان یک در هر کار گیر و انحصار تا لال افزانفت گفته اش پس همین مایه بسند آمد </p>	<p> و از دمای مغفرت شادم کنند بهر شان بند و زنجیرها نگار خود توئی مریدگان را مهربان غنی هستی حجتی للعالمین احمد مرسل محمد مصطفی بجز خار کرم دامان جود آن درخشان مصر اوج مصطفی بر زمین مر خاکیان را زینها مصدر فیض ابد کردار او افسر فرخنده بختان خاک او بیرونش الصلوة والسلام یک هزار آمد فزون بر سر هزار جدا کاغذ سخن پای برین است پیش ازین زنجیره گفت زبان مرد وانش گستر فرخنده کار خور می بار آیدش گفتار خوش بعد ازینم خامه شد رانش گدا </p>
--	---

ای خداوند جهان بالیسته بود	و او به هفت و پید نمود
گفته من فرخی آمو و کن	نقش بست کلمه من سعو کن
نازش گفتار کن نظم را	و به چه خوش نظمی به پاکش گرا
جلوه گاهش کن زبان قدسیا	ترجمان این کن بیان قدسیا
تا سپهرم بهره بر روزی کند	نور توفیقم دل افروزی کند
از چنین نوری که افروز دروان	آشکارا بنگرم از زبان
هر چه سر بسته بود بکشا یدم	رمز پنهان گشته پیدا آیدم
چون کشاید رمزوان را از رخا	دانشش لطف خداوند جهان
بنگرم پیدان هفت چندراز	باب معجز آیدم بر دل فرزان
هر چه به هفت بود بنم عیان	شادمان آیم به بنو جبردار
به بران سر کرده بنم بران	تالش افروز فروزان گوهران
مصطفی ختم رسالت را نشان	محبتی مرسل بسوی انس و جان
تا بود پیدایگار این هست و بود	بر روانش باو یزدانی درود

تکمیل بحون الله المستعان الودود

احمد قد علی احسانه والصلوة علی محمد وآله واصحابه کتاب مستطاب
دره التاج بتاریخ ۲۰ ماه مبارک رمضان ۱۲۹۰ هجری مطابق ۹ شهریور ۱۳۸۸ م
باختتام

۱۰	۹	کفر کاستی	کفر و کاستی	۴۳	۱۳	بادش	پاداش	۱۳۳	۱۵	شاگردن	شاگردن
۱۵	۷	افتخا	افتخار دین	۵۹	۲	ینام	نیام	۱۲۵	۸	خوش خوار	خوش رنوار
۱۶	۱۲	ناغل	ناغل	۰	۹	راخچ	زاکه	۱۲۸	۱۲	سوی	سوی
۱۸	۷	دو اسد	دو اسد	۶۱	۱۶	یار سول الله	بار سول الله	۱۳۹	۱۷	غرت	غیرت
۲۳	۸	نجدش	نجدش	۶۷	۵	نیاید	نیاید	۱۵۰	۱	تو جیدش	تو جیدش
۲۶	۶	نابوده راه	نابوده راه	۷۵	۳	ماستی	مانستی	۱۵۱	۴	ملک	فلک
۳۰	۱	جان نشین	جان نشین	۷۶	۱۶	ظاهر	طایر	۰	۵	الوانا	ایوانا
۳۱	۱۳	مانده راه	مانده راه	۸۲	۱۷	مرقد	مرقدی	۱۵۲	۳	قدس نشیم	قدس نشیم
۳۲	۰	چیزی فانی	چیزی فانی	۸۳	۵	اسا شان	اشار شان	۰	۱۳	مازا	بازا
۳۳	۵	باسعفا	باستغفا	۸۷	۸	از شما	ار شما	۱۵۸	۴	العام	العلماء
۳۵	۴	زهر	زهر	۸۸	۷	اوراکش	اوراکش	۱۶۰	۱۴	تا بهم	تا بهم
۳۶	۱۰	مکان	مکان	۱۰۴	۹	خبا اید	خبا اید	۱۶۳	۶	خور و دنیا	خور و دنیا
۳۷	۱۷	نصبی	نصیبی	۱۱۱	۴	الکوالب	الکوالب	۱۶۴	۳	اغشی	اغشی
۳۹	۱۱	پزیرید	پزیرید	۰	۱۵	رنج	رنج	۱۷۵	۹	پنج گه	پنج گه
۴۰	۱۵	دل پریش	دل پریش	۱۱۹	۳	گوش گد	گوش گد	۰	۱۱	پنج نام	پنج نام
۴۱	۱۲	رهبر	رهبری	۱۳۰	۹	ویا خود	ویا خود	۱۸۱	۱۰	تا خود	تا خود
۰	۱۵	مع العشر	منع العشر	۱۳۸	۸	عمله	عمله	۱۸۳	۱۱	الزائد	الزائد
۴۳	۱۳	نیش	نیش	۱۴۰	۹	فرشته گان	فرشته گان	۱۸۵	۱۰	گرد تو	گرد تو

ردیف	نام	ردیف	نام	ردیف	نام	ردیف	نام	ردیف	نام
۱۹۱	دعای	۲۳۲	چونوی	۲۸۰	چونوی	۲۸۰	چونوی	۲۸۰	چونوی
۱۹۲	دعای	۲۳۳	افراز جنگ	۲۸۱	افراز جنگ	۲۸۱	افراز جنگ	۲۸۱	افراز جنگ
۱۹۳	دعای	۲۳۴	پیش	۲۸۲	پیش	۲۸۲	پیش	۲۸۲	پیش
۲۰۳	دعای	۲۳۵	سوار	۲۸۳	سوار	۲۸۳	سوار	۲۸۳	سوار
۲۰۴	دعای	۲۳۶	طعنان	۲۸۴	طعنان	۲۸۴	طعنان	۲۸۴	طعنان
۲۰۵	دعای	۲۳۷	زارش	۲۸۵	زارش	۲۸۵	زارش	۲۸۵	زارش
۲۰۶	دعای	۲۳۸	بودن	۲۸۶	بودن	۲۸۶	بودن	۲۸۶	بودن
۲۱۲	دعای	۲۳۹	ثبات	۲۸۷	ثبات	۲۸۷	ثبات	۲۸۷	ثبات
۲۱۳	دعای	۲۴۰	ثبات	۲۸۸	ثبات	۲۸۸	ثبات	۲۸۸	ثبات
۲۱۴	دعای	۲۴۱	دلش	۲۸۹	دلش	۲۸۹	دلش	۲۸۹	دلش
۲۱۵	دعای	۲۴۲	زبان	۲۹۰	زبان	۲۹۰	زبان	۲۹۰	زبان
۲۲۱	دعای	۲۴۳	وجید	۲۹۱	وجید	۲۹۱	وجید	۲۹۱	وجید
۲۲۲	دعای	۲۴۴	از پیش	۲۹۲	از پیش	۲۹۲	از پیش	۲۹۲	از پیش
۲۲۳	دعای	۲۴۵	ضی	۲۹۳	ضی	۲۹۳	ضی	۲۹۳	ضی
۲۲۴	دعای	۲۴۶	لا تفرح	۲۹۴	لا تفرح	۲۹۴	لا تفرح	۲۹۴	لا تفرح
۲۲۵	دعای	۲۴۷	لا تحبون	۲۹۵	لا تحبون	۲۹۵	لا تحبون	۲۹۵	لا تحبون

CALL No. { 1915-146

ACC. No. 9. A. A. 9.....

AUTHOR.....

TITLE..... درة الحاج شرح منظوم بہارات ابن حجر قلاوون

ALL INFORMATION CONTAINED HEREIN IS UNCLASSIFIED
DATE 12/18/01 BY 60322 UCBAW

MAULANA
AZAD
LIBRARY

-:RULES:-

ALIGARH
MUSLIM
UNIVERSITY

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1/- per volume per day shall be charged for textbooks and 10 P. per vol. per day for general books kept overdue.